

Consultatieverslag wetsvoorstel STROOM

1. Inleiding

Van 31 juli 2014 tot en met 8 september 2014 was het mogelijk voor partijen via een internetconsultatie te reageren op het concept wetsvoorstel STROOM, de herziening van de Elektriciteits- en Gaswet, met memorie van toelichting. Het wetsvoorstel betreft een uitwerking van de beleidsbrief STROOM (Kamerstukken II 2013/14, 31 510, nr. 49). Voorafgaand aan de beleidsbrief heeft een eerdere consultatie plaatsgevonden over de beleidsvoornemens. Net als bij de consultatie van de beleidsvoornemens zijn op de consultatie van het wetsvoorstel veel (uitgebreide) reacties binnengekomen.

Het wetsvoorstel is in een vroeg stadium geconsulteerd, zodat er voldoende tijd zou zijn de consultatiereacties te bestuderen en te verwerken in het wetsvoorstel. Ondertussen is verder gewerkt aan de kwaliteit van het wetsvoorstel en de memorie van toelichting en zijn de ontbrekende zaken, zoals artikelen uit de huidige wetgeving die nog niet waren overgenomen en het overgangsrecht, toegevoegd. Met deze kwaliteitsslag en de verbeteringen aan de hand van de consultatiereacties ligt er nu een gedegen concept wetsvoorstel.

De keerzijde van de gekozen aanpak is dat de consultatieversie van het wetsvoorstel verschillende partijen het beeld heeft gegeven dat het wetsvoorstel tot problemen zou leiden, zo blijkt uit een aantal consultatiereacties. De constatering dat de consultatieversie van het wetsvoorstel niet geschikt zou zijn om onveranderd tot wet verheven te worden, wordt gedeeld. Het is echter juist de gekozen aanpak die het mogelijk heeft gemaakt een gedegen wetsvoorstel te maken in de beschikbare tijd. Het alternatief, een kwalitatief beter wetsvoorstel voor een kortere tijd consulteren met een beperkte tijd om reacties te verwerken, zou naar verwachting tot een minder gedegen resultaat hebben geleid.

Hieronder wordt op drie thema's ingegaan die in veel consultatiereacties terugkwamen (de definities, de onafhankelijkheid van ACM en de beleidsneutrale omzetting van enkele hoofdstukken). Dit betekent niet dat andere thema's minder relevant zijn, maar die zijn door de veelzijdigheid aan reacties niet goed samen te vatten. In de bijlage is daarom een puntsgewijze weergave van de inbreng opgenomen met een reactie daarbij. Gelet op de hoeveelheid aan en omvang van deze reacties zijn waar nodig opmerkingen samengevat en inhoudelijk overeenkomende opmerkingen van partijen samengevoegd. Hierbij is uiteraard getracht zo goed mogelijk recht te doen aan de inhoudelijke inbreng van partijen. Daar waar reacties niet zijn overgenomen is uitleg gegeven over de redenen hiervoor. Bij reacties die materieel gezien zijn verwerkt is 'aangepast' vermeld. Dat betekent dus niet dat de reacties noodzakelijkerwijs letterlijk overgenomen zijn. Uit bijgevoegde nieuwe concepten van het wetsvoorstel en de memorie van toelichting kan opgemaakt worden hoe deze opmerkingen zijn verwerkt.

2. Definities

Veel reacties zagen op de definities van het wetsvoorstel. Enkele definities in de consultatieversie van het wetsvoorstel waren onvolledig of onhelder. Er zijn dan ook verschillende aanpassingen in de definities gedaan. Verschillende reacties zijn echter niet overgenomen. Om dat te kunnen duiden is het van belang in te gaan op de functie van definities.

Een definitie wordt gebruikt om bij veel voorkomende zaken gebruik te kunnen maken van een korte aanduiding, terwijl in het normale spraakgebruik de korte aanduiding onvoldoende duidelijk is. Dit wordt duidelijk aan de hand van het voorbeeld van de definitie van een kleine aansluiting. In verschillende inhoudelijke bepalingen wordt gerefereerd aan kleine aansluitingen. Zonder definitie zou niet duidelijk zijn wat dat is. Het is immers subjectief wat iemand klein en groot vindt. De definitie van kleine aansluiting luidt als volgt: *aansluiting met een aansluitgrootte kleiner dan of gelijk aan 3 x 80 Ampère of 40 m³(n) per uur*. Het zou de leesbaarheid van het wetsvoorstel bepaald niet ten goede komen als overal waar nu 'kleine aansluiting' staat deze tekst in te voegen. Deze functie van definities

betekent dat het opnemen van een definitie geen doel op zich is. Daar waar een begrip niet vaak voorkomt of het niet moeilijk is het begrip in het wetsvoorstel steeds uit te schrijven heeft het de voorkeur geen gebruik te maken van een definitie. Dit voorkomt immers dat de lezer onnodig terug hoeft te slaan naar de definitiebepalingen om een bepaling te kunnen doorgronden.

De functie van definities brengt ook met zich mee dat begrippen die geen discussie opleveren, met name omdat ze in het normale spraakgebruik voldoende duidelijk zijn, niet worden gedefinieerd. Dat zou immers geen toegevoegde waarde hebben.

Tot slot is de functie van definities het geven van een omschrijving van begrippen. Inhoudelijke rechten of plichten horen niet in definities thuis. Een voorbeeld hiervan is de meldingsplicht bij directe lijnen. In de definitie is omschreven wat een directe lijn is en in de inhoudelijke bepalingen (in het bijgevoegd concept artikel 4.5) waar aan moet worden voldaan.

Gelet op het voorgaande zijn verschillende suggesties voor toevoeging van definities niet overgenomen. Dit is steeds benoemd in het overzicht in de bijlage.

Het tweede thema dat veel werd aangesneden rond definities was het al dan niet (volledig) overnemen van Europese definities. Ook bij Europese definities geldt het bovenstaande onverkort. Het overnemen van Europese begrippen is daarom geen doel op zich. Het gaat erom dat wat inhoudelijk wordt geregeld in de Europese regelgeving op een juiste wijze in Nederlandse wet- en regelgeving wordt verankerd. Het ligt daarbij wel voor de hand uit te gaan van de Europese definities, omdat het daarmee makkelijker is inhoudelijk hetzelfde te regelen. Dat argument gaat echter niet altijd op. Ten eerste is het van belang dat de Europese regels geen sluitend systeem vormen. De voor de interne markt relevante zaken worden geregeld; de rest wordt aan de lidstaten gelaten. Het letterlijk overnemen van de Europese regels zonder nationale aanvulling zou dan ook leiden tot een in de praktijk onwerkbaar systeem. Dat geldt ook voor de definities. Zo is het voor de Europese richtlijnen niet relevant wat een installatie of een aansluiting is en hoe die twee begrippen zich bijvoorbeeld verhouden tot eindafnemer en systeem. Voor de dagelijkse praktijk is dit echter zeer relevant en behoeft dat dus regeling in het wetsvoorstel.

Ten tweede is gebleken dat de Europese definities gebreken vertonen. Een voorbeeld hiervan is hoe de definities van afnemer en eindafnemer uit de richtlijnen zich tot elkaar verhouden. Een afnemer is in de richtlijnen een grootafnemer of eindafnemer. Een eindafnemer is een afnemer die energie koopt voor eigen gebruik. De definities verwijzen dus naar elkaar, waardoor een cirkelredenering ontstaat. Een ander voorbeeld is dat in enkele Europese definities inhoudelijke eisen zijn opgenomen in plaats van in de inhoudelijke bepalingen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de definitie van distributiesysteembeheerder, waarin is bepaald dat deze systeembeheerders op lange termijn moeten zorgen dat het systeem kan voldoen aan een redelijke vraag.

Om bovenstaande redenen bleek het niet werkbaar alle definities letterlijk over te nemen uit de Europese regelgeving. Dat bleek ook wel uit consultatiereacties waarin bij het ene begrip gevraagd werd de Europese definitie over te nemen, terwijl bij een volgend begrip dat letterlijk uit Europese regelgeving overgenomen was werd gevraagd om aanpassing. Naar aanleiding van de consultatie is nog eens scherp bekeken waar afwijking van de Europese definities wel en niet wenselijk is. In de bijlage is getracht puntsgewijs dit kort toe te lichten en met name in de memorie van toelichting is hier uitgebreid op ingegaan.

3. Onafhankelijkheid ACM

De onafhankelijke positie van de regulerende instantie Autoriteit Consument en Markt (ACM), kwam in verschillende consultatiereacties aan bod; met name rond de tariefregulering. Enerzijds waren er verschillende partijen die stelden dat bepalingen botsten met deze onafhankelijke positie en dat sommige delen van het wetsvoorstel (mogelijk) in strijd zouden zijn met het Europese recht.

Anderzijds waren er partijen die wezen op het belang van sturing door de wetgever en daarom vroegen om een meer gedetailleerde uitwerking van zaken in wet- en regelgeving. De discussie rond de onafhankelijke positie van ACM is niet nieuw. De afgelopen jaren is bij verschillende gelegenheden hier in meer of mindere mate discussie over gevoerd naar aanleiding van concrete vraagstukken; al

dan niet in het parlement. Het is dan ook van belang hier op een wat hoger abstractieniveau op in te gaan.

De onafhankelijke positie die toezichthouders vanuit de Europese regels toebedeeld hebben gekregen, heeft als achtergrond dat politieke bemoeienis met tarieven onwenselijk wordt geacht, omdat daarmee het non-discriminatoire, transparante en kostengeörienteerde karakter van de tarieven onder druk zou kunnen komen te staan. Dat zou de werking van de interne markt onder druk kunnen zetten. Tegelijkertijd wordt in de Europese regelgeving het belang van door de politiek gestelde kaders erkend. Dit maakt dat de Europese regels geen volstreekte duidelijkheid bieden over wat aan ACM is en wat aan de wetgever. Daaruit is ook te verklaren dat verschillende partijen zo'n verschillende insteek hebben ten aanzien van de onafhankelijkheid van ACM en dat zelfs binnen consultatiereacties enerzijds wordt gevraagd om het respecteren van de onafhankelijkheid van ACM en anderzijds om nadere regulering vanuit de wetgever.

Het is evident dat ACM gaat over de hoogte van de tarieven en dat de wetgever kaders kan stellen, met name ten aanzien van de verdeling van kosten. Dat laat echter een grijs gebied over, omdat veel zaken binnen tariefregulering enerzijds een effect hebben op de verdeling van kosten en anderzijds een effect hebben op de hoogte van de tarieven. Gegeven het feit dat de Europese regels hier geen duidelijkheid over bieden is het weinig zinvol discussie hierover te voeren op juridische gronden. Dat verwordt dan al snel tot een onoplosbare discussie tussen partijen die veronderstellen gebaat te zijn bij besluitvorming door ACM en partijen die veronderstellen gebaat te zijn bij besluitvorming door de wetgever. Zinvoller is het te kijken naar een verstandige verdeling van bevoegdheden tussen ACM en wetgever. In het wetsvoorstel is daarbij gekozen voor het in het wetsvoorstel vastleggen van algemene procedures en uitgangspunten en zaken die direct zien op de verdeling van de tariefvast. Het is aan ACM daar invulling aan te geven, met name via de reguleringsinstrumenten zoals het methodebesluit. Het wetsvoorstel biedt dus de fundamentele en de uitgangspunten waar het huis aan moet voldoen. Het is aan ACM vervolgens het huis te ontwerpen en te bouwen.

Een misvatting die op de achtergrond lijkt te spelen is de gedachte dat er een verschil is tussen een prerogatief van ACM en wetgever in rechtszekerheid of transparantie voor belanghebbenden. Dit is echter niet het geval. Zowel ACM als de wetgever moeten redelijke afwegingen maken en zich houden aan de Europese kaders (met name non-discriminatie, transparantie en kostenoriëntatie). Ook geldt voor zowel ACM als de wetgever dat hoe groter de bevoegdheid, hoe groter ook de verantwoordelijkheid is voor de keuzes en een transparante onderbouwing daarvan. ACM wordt daarbij getoetst door de rechter en de wetgever door het parlement. Het een en ander heeft geleid tot de uitwerking in de bijgevoegde concepten van wetsvoorstel en memorie van toelichting.

4. Beleidsneutrale hoofdstukken

Een laatste terugkerend thema in de consultatiereacties was dat voorstellen werden gedaan voor wijzigingen buiten de hoofdstukken inrichting en taken systeembeheer (4 en 5) en tariefregulering (6). Zoals ook in de beleidsbrief STROOM is aangekondigd is ervoor gekozen de andere hoofdstukken in deze tranche van de wetgevingsagenda STROOM beleidsneutraal over te nemen uit de huidige wetten. Reden hiervoor is dat het van belang is het aantal onderwerpen dat ter discussie staat overzichtelijk te houden en mede daardoor de herziening van de Elektriciteits- en Gaswet binnen de beschikbare tijd te kunnen uitvoeren. Met name ten aanzien van het transmissiesysteem op zee en de daaromtrent in het Energieakkoord afgesproken tijdspad is het namelijk van belang dat het wetsvoorstel op 1 januari 2016 in werking kan treden.

De andere hoofdstukken zijn dus overgenomen uit de huidige wetten. De enige wijzigingen die zijn doorgevoerd zijn wijzigingen die voortkomen uit het stroomlijnen met Europese regelgeving of tussen elektriciteit en gas of wijzigingen die samenhangen met de hoofdstukken 4 tot en met 6. Andere voorgestelde wijzigingen worden op dit moment niet nader onderzocht of uitgewerkt. Dit betekent niet dat al een keuze is gemaakt in het wel of niet overnemen van de gedane suggesties en zeker niet dat wordt afgedaan aan de in de beleidsbrief STROOM aangekondigde wijzigingen. Dat volgt in een volgend wetsvoorstel; de afronding van de wetgevingsagenda STROOM. De verschillende constructieve suggesties worden daarbij nader bekeken.

5. Vervolg

Het wetsvoorstel is getoetst door de toezichthouders ACM en Staatstoezicht op de Mijnen op uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid. De uitkomsten van de toetsen is verwerkt. Het wetsvoorstel zal in de Ministerraad worden gebracht alvorens het aan de afdeling advisering van de Raad van State wordt aangeboden voor advisering. Dat zal naar verwachting eind december 2014 zijn. Na advisering door de Raad van State en verwerking van het advies kan het wetsvoorstel ingediend worden bij de Tweede Kamer. Het streven is het wetsvoorstel in maart 2015 bij de Tweede Kamer in te dienen. In de tussentijd zal gewerkt worden aan de lagere regelgeving onder het wetsvoorstel. Waar mogelijk of nodig worden partijen bij de voorbereiding betrokken. Uiteraard zal ook de lagere regelgeving via internet geconsulteerd worden.

Tot slot zal een tweede wetsvoorstel worden voorbereid dat de beleidsmatige wijzigingen zal bevatten van de hoofdstukken die thans beleidsneutraal worden overgenomen. De planning van dat wetsvoorstel wordt nog uitgewerkt en zal mede afhankelijk zijn van hoe het traject van onderhavig wetsvoorstel verloopt. Beoogde inwerkingtreding van het tweede wetsvoorstel is minstens een jaar na inwerkingtreding van onderhavig wetsvoorstel, dus in ieder geval niet eerder dan 1 januari 2017.

indiener	artikel of hoofdstuk nr.	opmerking	onderbouwing	reactie EZ
Eneco, VEMW	01.01	De definities van kernbegrippen in het wetsvoorstel zijn op een aantal punten ingrijpend gewijzigd. De effecten hiervan zijn niet inzichtelijk gemaakt.	De definities van aansluiting en installatie zijn daarvan een voorbeeld. Een nadere analyse van de effecten van de definitiewijzigingen is gewenst alvorens deze wijzigingen door te voeren met alle invoeringskosten van dien.	Door de definities te stroomlijnen met de Europese definities worden veel definities gewijzigd. Het aantal wijzigingen met materiële effecten is echter beperkt. Dat is ook uit de consultatiereacties gebleken. Alleen de wijzigingen met betrekking tot de definities van aansluiting en installatie kunnen consequenties hebben. Daarop wordt hieronder in de memorie van toelichting ingegaan.
UVA-CvE	01.01	De vraag is of een aantal functies niet te veel gelijkenis vertoont en of deze daarom niet samengevoegd kunnen worden.	Functie "aangeslotene" vertoont veel gelijkenis met "systeemgebruiker". Zij het dat eerste een technische definitie kent en de tweede adhv functie is gedefinieerd. Functie "handelaar" komt slechts op enkele beleidsneutraal omgezette artikelen voor en zou wellicht in de volgende ronde geschrapt kunnen worden.	Het is juist dat een aantal definities gelijkenis vertonen of een zekere overlap hebben. Dit is noodzakelijk om het juiste toepassingsbereik te kunnen bepalen voor de regels in het wetsvoorstel. Indien bij wijziging van het wetsvoorstel regels verdwijnen of het toepassingsbereik gestroomlijnd wordt, dan kunnen ook de overbodig geworden definities worden geschrapt.
TenneT	01.01	Definities van onderneming, eigenaar, eigendom, productie-installatie ontbreken.		Het opnemen van definities is geen doel op zich. Daar waar begrippen in het wetsvoorstel niet of beperkt worden gebruikt en daar waar begrippen in het maatschappelijk verkeer voldoende duidelijk zijn, is definiëren onnodig. Om die reden zijn, behoudens 'onderneming', de genoemde begrippen niet gedefinieerd in het wetsvoorstel.
Eneco, Gasunie, NWEA, Pawex, VEMW, Ver. Afvalbedrijven	01.01	Definities verduidelijken, aanpassen, terugdraaien	Harmoniseer beter met Europese begrippen. Bijvoorbeeld "systeem" en "systeemgebruiker" komen nu niet overeen (in EU ook LNG-beheerders en opslagbeheerders); "handelaar" (in EU "grootafnemer"), "directe lijn", "gas", "interconnector", "installatie".	Met de voorgestelde definities wordt zo veel mogelijk aangesloten bij de Europese definities. Naar aanleiding van de consultatie zijn daartoe ook enkele aanscherpingen doorgevoerd. Echter, er wordt niet volledig aangesloten op de Europese definities, omdat dit niet mogelijk is. De Europese definities vormen geen sluitende set aan definities en deze definities vertonen soms gebreken. Zo zijn er bijvoorbeeld definities die naar elkaar verwijzen, waardoor een cirkelredenering ontstaat. Met de voorgestelde definities wordt zo veel mogelijk aangesloten bij de Europese definities, wordt gezorgd voor een sluitende set aan definities die in de praktijk werkbaar is en waarbij de gebreken van de Europese definities worden vermeden. Ook wordt dit uitgebreider toegelicht in de artikelsgewijze toelichting.
Netbeheer Nederland	01.01	Duurzaam energiesysteem: graag een definitie opnemen van dit begrip.	Wordt gebruikt in art. 5.5	In lagere regelgeving kan een nadere duiding worden gegeven aan hetgeen is bepaald in het artikel. Als bij de uitwerking blijkt dat 'duurzaam energiesysteem' te veel vragen oproept kan dat dus in lagere regelgeving worden uitgewerkt. Een definitie opnemen is dus niet noodzakelijk. Bovendien komt het de leesbaarheid van het wetsvoorstel niet ten goede als voor een begrip dat op één plek wordt gebruikt een definitie wordt opgenomen.
Energie Nederland, Netbeheer Nederland	01.01	Een definitie voor leveringszekerheid/voorzieningszekerheid toevoegen.	Meer stroomlijning met EU en meer duidelijkheid. Er staan ook referenties naar de relevante EU verordeningen.	Het toevoegen van deze definities zou inhoudelijk weinig toevoegen aan het wetsvoorstel. Wat leveringszekerheid of voorzieningszekerheid is, is in de praktijk niet onduidelijk. Overigens is het van belang dat het zoeken naar duidelijk onderscheid tussen leveringszekerheid en voorzieningszekerheid gekunsteld is. Alleen in de Nederlandse taalversies van de Europese regelgeving worden deze verschillende begrippen gebruikt. In de Engelse taalversie wordt alleen 'security of supply' gebruikt.
Duurzame Energiekoepel	01.01	Geef een eenduidige uitleg aan de hand van definities, met name van het begrip "duurzaam".	Men ziet aanleiding voor begripsverwarring, "duurzaam" kan worden verward met "langdurig", waar de DE Koepel dit interpreteert als "hernieuwbaar".	Duurzaam kan inderdaad in verschillende contexten gebruikt worden. Zo wordt in de voorgestelde definitie van installatie 'duurzaam verbonden' gebruikt; daarmee wordt niet bedoeld op 'hernieuwbaar'. Het voorstel om duurzaam te definiëren als hernieuwbaar is dus niet werkbaar. Om verwarring te voorkomen is een definitie van 'hernieuwbare energiebronnen' opgenomen, zoals ook in de huidige wetgeving het geval is. Daar waar specifieke zaken worden geregeld ten aanzien van energie uit hernieuwbare energiebronnen zal gebruik worden gemaakt van dat begrip in plaats van duurzame energie.
Netbeheer Nederland	01.01	Jurisprudentie en vaste beschikkingspraktijk ACM ziet op huidige begrippen, hoe verhoudt zich dit tot nieuwe begrippen?	Bijv. aansluiting en aansluitplicht zijn uitgebreid verduidelijkt en toegelicht in beschikkingspraktijk ACM en jurisprudentie Cbb. In toelichting aandacht aan schenken om onnodige onzekerheid en procedures te voorkomen.	Wijzigingen in definities doen niet automatisch af aan eerder gevoerde discussie. Bovendien is rekening gehouden met eerdere discussie door definities waar nodig te verduidelijken. In de memorie van toelichting wordt nadere duiding gegeven aan eventuele wijzigingen in definities, waarmee duidelijk wordt wat het effect van deze wijzigingen is op eerder gevoerde discussies.
GTS	01.01	Neem Europese definities over door er naar te verwijzen ("systeem: een systeem zoals bedoeld in art. 2 ... van RL 1227/2011:).		Verwijzen naar Europese regelgeving heeft als voordelen dat de definities volledig overeenkomen. Nadelen van verwijzing zijn dat het wetsvoorstel daardoor niet meer zelfstandig leesbaar is en dat het moeilijker is waar nodig definities in te passen in de Nederlandse systematiek. In de afweging hiertussen wordt, conform de Aanwijzingen voor de regelgeving, gekozen voor de zelfstandige leesbaarheid van het wetsvoorstel.
Netbeheer Nederland	01.01	Opnemen van definitie van 'leverancier' conform definities in huidige wet.		Aangepast
Netbeheer Nederland, UVA-CvE	01.01	Productie-installatie: hiervan een definitie opnemen.	Komt veelvuldig voor in het wetsvoorstel. Zie definitie uit huidige wet.	In het wetsvoorstel is gedefinieerd wat onder een installatie moet worden verstaan. Een productie-installatie is een verbijzondering daarvan. Daarmee wordt voldoende duidelijkheid geboden. Moeilijk voorstelbaar is dat in de praktijk discussie ontstaat over wat een productie-installatie is. Dat blijkt ook uit de definitie van productie-installatie in de huidige wet die weinig meer zegt dan dat een productie-installatie een installatie is waarmee geproduceerd wordt.

GTS	01.01	Verbruikinstallatie: elektrisch of gastechnisch materieel dat, leidingen die en apparatuur dat: a. onderling duurzaam is verbonden, b. is bestemd voor of ten dienste staat aan het verbruik van elektriciteit of gas, c. wordt gebruikt of beheerd door een eindafnemer en d. zich ten opzichte van een systeem of een directe lijn bevindt achter de voorzieningen die het systeem of de directe lijn beveiligen; Invoedingsinstallatie: elektrisch of gastechnisch materieel dat, leidingen die en apparatuur dat: a. onderling duurzaam is verbonden, b. is bestemd voor of ten dienste staat aan de invoeding van elektriciteit of gas, c. wordt gebruikt of beheerd door een gasproductiesysteem, een gasopslaginstallatie of een LNG installatie en d. zich ten opzichte van een systeem of een directe lijn bevindt achter het aansluitpunt;		In het wetsvoorstel is een definitie van installatie opgenomen. Het opnemen van aparte definities van verbruikinstallatie en invoedingsinstallatie voegt weinig toe. Ook in de huidige Gaswet zijn dergelijke definities niet opgenomen.
VEMW	01.01 (aangeslotene)	Welke rechten heeft iemand die verzoekt om een aansluiting?		Deze rechten zijn opgenomen in hoofdstuk 5. Rechten van verbruikers komen uitgebreid aan bod bij herziening hoofdstuk 8. Belangrijkste bepalingen daarin reeds opgenomen.
NWEA, Duurzame Energiekoepel	01.01 (aansluiting)	Aanpassen van de definitie voor "aansluiting" naar: "Eén of meer leidingen ten behoeve van transport van elektriciteit of gas die een systeem verbinden met een installatie of een directe lijn of die een systeem, een installatie of een directe lijn verbinden met een gesloten distributiesysteem."	In specifieke gevallen het kan voorkomen dat door het aansluiten van een windpark met een directe lijn op een gesloten distributie systeem (GDS) een extra netaansluiting uitgespaard wordt, waarmee de totale kosten van de ontwikkeling van een windpark naar beneden gaan. Om deze optie te waarborgen zou de definitie van een aansluiting in de wet aangepast moeten worden. Dit is ook in lijn met onderdeel d van definitie van installatie waarin wordt gesuggereerd dat de installatie een voorziening bevat die de directe lijn beveiligd. De aansluiting bestaat immers uit de knip, de verbinding en de beveiliging.	Aangepast
GTS	01.01 (aansluiting)	Aansluiting op het transmissiesysteem voor gas: één of meer leidingen ten behoeve van transport van gas en de daarbij behorende afsluiters en apparatuur en inrichtingen die zijn benodigd voor het op juiste druk en specificaties afleveren van gas en die het transmissiesysteem voor gas verbinden met de verbruikinstallatie van een eindafnemer met een omvang groter dan 40 m3 (n) per uur.		Materieel is het begrip aansluiting zo geformuleerd als wordt voorgesteld. Naar zijn aard kunnen aansluitingen verschillen in technische uitvoering bij elektriciteit en gas en tussen verschillende soorten systemen. Het is niet nodig dat tot uitdrukking te brengen in de definities.
GTS	01.01 (aansluiting)	Aansluitpunt op het transmissiesysteem voor gas: T-stuk, één of meer leidingen en daarbij behorende afsluiters die benodigd zijn om gas in te kunnen nemen en die het transmissiesysteem voor gas verbinden met een Invoedingsinstallatie van een gasproductiesysteem, van een gasopslaginstallatie of van een LNG installatie met een omvang groter dan 40 m3 (n) per uur.		Het begrip aansluitpunt wordt in het wetsvoorstel niet meer gebruikt. Een definitie is dus ook overbodig.
Netbeheer Nederland	01.01 (aansluiting)	Akkoord met loslaten van WOZ-criterium, mits ook restitutieregeling vervalt voor de situatie van meer aansluitingen op 1 locatie en er geen aansluitingen achter aansluitingen ontstaan.	In de voorgestelde definitie van 'aansluiting' is afstand gedaan van de koppeling met de onroerende zaak als bedoeld in de Wet waardering onroerende zaken ("WOZ"). Het loslaten van het WOZ-criterium kan tot gevolg hebben dat in plaats van kleine afzonderlijke aansluitingen, grote aansluitingen worden gevraagd voor installaties ten behoeve van meerdere WOZ-objecten die toebehoren aan verschillende eigenaren of gebruikers. Aan de andere kant kan het loslaten van het WOZ-criterium betekenen dat afzonderlijke installaties op één WOZ-object afzonderlijk worden aangesloten. Idealerweise heeft een aangesloten recht op één aansluiting per WOZ-object, maar moet er ruimte zijn voor meer aansluitingen per WOZ-object indien de aard van de aan te sluiten installaties verschilt en indien de desbetreffende installaties niet aan elkaar gekoppeld zijn.	Met de definities van aansluiting en installatie wordt precies bereikt wat wordt voorgesteld: elke installatie heeft een eigen aansluiting, los van de vraag hoe het zit met WOZ-objecten. De samenhang met de restitutieregeling is onduidelijk. Die regeling maakt dat als op kosten van een aangeslotene een aansluiting wordt aangelegd die later deels ook gebruikt wordt voor een ander, de aangeslotene een restitutie krijgt voor het 'te veel' betaalde. Dat is een regeling die efficiënte oplossingen mogelijk maakt. Alternatief zou namelijk zijn dat geen gebruik wordt gemaakt van het door de aangeslotene bekostigde deel en dat een volledig nieuwe aansluiting wordt gerealiseerd.
Stroomversneling	01.01 (aansluiting)	Bij woongebouwen moet het mogelijk worden om achter 1 aansluiting duurzaam opgewekte energie te distribueren naar de individuele adressen.		Dit is geen vraagstuk dat gaat over de definitie van aansluiting. Het distribueren van elektriciteit is reeds mogelijk. Waar de vraag uiteindelijk over gaat is in hoeverre energiebelasting verschuldigd is. Dat is geen vraagstuk dat valt binnen het bestek van STROOM, omdat deze discussie ziet op de Wet belastingen op milieugrondslag.
TenneT	01.01 (aansluiting)	De aansluiting zou onderdeel moeten uitmaken van het systeem, omdat deze na de realisatie tot het systeem zal behoren. De systeembeheerder beheert in de huidige constellatie ook de aansluiting.		Gekozen is de aansluiting niet expliciet als onderdeel van het systeem te zien. Reden hiervoor is dat eisen aan de aansluiting anders zijn dan aan systemen, bijvoorbeeld ten aanzien van redundantie. Wel is vastgelegd dat aansluitingen (in beginsel) worden aangelegd en beheerd door systeembeheerders.
Energie Nederland	01.01 (aansluiting)	Definitie voor aansluiting en installatie moet verder worden toegelicht.	Dat is nu nog onduidelijk. Wat is een leiding, waar begint of eindigt die? Wat is een leiding bij een installatie? Wat is onderling duurzaam verbonden? Etc.	Aangepast
TenneT, Netbeheer Nederland	01.01 (aansluiting)	In de definitie van de aansluiting ontbreekt de aansluiting tussen systemen.	Een systeemkoppeling dient te behoren tot het systeem op het hoogste spanningsniveau en de beheerder van het voornoemde spanningsniveau zal dan ook het beheer doen van de aansluiting tussen systemen. Hier is ook een relatie tot artikel 6.1 waarin wordt geregeld dat een systeemgebruiker (waaronder een aangeslotene die beschikt over een aansluiting) de tarieven betaalt. In de huidige praktijk betalen regionale netbeheerders (RNB's) bijna 80% van de tariefinkomsten van TenneT omdat de RNB's zijn aangesloten op het net van TenneT. In de concept teksten van Stroom lijkt het erop dat RNB's geen tarieven meer hoeven te voldoen aan de landelijke netbeheerder omdat de systeemkoppeling niet gezien wordt als aansluiting. Dit kan niet de bedoeling zijn en dient te worden gerepareerd. Juist vanwege de tariefensystematiek dienen systeem-koppelingen onder de definitie van aansluiting te vallen.	De verbinding tussen systemen wordt niet als aansluiting gezien. Reden hiervoor is dat de wijze waarop wordt omgegaan met de verbindingen tussen systemen (deels) anders is dan bij aansluitingen. Een voorbeeld hiervan is het eenmalig en periodiek aansluittarief. Daar is bij verbindingen tussen systemen geen sprake van. Dit neemt niet weg dat voor het transport van een systeem naar een ander systeem transporttarieven in rekening kunnen worden gebracht. Dit is geborgd in hoofdstuk 6 van het wetsvoorstel.
Netbeheer Nederland	01.01 (aansluiting)	Toevoegen aan begrip 'aansluiting': daaronder mede begrepen de bij deze leidingen behorende hulpmiddelen.	Letterlijke lezing voorkomen van Cbb waardoor hulpmiddelen en appendages niet meer tot aansluiting behoren.	Aangepast
Netbeheer Nederland	01.01 (aansluiting)	Vastleggen (bijv. in lagere regelgeving) welke elementen ten minste tot het domein van de systeembeheerder en dus de aansluiting behoren en dat die verplichte elementen per type aansluiting kunnen verschillen.	Bijvoorbeeld onderscheiden naar een aansluiting van een eindafnemer, een aansluiting van een productie-installatie, een aansluiting van een GDS of een aansluiting van een ander systeem. Op deze wijze kan ook tegemoet worden gekomen aan potentiële aangeslotenen die zelf wat willen aanleggen. Dat laatste vindt Netbeheer Nederland geen probleem, mits hetgeen zelf wordt aangelegd tot de installatie van de aangeslotene gaat behoren.	Het is niet wenselijk een onderscheid te maken tussen aansluitingen van verschillende soorten aangesloten dat ertoe zou leiden dat systeembeheerders verschillende verantwoordelijkheden zouden hebben. Dat zou namelijk discriminatie tussen aangeslotenen opleveren. De verantwoordelijkheden zijn bij alle aangeslotenen hetzelfde. Die verantwoordelijkheid is duidelijk: daar waar de installatie begint (bij de beveiliging) houdt de verantwoordelijkheid van de systeembeheerder op. In de technische uitvoeringen kunnen aansluitingen natuurlijk wel verschillen (met bijbehorende verschillen in de kosten van de aansluitingen).

VEMW	01.01 (beheerder GDS)	De term onderneming in de definitie van beheerder van een GDS is onjuist.		Aangepast
VEMW	01.01 (biomassa)	In de definitie van biomassa moet gesproken worden over reststoffen.		Dit begrip is reeds identiek aan de begripsbepaling in richtlijn hernieuwbare energieduurzaam.
GTS	01.01 (congestie)	Definitie congestie: GTS acht het raadzaam aan te sluiten bij de terminologie en definities zoals gebruikt in de Verordeningen en Richtlijnen.	Het is onduidelijk of het hier gaat om fysieke of contractuele congestie (vergelijk de definities van 'contractuele congestie' en 'technische congestie' uit de Gasverordening).	Aangepast
Netbeheer Nederland	01.01 (congestie)	In de definities van 'congestie', 'congestiegebied' en 'congestiemanagement' aangeven dat deze zich beperken tot elektriciteit.	Geen behoefte om deze begrippen ook van toepassing te laten zijn op gas. Dit onderwerp is voor de gastransmissiesysteembeheerders al afdoende geregeld in de Gasverordening.	Congestiemanagement kan ook worden toegepast op systemen voor gas, dus het beperken tot elektriciteit is onwenselijk. Wel is ervoor gezorgd dat geen dubbeling of strijd met de gasverordening ontstaat.
GTS, TenneT	01.01 (congestiegebied)	Definitie congestiegebied: Het is onduidelijk of met 'eindgebruiker' eigenlijk 'systeemgebruiker' wordt bedoeld. Dit lijkt noodzakelijk		Aangepast
TenneT	01.01 (congestiegebied)	Redelijkerwijs is geen juist criterium. Beter zou men kunnen zeggen: naar verwachting van de systeembeheerder.		Redelijkerwijs is een objectiever criterium dan het oordeel van een systeembeheerder. Dat wordt gehandhaafd in het wetsvoorstel.
TenneT	01.01 (congestiemanagement)	In de definitie van congestiemanagement zou gesproken moeten worden over 'beoogt te voorkomen' in plaats van 'voorkomt'.		Congestiemanagement is om congestie te voorkomen. In de praktijk kan het zijn dat dit niet volledig lukt, maar dat is niet iets dat in de definitie tot uitdrukking hoeft te komen.
Netbeheer Nederland	01.01 (directe lijn)	Directe lijn: Duidelijkheid over de definitie leidingen. Toevoegen aan definitie directe lijn: 'en daarmee verbonden hulpmiddelen'. Ook toelichting verduidelijken.	Definitie "leidingen" als in Van Dale: buis, kabel waardoorheen of waarlangs iets wordt geleid. En dat dit niet slechts als 'buizen' dient te worden geïnterpreteerd. In de toelichting zou kunnen worden verduidelijkt dat het woord "hulpmiddelen" mede inhoudt schakelaars etc.	Aangepast
TenneT	01.01 (directe lijn)	Een directe lijn bestaat uit een of meer leidingen. Dit is niet correct aangegeven in de definitie.		Aangepast
Netbeheer Nederland	01.01 (directe lijn)	Onderscheid tussen directe lijn en een systeem duidelijk maken.	Met toepassing van de huidige definitie van 'directe lijn' het onderscheid tussen een directe lijn en een 'systeem' (c.q. een 'net') nog steeds niet altijd duidelijk is. Zie ook opmerkingen bij artikel 4.6.	Aangepast
TenneT	01.01 (distributiesysteem)	Distributiesysteem voor elektriciteit bestaat uit een of meer leidingen. Dit is niet correct aangegeven in de definitie. Verder: "Kleiner" vervangen door "lager"; "Noodzakelijk zijn voor" vervangen door "ten dienste staan aan".		Aangepast
Netbeheer Nederland	01.01 (distributiesysteem)	Distributiesysteem voor elektriciteit: in de definitie of in de toelichting verduidelijken dat transformatoren met een spanningsniveau aan de secundaire zijde lager dan 110 kV in beginsel tot het distributiesysteem worden gerekend, en transformatoren met een spanningsniveau aan de secundaire zijde van 110 kV of meer in beginsel tot het transmmissiesysteem worden gerekend.	Bij de voorgestelde formulering zou discussie kunnen ontstaan over de vraag of zogenoemde H5-transformatoren tot het distributie- dan wel tot het transmmissiesysteem behoren.	Daar waar transmmissiesystemen en distributiesystemen gekoppeld worden zal altijd in enige mate de vraag zijn welke systeembeheerder welke zaken voor zijn rekening neemt. Systeembeheerders kunnen hierover afspraken maken en dit uitwerken in de codes. Het is niet nodig hier op wetsniveau iets over vast te leggen. Ook in de huidige wetten is niet het geval.
Netbeheer Nederland	01.01 (distributiesysteem)	Distributiesysteem voor elektriciteit: in definitie vervangen van het woord "leiding" door "één of meer leidingen" en voor de toevoeging in definitie van de passage "en daarmee verbonden transformator-, schakel-, verdeel- en onderstations en andere hulpmiddelen" zoals thans is opgenomen in de definitie van 'net' in de Elektriciteit 1998 (de 'E-wet').	Omwille van de duidelijkheid en ter voorkoming van geschillen. Eventueel zou ervoor kunnen worden gekozen om in de toelichting te verduidelijken dat de term "hulpmiddelen" tevens 'transformator-, schakel-, verdeel- en onderstations' omvat.	Aangepast
Netbeheer Nederland	01.01 (distributiesysteem)	Distributiesysteem voor elektriciteit: term 'hulpmiddelen' verduidelijken.	Zo is voorstelbaar dat ook het besturingssysteem van het bedrijfsvoerings-centrum als 'hulpmiddel' kan worden gezien dat noodzakelijk is voor het transport. Zonder de IT-ondersteuning is de besturing van het 'systeem' immers niet mogelijk. De verduidelijking van de term 'hulpmiddelen' is ook gewenst in verband met de toerekening aan het distributiesysteem (ten behoeve van de afbakening daarvan) van hulpmiddelen die worden bedreven als geïntegreerd onderdeel daarvan, en ook noodzakelijk zijn ten behoeve van het transport, maar die – bijvoorbeeld uit financieringsoverwegingen – worden gehuurd of geleased van een derde partij en bijgevolg niet in (juridische) eigendom zijn van de eigenaar van het distributiesysteem. Zie ook opmerkingen bij artikel 4.4.	Nader geduid in de memorie van toelichting.
Netbeheer Nederland	01.01 (distributiesysteem)	Distributiesysteem voor gas: wil graag bevestiging dat deze definitie niet minder omvattend is dan huidige definitie van 'gastransportnet'.	Verder valt op dat onder de huidige definitie van 'gastransportnet' in de Gaswet ook hulpmiddelen en installaties vallen waarmee ondersteunende diensten voor het gastransport worden verricht. Graag ziet Netbeheer Nederland bevestigd dat deze onderdelen ook onderdeel uitmaken van het voorgestelde 'distributiesysteem voor gas'.	De definitie van distributiesysteem voor gas is inderdaad materieel niet anders dan in de huidige Gaswet. Op transportondersteunende diensten gaat deze definitie niet in. Vragen daarover horen thuis bij het artikel over de transporttaak van de systeembeheerder; dat is daar verder toegelicht.
GTS	01.01 (distributiesysteem)	Formuleer definitie distributiesysteem voor gas als volgt: "leidingen ten behoeve van lokale of regionale gastransport" of: "lokale of regionale leidingen ten behoeve van het transport voor gas".	Om beter aan te sluiten bij de definitie van distributie uit de gasrichtlijn ("transport van aardgas langs lokale of regionale pijpleidingnetten met het oog op de beleving van afnemer, de levering zelf niet inbegrepen"). GTS stelt verder voor om de zinsnede 'aan eindafnemers' te schrappen. Voor zover bedoeld is met de zinsnede 'aan eindafnemers' aan te sluiten bij de zinsnede 'met het oog op de beleving van afnemers' uit de definitie van distributie in de gasrichtlijn, gaat dit mank om twee redenen. Allereerst worden 'eindafnemers' in het wetsvoorstel anders gedefinieerd dan 'afnemers' in de gasrichtlijn. ('afnemers' in de gasrichtlijn zijn grootafnemers, eindafnemers, of een aardgasbedrijf dat aardgas koopt.) Daarnaast is de zinsnede 'met het oog op de beleving van afnemers' niet bepalend voor de definitie van gasdistributie, omdat dezelfde zinsnede ook is opgenomen in de definitie van transmissie in de gasverordening ("transport van aardgas door een net dat vooral bestaat uit hogedrukpijpleidingen, (...) met het oog op de beleving van afnemers, de levering zelf niet inbegrepen"). Daarmee heeft 'met het oog op de beleving van afnemers' geen onderscheidend vermogen in de definitie van distributie, en kan 'aan eindafnemers' in de definitie van distributiesysteem voor gas worden verwijderd.	Aangepast

VEMW	01.01 (eindafnemer)	Een producent is geen eindafnemer.		Een verbruiker die ook produceert is zowel producent als afnemer, en altijd een aangeslotene
Netbeheer Nederland	01.01 (eindafnemer)	Consistent gebruik van term 'eindafnemer' ipv 'afnemer'.	Abusievelijk wordt nog op een aantal plaatsen de term 'afnemer' gebruikt in plaats van 'eindafnemer' (artikelen 2.13, 8.14, 8.16, 8.21, 9.2).	Aangepast
Energie Nederland	01.01 (eindafnemer)	Definitie afnemer moet 'eindafnemer' zijn. En ook SBH moeten daaronder vallen		Aangepast
TenneT	01.01 (eindafnemer)	In de definitie van eindafnemer "Koopt voor eigen gebruik" vervangen door "rechtmatig betrek voor eigen gebruik uit een systeem of directe lijn". Zelfde geldt voor definitie van huishoudelijke eindafnemer.		Met de voorgestelde definities wordt aangesloten bij de Europese definities. Als het uitgangspunt 'rechtmatig betrekken' wordt geeft dat onduidelijkheid. Immers, wat moet daar onder verstaan worden?
Vertogas	01.01 (garanties van oorsprong)	Definitie van garantie van oorsprong in de regeling GVO's wijzigen	Definitie wijkt af van de definitie in de regeling GVO's.	De lagere regelgeving komt in een volgende fase aan de orde. Daarin zal dit worden meegenomen.
VEMW	01.01 (gas)	Definitie gas is onjuist.		Definitie is identiek aan oude definitie
GTS	01.01 (gas)	Definitie Gas, onderdeel b, onder 2: waarom is toegevoegd: "voor zover het mogelijk en veilig is deze stof overeenkomstig hoofdstuk 2 te transporteren"? Als dat niet zo is, valt het dan niet onder de definitie van gas?		Dit is in de huidige Gaswet ook opgenomen. De voorgestelde definitie bestaat uit twee delen. Alleen voor het tweede deel van de definitie geldt deze eis. Als daarbij niet aan deze eis wordt voldaan is het inderdaad geen gas in de zin van de Gaswet.
VEMW	01.01 (gasopslaginstallatie)	In de definitie zorgt "het gedeelte dat" voor onduidelijkheid.		Definitie is identiek aan oude definitie en die in Richtlijn
Energie Nederland	01.01 (hernieuwbare energiebronnen)	Definitie hernieuwbare energiebron letterlijk van Europa overnemen.	Sluit onvoldoende aan bij EU definitie	Definitie is hetzelfde.
Groningen Centre of Energy Law	01.01 (hernieuwbare energiebronnen)	Wijzig definitie van hernieuwbare energiebronnen .	Definitie komt niet overeen met definitie uit richtlijn 2009/28/EG.	Definitie is inhoudelijk hetzelfde.
Energie Nederland	01.01 (huishoudelijke eindafnemer)	Definitie huishoudelijke eindafnemer aanpassen zodat het volledig in lijn is EU regelgeving en beter aansluit bij BW terminologie.		Definitie sluit aan bij Europese definitie.
Netbeheer Nederland	01.01 (infrastructuurbedrijf)	Infrastructuurbedrijf: In deze definitie ontbreekt het woord "van".		Aangepast
VEMW	01.01 (installatie)	Voeg 'hulpmiddelen' toe in definitie van installatie.		Aangepast
LTO Glaskracht Nederland	01.01 (installatie)	Definitie moet op aantal punten worden aangevuld.	Bij definitie installatie wordt warmtetechnisch materieel, leidingen en apparatuur en de vigerende bepalingen van de Tarieencode Gas (artikel 2.2.1.2) ten onrechte buiten de definitie gehouden. Dit kan opgelost worden door 'en hulpmiddelen' toe te voegen aan de definitie. 'Of' moet in sub b vervangen worden door en/of, zodat duidelijk is dat geen onderscheid wordt gemaakt tussen een verbruiksinstallatie en een productie-installatie. Wegens het wegvallen van het WOZ-criterium lijkt het raadzaam om toe te voegen dat de onderdelen van een installatie in elkaar nabijheid zijn gelegen. Definitie kan dan luiden als volgt: installatie: a. elektrisch, gastecnisch of warmtetechnisch materieel dat, leidingen die, apparatuur dat en hulpmiddelen die: 1°. onderling duurzaam is verbonden, 2°. is bestemd voor of ten dienste staat aan het verbruik en/of de productie van elektriciteit, gas of warmte, 3°. wordt gebruikt of beheerd door een eindafnemer of een producent en 4°. in elkaars (on)middelike nabijheid gelegen zijn; b. het elektrisch of gastecnisch materieel, leidingen, apparatuur en hulpmiddelen bevinden zich ten opzichte van een systeem of een directe lijn achter de voorzieningen die het systeem of de directe lijn beveiligen;	Aangepast
Energie Nederland	01.01 (installatie)	Definitie van installatie moet zijn 'het verbruik en/of productie'	Omdat de installatie van kleine aansluitingen voor zowel verbruik als productie wordt verbruikt.	De formulering en/of wordt niet gebruikt in wetgeving. Conform de aanwijzingen voor de regelgeving wordt daarvoor 'of' gebruikt. De betekenis van 'of' in wetgeving is in beginsel en/of, tenzij uit de bepaling duidelijk blijkt dat dit niet bedoeld is.
Energystock	01.01 (installatie)	Gasopslaginstallatie en installatie zijn gedefinieerd maar gebruik van term installatie in definitie van gasopslaginstallatie loopt spaak.	Gasopslaginstallatie zou nu geen installatie zijn.	Aangepast

TenneT	01.01 (interconnector)	De definitie van een interconnector in het wetsvoorstel is niet volledig in lijn met de definitie in de Elektriciteitsverordening.	De definitie van een interconnector in het wetsvoorstel is niet volledig in lijn met de definitie in de Elektriciteitsverordening. Op basis van de Elektriciteitsverordening is een interconnector 'een transmissielijn die een grens tussen lidstaten overschrijdt of overspant, en de nationale transmissiesystemen van de lidstaten onderling koppelt.' In het concept wetsvoorstel is een interconnector gedefinieerd als 'een landsgrensoverschrijdende transmissielijn die 'uitsluitend' een koppeling legt tussen transmissiesystemen.' Door de toevoeging van 'uitsluitend' zou dit betekenen dat Cobra-kabel in de toekomst niet langer zal kwalificeren als een interconnector in de zin van de Elektriciteits- en Gaswet als hier ook windparken op zullen worden aangesloten (of in de toekomst interconnectoren onderling gekoppeld zullen worden). Suggestie voor een nieuwe definitie: een of meer landsgrensoverschrijdende leidingen voor het transport van elektriciteit of gas onder hoge druk, die een koppeling leggen tussen twee transmissiesystemen, en de daarmee verbonden hulpmiddelen;	Aangepast
BBL	01.01 (interconnector)	Definitie interconnector aanpassen aan harmoniseren met richtlijn 2009/73 en verordening 714/2009.		Aangepast
GTS	01.01 (interconnector)	Definitie interconnector: opnemen verduidelijking wat nu precies een interconnector is. : o Interconnector: transmissieleiding die een grens tussen lidstaten overschrijdt of overspant met uitsluitend als bedoeling de nationale transmissiesystemen van die lidstaten onderling te koppelen. o Interconnectiepunt: een fysiek of virtueel punt dat twee aangrenzende entry-exitsystemen verbindt of dat een entry-exitsysteem verbindt met een interconnector voor zover op deze punten een boekingsprocedure door netgebruikers van toepassing is. o Landsgrensoverschrijdende systeemkoppeling: een landsgrensoverschrijdende systeemkoppeling die systemen in twee lidstaten koppelt.	Het zou helpen om voor gas te verduidelijken dat de landsgrensoverschrijdende systeemkoppelingen of interconnectiepunten tussen transmissiesystemen iets anders zijn dan interconnectoren die als zelfstandige transmissielijnen landsgrensoverschrijdend zijn. GTS stelt daarom voor de definitie van interconnector als volgt aan te passen (in lijn met de Europese bepalingen), maak interconnectiepunt zoals in VO. Definitie landsgrensoverschrijdende systeemkoppelingen alleen als nodig	Met het voorstel zou een overlap ontstaan tussen definities. Dat is onwenselijk. Het voorstel wordt daarom niet overgenomen.
Netbeheer Nederland	01.01 (interconnector)	Interconnector: als aansluiting bij Europese definities, dan landgrens overstijgende element uit Gasrichtlijn opnemen.	De voorgestelde definitie wijkt af van Europese definitie als opgenomen in de Elektriciteits- en Gasrichtlijnen en dat de definitie in de Gasrichtlijn afwijkt van die in de Elektriciteitsrichtlijn.	Aangepast
BBL	01.01 (interconnector)	Neem interconnectiepunt op in de definities.	Interconnectiepunten uit Europese regelgeving horen in stroom terug te komen.	Begrip komt niet voor in het wetsvoorstel, dus hoeft ook niet gedefinieerd te worden.
TenneT	01.01 (interconnector)	Op grond van de huidige wet wordt er een onderscheid gemaakt tussen interconnectoren op gelijkstroom en landsgrensoverschrijdende netten met wisselstroom. In dit voorstel lijkt dit onderscheid te zijn vervallen indien men deze definitie in samenhang met de artikelen 4.1. en 4.2 sub b leest.		Uitgelegd in memorie van toelichting.
Groningen Centre of Energy Law	01.01 (interconnector)	Wijzig definitie interconnectoren.	Definities in 3e gasrichtlijn en verordening 714/2009 verschillen. Onduidelijk waarom voor de definitie uit de richtlijn is gekozen omdat die definitie restrictiever is.	Aangepast
Groningen Centre of Energy Law	01.01 (interconnector)	Wijzig definitie van interconnectoren.	Definitie is te beperkt voor het tot stand brengen van een grensoverschrijdend net op zee (vo. 347/2013)	Dit is niet het geval. De verbinding die een transmissiesysteem op zee zou verbinden met een transmissiesysteem in een ander land is een interconnector.
Netbeheer Nederland	01.01 (kleine aansluiting)	Kleine aansluiting: in de memorie van toelichting wordt abusievelijk gesproken van aansluitingen "tot" 3x80 Ampère en "tot" 40 m3 gas per uur. Dat moet zijn "tot en met" (conform de tekst in het conceptwetsvoorstel).		Aangepast
VEMW	01.01 (LNG-beheerder)	Waarom is de eis opgenomen dat een LNG-beheerder ook eigenaar moet zijn?		Aangepast
Gate	01.01 (LNG-beheerder)	Definitie "LNG-beheerder" komt niet overeen met "LNG-systeembeheerder" in RL, en wordt niet gebruikt in de wet.		Aangepast
Gate	01.01 (LNG-installatie)	breng definitie "LNG-installatie" in overeenstemming met RL, oa "... het vloeibaar maken van gas, de invoer of de verlading, en de hervergassing van vloeibaar gas, met inbegrip van.. " Dit lost ook probleem met definitie "installatie" op		Aangepast
Netbeheer Nederland	01.01 (LNG-installatie)	LNG-installatie: de woorden "gebruikt wordt voor" vervangen door "bestemd is voor".	Door de voorgestelde formulering vallen LNG-installaties die (tijdelijk) niet worden gebruikt buiten de definitie.	Aangepast
Netbeheer Nederland, TenneT	01.01 (meetinrichting)	Meetinrichting: uit deze definitie de woorden "tussen een installatie en een systeem" schrappen.	Hierdoor wordt de definitie effectief weer gelijk aan de huidige definities in de E-wet en de Gaswet. Door de opname van de hiervoor bedoelde woorden beperkt de voorgestelde definitie zich tot meetinrichtingen tussen installaties en systemen, en worden andere meetinrichtingen, bijvoorbeeld tussen twee systemen, tussen twee installaties, of tussen een systeem en een GDS, ten onrechte uitgesloten.	Aangepast
Energie Nederland, Gate, GTS, VEMW, Vereniging Gasopslag Nederland	01.01 (ondersteunende diensten)	De definitie 'ondersteunende diensten' moet worden uitgebreid.		Ondersteunende diensten van GTS worden als wettelijke taken gedefinieerd waar tarieven of vergoedingen voor worden vastgesteld. De uitwerking zal bij AMvB plaatsvinden. Dit onderwerp komt nader aan bod bij het artikel over de transporttaak van systeembeheerders.
VEMW	01.01 (productiesysteem)	De definitie van productiesysteem houdt geen rekening met bedrijven die een aansluiting hebben op een productieleiding.		Definitie is inhoudelijk gelijk aan de definitie van upstreampijpleidingnet uit de gasrichtlijn.

Netbeheer Nederland	01.01 (productiesysteem)	Productiesysteem: vervangen van begrip 'systeem' voor 'net'.	Het gebruik van de term 'systeem' in deze definitie verwarrend. Er wordt immers iets anders bedoeld dan een 'systeem' als gedefinieerd in het conceptwetsvoorstel. De term 'productiesysteem' kan ongewijzigd blijven indien het begrip 'systeem' wordt vervangen door het begrip 'net'.	Met het begrip systeem wordt aangesloten bij de Europese begrippen.
Netbeheer Nederland	01.01 (programmaverantwoordelijkheid)	Programmaverantwoordelijkheid: huidige definitie van 'programmaverantwoordelijkheid' uit de E-wet en de Gaswet behouden - in voorgestelde nieuwe definitie op te nemen dat programmaverantwoordelijkheid tevens de verplichting inhoudt om zich overeenkomstig het opgestelde programma te gedragen.	Deze verplichting betreft de kern van de programmaverantwoordelijkheid.	Inhoudelijke eisen worden opgenomen in artikelen die het onderwerp regelen. In dit geval in hoofdstuk 7. Definities zijn slechts beschrijvend van aard.
Vertogas	01.01 (rekening)	De definitie van rekening verduidelijken.	De definitie is nieuw en sluit niet aan bij de werkwijze van Vertogas (productierekening en handelsrekening).	Definitie komt overeen met de huidige definitie in de Gaswet.
Netbeheer Nederland	01.01 (systeem)	Begrip systeem moet niet blijven en systeembeheerder moet netbeheerder blijven. Ook andere begrippen zouden niet gewijzigd moeten worden.	Extra administratieve lasten, wekt verwarring, niet gelijk aan Europese definities, sluit niet aan bij argument stroomlijning EU-wetgeving. Wijziging alleen na analyse en afweging (nut en noodzaak, kosten en baten, overgangstermijnen)	Met het begrip systeem wordt aangesloten bij de Europese begrippen.
Energie Nederland	01.01 (systeem)	Definitie systeem en TSB DSB verder toelichten.	DSB en DSO (EU) zijn verschillend dingen: ook TSO vertalen naar TSB is verwarrend, omdat TenneT/GTS ook operator taken uitvoert.	Aangepast
GTS	01.01 (systeem)	Definitie systeem : maak definitie als onder de RL en VO.	Vanwege het doel van dit wetsvoorstel en ter voorkoming van verwarring lijkt het voor de hand te liggen om dezelfde definities te hanteren als VO en RL.	De definitie komt inhoudelijk overeen met de Europese definitie.
TenneT	01.01 (systeem)	Is op grond van de huidige definitie wel voldoende duidelijk waar de grens tussen transmissiesysteem en distributiesysteem ligt? T.a.v. de primaire activa is wel duidelijk waar de knip ligt, maar bij de secundaire niet.		Daar waar transmissiesystemen en distributiesystemen gekoppeld worden zal altijd in enige mate de vraag zijn welke systeembeheerder welke zaken voor zijn rekening neemt. Systeembeheerders kunnen hierover afspraken maken en dit uitwerken in de codes. Het is niet nodig hier op wetsniveau iets over vast te leggen. Ook in de huidige wetten is niet het geval.
Gate	01.01 (systeem)	Systeem en systeemgebruiker in de richtlijn betreffen ook LNG- en opslaginstallaties; in STROOM niet.		Aangepast
VEMW	01.01 (systeemgebruiker)	De definitie van systeemgebruiker is te beperkt.		Aangepast
Energie Nederland, GTS	01.01 (systeemgebruiker)	Definitie systeemgebruiker aanpassen zodat programmaverantwoordelijke (als zelfstandige partij) daar ook onder valt.	Nu niet het geval; onduidelijk waarom.	Aangepast
Energie Nederland	01.01 (systeemgebruiker)	Definitie systeemgebruiker aanpassen.	Sluit niet aan bij definitie richtlijn ('natuurlijk of rechtspersoon die levert of afneemt van een systeem'). Als dit een bewust andere definitie is, moet een andere bewoording gevonden worden omdat in EU codes ook het begrip 'systeemgebruiker' wordt gehanteerd.	De systematiek waarin wordt gesproken over leveren aan of afnemen van een systeem is hetgeen in de huidige wetten verwarring veroorzaakt. Om die reden wordt dat niet langer gehanteerd. Inhoudelijk komt de definitie echter wel overeen met de Europese definitie doordat het resultaat is dat de juiste partijen worden gezien als systeemgebruiker.
Netbeheer Nederland	01.01 (systeemgebruiker)	Systeemgebruiker: schrappen van deze definitie. In plaats daarvan per relevant artikel waarin deze term wordt gebruikt expliciet noemen welke marktpartijen worden bedoeld.	Het gebruik van deze (beperkte) term op verschillende plaatsen, waaronder in de artikelen artikel 5.2, 6.1, tweede lid, 6.4 en 7.7 onduidelijkheid schept gelet op het feit dat onder deze definitie wel handelaren, leveranciers en aangeslotenen maar niet systeembeheerders, programmaverantwoordelijken, meetverantwoordelijken of andere marktpartijen worden geschaard. Het toevoegen van laatstgenoemde marktpartijen aan de definitie biedt geen oplossing omdat dat ongewenste neveneffecten zou hebben.	Daar waar nodig is in betreffende artikelen opgenomen welke partijen normadressant zijn. Het begrip systeemgebruiker wordt op verschillende plekken in het wetsvoorstel gebruikt en daarom is gekozen voor definiëring van het begrip.
VEMW	01.01 (systeemkoppeling)	De definitie van systeemkoppeling is niet consistent met de definitie van "aansluiting" en "systeem". Bovendien is niet duidelijk tot welk systeem de systeemkoppeling behoort.		Definitie is geschrapt.
Netbeheer Nederland, TenneT	01.01 (systeemkoppeling)	In de definitie van systeemkoppeling kan "Uitrusting" beter gewijzigd worden in "leidingen en de daarmee verbonden. Verbindingen tussen een systeem en een GDS kwalificeren zowel als een aansluiting als een systeemkoppeling. Is dit wel de bedoeling?		Definitie is geschrapt.
Netbeheer Nederland	01.01 (systeemkoppeling)	Koppelingen tussen (huidige) landelijk gastransportnet en andere (regionale of buitenlandse) gastransportnetten moeten niet onder begrip aansluiting vallen, maar apart worden gedefinieerd als systeemkoppeling.	Indien de definitie van 'aansluiting' wordt aangepast zoals voorgesteld door NBNL kan begrip 'systeemkoppeling' worden beperkt tot gas en zou dit begrip kunnen luiden: "een uitrusting om een transmissie- of distributiesysteem voor gas te koppelen aan een transmissiesysteem voor gas". Daarnaast heeft GTS behoefte aan onderscheid tussen aansluiting (van een industriële eindafnemer) en aansluitpunt (van een invoeder). Zie zienswijze GTS.	Dergelijke koppelingen worden inderdaad niet gezien als aansluiting. Er is geen aparte definitie voor, omdat in het wetsvoorstel hier geen gebruik van wordt gemaakt.
Energie Nederland	01.01 (transmissiesysteem op zee)	Definitie transmissiesysteem op zee aanpassen.	Toevoeging zinsnede 'bestaande uit de leidingen', sluit uit dat hulpmiddelen onderdeel uitmaken van het systeem op zee. Die maken wel deel uit van de definitie van systeem. Beter definitie: transmissiesysteem voor elektriciteit dat windparken op zee verbindt met het transmissiesysteem op land'. Bovendien: het transmissiesysteem op zee kan ook leidingen en hulpmiddelen op land omvatten.	Aangepast
Energie Nederland	01.01 (transmissiesysteem op zee)	Definitie transmissiesysteem op zee aanpassen.	De term aansluiting hier sluit niet aan bij de definitie aansluiting, omdat het geen aansluiting is tussen een systeem en een installatie, maar systeem op systeem. Ook mist dat een offshore onderstation en dataverbinding naar elke turbine in een windpark tot de verantwoordelijkheid van TenneT behoort.	Aangepast
TenneT	01.01 (transmissiesysteem op zee)	Ruimte voor lager spanningsniveau bij de definitie van transmissiesysteem op zee.	In de definitie wordt verwezen naar transmissiesysteem voor elektriciteit. Hierin staat dat een dergelijk systeem een spanningsniveau heeft van gelijk aan of groter dan 110 kilovolt. TenneT wenst de mogelijkheid te hebben om ook leidingen op zee aan te leggen en te beheren die lager zijn dan 110 kV; dit kan in bepaalde gevallen technisch en economisch wenselijker zijn dan 110 kV of hoger. Suggestie voor nieuwe definitie van het transmissiesysteem voor elektriciteit (om 110 kV buiten beschouwing te laten): leidingen ten behoeve van transport en elektriciteit, en de daarmee verbonden hulpmiddelen die ten dienste staan aan het transport, bedoeld om een of meer windparken op zee te verbinden met het transmissiesysteem op land, inclusief de systeemkoppeling met het transmissiesysteem op land.	Aangepast

Groningen Centre of Energy Law	01.01 (transmissiesyst eem op zee)	Scherp de definitie van transmissiesysteem op zee aan.	De definitie doet vermoeden dat transmissiesysteem op zee een ander transmissiesysteem is dan het landelijk transmissiesysteem. Vraag of transmissiesysteem op zee een volwaardig transmissiesysteem is en met interconnectoren kan worden verbonden.	Een transmissiesysteem op zee is deels hetzelfde als een transmissiesysteem op land, maar er zijn ook verschillen. Dit zit bijvoorbeeld in de techniek die gebruikt wordt en de eisen aan redundantie die niet zullen gelden op zee.
VEMW	01.01 (transmissiesyst eem voor elektriciteit)	In de definitie van transmissiesysteem voor elektriciteit moet 'als zodanig bedreven' worden toegevoegd.		In artikel over GDS is toegevoegd dat ook daar sprake kan zijn van 110 en 150 kv. De toevoeging aan de definitie van transmissiesysteem voor elektriciteit is daardoor overbodig.
GTS	01.01 (transmissiesyst eem)	Definitie transmissiesysteem voor gas : neem definitie van de definitie in de Gasverordening.	Gelet op het doel van dit wetsvoorstel en ter voorkoming van verwarring.	Definitie sluit aan bij Europese definitie.
BBL	01.01 (transmissiesyst eem)	Aanscherping definities: een enkele transmissielijn, zoals de interconnector BBL valt nu bij strikte lezing niet onder definitie van 'TS voor gas', 'TS' en 'systeem'.		Interconnectoren zijn apart gedefinieerd en zijn als zodanig een transmissiesysteem.
Energie Nederland	01.01 (transmissiesyst eem)	Definitie voor transmissiesysteem voor gas aanpassen of verder toelichten	Niet duidelijk wat 'hoge druk' inhoudt.	Het is niet mogelijk hier een concreet getal aan te verbinden, omdat de huidige praktijk is dat sommige delen van het transmissiesysteem voor gas een lagere druk hebben dan distributiesystemen. Er is dus geen harde drukgrens, maar het uitgangspunt is dat het transmissiesysteem voor gas een hoge druk heeft.
Netbeheer Nederland	01.01 (transmissiesyst eem)	Transmissiesysteem voor elektriciteit: aan definitie toevoegen van: "en daarmee verbonden transformator-, schakel-, verdeel- en onderstations en andere hulpmiddelen" In de toelichting bij deze definitie verduidelijken dat transformatoren met een spanningsniveau aan de secundaire zijde gelijk aan of groter dan 110 kV in beginsel tot het transmissiesysteem worden gerekend.	Ook merkt Netbeheer Nederland op, met verwijzing naar haar opmerkingen bij 'distributiesysteem voor elektriciteit', dat het de voorkeur verdient om af te bakenen of zogenoemde Hstransformatoren tot het distributie- dan wel tot het transmissiesysteem behoren.	Opgenomen is dat hulpmiddelen onderdeel uitmaken van het systeem. In de memorie van toelichting is dit nader geduid.
Netbeheer Nederland	01.01 (transmissiesyst eem)	Transmissiesysteem voor gas: definitie wijkt af van EU definitie.		Definitie sluit aan bij Europese definitie.
Groningen Centre of Energy Law	01.01 hernieuwbare energiebronnen)	Wijzig zonne-energie in zon in de definitie van hernieuwbare energiebronnen.	De zon is de energiebron.	Aangepast
Netbeheer Nederland	01.02	Artikel 1, vijfde lid, E-wet of een bepaling van gelijke strekking niet is overgenomen in het conceptwetsvoorstel.		Aangepast
Energie Nederland, Netbeheer Nederland, VEMW	01.02	Bereik van dit artikel worden teruggebracht tot het oorspronkelijke bereik van artikel 1, tweede en derde lid E-wet. De uitzondering voor deze categorie aansluitingen zou moeten vervallen. Bepaling opnemen die het oneigenlijk opknippen van windparken ten behoeve van het verkrijgen van een gunstig (standaard)aansluittarief moet tegengaan.	Formulering van de aanhef zorgt er voor dat het artikel een volstrekt ander rechtsgevolg krijgt. In artikel 1, tweede en derde lid, E-wet wordt bepaald dat de verzameling van de daarin bedoelde aansluitingen, die technisch gezien kwalificeren als kleinverbruikersaansluitingen, voor de toepassing van de E-wet (met uitzondering van de tariefregulering) worden beschouwd als één grootverbruikersaansluiting. Artikel 1, tweede en derde lid, E-wet voorziet er niet in dat dergelijke aansluitingen samen worden beschouwd als één aansluiting. Het voorgestelde artikel 1.2 is onwerkbaar. Bedoelde ondernemingen beschikken over een groot aantal kleinverbruikersaansluitingen. Iedere individuele aansluiting kan gewijzigd worden, uit bedrijf worden genomen, kan een eventuele compensatievergoeding ontvangen, etc. Bepaling moet er uitsluitend in voorzien dat de genoemde aansluitingen worden aangemerkt als grootverbruikersaansluitingen (en niet als één aansluiting). Gaat uitsluitend gaat om elektriciteitsaansluitingen De door deze aangesloten gewenste vrijheid om zich op de elektriciteitsmarkt als grootverbruiker te kunnen gedragen wordt al geboden door de artikelen 8.6 en 8.16.3. Als er al sprake moet zijn van kleine aansluitingen die door de systeembeheerder als grote aansluitingen moeten worden behandeld, zou deze groep bij voorkeur beperkt moeten worden tot aansluitingen van objecten in de openbare ruimte en objecten zonder verblijfsfunctie (zoals openbare verlichting en laadpalen).	Aangepast
TenneT	01.03	Het is wenselijk dat expliciet wordt bepaald welke delen van de wet gelden binnen de exclusieve economische zone.	Bijvoorbeeld, heeft ook binnen de exclusieve economische zone iedereen recht op aansluiting en transport?	Er wordt geregeld voor welke onderwerpen het wetsvoorstel van toepassing is binnen de EEZ. Rond het transmissiesysteem op zee zouden vragen kunnen ontstaan omtrent verplichtingen die gelden voor de beheerder van dat systeem. In de artikelen waarin het transmissiesysteem op zee wordt geregeld wordt dat ondervangen. Met name het scenario dat door de minister van Economische Zaken wordt vastgesteld is een duidelijke afbakening van de taak van de transmissiesysteembeheerder op zee.
Netbeheer Nederland	02.0	Aandacht voor het onderwerp wind op land, hiervoor een wettelijke regeling opnemen.	Zie ook Energieakkoord: realisatie van 6.000 MW operationeel windvermogen in 2020 uit wind op land (pijler 2). Systeembeheerders (netbeheerders) moeten maatregelen treffen en de noodzakelijke infrastructuur te realiseren om het gas- en elektriciteitsstelsel aan te passen en voor te bereiden op het voorgenomen aandeel hernieuwbare energie in 2020 (pijler 4). Ingaan op de terugverdienmogelijkheden van deze windparken in de tarieven, de inpassing van deze windparken in de investeringsplannen van de systeembeheerders en de centralisatie en coördinatie van bestuurlijke bevoegdheden.	Dit is geregeld in hoofdstuk 5 van het wetsvoorstel in het artikel over het investeringsplan van systeembeheerders.
Gasterra	02.0	Inderdaad laten vervallen van 10a lid 3 Gaswet	art. uit G-wet is nu inderdaad niet meer nodig	Het artikel is vervallen.
NWEA, Duurzame Energiekoepel	02.0	Titel paragraaf 2.2 dekt lading niet, immers ook provinciale coördinatie is opgenomen. Titel wijzigen.		Aangepast

Duurzame Energiekoepel	02.0	Voor demand response / vraagopwekking is het van belang dat alle gebruikers goed de processen kunnen begrijpen en dat de communicatie ook over alle bevolkingsgroepen en -niveaus goed is voorzien.	Er is immers een risico op onevenredig hoge kosten bij misbruik of misvatting, wat weer een risico oplevert voor de uitvoering en het imago van de energietransitie naar hernieuwbare energie.	Dit is een zinvolle opmerking, die echter buiten de scope van het wetsvoorstel valt. Het kunnen begrijpen van zaken en communicatie daarover is niet iets dat via een wet geregeld kan worden.
NWEA Duurzame Energiekoepel	02.08	De tweede verwijzing in art 2.8, lid 1 naar "artikel 2.6, eerste lid" moet zijn "artikel 2.7, eerste lid".		Aangepast
NWEA, Duurzame Energiekoepel	02.08	Opnemen van de provinciale coördinatie-regeling. De systematiek voor de ruimtelijke module ook volgen voor de uitvoeringsmodule.	NWEA acht het een ommissie in de huidige Elektriciteitswet 1998 dat de provinciale coördinatie-regeling er niet goed in is opgenomen en vinden het een gemiste kans dat dit in het voorliggende wetsvoorstel zonder aanpassing wordt overgenomen. De ruimtelijke module en de uitvoeringsmodule zijn niet goed op elkaar aangesloten. De provincie komt pas aan bod voor het maken van een inpassingsplan indien de gemeente niet meewerkt. Daarentegen is de provincie wel bevoegd gezag voor de uitvoeringsbesluiten. Wij verzoeken daarom om in het voorliggende wetsvoorstel de systematiek voor de ruimtelijke module ook voor de uitvoeringsmodule te volgen. Dit zou betekenen dat indien een gemeente niet van haar bevoegdheden gebruik wil maken voor de realisatie van een windpark van 5 tot 100 MW, de provincie de bevoegdheid tot het nemen van de uitvoeringsbesluiten kan overnemen op verzoek van de initiatiefnemer. In de Rijkscoördinatie-regeling is dit wel al op deze wijze geregeld. De coördinatie-regelingen zouden nog efficiënter worden, wanneer clustering van de vergunningen -zoals momenteel mogelijk is in de Tracéwet- overgenomen zouden worden. Dit zou betekenen dat de mogelijkheid van meerdere clusters van vergunningen eenvoudig te realiseren is	Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevingagenda STROOM aan bod.
Vertogas	02.09	In artikel 2.9 "een ieder" vervangen door producent, leverancier, handelaar of afnemer	Vertogas kan geen onderscheid meer maken tussen producent en handelaar	Aangepast
Eneco	02.09	Breidt garanties van oorsprong uit naar alle opwektechnologieën met vermelding van de CO2-uitstoot per kWh.	Het is gezien het Europese debat nog niet helder hoe de relatieve belangen van CO2-reductie en hernieuwbare energie na 2020 uitvoering behoeven, o.a. bij de stroomtethering. Het huidige systeem van garanties van oorsprong (GVO's) is onvoldoende geschikt om in te spelen op een zwaarder belang van CO2-reductie, omdat het niet gefundeerd is op de CO2-uitstoot van een kWh elektriciteit. Wij pleiten voor verbreding van GMO's naar alle opwektechnologieën, met vermelding van de CO2-uitstoot per kWh. Dit heeft tevens als voordeel dat het niet transparante begrip "landelijke mix" (een gemiddelde van niet hernieuwbare brandstoffen voor elektriciteitsopwekking) verdwijnt. Immers, ook elektriciteit uit niet-hernieuwbare bronnen krijgt dan een GMO.	Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevingagenda STROOM aan bod.
TenneT	02.09	Delen van de huidige wetstekst zijn weggefallen.	Artikel 2.9 geeft de Minister de taak tot het uitgeven en beheren van garanties van oorsprong voor elektriciteit en gas uit hernieuwbare energiebronnen. In het tweede lid is opgenomen dat de Minister op aanvraag een rekening voor garanties van oorsprong opent. Ten opzichte van artikel 73 uit de Elektriciteitswet is weggelaten dat degene waarvoor de Minister de rekening opent in Nederland dient te zijn gevestigd. Dit stelt het systeem open voor buiten Nederland gevestigde handelaren. Omdat richtlijn 2009/28 in artikel 15 voorschrijft dat de hiertoe bevoegde instanties geografische verantwoordelijkheden hebben die elkaar niet overlappen, stelt TenneT voor om de formulering die in het hiervoor genoemde wetsvoorstel is opgenomen aan het tweede lid van artikel 2.9 toe te voegen: De Minister opent op aanvraag van een in Nederland gevestigde producent, leverancier, handelaar of afnemer een rekening. In het derde lid van artikel 2.9 is bepaald dat de Minister garanties van oorsprong op een rekening boekt als de producent de gegevens over de gemeten hoeveelheid elektriciteit of gas overlegt. TenneT vraagt zich af of hiermee in voldoende mate zekerheid bestaat over de juiste hoeveelheid energie omdat dit betekent dat alleen op basis van de gegevens van de producent zelf verhandelbare garanties van oorsprong worden uitgegeven en SDE subsidie wordt verstrekt. In het huidige systeem is verificatie door netbeheerder of meetverantwoordelijke noodzakelijk. TenneT stelt dan ook voor om de formulering te herstellen waarbij de producent de gegevens omtrent de door de netbeheerder of een andere tot meten bevoegde instantie gemeten hoeveelheid duurzame energie overlegt.	Aangepast
VEMW	02.09	Gas toevoegen aan certificering.	Waarom niets opgenomen over groen gas certificering.	Gas uit hernieuwbare bronnen is ook onderdeel van certificering
Vertogas	02.11	De formulering 'bij uitsluiting' aanpassen.	De formulering is onduidelijk.	Dit is overgenomen van de huidige tekst uit de Elektriciteitswet die niet tot problemen leidt.
Vertogas	02.13	Onduidelijk tot wie artikel 2.13 zich richt omdat artikel 2.9 zich tot een ieder richt.		Aangepast
Vertogas	02.13	Afnemer vervangen door eindafnemer.	Afnemer is niet gedefinieerd.	Aangepast
Vertogas	02.13	Schrap de mogelijkheid dat eindafnemers GMO's mogen verhandelen.	Alleen handelaars en leveranciers kunnen GMO's verhandelen.	Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevingagenda STROOM aan bod.
VEMW	02.15	Vreemde titelkop.		Aanduidingen bij artikelen komen te vervallen in uiteindelijk voorstel
GTS	02.16	Maak de KV-rapportage tweejaarlijks en combineer met het investeringsplan.		Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevingagenda STROOM aan bod.
VEMW	02.16	Vreemde titelkop.		Aanduidingen bij artikelen komen te vervallen in uiteindelijk voorstel
Energie Nederland	02.20	Artikel nakijken.	Energie-Nederland vraagt zich af of het de bedoeling is om een en ander uit te werken in een afzonderlijke MR, zoals thans het geval is en zoals in de tekst van het artikel staat, of in de algemene AMVB, die de nadere uitwerking van de wet regelt. Daarnaast betwijfelt Energie-Nederland of hier voldoende grondslag wordt gecreëerd voor delegatie.	Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevingagenda STROOM aan bod.

GTS	02.20	GTS heeft voorkeur voor het gebruik van de termen entry- en exitpunten in plaats van invoed- en afleverpunten teneinde beter aan te sluiten bij de terminologie van de Gasverordening.		Er wordt de voorkeur aan gegeven in een Nederlandse wet zo veel mogelijk Nederlandse woorden te gebruiken.
prof. Lavrijssen, VEMW	02.20	Minder bemoeienis van de minister hoe gaskwaliteit wordt vastgesteld.	Bemoeienis van de minister met de wijze waarop gaskwaliteit wordt vastgesteld is in strijd met het derde pakket energierichtlijnen.	De opmerking is niet correct. Het derde pakket verbiedt de huidige en voorgestelde bemoeienis van de minister niet. Voorts komen beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 in een latere fase van de wetsgevoingsagenda STROOM aan bod.
Netbeheer Nederland	02.21	Bezien of en op welke wijze de salderingsregeling aanpassing behoeft zodat die ook kan worden toegepast op de situatie dat een afnemer meerdere leveranciers heeft en dat in die situatie duidelijk is op welke partij de salderingsverplichting rust.	Aandacht voor het besluit van ACM van 14 augustus 2014 (met kenmerk 13.0887.53) naar aanleiding van een handhavingsverzoek van belangenvereniging PAWEX. In dit besluit (randnr.26 t/m 28) oordeelt ACM dat afnemers weliswaar een vrije leverancierskeuze hebben, maar dat "een netbeheerder niet wettelijk verplicht is om meerdere leveranciers op één aansluiting te faciliteren". ACM acht dit een ongewenste ontwikkeling en heeft aangekondigd de gezamenlijke netbeheerders te zullen verzoeken om een codewijzigingsvoorstel voor de relevante codes in te dienen zodat alsnog mogelijk wordt gemaakt dat afnemers meerdere leveranciers op één aansluiting kunnen contracteren.	Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevoingsagenda STROOM aan bod.
Stroomversneling	02.21	Salderen moet veel robuuster in deze wet worden ingebed. Daarnaast moet de MVT duidelijk maken op welke wijze salderen in de toekomst wordt uitgefaseerd.	Art. 2.21, lid 1 doet geen recht aan de gespannen verhouding met fiscale wetgeving en ervaren problematiek. Robuustere inbedding is gewenst, zodat burgers weten waaraan ze toe zijn en waarop energiebedrijven aangesproken mogen worden.	Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevoingsagenda STROOM aan bod.
VEMW	02.21	Waarom alleen kleine aansluiting salderen.	In strijd met discriminatiebeginsel.	Geen strijd met discriminatiebeginsel, want andere, objectieerbare categorie.
Energie Nederland, Vereniging Gasopslag Nederland, Gate	03.02	Artikel nakijken.	Het is geen beleidsneutrale omzetting. In artikel 9a van de Gaswet staat: „Degene aan wie een gasopslaginstallatie of een LNG-installatie toebehoort, wijst ten behoeve van de uitvoering van de taken, bedoeld in artikel 10, een beheerder van die installatie aan.“ Op grond van artikel 3.2 wijst de Minister aan op verzoek.	De aanpassing betreft stroomlijning binnen het hele wetsvoorstel omtrent aanwijzingen. De aanwijzing is materieel vrijwel gelijk aan de huidige melding waarbij instemming nodig is. Voorts wordt overgangsrecht opgesteld voor partijen die voor inwerkingtreding van de wet een melding hebben gedaan.
Vereniging Gasopslag Nederland, Energystock	03.02	Lid 3 suggereert dat aanwijzing een beschikking is waartegen bezwaar en beroep mogelijk is.	Dit hoort beleidsneutraal te zijn; nu is er geen bezwaar en beroep mogelijk.	Bezwaar en beroep is ook nu mogelijk. Er is geen materieel verschil tussen de huidige wet en het wetsvoorstel.
Vereniging Gasopslag Nederland, Energystock, Gate	03.02	Neem tienjaarstermijn op.	Hoort beleidsneutraal te zijn; nu geen termijn, suggereert dat aanwijzing direct kan worden ingetrokken.	Aangepast
Gate	03.02	Ontneem mogelijkheid voor de minister om een ontheffing in te trekken.		Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevoingsagenda STROOM aan bod.
Gasunie	03.02 (1)	Zorg dat een beheerder van een LNG-installatie of een gasopslag niet eigenaar hoeft te zijn.	Maak beleidsneutraal en harmoniseer Europees.	Aangepast
Gate	03.02 (3)	Maak van aanwijzing geen beschikking waartegen bezwaar en beroep mogelijk is.		Bezwaar en beroep is ook nu mogelijk. Er is geen materieel verschil tussen de huidige wet en het wetsvoorstel.
Energie Nederland	03.03	Bij deze verregaande maatregel wordt, anders dan in artikel 3.7 eerste lid, niet relevant geacht of toegang tot een opslag wel noodzakelijk is voor efficiënte toegang tot het systeem. Voor sommige gasopslagen kan betoogd worden dat zij 'systeemrelevant' zijn, in de zin dat alle leveranciers in meer of mindere mate de opslag nodig hebben voor levering aan hun afnemers. Dit is onder andere tot uiting gekomen in artikel 3.7 eerste lid en de bovenliggende Europese Richtlijn. Wij pleiten ervoor dit onderscheid (de gasopslag is systeemrelevant of niet) ook aan te brengen in artikel 3.3, door onafhankelijkheid alleen te eisen voor gasopslagen die noodzakelijk zijn voor efficiënte toegang tot het systeem voor de levering aan afnemers.	In artikel 3.3 wordt voorgesteld dat een beheerder van een gasopslaginstallatie onafhankelijk moet zijn van productie, handel of levering van gas. Dit is een ingrijpende wijziging ten opzichte van de huidige situatie en betreft geen beleidsneutrale omzetting. Het is niet nodig om niet-systeemrelevante gasopslagen te eisen dat ze onafhankelijk zijn.	Aangepast
Vereniging Gasopslag Nederland	03.03	Geen stroomlijning van onafhankelijkheidseisen aan die aan systeembeheerders. Neem voor opslagen 9b G-wet beleidsneutraal over.	Opslagen concurreren, systeembeheerders niet. Dit hoofdstuk hoort beleidsneutraal te zijn en is het niet door stroomlijning van opslagen met systeembeheerders. Dit is verder onderbouwd met citaten uit de juridische literatuur.	Aangepast
Eneco	03.03	Hoofdstuk 3 zou beleidsneutraal moeten zijn, maar is dat niet.	De overweging dat de commerciële vrijheid van gasopslagen zo min mogelijk moet worden beperkt staat haaks op de onafhankelijkheidseisen die volgens de voorgestelde wetstekst ook voor gasopslagen zouden moeten gelden.	Aangepast
VEMW	03.03	Onafhankelijkheid gasopslagen is anders ingericht dan in huidige wet.		Aangepast
Gate	03.04 (2)(b) en (3)	Door het begrip "gebruiker" gekoppeld aan "installatie" klopt het niet.		Aangepast
Energystock	03.04 (4)	Hoe wordt duidelijk hoe de informatie openbaar gemaakt moet worden en welke informatie?		Deze bepaling levert geen problemen op in de vigerende wet.
Vereniging Gasopslag Nederland, Energie Nederland	03.04 (5)	250 MW is extreem klein, als het al blijft (zie hierboven) dan veel hoger vermogen in de wet	250 MW is 589 kleine aansluitingen, 2.2 is in elektriciteitstermen uitgeschreven, terwijl het in 3.4(5) van toepassing op gasbedrijven wordt verklaard.	Dit punt is vervallen omdat "gasopslaginstallatie of" is weggehaald uit het vijfde lid.

Energie Nederland	03.04	Wij stellen voor in artikel 3.4 lid 5, de woorden "gasopslaginstallatie of" te schrappen.	Een dergelijke eis aan gasopslagbedrijven wordt in de huidige Gaswet niet gesteld. Derhalve is dit geen beleidsneutrale omzetting.	Aangepast
Energystock	03.04 (5)	Artikel 2.2 is van overeenkomstige toepassing op gasopslaginstallaties en bepaalt dat iedere wijziging in de zeggenschap conform artikel 26 Mededingingswet gemeld dient te worden aan de Minister. Zeggenschap betekent de mogelijkheid om op grond van feitelijke of juridische omstandigheden een beslissende invloed uit te oefenen op de activiteiten van een onderneming. Deze bepaling staat nu in artikel 66e Gaswet, en is onveranderd overgenomen.		Dit punt is vervallen omdat "gasopslaginstallatie of" is weggehaald uit het vijfde lid.
Gate	03.04 (5)	Laat van toepassing verklaring van 2.2 vallen.	Alleen Nederland heeft RL art. 47 zo grondig geïmplementeerd, waardoor Gate een nadeel heeft tov andere LNG-terminals.	Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevingsagenda STROOM aan bod.
Vereniging Gasopslag Nederland	03.04 (5)	Schrap "gasopslaginstallatie of" in 3.4(5).	Dit hoort beleidsneutraal te zijn dus dient men het te schrappen.	Aangepast
Energystock	03.04(1) en (2)(b)	De term installatie vervangen door LNG-installatie of gasopslaginstallatie.		Aangepast
prof. Lavrijssen, VEMW	03.05	Minder bemoeienis minister bij tarieven en voorwaarden LNG-installaties.	Bemoeienis minister met tarieven en voorwaarden LNG-installaties is in strijd met derde pakket energierichtlijnen.	Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevingsagenda STROOM aan bod.
Gate	03.05(2)	Vereis de goedkeuring van de voorwaarden niet jaarlijks, maar na eerste goedkeuring alleen nog bij wijziging.		Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevingsagenda STROOM aan bod.
Gate	03.06	Maak duidelijk wat "verwant bedrijf" is.	Dit staat wel in G-wet en RL.	Aangepast
prof. Lavrijssen	03.07	Minder bemoeienis minister bij toegang gasopslaginstallaties.	Bemoeienis minister bij toegang gasopslaginstallaties is in strijd met derde pakket energierichtlijnen.	Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevingsagenda STROOM aan bod.
Energystock	03.07 (1)	Voeg toe: "behoudens artikel 3.8, tweede lid, "		De onderhandelingsplicht volgt uit de richtlijn en kan dus niet door nationale wetgeving ingeperkt worden.
VEMW	03.08	Wat wordt bedoeld met "alle capaciteit".		Beleidsneutraal omgezet.
Gate	03.08(1)	Verkeerde verwijzing naar artikel 16 ipv 17 van verordening.		Aangepast
Gate	03.08(1)	Verwijzing naar "ondersteunende diensten" is vervallen.		Aangepast
Vereniging Gasopslag Nederland	03.09	Artikel kan vervallen.	Opslagen en LNG-installaties hebben geen wettelijke taken, dus artikel regelt nu niets.	Het woord "wettelijk" is geschrapt.
Vereniging Gasopslag Nederland, Energystock, Gate	03.09	Schrap "wettelijk" of hele artikel.	Opslagen hebben geen wettelijke taak.	Aangepast
Gasunie	04.0	Vrijere rol voor Gasunie om transitie te ondersteunen.	Is ook in andere EU landen het geval.	Gasunie kan de transitie ondersteunen binnen de grenzen van het wetsvoorstel. Net als in de huidige Gaswet is de begrenzing dat Gasunie geen activiteiten met betrekking tot de productie of levering van, of handel in gas verricht. Verder gelden voor Gasunie geldt de beperking van de activiteiten van infrastructuurbedrijven. Die wordt met dit wetsvoorstel verduidelijkt. Deze afbakening draagt juist bij aan een goede facilitering van de transitie. In de memorie van toelichting is hier uitgebreid op ingegaan.
Netbeheer Nederland	04.01	De systematiek van aanwijzing en certificering voor transmissiesysteembeheerders niet doortrekken naar de distributiesysteembeheerders.	Hiervoor bestaat geen noodzaak vanuit de publieke belangen die het wetsvoorstel beoogt te dienen en dit leidt tot een nationale kop op de Europese regels en onnodige administratieve lasten.	De toets bij certificering van DSB's brengt niet meer administratieve lasten met zich mee dan de huidige toets. De term 'certificering' en het proces worden gestroomlijnd, maar er wordt geen materiële verzwaring voorgesteld.
TenneT	04.01	Met de inrichting van dit artikel bestaat de mogelijkheid dat er meer dan één onderneming als beheerder van een transmissiesysteem zou kunnen worden aangewezen.		Indien er meerdere transmissiesystemen zijn kunnen er ook meerdere transmissiesysteembeheerders zijn.
VEMW	04.01	Onduidelijkheid over onderneming die eigenaar is wegnemen.	Ook in de verhouding met 4.4.	Aangepast
UVA-CvE	04.02	"Onderneming" wijzigingen in meer neutralere term "rechtspersoon of natuurlijk persoon".	Opmerkelijk dat alleen een 'onderneming' aangewezen kan worden als beheerder van een systeem. 'Onderneming' is niet gedefinieerd en tot verarring leiden. Aanpassen, ook om toekomstige ontwikkelingen niet onbedoeld te bemoeilijken (bijvoorbeeld t.a.v. het GDS).	Eens; een rechtspersoon moet worden aangewezen. De onderneming is de bredere groep.
Stroomversneling, Vereniging Eigen Huis	04.02	Belangrijk om te regelen onder welke voorwaarden particulieren een gesloten distributiesysteem mogen exploiteren en beheren.	De aanwas van particuliere netten is vanuit de ontwikkelingen van technologie en innovatieroadmaps niet weg te denken uit ons energiesysteem en in die zin onoverkomelijk.	Particulieren mogen geen gesloten distributiesysteem exploiteren en beheren obv van de Europese richtlijn.
TenneT	04.02	Het is voor TenneT op basis van het voorgestelde artikel 4.2 vooraan nog niet duidelijk of TenneT TSO B.V. één aanwijzing zal krijgen voor zowel het beheer van het transmissiesysteem op land als op zee, of een aparte aanwijzing voor het beheer van beide transmissiesystemen; TenneT stelt voor dat er wordt gekozen voor het model waarbij er twee afzonderlijke aanwijzingen komen. Daardoor wordt flexibiliteit gecreëerd ten aanzien van de structurering van de eigendoms- en zeggenschapsverhoudingen van het transmissiesysteem op zee. Door twee aanwijzingen is het mogelijk dat de systeembeheerder op zee in een aparte vennootschap binnen de TenneT groep wordt ondergebracht.		Het zijn aparte aanwijzingen. TenneT TSO kan worden aangewezen als transmissiesysteembeheerder op zee. Het transmissiesysteem op zee mag ook in beheer komen van een ander bedrijf dat onderdeel uitmaakt van de infrastructuurgroep waar TenneT TSO deel van uit maakt.
VEMW	04.02	Intrekingsgronden voor aanwijzing toevoegen.		Aangepast in nieuw zesde lid en nader uit te werken in AMvB

Netbeheer Nederland	04.02	Meer duidelijkheid over inrichtingseisen, verhouding van aanwijzing DSO tot bepaald gebied tot gebiedsindelingen voor elektriciteit en gas.	De certificeringsbepaling zorgt voor veel onduidelijkheid over o.a. inrichtingseisen voor de distributiesysteembeheerders (zie ook de opmerking bij artikel 4.11) en over termijnen. Ook is onduidelijk hoe de aanwijzing van een distributiesysteembeheerder tot een bepaald gebied (artikel 4.2, derde lid) zich verhoudt tot de huidige systematiek van gebiedsindelingen voor elektriciteit en gas. Komen er bijvoorbeeld overgangsbepalingen met betrekking tot eventuele wijzigingen in het gebied waarvoor een aansluitplicht geldt? Is voldoende geborgd dat alle gebiedsomschrijvingen in de aanwijzingen tezamen heel Nederland dekken?	De gebiedsindeling zal bij besluit van ACM worden vastgelegd. Artikel 4.11 uit de consultatieversie van het wetsvoorstel is vervallen.
Groningen Centre of Energy Law	04.02	Voeg aanwijzing en certificering van transmissiesysteem op zee toe.	Beheerder van transmissiesysteem op zee wordt niet aangewezen en hoeft ook niet te worden gecertificeerd.	Aangepast
GTS	04.02(1)	GTS merkt op dat de vereiste van juridisch eigendom van netten op grond van Europese regels slechts van toepassing is op de aanwijzing van transmissiesysteembeheerders.		Dat klopt. De ratio achter deze eis is bij distributiesystemen hetzelfde, dus is ervoor gekozen deze eis ook voor distributiesystemen te hanteren. De insteek is ook niet anders dan in de huidige wetten. Alleen moest in de huidige wetten een voorziening opgenomen worden door leaseconstructies die door distributiesysteembeheerders waren aangegaan. Dat is niet langer noodzakelijk (behoudens een overgangsrechtelijke voorziening).
Netbeheer Nederland	04.03	Vanwege onder meer de cross-border leases kan de juridische eigendomseis in het conceptwetsvoorstel niet gesteld worden. Ook brengt het overdragen van het juridisch eigendom van een (activa-)vennootschap naar de distributiesysteembeheerder onnodige administratieve lasten met zich mee.	Ten eerste schrijft het conceptwetsvoorstel voor dat de distributiesysteembeheerders (juridisch) eigenaar zijn van het beheerde systeem (artikel 4.3, eerste lid, onder a). Thans hoeven de distributiesysteembeheerders alleen economisch eigenaar te zijn van de door hen beheerde systemen. Onder meer vanwege de cross-border leases en/of voormalige cross-border leases zit de juridische eigendom van een deel van de systemen van de distributiesysteembeheerders in aparte (activa-)vennootschappen. Een "voorziening opgenomen in de overgangsrechtelijke bepalingen" (toelichting bij artikelen 4.1 tot en met 4.6) lost dit niet op. Er is bovendien al sprake van een uitzonderingspositie van Nederland met betrekking tot de ontvlechting van de distributiesysteembeheerders. Met deze nog verdergaande eis in weerswil van de Unieverplichtingen (vgl. artikel 26, eerste lid, van richtlijn 2009/73) zou een nog verdergaande nationale kop worden gecreëerd.	Er zijn overgangsbepalingen opgenomen om bestaande constructies met cross-border leases te respecteren.
Energie Nederland	04.03	Artikel meer stroomlijnen met EU Richtlijn.	In lid 2 staat dat bij AMvB nadere regels gesteld kunnen worden ter invulling van deze onafhankelijkheid. Energie-Nederland vraagt zich af, waarom de onafhankelijkheidscriteria uit de Richtlijn niet in de wet zijn overgenomen.	De invulling van de onafhankelijkheid is thans opgenomen in artikel 4.6.
Energie Nederland	04.03	Artikel nakijken, onduidelijke keuze.	Voorwaarden uit lid 2, die bij AMvB geregeld kunnen worden, zijn dezelfde voorwaarden die in artikel 4.11 worden genoemd.	Aangepast. Voorts is artikel 4.11 uit de consultatieversie vervallen.
Netbeheer Nederland	04.03	Bij (de toelichting bij) het wetsvoorstel duidelijk te maken dat de overgangsbepalingen bij de Wet onafhankelijk netbeheer, waaronder artikel VI, eerste lid, met betrekking tot de economische eigendomseis in relatie tot cross-border leases, onverkort blijven gelden.		Aangepast
Eneco	04.03	De bepalingen over het groepsverbod zijn prematuur.	Over het groepsverbod loopt een juridische procedure. De situatie kan ontstaan dat het wetsvoorstel eerder in werking treedt dan dat de procedure is afgerond. Dit kan onwenselijke gevolgen met zich meebrengen. Mogelijkheid van gefaseerde inwerkingtreding is hiervoor van belang.	In de mogelijkheid van gefaseerde inwerkingtreding is voorzien
TenneT	04.03	Een overgangsbepaling moet voorzien in problematiek rond Cross Border Lease (CBL) overeenkomsten.	In lid 1 staat de voorwaarde dat de systeembeheerder eigenaar van het systeem moet zijn waarvoor ze beheerder wil worden. In de huidige praktijk komt het voor dat TenneT het formeel wettelijk beheer heeft voor een net op een spanningsniveau van 110/150 kV dat eerst onder een CBL-constructie was belast maar die CBL-vrij is gekomen. Echter het eigendom van dit net is nog niet overgedragen aan TenneT. In de MvT is opgenomen dat de huidige aanwijzing van netbeheerders blijft bestaan. 'Deze bepalingen vereisen niet dat systeembeheerders die reeds zijn aangewezen of gecertificeerd opnieuw worden getoetst. In dit kader is een voorziening opgenomen in de overgangsrechtelijke bepalingen.' Vanwege de hierboven beschreven situatie (wel formeel beheerder, nog geen eigenaar) is het van belang dat de overgangsbepaling voorziet in deze.	Aangepast
BBL	04.03	Voeg toe "Het eerste tot en met het vierde lid zijn van overeenkomstige toepassing op een interconnectorbeheerder, met dien verstande dat de Autoriteit Consument en Markt voor ontheffingen, verleend op basis van artikel 18h van de Gaswet voor het tijdstip van inwerkingtreding van artikel II, onderdeel AB, besluit of is voldaan aan de in de ontheffing opgenomen voorwaarden in plaats van of is voldaan aan het bepaalde bij of krachtens artikel 2c en 3b van de Gaswet en met dien verstande dat de termijn van twee maanden, genoemd in het eerste lid, indien een verzoek wordt ingediend als bedoeld in artikel XX, tweede lid, aanvangt op het moment dat Onze Minister een besluit heeft genomen als bedoeld in artikel XX, eerste lid.".	Is in overeenstemming met vml art IX(5) implementatiewet ACM.	Een interconnector is ook een systeem. De eigenaar wordt ook gecertificeerd op basis van 4.3.
UVA-CvE, Energie Nederland	04.03	Voorwaarde van onafhankelijkheid systeembeheerder niet beperken tot domein gas en elektriciteit, maar ook voor warmte.	Met toenemende integratie van de markten van verschillende vormen van energie, zou ook onafhankelijkheid van de productie van, levering van en handel in warmte (en wellicht ook olieproducten, biomassa en kolen) moeten worden vereist. Zie ook opmerkingen bij artikel 4.17 (verbod op nevenactiviteiten).	Warmtelevering mag niet plaatshebben in de infrastructuurgroep op grond van het artikel over de nevenactiviteiten van de infrastructuurgroep. Er wordt overgangsrecht opgesteld voor infrastructuurgroepen die op het moment van inwerkingtreding actief zijn in warmtelevering.
GTS	04.03(2)	Hier wordt gesteld dat bij of krachtens AMvB regels worden gesteld over de voorwaarde dat er sprake is van een onderneming die onafhankelijk is van productie, handel of levering. Dit is een voor systeembeheerders essentiële bepaling. Nader inzicht in die AMvB is noodzakelijk.		De AMvB zal te zijner tijd geconsulteerd worden.

GTS	04.03(3)	Deze bevoegdheid is ongeclausuleerd. In de huidige wet is bepaald dat wijziging alleen mogelijk is indien er sprake is van gewijzigde omstandigheden (al dan niet gemeld door de netbeheerder) waardoor niet meer aan de voorwaarden wordt voldaan of indien de Europese Commissie daarom verzoekt. Dit zou hier ook toegevoegd moeten worden, anders is de systeembeheerder afhankelijk van potentiële willekeur door de ACM.		Aangepast
Energie Nederland	04.04	Artikel nakijken, onduidelijke keuze.	Uitbreiding van het aantal voorwaarden niet nader toegelicht.	De eisen onder a en b van artikel 4.4 (b en c in de consultatieversie) zijn opgenomen om te verzekeren dat een infrastructuurgroep of een systeembeheerder geen GDS beheert.
VEMW	04.04	Definitie hoort thuis in 1.1 en wijkt af van EU-recht, bovendien moet niet worden gesproken van incidenteel en klein aantal.		Een GDS is pas een GDS als hij als zodanig is erkend; geen licht tussen EU-definitie en NL-definitie (ook niet op punt van incidenteel en klein aantal), anders dan omvang en die is uitgebreid t.o.v. vorige definitie.
VEMW	04.04	Erkenning intrekken aan regels binden.		Aangepast
Netbeheer Nederland	04.04	In de toelichting bij artikel 4.4, eerste lid, sub a (dat bepaalt dat de "aanvrager eigenaar [is] van het distributiesysteem") op te nemen dat de aanvrager niet de (juridische) eigenaar hoeft te zijn van het gehele distributiesysteem c.q. ieder hulpmiddel dat ten dienste staat aan en in technisch opzicht onderdeel uitmaakt van het desbetreffende distributiesysteem.	Met het oog op de duidelijkheid en rechtszekerheid over de kwalificatie van infrastructuur/hulpmiddelen waarvan de juridische eigendom niet berust bij de eigenaar van een (gesloten) distributiesysteem. Het is voldoende dat de aanvrager het 'recht van gebruik' heeft van de desbetreffende infrastructuur, waaronder niet alleen de economische eigendom wordt verstaan: huurconstructies en/of andere financieringsconstructies zijn ook mogelijk. Daarbij zou kunnen worden verduidelijkt dat een en ander uitsluitend geldt voor de toepassing van artikel 4.4 en dat niet wordt beoogd om in te grijpen in bestaande eigendomsituaties of om gevolgen te scheppen op grond van het BW (bijvoorbeeld natrekking). Aldus wordt mogelijk gemaakt dat het desbetreffende gehuurde hulpmiddel kan worden 'meegenomen' in een ontheffingsaanvraag zodat het beheer in dezelfde handen kan blijven en de contractuele relaties ongewijzigd kunnen blijven.	Aangepast
UVA-CvE	04.04	Schrappen van getalsmatige afbakening (max. 500 aangesloten) van een GDS. In de wet een mogelijkheid opnemen voor een variant om het nu gedefinieerde GDS, toegespitst op de lokale duurzame energieprojecten (Ide).	Definitie GDS in STROOM wijkt af van die van de EU-richtlijn mbt max. 500 aangesloten. Motivatie voor getalsmatige afbakening ontbreekt. Is goed mogelijk dat aantal aangesloten in nieuwe systemen of in bestaande, verder verkavelde systemen groter zal zijn dan dit getal. Door schrappen wordt STROOM consistent met EU-richtlijn. Beperking van huishoudelijke eindafnemers wordt overgenomen uit EU-richtlijn, maar is beperking voor ontwikkeling van lokale duurzame energieprojecten (Ide) waar productie en gebruik verweven zijn. Wanneer een Ide zich vormgeeft als verzameling MKB-bedrijven (ZZP-ers) die distributiesysteem exploiteren, productie elektriciteit door zonnepanelen etc en gebruik en (onderlinge handel) zou aangemerkt kunnen worden als gesloten distributiesysteem.	Een getalsmatige begrenzing blijft gewenst maar de grens van 500 in de consultatieversie is verlegd naar 1000 in het wetsvoorstel. Deze uitbreiding is in de memorie van toelichting toegelicht.
Netbeheer Nederland	04.04	Voorkomen dat, enkel vanwege de eigendomsverhoudingen (veelal ingegeven door financieringsconstructies) de desbetreffende infrastructuur buiten de afbakening van het gesloten distributiesysteem valt en er onbedoeld zelfstandige systemen worden gecreëerd bestaande uit uitsluitend de desbetreffende infrastructuur (met toebehoren) waarvoor een separate systeembeheerder zou moeten worden aangewezen (en de infrastructuur tegen de wil en contractuele afspraken van partijen uit het vrije domein binnen het gereuleerde domein wordt getrokken).	Zoals hiervoor in hoofdstuk 1 bij de definitie van 'distributiesysteem voor elektriciteit' is opgemerkt, kan de situatie zich voordoen dat de eigenaar ten behoeve van zijn (gesloten) distributiesysteem een hulpmiddel (zoals een transformator of anderszorgtype grote installatie) van een derde partij huurt, beheert of laat beheren en als geïntegreerd onderdeel van zijn distributiesysteem bedrijft. Een dergelijke consequentie staat haaks op het kostenveroorzakingsbeginsel en de tariefsystematiek en creëert rechtsonzekerheid.	Aangepast
TenneT	04.05	Artikel 4.5.1 sub c: Achter "wordt ingetrokken" aanvullen: "of niet wordt verleend".		Dit artikel is vervallen.
Netbeheer Nederland	04.05	Duidelijkere specificatie voor de beschikking mbt wijziging of intrekking van de erkenning van een certificeringsbeschikking.	In wet nader uitwerken van deze cruciale beschikking (niet AMvB). De intrekking van een leveringsvergunning is wel nader uitgewerkt in het wetsvoorstel (artikel 8.9).	Dit artikel is vervallen. De grondslag voor AMvB komt in andere artikelen terug en is daar duidelijker ingekaderd en toegelicht. De AMvB zal geconsulteerd worden zodat op dat moment discussie over de gedetailleerde inhoud mogelijk is.
TenneT	04.05	Er zouden regels moeten zijn rond de Cross Border Lease (CBL) overeenkomsten.	Het wetsvoorstel bepaalt in artikel 4.5, eerste lid, dat bij of krachtens AMvB nadere regels gesteld kunnen worden aan de aanwijzing van systeembeheerders, en meer in het bijzonder voorwaarden waaronder een aanwijzing kan vervallen, worden gewijzigd of worden ingetrokken (sub b). Ook kunnen er nadere regels worden gesteld over de overdracht van de eigendom indien de aanwijzing vervalt of wordt ingetrokken en een ander als beheerder wordt aangewezen (sub c). Een aantal hoogspanningsnetten (110kV en 150kV) is nog steeds belast met, in het verleden aangegane, Cross Border Lease (CBL) overeenkomsten. Hierdoor zijn deze netten nog altijd in beheer en eigendom van enkele distributiesysteembeheerders. Wanneer de CBL-overeenkomsten komen te vervallen, is er in de huidige wet- en regelgeving geen regeling getroffen voor de overdracht van het beheer en de eigendom van deze netten aan TenneT. In de praktijk lopen alle betrokken systeembeheerders, alsmede ACM, tegen het ontbreken van een wettelijke regeling aan. In de AMvB zou een regeling opgenomen moeten worden die hierin voorziet. Daarbij valt te denken aan het bepalen van een overgangstermijn voor de periode tussen het vervallen van de CBL-overeenkomsten en het moment van overdracht van het beheer en de eigendom. Daarnaast dient te worden bepaald vanaf welk moment de tariefinkomsten overgaan naar de nieuwe systeembeheerder. Een 'natuurlijk' moment is de ingang van een nieuwe reguleringsperiode of, als dat eerder is, het nemen van het inkomstenbesluit voor de laatste drie jaren van de lopende reguleringsperiode.	De problematiek rondom cross-border-lease-overeenkomsten wordt in het overgangsrecht in hoofdstuk 12 geregeld. Discussie omtrent de overdracht van deze systemen kunnen niet eenvoudig in een wetsvoorstel opgelost worden. Het is aan betrokken partijen om daar met elkaar uit te komen.
GTS	04.05	Het is GTS niet duidelijk waarom het nodig is om bij AMvB regels te stellen inzake de voorwaarden of verplichtingen die aan een certificeringsbeschikking kunnen worden verbonden.		Dit artikel is vervallen. De grondslag voor AMvB komt in andere artikelen terug en is daar duidelijker ingekaderd en toegelicht. De AMvB zal geconsulteerd worden zodat op dat moment discussie over de gedetailleerde inhoud mogelijk is.
TenneT	04.05	In de MvT ontbreekt een toelichting op deze bepaling. Het is wenselijk om hier meer tekst en uitleg te geven.		Dit artikel is vervallen. De grondslag voor AMvB komt in andere artikelen terug en is daar duidelijker ingekaderd en toegelicht. De AMvB zal geconsulteerd worden zodat op dat moment discussie over de gedetailleerde inhoud mogelijk is.

Netbeheer Nederland	04.05	Toevoegen van een bepaling zoals het huidige artikel 13, eerste lid, E-wet / artikel 5, eerste lid, Gaswet op grond waarvan de minister van EZ (de 'Minister') een netbeheerder kan aanwijzen. Toevoegen van de mogelijkheid om nadere regels te stellen over de waardebepaling van over te dragen netten.	Gezien de ontwikkelingen rondom gesloten distributiesystemen zonder ontheffing lijkt een dergelijke bepaling en nadere regels om tot een aanwijzingsbeschikking te komen aangewezen. In dat verband ontbreekt in artikel 4.5 bovendien de mogelijkheid om nadere regels te stellen over de waardebepaling van over te dragen netten (vergelijk de huidige artikelen 13, zevende lid, E-wet / 5, zevende lid, Gaswet).	Deze bepaling is niet langer noodzakelijk, omdat geregeld is dat een eigenaar moet handelen als een beheerder van een systeem. Zowel de verplichting om een aanwijzing te hebben als de inhoudelijke verplichtingen omtrent het beheren van systemen kunnen dus direct worden gehandhaafd indien nodig.
LTO Glaskracht Nederland	04.06	Aan het slot van het tweede lid, onderdeel a, onder 2, zal waarschijnlijk toegevoegd moeten worden 'en gasbehoefte'.		Aangepast
TenneT	04.06	Artikel 4.6, lid 1: Dit lid is overbodig en kan daarom tot verwarring leiden.		Aangepast
TenneT	04.06	Artikel 4.6, lid 2, sub b: Wat indien de melding aan de ACM niet is gedaan? Wat is de kwalificatie dan van de "directe lijn", wordt het dan gekwalificeerd als systeem? Dit is niet duidelijk; TenneT stelt voor in lijn met de systematiek bij gesloten distributiesystemen om de ACM formeel te laten vaststellen dat er sprake is van een directe lijn.		Zonder melding als directe lijn, is geen sprake van een directe lijn. Het is zonder melding ondoenlijk om ACM formeel het bestaan van elke directe lijn vast te stellen. Het huidige systeem van meldingen werkt goed.
Netbeheer Nederland	04.06	Bij wet een vergunningsstelsel mbt de melding van directe lijnen met toetsingscriteria voor ACM.	Huidige regeling is onnodig fout- en fraudegevoelig. Voor een directe lijn, die onttrokken is aan de regulering, is alleen een meldingsvereiste aan ACM onvoldoende.	Er is geen indicatie dat het huidige meldingssysteem niet goed werkt.
VEMW	04.06	Definitie moet in 1.1.		Een directe lijn kwalificeert pas als directe lijn als deze is gemeld; materiele bepalingen niet in definitie.
Netbeheer Nederland	04.06	Dit artikel (tweede lid, onder a, sub 2) moet verwijzen naar "behoefte aan elektriciteit of gas".		Aangepast
Netbeheer Nederland	04.06	In toelichting specificeren dat indien er sprake is van een directe lijn er geen sprake (meer) is van een systeem (net) omdat een stuk infrastructuur nu toch nog onder beide definities valt.	De frase "via de installatie van één aangeslotene" lost anders dan beoogd dit probleem niet helemaal op, omdat een installatie volgens de huidige beschikkingspraktijk en jurisprudentie alsnog een net wordt indien daarop een derde wordt aangesloten.	In de definitie van directe lijn is opgenomen dat het geen systeem is.
UVA-CVE	04.06	Lid twee van dit artikel eenmaal op te nemen voor alleen elektriciteit en eenmaal voor alleen gas.	In de voorwaarden van de directe lijn is bij het samenvoegen van de bepalingen van elektriciteit en gas één aspect over het hoofd gezien. Een directe lijn voor elektriciteit zou niet mogelijk zijn indien er verbindingen zijn met een systeem voor distributie of transport van gas en omgekeerd.	Aangepast
Stroomversneling, Vereniging Eigen Huis	04.06	Woongebouwen dienen ook te mogen gebruikmaken van een directe lijn.	Een windmolen of zonnepanel op afstand kan voor gebouwigenaren een lucratieve investering zijn met een enorme impuls voor duurzame energiedoelstellingen.	Een directe lijn betekent aanzienlijk minder bescherming voor de aangesloten op de directe lijn. Om die reden is het gebruik van directe lijnen voor noodzakelijk huishoudens uitgesloten. Overigens is het veelal niet zozeer de wens om een directe lijn te hebben, maar het idee dat hiermee geen energiebelasting hoeft te worden betaald. Dat is echter onjuist.
Energie Nederland	04.07	Artikel aanpassen conform haar doelstelling en rekening houdend met CBL's.	De formulering van dit artikel lijkt verder niet aan te sluiten bij de doelstelling. Is beoogd dat geen enkel beperkt recht op een (onderdeel van een) systeem mag worden gevestigd? recht van opstal ten behoeve van een antenne-opstelplaats? toegang tot een trafostation? ivm bestaande CBL's is een overgangsregeling nodig.	Dit is opgenomen in het overgangsrecht in hoofdstuk 12.
VEMW	04.07	Beperking beperkte rechten. Wanneer dit ook wordt toegepast op gesloten distributiesystemen leidt dit tot een ernstig conflict met het vrij verkeer van kapitaal etc.		Aangepast
TenneT	04.07	Het verbod op bezwaren systemen zou beperkt moeten worden tot het stellen van financiële zekerheden.		De formulering is aangepast ten opzichte van de consultatieversie. Deze bepalingen staan in 17(3)(b) van de Elektriciteitswet en in 10d(2)(b) van de Gaswet voor DSB's.
Netbeheer Nederland	04.07	Indien EZ toch bezwaringsverbod voor DSO's wil handhaven, dan dit bezwaringsverbod alleen doen gelden voor het aangaan van nieuw te vestigen financiële zekerheidsrechten (pandrechten en hypotheekrechten).	De huidige tekst van de wet verbiedt nu zelfs bijvoorbeeld noodzakelijke rechten van overpad en toegang. Dat kan niet de bedoeling zijn.	zie hierboven
Netbeheer Nederland	04.07	Volledige handhaving van de overgangsbepalingen V, VI en VII t/m VIII van de Wet onafhankelijke netbeheer met betrekking tot de in het verleden gesloten cross-border leases.		Dit is opgenomen in het overgangsrecht in hoofdstuk 12.
Netbeheer Nederland	04.07	Voor de distributiesysteembeheerders de bestaande situatie handhaven, op grond waarvan distributiesysteembeheerders geen zekerheden mogen verstrekken ten behoeve van de financiering van activiteiten van de infrastructuurgroep (artikelen 17, derde lid, onder b, E-wet / 10d, tweede lid, onder b Gaswet).	De toelichting bij artikel 4.7 vermeldt dat op grond van dit artikel "een transmissiesysteembeheerder zijn transmissiesysteem niet mag bezwaren met beperkte rechten". De wetstekst ziet evenwel op alle systeembeheerders, derhalve inclusief distributiesysteembeheerders. Een aanscherping is niet nodig, zorgt voor onbedoelde problemen en levert een nationale kop op de Europese regels en onnodige administratieve lasten op.	De formulering is aangepast ten opzichte van de consultatieversie. Deze bepalingen staan in 17(3)(b) van de Elektriciteitswet en in 10d(2)(b) van de Gaswet voor DSB's.
TenneT	04.08	Voor het transmissiesysteem op zee zou de mogelijkheid er moeten zijn externe investeerders te laten participeren en er moet flexibiliteit zijn ten aanzien van vennootschappelijke structurering.	Gezien de grote kapitaalbehoefte van de beheerder van het transmissiesysteem op zee tot 2023 en potentieel daarna (gelet op de Gebiedsagenda Noordzee 2050), is TenneT voorstander van het creëren van de mogelijkheid om externe investeerders te laten participeren in offshore projecten. Dit is onder het wetsvoorstel nog niet mogelijk. Daarnaast zou TenneT graag flexibiliteit houden ten aanzien van de structurering van de eigendoms- en zeggenschapsverhoudingen van het transmissiesysteem op zee. Het moet mogelijk zijn de transmissiesysteembeheerder op zee in een dochter- of in een zustervennootschap van TenneT TSO onder te brengen.	Het is een lang bestaande beleidskeuze dat de systemen in overheidshanden zijn. Er zijn geen moverende redenen om hier voor het transmissie op zee van af te wijken; dit uitgangspunt is reeds verwoord in de beleidsbrief STROOM.
TenneT	04.09	TenneT gaat er vanuit dat de mogelijkheid voor kruisparticipaties met buitenlandse gecertificeerde systeembeheerders nog in het wetsvoorstel wordt opgenomen. Met de verwoording van de voorwaarden in de brief aan de Tweede Kamer van 15 juli 2014 kan TenneT voorslagnog goed uit de voeten.		Aangepast

Netbeheer Nederland	04.11	Helderheid over de mogelijkheid van deelnemingen in andere vennootschappen voor systeembeheerders.	Veel systeembeheerders (netbeheerders) hebben deelnemingen in andere vennootschappen, zoals bijvoorbeeld EDSN. Op grond van de huidige wetgeving zijn dergelijke deelnemingen expliciet toegestaan (artikelen 17 en 17a E-wet / 10b en 10c Gaswet). Uit het conceptwetsvoorstel noch de toelichting blijkt dat dergelijke deelnemingen mogelijk blijven. Hierover is, gezien het belang voor de systeembeheerders, helderheid nodig.	Juist door niet te regelen op welke wijze systeembeheerders hun wettelijke taken verrichten hebben ze vrijheid om dit efficiënt in te richten. De basis blijft wel dat de systeembeheerder verantwoordelijk blijft voor een goede uitvoering van de taken. Dit is thans geregeld in artikel 4.11.
GTS	04.11	Het is GTS niet duidelijk waarom nadere regels in een AMvB kunnen worden gesteld m.b.t. de inrichting van systeembeheerders en de wijze waarop systeembeheerders worden bestuurd. Waarom worden dergelijke regels niet gewoon in de wet opgenomen, net zoals in de huidige Gaswet (vgl. artikel 3, 3a Gaswet).		Dit artikel is vervallen.
TenneT	04.11	Het is wenselijk eisen aan de inrichting onder te brengen in de wet en niet in een AMvB.	Dit artikel betreft de mogelijkheid om bij AMvB nadere regels te stellen aan de inrichting van systeembeheerders. Het zou wenselijk zijn om die nadere regels, als die al nodig zijn, direct in de wet onder te brengen i.p.v. in een AMvB. En dan in paragraaf 4.3 van de wet. Daarnaast is het een erg open bepaling. Welke nadere regels zouden gesteld moeten worden aan de inrichting van systeembeheerders en met welk doel? Het publieke belang aangaande systeembeheer is geborgd door ontvlechtingseisen, wettelijke taken, eisen aan het financieel beheer en niet te vergeten het toezicht van de ACM.	Dit artikel is vervallen.
Netbeheer Nederland	04.11	Inrichtingseisen voor de systeembeheerders en nadere regels over de wijze waarop systeembeheerders worden bestuurd, afwijkingen van de vrijheden van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, in de wet zelf opnemen en niet in een AMvB.		Dit artikel is vervallen.
Gasunie	04.11	Nadere regels aan systeembeheerders horen voor wat betreft Gasunie bij Financiën thuis.		De minister van EZ is beleidsverantwoordelijk voor de inrichting van de energiemarkt.
Energie Nederland	04.11	Opnemen onafhankelijkheidscriteria mbt Chinese Walls overnemen of bepalen dat het bij AMvB geregeld wordt.	onafhankelijkheidscriteria zijn niet overgenomen. Richtlijn geeft hierin echter geen keuze. Moet dus in wet of AMvB.	Onafhankelijkheidseisen zijn thans opgenomen in artikel 4.6.
Gasunie	04.11, 04.12, 04.13, 04.16 en 04.17	Inrichting infra-groep en bedrijf niet beperken. Laat Financiën hierover gaan en niet de minister van Economische Zaken. Het gaat hier niet om 'nevenactiviteiten' maar kernactiviteiten zoals opslag en LNG.	Bij ownership unbundling hoeft er van Europa niets. In STROOM worden Europese eisen aan ITO/ISO-bedrijven toch aan Gasunie opgelegd. Denk er aan dat Gasunie met buitenlandse bedrijven concurreert, vooral in opslag en LNG. Dit mag van RL art 29. RL schrijft voor dat inrichting van infrastructuurbedrijf niet bij EZ mag liggen, omdat EZ twee beleidsdeelnemingen (EBN en GasTerra) heeft (zie nr 20 considerans Gas-RL). Zie ook nota Deelnemingenbeleid Rijksoverheid 2013.	De minister van EZ is op basis van het regeerakkoord beleidsverantwoordelijk voor energie, waaronder de inrichting van de energiemarkt. Hiertoe behoort de mogelijkheid om een wet te initiëren waarin de markt inrichting wordt geregeld inclusief beperkingen aan infrastructuurbedrijven. De minister van EZ is hierbij bevoegd eigen beleidsmatige keuzes te maken; hij is niet beperkt tot het implementeren van Europese richtlijnen. Correspondentie met de commissie heeft opgeleverd dat Nederland Europese regelgeving op acceptabele wijze heeft geïmplementeerd.
Netbeheer Nederland	04.12	In artikel 4.12 "het gebied dat hem is toegewezen" conform artikel 4.2, derde lid, vervangen door "het gebied dat voor hem is bepaald".		De systematiek is aangepast ten opzichte van de consultatieversie. De ACM stelt de gebiedsindeling bij besluit vast krachtens artikel 4.3.
Netbeheer Nederland	04.12	Antwoord op de vraag of als gevolg van de gebiedsbeperking de verkoop van gesloten distributiesystemen binnen een voor een systeembeheerder bepaald gebied alleen aan die systeembeheerder is toegestaan en zo ja, wat de gevolgen zijn ten aanzien van gesloten distributiesystemen die vóór de inwerkingtreding van de wet zijn verkocht aan een andere systeembeheerder.		Indien een GDS verkocht wordt aan een systeembeheerder ligt het voor de hand dat dit aan de systeembeheerder van het betreffende gebied wordt verkocht. Een andere optie is met ACM te kijken of een aanpassing van de gebiedsindeling mogelijk is, maar dat lijkt niet erg efficiënt.
Netbeheer Nederland, TenneT	04.12	Artikel 4.12, lid 1: "noodzakelijk zijn" vervangen door "ten dienste staan aan".		Deze suggestie is niet overgenomen omdat 'ten dienste staan' onnodige ruimte geeft en onduidelijkheid oplevert.
TenneT	04.12	Artikel 4.12, lid 2: waarom mogen in opdracht van een andere systeembeheerder geen tijdelijke taken en de werkzaamheden die krachtens artikel 11.1 zijn opgedragen, worden uitgevoerd (vgl. lid 1)?		Het artikel staat niet in de weg aan een specifieke regeling voor tijdelijke taken of de experimenten-AMvB.
Energie Nederland	04.12	Artikel nakijken, onduidelijke keuze.	de zinsrede omtrent de deelneming, zoals thans is opgenomen in artikel 17 lid 1 Elektriciteitswet "het is een netbeheerder, niet zijnde de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet of een rechtspersoon waarin de netbeheerder een deelneming heeft als bedoeld in artikel 24c van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, niet toegestaan..." niet is overgenomen.	Deze bepaling komt in gewijzigde vorm terug in artikel 4.11 (was 4.12 in de consultatieversie).
Netbeheer Nederland	04.12	Bevestiging dat een systeembeheerder de volgende werkzaamheden mag verrichten: (i) werkzaamheden op het gebied van vraagsturing; (ii) werkzaamheden op het gebied van linepack.	(i) het op lokaal niveau afstemmen van vraag en aanbod (ii) het gebruik maken van de ruimte in het gastransportnet als onderdeel van de transporttaak, inclusief het efficiënt invoeden van gas, onder meer door dynamisch drukmanagement (smart gas grids)	Deze activiteiten hoort bij de wettelijke taak van het efficiënt transporteren. Net als andere activiteiten die hiertoe behoren hoeven zij niet expliciet opgesomd te worden.
Netbeheer Nederland	04.12	Bevestiging in toelichting dat de diensten ten behoeve van gesloten distributiesystemen en directe lijnen niet door de systeembeheerder maar door het infrastructuurbedrijf verricht moeten worden.		Aangepast
TenneT	04.12	De in dit wetsvoorstel voorgestelde structuur en samenhang van de infrastructuurgroep, de systeembeheerder en het infrastructuurbedrijf hebben mogelijk een effect op de voortzetting van de huidige werkwijze/structurering van CertIQ.	Zoals bekend is de certificeringstaak op dit moment belegd bij TenneT TSO BV. Daardoor is deze taak verbonden met de systeembeheerder en maakt daar ook organisatorisch onderdeel van uit. Indien de Minister de certificeringstaak mandateert (op basis van artikel 2.10) aan TenneT TSO dan is er geen probleem met de huidige tekstvoorstellen. Een mandatering aan het infrastructuurbedrijf (artikel 4.17 lid 1 sub e) zou niet in lijn zijn met de bestaande situatie en heeft ook andere nadelen ten aanzien van de verplichtingen tot informatieverstrekking en issues ten aanzien van vertrouwelijke gegevens.	Er is toegevoegd dat o.b.v. deze wet gemandateerde taken ook uitgevoerd kunnen worden.
Netbeheer Nederland	04.12	De systeembeheerders zouden meer, niet-exclusieve, werkzaamheden moeten mogen uitvoeren.	Netbeheer Nederland betreurt het dat de systeembeheerder (netbeheerder) niet meer mogelijkheden krijgt om de energietransitie te bevorderen respectievelijk te faciliteren. Zoals door de Minister is aangegeven in het algemeen overleg op 2 juli 2014 over decentrale energie moet de wettelijke ruimte laten voor een innovatieve invulling van de kerntaken van de systeembeheerders.	Het uitgangspunt bij de rolverdeling in de energiemarkt is dat marktpartijen waar mogelijk een rol vervullen. Dit betekent dat niet markt-partijen als systeembeheerders en bedrijven in publiek eigendom als infrastructuurgroepen een rol hebben als echte marktpartijen deze niet kunnen of blijken te vervullen.
Netbeheer Nederland	04.12	Er zit een discrepantie in de wetstekst tussen het eerste en tweede lid. Op grond van het eerste lid mag een systeembeheerder geen werkzaamheden verrichten buiten zijn exclusieve werkgebied, terwijl de toegestane werkzaamheden op grond van het tweede lid zich per definitie buiten dat werkgebied bevinden.		Aangepast

Netbeheer Nederland	04.12	Expliciet bepalen dat het aan de systeembeheerder is toegestaan diensten (tegen ten minste marktconforme tarieven) te verrichten voor andere entiteiten in de infrastructuurgroep.	Daarbij gaat het om zowel stafdiensten (bijvoorbeeld administratie, HR, etc.) als uitvoerende werkzaamheden (bijvoorbeeld het plaatsen van een huurtransformator tijdens het uitvoeren van aansluitwerkzaamheden).	Het wetsvoorstel beoogt juist een transparante en heldere scheiding tussen gereuleerde monopoliede bedrijven (systeembeheerders) en infrastructuurbedrijven aan te brengen. Het is dan ook niet wenselijk dat een systeembeheerder administratie- of <i>human resource</i> -diensten aanbiedt aan een marktpartij, zoals een zusterbedrijf in de infrastructuurgroep. Nog minder gewenst zou zijn als een systeembeheerder deze diensten wel aan een zusterbedrijf aanbiedt maar niet op dezelfde voorwaarden aan concurrenten van de zusterbedrijven.
Netbeheer Nederland	04.12	In wetstekst expliciteren dat werkzaamheden tbv de marktfacilitering op grond van onder meer de informatiecode (vgl. artikel 9.3) zijn toegestaan, inclusief de uitvoering daarvan door deelnemingen zoals EDSN (die onder meer het centraal aansluitingenregister beheert).	Verzoek om marktfacilitering in brede zin als taak aan de systeembeheerder op te dragen, inclusief de mogelijkheid van uitbesteding daarvan.	Er wordt niet gekozen voor 'marktfacilitering in brede zin' want dat is een open einde, waar een heldere taakafbakening gewenst is. Marktfacilitering adhv de informatiecode kan geregeld worden in het bepalen over het delen van niet-vertrouwelijke informatie.
Netbeheer Nederland	04.12	Niet beperken van de eventuele mogelijkheid tot het aangaan van kruisparticipaties met buitenlandse systeembeheerders, tot transmissiesysteembeheerders (conceptwetsvoorstel bepaalt hier niets over).		Aangepast
GTS	04.12	Ten aanzien van tweede lid: zorg dat systeembeheerders ook taken van LNG-terminals, opslagen en interconnectoren (nu geen systeembeheerders) kunnen overnemen. Beste manier is via de definitie van systeem zoals in RL en VO.	Artikel 29 van de gasrichtlijn. GTS doet nu dispatching voor BBL en Gate.	Het wetsvoorstel beoogt juist een transparante en heldere scheiding tussen gereuleerde monopoliede bedrijven (systeembeheerders) en infrastructuurbedrijven aan te brengen. Het is dan ook niet wenselijk dat een systeembeheerder administratie- of <i>human resource</i> -diensten aanbiedt aan een marktpartij, zoals een zusterbedrijf in de infrastructuurgroep. Nog minder gewenst zou zijn als een systeembeheerder deze diensten wel aan een zusterbedrijf aanbiedt maar niet op dezelfde voorwaarden aan concurrenten van de zusterbedrijven.
VEMW	04.12	Verwijzing wettelijke taken ontbreekt.		Wettelijke taken zijn gedefinieerd.
TenneT	04.13	Artikel 4.13, lid 2 onderdeel a: Hier staan de werkzaamheden die mogen worden uitbesteed. TenneT vraagt zich af of de systeembeheerder ook de feitelijke werkzaamheden mag uitbesteden die betrekking hebben op 'uitbreiding en vervanging'.	Nu staat er alleen 'aanleg, het onderhoud en de reparatie van het systeem'. Niet valt in te zien waarom de feitelijke werkzaamheden ten aanzien van uitbreiding en vervanging van het systeem niet zou mogen worden uitbesteed door de systeembeheerder.	Dit artikel uit de consultatieversie is vervallen in het wetsvoorstel.
Netbeheer Nederland	04.13	De frase "noodzakelijk zijn voor" vervangen door "ten dienste staan aan".	Zie ook art. 4.12	Dit artikel uit de consultatieversie is vervallen in het wetsvoorstel.
Energie Nederland	04.13	Definitie over grootverbruik-aansluitingen nakijken en aanpassen	Energie Nederland heeft de indruk, dat op grond van lid 2 sub d de huidige grootverbruik-aansluitingen in het wetsvoorstel aan de systeembeheerder worden overgelaten, hoewel dat thans in het vrije domein valt.	Dit artikel uit de consultatieversie is vervallen in het wetsvoorstel.
Netbeheer Nederland	04.13	Term 'vette' bij vette systeembeheerder (netbeheerder) te vervangen door 'brede'.		Dit artikel uit de consultatieversie is vervallen in het wetsvoorstel.
Netbeheer Nederland	04.13	Verduidelijken dat de markt faciliterende taken van de netbeheerders, waaronder verbruiksopname, kunnen worden uitbesteed. Geldt ook voor alle algemene interne bedrijfsvoeringswerkzaamheden. De wettekst zou ruimte moeten bieden voor het uitbesteden van feitelijke werkzaamheden ter uitvoering van toekomstige taken en experimenten.	De tekst van artikel 4.13, eerste lid, belet nu dat feitelijke werkzaamheden ter uitvoering van toekomstige taken (ex artikel 5.32) en experimenten (ex artikel 11.1) kunnen worden uitbesteed. De wettekst zou daarvoor ruimte moeten bieden zodat synergie-effecten ten volle kunnen worden benut en kennis en ervaring daadwerkelijk nuttig en kostenefficiënt kunnen worden hergebruikt (vergelijk het eind van paragraaf 5.2 van de toelichting).	Dit artikel uit de consultatieversie is vervallen in het wetsvoorstel.
GTS	04.13 (3)	Hier is bepaald dat bij of krachtens AMvB nadere regels kunnen worden gesteld inzake de voorwaarden voor uitbesteding. Dit mogelijkheid bestaat in de huidige wet niet. Onduidelijk is waarom dit is toegevoegd en welke nadere regels EZ voor ogen heeft. Wel beschrijft de huidige wet een aantal voorwaarden waaraan moet worden voldaan bij uitbesteding, met de mogelijkheid dat in de MR nadere regels daaromtrent worden opgenomen.		Dit artikel uit de consultatieversie is vervallen in het wetsvoorstel.
GTS	04.13(2)	In de huidige wet is het ook mogelijk om werkzaamheden zoals ter uitvoering van de taken kwaliteitsconversie en monitoringtaak (52a) uit te besteden. In het wetsvoorstel is deze mogelijkheid vervallen. Deze dient wel weer opgenomen te worden.		Dit artikel uit de consultatieversie is vervallen in het wetsvoorstel.
GTS	04.13(2) (c)	De term 'reparatie' is in de huidige Gaswet 'veiligheid'. Het is onduidelijk of hiermee een materiele wijziging is bedoeld. De Memorie van Toelichting schept hier geen duidelijkheid over. Het risico is dat hiermee feitelijke werkzaamheden in verband met veiligheid (m.u.v. inspecties van het systeem) voortaan door de systeembeheerder zelf moeten worden uitgevoerd.		Dit artikel uit de consultatieversie is vervallen in het wetsvoorstel.
Netbeheer Nederland	04.14	Dit artikel niet ook van toepassing te doen zijn op DSO's.	Dit artikel beoogt voor transmissiesysteembeheerders artikel 9, eerste lid, onderdeel a, van de elektriciteits- en gasrichtlijnen te implementeren. Voor het geval dit wel gebeurt (en een nieuwe nationale kop wordt gecreëerd) herhaalt Netbeheer Nederland dat de juridische eigendom van de distributiesystemen thans voor een deel bij separate (activa)vennootschappen berust en moet blijven berusten (zie de opmerkingen bij de artikelen 4.1-4.5).	Zie hierboven in verband met (juridisch) eigendom van distributiesystemen. Artikel 4.14 van de consultatieversie gaat hier niet over. Het regelt dat als een systeembeheerder zijn aanwijzing verliest, hij zich nog steeds aan bepalingen in hoofdstukken 4 en 5 moet houden.
VEMW	04.15	Boven andere ondernemingen' is onduidelijk.		Men bevoordeelt iemand boven iemand anders. Dat is een juist voorzetsel.
Energie Nederland	04.15	Elke vorm van kruissubsidiëring moet voorkomen worden.	Dit betekent dat er aan de infrastructuurgroep boekhoudkundige eisen gesteld worden. Ook moet voorkomen worden dat infrastructuurbedrijven producten met grote financiële risico's ontwikkelen die terugslaan op de SBH.	Dit wordt in het wetsvoorstel geregeld.
Netbeheer Nederland	04.15	Het bevoordelingsverbod in verband met de gewenste rechtszekerheid ongewijzigd handhaven en dat dit dus ook alleen van toepassing blijft op activiteiten die een netbeheerder niet zelf mag verrichten.	De huidige wetten bepalen dat een netbeheerder een groepsmaatschappij niet mag bevoordelen boven anderen waarmee een dergelijke groepsmaatschappij in concurrentie treedt, of voordelen mag toekennen die verder gaan dan in het normale handelsverkeer gebruikelijk is voor zover het activiteiten betreft die een netbeheerder niet zelf mag verrichten (het eerste lid van de artikelen 18 E-wet / 10b Gaswet). Het derde lid geeft met drie voorbeelden een verduidelijking. De voorgestelde wettekst roept ongewenste discussie op over de uitbesteding van zaken als financiële en personeelsadministratie (werkzaamheden die zowel de systeembeheerder als het infrastructuurbedrijf mogen verrichten).	Het wetsvoorstel beoogt juist een transparante en heldere scheiding tussen gereuleerde monopoliede bedrijven (systeembeheerders) en infrastructuurbedrijven aan te brengen. Het is dan ook niet wenselijk dat een systeembeheerder administratie- of <i>human resource</i> -diensten aanbiedt aan een marktpartij, zoals een zusterbedrijf in de infrastructuurgroep. Nog minder gewenst zou zijn als een systeembeheerder deze diensten wel aan een zusterbedrijf aanbiedt maar niet op dezelfde voorwaarden aan concurrenten van de zusterbedrijven.

Netbeheer Nederland	04.15	In de toelichting bevestigen dat geen nadere inhoudelijke aanscherping is beoogd.	Netbeheer Nederland wijst er daarbij op er niet mee bekend te zijn dat ACM in de afgelopen tien jaar een overtreding van het bevoordelingsverbod heeft geconstateerd (terwijl daar in het kader van onder andere de facturatiemodellen van de netbeheerders wel uitgebreid onderzoek naar is gedaan). Voor aanscherping is dan ook geen noodzaak.	Het wetsvoorstel kent een aanscherping ten opzichte van de huidige wetten. Uit het feit dat er geen overtredingen van de huidige wetten is geconstateerd, kan niet worden opgemaakt dat deze bepalingen niet aangescherpt kunnen worden. Het wijst er integendeel juist op dat er met een heldere afbakening in de praktijk gewerkt kan worden.
Netbeheer Nederland	04.16	Artikel 4.16 schrappen?	Tenzij de algemene vergadering van de infrastructuurgroep expliciet besluit het dividend van de systeembeheerder niet uit te keren, introduceert artikel 4.16 een wettelijke plicht tot uitkering van het dividend van de systeembeheerder aan die aandeelhouders. Hiermee wordt een inbreuk gemaakt op het algemene systeem van het vennootschaps- en vermogensrecht. Zo wordt het wettelijke uitgangspunt dat de directe aandeelhouder recht heeft op de winst doorbroken (artikelen 2.105/206 BW), worden crediteuren van de directe aandeelhouder potentieel benadeeld en kan een verplichte winstuitkering aan de aandeelhouders van de infrastructuurgroep in strijd komen met de kapitaalbeschermingseisen. De ratio van deze bepaling ligt volgens de toelichting (paragraaf 5.11) in het voorkomen van kruisubsidiëring. Naar de mening van Netbeheer Nederland is artikel 4.16 daartoe niet nodig en volstaan onder meer de artikelen 4.15 (eerlijke concurrentie), 4.17 (verbod op nevenactiviteiten), naast het systeem van de wet op grond waarvan ACM alle tarieven vaststelt en vergoedingen toetst, de eisen aan de boekhouding en het financieel beheer van de netbeheerder etc.	Dit artikel uit de consultatieversie is vervallen in het wetsvoorstel.
TenneT	04.16	De bepaling inzake dividenduitkering staat op gespannen voet met de bepalingen in Boek 2 BW, het financieel beheer en de wettelijke taken van de transmissiesysteembeheerder. Een dergelijke bepaling lijkt ook overbodig aangezien systeembeheerders gehouden zijn aan onder andere het strikte verbod op bevoordeling (artikel 4.15) en onder toezicht zijn gesteld.		Dit artikel uit de consultatieversie is vervallen in het wetsvoorstel.
Eneco	04.16	De bepaling over dividenduitkering schiet haar doel voorbij.	Het artikel grijpt in in de reguliere financiële stromen van een infrastructuurgroep en rekt het begrip kruisubsidie te ver op. Winst van een systeembeheerder komt voort uit de tariefregulering van de ACM en is daardoor geen overwinst. Het dividend van de systeembeheerder is dan ook geen oneigenlijk voordeel voor de infrastructuurgroep. De verplichting dividend uit te keren aan de hoogste aandeelhouder staat haaks op het vennootschapsrecht en het vermogensrecht opgenomen in het Burgerlijk Wetboek. De aandeelhoudersvergadering van de systeembeheerder kan niet bepalen dat de winstuitkering van de kleindochtermaatschappij wordt uitgekeerd aan de aandeelhouder van de groep. De verplichting in artikel 4.16 ondergraaft het vertrouwen dat crediteuren van de groep zich kunnen verhalen op op de economische rechten die zijn verbonden aan de aandelen in de systeembeheerder. Dit zou de financiering van de Eneco groep aan grote risico's blootstellen. Er zou ook sprake kunnen zijn van strijdigheid met de regels van kapitaalbescherming uit het vennootschapsrecht en internationaalrechtelijke beginselen van het recht op eigendom en het vrij verkeer van kapitaal. Het ongelijke speelveld ten opzichte van buitenlandse energiebedrijven wordt vergroot. Het artikel gaat voorbij aan de praktijk van begrotingen en besluitvorming bij gemeenten en provincies. In de praktijk zullen dividenduitkeringen niet terug worden geïnvesteerd in een infrastructuurbedrijf. Dit is inruikend voor de rol die infrastructuurbedrijven kunnen spelen in de transitie naar een duurzame energievoorziening.	Dit artikel uit de consultatieversie is vervallen in het wetsvoorstel.
UVA-CvE	04.17	Beheer van gasinfrastructuren in handen van een beheerder die geheel onafhankelijk is van het beheer van het transmissiesysteem? Activiteiten die echter wel afspelen binnen de sectoren gas en elektriciteit, en ter ondersteuning van de productie, handel en levering dienen, leveren een intrinsieke bedreiging op van het uitgangspunt geen commercie in infragroep. Mogelijkheid onafhankelijk beheer van een warmtenet door een systeembeheerder expliciet in de wet beschrijven.	Wordt een aantal spanningen rondom uitgangspunt van onafhankelijkheid (art. 4.3): 4.17 geeft een aantal commerciële activiteiten die wel binnen de groep van de systeembeheerder mogen worden uitgevoerd. Voor zover deze activiteiten zich binnen de sector afspelen ziet UVA-CvE dit als bedreiging van uitgangspunt onafhankelijkheid. Ontheffingen opgenomen in art. 11.2 verhogen verder de spanning met de uitgangspunten van deze wet.	Activiteiten met betrekking tot productie, handel en levering kunnen niet plaatsvinden in een infrastructuurgroep. Warmtelevering hoort ook niet in de infrastructuurgroep, maar door overgangsrecht worden voor bestaande gevallen uitzonderingen mogelijk.
TenneT	04.17	Bij de afbakening van activiteiten van het infrastructuurbedrijf zou rekening moeten worden gehouden met de activiteiten van TenneT ten aanzien van APX, NOVEC en Relined.		Aangepast
TenneT	04.17	Dat de hoofdactiviteit van de infrastructuurgroep het beheren van systemen moet zijn klopt alleen als daaronder mede wordt verstaan het beheren van systemen in het buitenland.	Daarnaast is ten aanzien van de hoofdactiviteit van de infrastructuurgroep bepaald dat dit het beheren van één of meerdere systemen dient te zijn (artikel 4.17 lid 4). Indien onder één of meerdere systemen ook (transmissie)systemen in het buitenland worden geschaard dan is dit geen probleem. Mocht dat uitdrukkelijk niet de bedoeling zijn dan levert de voorgestelde wettelijke tekst van lid 4 mogelijk (in de toekomst of ook nu al) spanningen op met de Duitse TSO-activiteiten van TenneT Holding B.V.	Onder systemen vallen ook systemen in het buitenland. Er is voorts toegevoegd dat de inperking van infrastructuurbedrijven beperkt is tot de activiteiten in Nederland.
TenneT	04.17	De Elektriciteitswet 1998 laat meer ruimte voor nevenactiviteiten dan het wetsvoorstel. Omwille van de flexibiliteit is het verstandig meer aan te sluiten bij de huidige wetgeving.	Het criterium van 'handelingen of activiteiten die strijdig kunnen zijn met het belang van het beheer van het landelijk hoogspanningsnet' keert niet terug en het conceptwetsvoorstel bevat een limitatieve opsomming van toegestane handelingen en nevenactiviteiten. Omwille van de flexibiliteit is het aanbevelingswaardig om het 'strijdigheids criterium' terug te laten keren in de voorgestelde Elektriciteits- en gaswet. Hierdoor is het mogelijk dat infrastructuurbedrijven, die samen met de systeembeheerder in de infrastructuurgroep zitten, activiteiten kunnen ontplooiën die kunnen bijdragen aan de transitie van de energiemarkt. Het toezicht van ACM waarborgt dat de infrastructuurbedrijven geen activiteiten ontplooiën die strijdig zijn met de wettelijke taken die zijn opgedragen aan de systeembeheerder. Ook zijn er andere waarborgen die het publieke belang van de systeembeheerder dienen, zoals publiek aandeelhouderschap en regelgeving ten aanzien van het behoud van een financieel solide systeembeheerder.	Flexibiliteit voor systeembeheerders wordt gevonden in de experimenten-AMvB en de tijdelijke taken. In het artikel over de nevenactiviteiten is ook een mogelijkheid voor een AMvB opgenomen voor de situatie die in de toekomst aan energie-infrastructuur gerelateerde zaken logischerwijs bij een infrastructuurbedrijf thuishoren, maar de activiteiten op grond van het artikel daar niet mogen plaatsvinden.
VEMW	04.17	Duidelijkheid over taken en bevoegdheden verschillende partijen.	Duidelijk moet vastliggen welke taken welke partij (systeembeheerder, infrastructuurbedrijf en infrastructuurgroep) uit mag voeren.	Aangepast

Netbeheer Nederland	04.17	In de wetstekst, en alleen als dat niet kan in de toelichting, verduidelijkt dat onder meer de volgende handelingen en activiteiten van de infrastructuurbedrijven, en deelnemingen van de infrastructuurbedrijven en bedrijven die dergelijke handelingen en activiteiten verrichten, blijven toegestaan: (i) aanleg en onderhoud niet-energie infrastructuur. (ii) beheer van infrastructuur. (iii) telecomactiviteiten met betrekking tot kabels, leidingen, meetinrichtingen en/of installaties in beheer bij de infrastructuurgroep. (iv) handelingen en activiteiten op het gebied van warmte en/of koude, (drink)water en ruw biogas; (v) energiebesparingsdiensten die verknoopt zijn met en nodig zijn voor een efficiënt netbeheer en een geslaagde uitrol van de slimme meter (zoals de projecten Buurkracht (www.buurkracht.nl) en experimenten in proeftuinen). (vi) infrastructuuractiviteiten in het buitenland. In dat kader stelt Netbeheer Nederland ook voor om in onderdeel e niet alleen een verwijzing naar artikel 2, onderdeel 4, van richtlijnen 2009/72 en 2009/73 op te nemen (ten behoeve van transmissiesysteembeheerders) maar ook een verwijzing naar onderdeel 6 van die richtlijnen (ten behoeve van distributiesysteembeheerders).	Mocht toch vastgehouden worden aan een nadere afbakening van toegestane activiteiten van infrastructuurbedrijven dan dient de wetstekst volstrekt helder te zijn. Dat er geen grote beleidsmatige wijziging of nadere eigendomsregulering is beoogd volgt niet uit de tekst van artikel 4.17 dat uitgaat van een limitatieve opsomming van toegestane activiteiten van het infrastructuurbedrijf. Op grond van de grammaticale uitleg van de energiewetten die het Cbb veelal hanteert, is waar mogelijk verduidelijking in de wetstekst zelf aangewezen. Anders dreigen grote onzekerheid, geschillen en procedures onder meer over verdere gedwongen afsplitsingen. Zie voor toelichting op handelingen en activiteiten de consultatiereactie.	De wetstekst en toelichting leggen duidelijk vast welke activiteiten in de infrastructuurgroep plaats mogen hebben.
Netbeheer Nederland	04.17	Inperking in vierde lid schrappen.	Daarnaast is de inperking in het vierde lid (dat de omvang van de activiteiten of handelingen die een infrastructuurbedrijf verricht, zodanig moeten zijn dat de omvang van de activiteiten of handelingen die een infrastructuurgroep als geheel verricht "in hoofdzaak" liggen bij het beheer van systemen) te vaag en bovendien onnodig. Gezien de waarborgen in de wet voor een goed systeembeheer is daarvoor geen grond. Deze extra regulering van de eigendom staat ook op gespannen voet met onder meer artikel 1 Eerste Protocol van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens.	De bepaling is opgenomen om te verzekeren dat de focus van het totale bedrijf bij het beheren van systemen blijft liggen. Onduidelijk is waarom het goed zou zijn het de bedrijven toe te staan het beheren van systemen als bijzaak te zien.
Vertogas	04.17	Mandaat voor GVO moet kunnen worden opgedragen aan infrastructuurbedrijf.	Voor GVO gas wordt taak niet gemandateerd aan de systeembeheerder maar infrastructuurbedrijf.	Aangepast
Provincie Noord-Brabant	04.17	Ruimte voor een actief en ondernemend netwerkbedrijf. Ruimte voor activiteiten rond inzicht geven aan klanten over energieverbruik, elektrisch laden, experimenten. Verwijzing naar brief NBNL.	Goed voor de transitie, doelstellingen SER.	De keuze in het wetsvoorstel voor de marktinzichting behelst emarkt waar mogelijk en in beginsel door privaaf gefinancierde partijen. Voor het infrastructuurbedrijf in publieke handen wordt een beperktere rol afgebakend, zodat infrastructuurbedrijven een faciliterende rol kunnen spelen zonder de concurrent van marktpartijen te worden.
Energie Nederland	04.17	Toevoegen warmte/koude infrastructuur.	Een leemte lijkt te ontstaan vanwege het feit dat warmte/koude niet in dit voorstel is meegenomen en dat lid 1 sub c geacht moet worden vooralsnog alleen betrekking te hebben op kabels, leidingen en installaties voor elektriciteit en (aard/bio)gas.	Warmtelevering hoort niet in de infrastructuurgroep maar door overgangsrecht worden voor bestaande gevallen uitzonderingen mogelijk.
Netbeheer Nederland	04.17	Uit de toelichting lijkt te volgen dat de door de Minister aan een infrastructuurbedrijf opgedragen taken (onderdeel e) alleen zien op taken van transmissiesysteembeheerders. Dat zou ook in de tekst van de wet tot uitdrukking moeten komen.		Aangepast
Eneco	04.17	Verbod op nevenactiviteiten is disproportioneel.	Door de eisen aan eerlijke concurrentie (artikel 4.15), non-discriminatie en transparantie (artikel 5.2) en boekhoudkundige scheiding (artikel 5.20) wordt reeds verzekerd dat het infrastructuurbedrijf geen concurrentievoordelen krijgt van de systeembeheerder. Bovendien gelden de reguliere mededingingsrechtelijke regels op het gebied van misbruik van machtspositie.	De keuze in het wetsvoorstel voor de marktinzichting behelst markt waar mogelijk en in beginsel door privaaf gefinancierde partijen. Voor het infrastructuurbedrijf in publieke handen wordt een beperktere rol afgebakend, zodat infrastructuurbedrijven een faciliterende rol kunnen spelen zonder de concurrent van marktpartijen te worden.
Netbeheer Nederland	04.17	Werkzaamheden conform tot op heden gevoerde beleid moeten mogelijk blijven (leden twee tot en met vier van de artikelen 17 E-wet / Zc Gaswet) bevatten een systeem op grond waarvan de infrastructuurgroep alle werkzaamheden kan verrichten die op enigerlei wijze betrekking hebben op of verband houden met infrastructurele voorzieningen of aanverwante activiteiten en die niet strijdig kunnen zijn met het belang van het beheer van het net.).	Verbod op nevenactiviteiten is te restrictief geformuleerd. Netbeheer NL verwijst naar citaat minister in de memorie van toelichting bij de Wet onafhankelijk netbeheer (o.a. netwerkbedrijf ruimte geboden zich verder te ontwikkelen etc). Dit uitgangspunt van een volwaardig infrastructuurbedrijf, waarin synergie-effecten ten volle kunnen worden benut, wordt ook gereflecteerd in het Visiedocument van het ministerie van EZ van juli 2008 ('Nottie Visie Netwerkbedrijven Elektriciteit en Gas') en in de instemming van de Minister met de verschillende splitsingsplannen. Zo heeft Cogas, met instemming van de Minister, een warmtebedrijf. Er zijn echter, zeker in internationaal perspectief, meer dan voldoende waarborgen ingebouwd in het wettelijk kader die ervoor zorgen dat van marktverstoring door de systeembeheerders geen sprake is. Een verdere inperking van de werkzaamheden van de infrastructuurbedrijven is dan ook in strijd met onder meer de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit. Voor een inperking van die werkzaamheden is geen noodzaak vanuit de publieke belangen die de wet beoogt te dienen. Een inperking van de toegestane werkzaamheden is bovendien niet opportuun nu de Hoge Raad zich nog moet uitspreken over de rechtmatigheid van het huidige verbod op nevenactiviteiten. Netbeheer Nederland dringt er op aan de risico's op nieuwe procedures zo klein mogelijk te houden door geen onnodige additionele beperkingen te stellen aan de toegestane activiteiten van het infrastructuurbedrijf.	De keuze in het wetsvoorstel voor de marktinzichting behelst markt waar mogelijk en in beginsel door privaaf gefinancierde partijen. Voor het infrastructuurbedrijf in publieke handen wordt een beperktere rol afgebakend, zodat infrastructuurbedrijven een faciliterende rol kunnen spelen zonder de concurrent van marktpartijen te worden.
Energie Nederland	04.17	wijziging van lid 5 van dit artikel naar: Een infrastructuurgroep waarvan een transmissiesysteembeheerder voor gas of elektriciteit onderdeel uitmaakt, mag in aanvulling op het eerste lid handelingen en activiteiten verrichten met betrekking tot het deelnemen aan een beurs.	formulering niet erg duidelijk. Het is APX, die een aanwijzing heeft en niet een infrastructuurbedrijf of systeembeheerder. Daarnaast betreft de beursaanwijzing geen opgedragen taak, maar is er sprake van een aanwijzing.	Aangepast
TenneT	04.18	Aanleg van aansluitingen groter dan 10 MVA door anderen moet niet toegestaan zijn op zee.	Op zee mag de aangesloten niet worden toegestaan dat zij – louter omwille kostenafwegingen – aansluitwerkzaamheden (laten) verrichten op de platforms. Het toestaan van eigen aanleg van aansluitingen staat standaardisering en daarmee kostenbesparingen van aansluitingen op zee in de weg. Er is ook geen belang voor aangesloten op zee: anders dan op land, worden de kosten van de aansluiting niet via de periodieke aansluitvergoeding bij hen rekening gebracht. Voorstel om toe te voegen na "systeem voor elektriciteit": "niet zijnde een transmissiesysteem op zee".	Aangepast

Energie Nederland	04.18	Artikel herzien om ongewenste effecten te voorkomen	i.c.m. 4.13 ontstaat een probleem. In art. 4.13 lid 2 sub d kunnen systeembeheerders beheren e.d. van meetinrichtingen uitbesteden. Energie-Nederland vraagt zich af of dit betekent, dat in het geval de systeembeheerder de meetdiensten niet meer wil uitbesteden, de systeembeheerder de facto de werkzaamheden van dit bedrijf (meetbedrijf) beëindigt.	Keuze voor al dan niet beëindiging van uitbesteding is aan de systeembeheerder.
TenneT	04.18	De toelichting op dit artikel bevat onvolkomenheden.	Artikel 4.18 telt vijf uitzonderingsgronden. Dit wordt in de MvT niet correct aangegeven. In de MvT wordt verwezen naar art. 4.12, lid 2, dit moet art. 4.13, lid 2 zijn. In de MvT wordt verwezen naar art. 5.11, laatste alinea, terwijl de juiste verwijzing ons inziens art. 5.10, lid 3 is.	Aangepast
Netbeheer Nederland	04.18	Het is niet nodig en ook niet wenselijk om de door een aangeslotene aangelegde en beheerde aansluitleiding en toebehoren in de wet als 'aansluiting' te betitelen.	Netbeheer Nederland heeft er geen bezwaar tegen dat een aangeslotene zelf de elektriciteitsaansluitleiding met toebehoren aanlegt, mits als onderdeel van de elektrische installatie van de aangeslotene en dus achter de meetinrichting / het overdrachtpunt. De aansluiting hoort immers per definitie tot het 'systeem' en wordt dus beheerd door de systeembeheerder en de door de aangeslotene zelf aangelegde en beheerde aansluitleiding en bijbehorende zaken behoren tot de installatie en worden dus beheerd door de aangeslotene.	Bij leidingen die door aangeslotenen zelf worden aangelegd zijn twee verschillende situaties mogelijk. Het kan een aansluiting zijn die na aanleg door systeembeheerder wordt beheerd. Of, door de beveiliging dicht bij het systeem te leggen, is de leiding onderdeel van de installatie en wordt deze beheerd door de aangeslotene.
TenneT	04.18	In onderdeel e moet alleen aanleg van gelijkstroom interconnectoren door anderen worden toegestaan.		Dit lid is geschrapt ten opzichte van de consultatieversie.
VEMW	04.18	In het artikel 'vervangen' toevoegen.		Onder de aanleg, wijziging of verwijdering zit ook vervanging. Is toegelicht.
Gasunie	04.18	Voer 'vrijheid van leidingaanleg' art 4 Gas-RL door.	Harmonisering E en G te ver doorgevoerd.	Aangepast
Energie Nederland	04.19	Toelichting op danwel aanpassing van artikel.	In lid 2 van dit artikel staat bepaald, dat producenten, e.d. zich onthouden van iedere bemoeiing met de uitvoering door een systeembeheerder van zijn wettelijke taken. Wat wordt verstaan onder 'bemoeiing' en wat is doel/ achtergrond van dit artikel ?	Het artikel is in de nieuwe versie van het wetsvoorstel 4.6 geworden, waarin 'bemoeiing' niet meer voorkomt. Het artikel wordt in de artikelsgewijze toelichting toegelicht.
NWEA, Duurzame Energiekoepel	05.0	De dataverbinding naar de windturbines regelen in de wet.	Naast het elektrisch verbinden van de windparken met het net moet ook een glasvezel dataverbinding met het park tot stand kunnen worden gebracht. De transmissiesysteembeheerder moet hiervoor ook verantwoordelijk worden gemaakt en voldoende kunnen investeren in geschikte datakabels voor de aansturing en datatransmissie van en naar het windpark. Er moet afstemming zijn tussen de ontwikkelaar van het windpark en de transmissiesysteembeheerder om de benodigde specificaties van deze verbinding vast te stellen, evenals de locatie aan land van het controle/serverstation van het windpark en de locatie van de (data)kabel. Dit moet opgenomen worden in de wet STROOM.	De definitie van transmissiesysteem op zee is aangepast zodat dergelijke verbindingen onder het transmissiesysteem op zee kunnen vallen (verbonden hulpmiddelen) en daarmee onder de taken die de systeembeheerder heeft ten aanzien van dat systeem. Of een dergelijke dataverbinding onderdeel moet zijn van het transmissiesysteem op zee kan bezien worden in het licht van het door de minister vast te stellen scenario.
Gasterra	05.0	Neem op dat systeembeheerder verantwoordelijk is voor kosten tgv fouten in zijn ICT-systemen, uit te werken in lagere regels of codes.	Systeembegebruiker krijgt nu kosten vanwege fouten ICT van de systeembeheerder. Ook is vergoeding gepast als systeembegebruiker schade heeft door falende ICT van de systeembeheerder.	Dit is reeds belegd en staat nu / stond in artikel 9.1 (technische codes).
Energie Nederland	05.0	Toelichting waarom er geen algemene plicht voor de systeembeheerder is om zijn diensten tegen redelijke voorwaarden en redelijke tarieven te verrichten?	Stond wel in de oude wet.	Dit is aangepast en staat nu in artikel 5.2, tweede lid van de wet.
Gasterra	05.0	Verplicht grid connection agreements (GCA's) voor alle entry- en exitpunten voor gas.	Goed voor consistente afhandeling van stuur- en meetfouten. Wettelijke bepaling dwingt GTS, wat marktpartijen nog niet gelukt is.	Dit is niet overgenomen met als reden dat dit vanaf 1/4/2016 door Europese netcodes (die werken als een verordening) direct is geregeld en EZ hierop geen nationale koppen wil.
TenneT	05.01	De Rijkscoördinatierегeling moet expliciet van toepassing worden verklaard op een transmissiesysteem op zee.		Aangepast
Eneco	05.01	Hoe is rekening gehouden met de nieuwe coördinatierегeling die tot stand komt in het kader van de Omgevingswet?	Doel van de nieuwe coördinatierегeling is te komen tot één uniforme en met name voor het omgevingsrecht bruikbare coördinatierегeling. Samenhangende besluiten die nodig zijn om een bepaalde activiteit mogelijk te maken, worden dan gelijktijdig volgens één procedure tot stand gebracht, als dat bij wettelijk voorschift of door de bevoegde bestuursorganen wordt bepaald. In sectorale wetgeving dient vervolgens te worden geregeld wanneer de coördinatierегeling van toepassing is. Overigens geldt in de huidige situatie dat een spanningsveld bestaat tussen de provinciale coördinatierегeling en de Wet ruimtelijke ordening, waardoor onduidelijkheid bestaat over de bevoegdheden van gemeenten en waterschappen tot besluitvorming over windparken van provinciaal belang. Deze onduidelijkheid leidt tot discussies en vertraging. Het wetsvoorstel STROOM zou voor zover mogelijk rekening moeten houden met de genoemde toekomstige wetgeving. Eneco bepleit daarbij dat de grens voor toepassing van de rijkscoördinatierегeling wordt verlaagd naar 20-30 MW, ter bevordering van de tijdige verwezenlijking van decentrale, duurzame energieproductieinstallaties.	De beoogde coördinatierегeling zal naar verwachting pas per 1 januari 2018 van kracht worden. De inhoud van deze regeling staat nog niet vast. Om deze reden kan hier in dit wetsvoorstel ook nog geen rekening mee gehouden worden.

TenneT	05.01	Overweeg toepassing van de Rijkscoördinatierегeling voor netinpassing van grootschalige duurzame energieproductie.	Het valt in overweging te nemen om de RCR-procedure expliciet ook van toepassing te verklaren op netuitbreidingen die noodzakelijk zijn voor de netinpassing van wind op land van tenminste 100 MW en van andere hernieuwbare energiebronnen van tenminste 50 MW. Deze netuitbreidingen vinden meestal plaats op 110 en 150 kV. De netuitbreidingen op dit spanningsniveau vallen namelijk niet onder het bereik van artikel 5.1. Deze netuitbreidingen kunnen wel op basis van artikel 2.6 lid 2 onder de RCR-procedure vallen. Impliciet is de mogelijkheid er reeds. Zo is de RCR-procedure ook toegepast op de netuitbreiding ten behoeve van de windlocatie Noordoostpolder. Indien netuitbreiding op 110 en 150 kV ook onder de RCR-procedure vallen heeft dat de volgende voordelen: - de afstemming (timing en locatie) tussen vestiging van productieparks en benodigde netuitbreiding en netaansluiting kan mede georganiseerd worden bij de totstandkoming van de RCR voor de windparks en de RCR voor de netuitbreiding. De Minister is immers voor beide de aangewezen Minister; - de nut- en noodzaak van de netuitbreiding staat vast bij vaststellen van het inpassingsplan. De systeembeheerder zal daarom tijdig kunnen anticiperen op de komst van windparks en tijdig kunnen zorgdragen voor de netinpassing. Onzekerheid over de nut- en noodzaak zal leiden tot uitstel van investeringen; - de investeringen vallen onder het t-0 regime waarbij vermogenskosten op het onderhanden werkkapitaal al tijdens de aanleg, zonder vertraging, in de tarieven verwerkt worden.	Het wetsvoorstel kent, net als de huidige wetten, een duidelijke afbakening wanneer de Rijkscoördinatierегeling (RCR) van toepassing is. Bij een netinpassing van significante omvang zal de RCR in beginsel van toepassing zijn. Gaat het om een klein project dat is het in beginsel niet nuttig daar de RCR op toe te passen. De achterliggende reden voor netinpassing is voor die afweging eigenlijk niet relevant. Overigens biedt het wetsvoorstel de ruimte de RCR alsnog van toepassing te verklaren als zich een situatie voordoet waarin dit wenselijk is.
Netbeheer Nederland	05.02	'categoriëen systeembebruikers' deze term schrappen of verduidelijken	Onduidelijk wat met 'categoriëen systeembebruikers' wordt bedoeld. Het kan bijvoorbeeld niet de bedoeling zijn dat een aangeslotene met een kleine aansluiting net als een aangeslotene met een grote aansluiting recht heeft op zijn eigen accountmanager of dat de algemene voorwaarden voor aangeslotenen met een kleine aansluiting identiek zijn aan die voor aangeslotenen met een grote aansluiting.	Aangepast
Vereniging Eigen Huis	05.02	In 5.2 staat dat de systeembeheerders zich moeten onthouden van discriminatie en dat zij transparant moeten handelen. In de MVT is dit uitgebreid toegelicht. Men pleit ervoor de MVT tekst geheel in de wet op te nemen.		Dit wetsartikel is herschreven en de MVT is aangepast. Er is voor gekozen om dit niet verder verder te omschrijven in de wetstekst, met de reden dat nadere specificatie onbedoeld zaken zou kunnen uitsluiten.
VEMW	05.02	Het artikel is innerlijk tegenstrijdig.		Onhelder wat gewenste aanpassing is. Artikel is aangepast en aangevuld.
Energie Nederland	05.02	Toelichting, wat is achtergrond voor onthouding van systeembeheerders van discriminatie tussen categoriëen van systeembebruikers en voor welke situaties relevant?		Aangepast
Netbeheer Nederland	05.02	Uitschrijven welke marktpartijen in deze bepaling worden bedoeld.	Het is niet duidelijk wie in deze bepaling worden bedoeld. Hier kan niet bedoeld zijn dat geen discriminatie mag plaatsvinden tussen, bijvoorbeeld, partijen die kwalificeren als 'systeembebruikers' zoals leveranciers, maar dat discriminatie wel is toegestaan tussen andere marktpartijen die niet kwalificeren als 'systeembebruiker' zoals programmaverantwoordelijken.	Aangepast
Vereniging Eigen Huis	05.03	Als een gebied wordt aangewezen als een gebied waar in het geheel geen systeem wordt aangelegd, moet ook vastgelegd worden dat een consument daar geen woning mag bouwen.	Anders doet het probleem zich voor van een woning die daar geen aanspraak kan maken op een aansluiting.	Dit past niet binnen de scope van deze wet. Als het wenselijk is dit te regelen is dat iets voor het bestemmingsplan of bijvoorbeeld het Bouwbesluit.
Energie Nederland	05.03	Er staat nu dat aanleg distributiesysteem verhinderd kan worden 'in gebieden waar dat onwenselijk is'. EN wil dit laten vervangen door 'in gebieden waar natuurregelgeving daaraan in de weg staat'.	formulering roept onnodig stof op voor discussie. De (Europese) natuurregelgeving bepaalt dat in dergelijke gevallen een toets moet plaatsvinden, waarvan ook een belangenafweging deel uitmaakt. Dit zou in de toelichting kunnen worden opgenomen.	Aangepast
UVA-CvE	05.03	Handhaving van de huidige rol van provincies en gemeenten. De pendang van deze bepaling zou moeten zijn het aanwijzen van gebieden waar geen distributiesysteem voor elektriciteit wordt aangelegd.	Met behulp van gas kan per aansluiting dan wel zeer lokaal in de behoefte aan elektriciteit worden voldaan. De integrale afweging zoals onder lid 3 beschreven, geeft antwoord op de keuze of een systeem voor warmte en/of gas en/of elektriciteit gewent is. Overigens leidt de bepaling dat de systeembeheerder geen aansluitplicht heeft, tot de vraag of de systeembeheerder wel het recht heeft een systeem aan te leggen, bijvoorbeeld op eigen kosten of omdat een of meer partijen bereid zijn daarvoor te betalen.	Het derde lid voorziet in de mogelijkheid bij algemene maatregel van bestuur regels te stellen over de afweging tussen energiebronnen bij de aanleg van systemen. Op basis van artikel 4.11 en 5.3 heeft de systeembeheerder geen mogelijkheid tot het aanleggen van een systeem op eigen kosten of omdat partijen bereid zijn daarvoor te betalen als het door deze AMvB geen wettelijke taak meer is.
Netbeheer Nederland	05.03	In het derde lid na "de aanleg" ook "het verwijderen" toevoegen.	In verband met de in de overgang naar een meer duurzaam energiesysteem voorziene toepassing van andere vormen van verwarming dan die gebaseerd op gas. Daarmee wordt beoogd dat in de AMvB ook geregeld kan worden onder welke voorwaarden een systeem verwijderd kan worden in gebieden waar overgegaan wordt op een andere vorm van warmtevoorziening.	Aangepast.
Stroomversneling	05.03	In lid 2 dienen naast een warmtenet ook all-electric oplossingen benoemd te worden als alternatief voor gas- en warmtelevering.		Hierin is reeds voorzien. Het wetsvoorstel (art. 5.3, eerste lid onder b) biedt de mogelijkheid tot all-electric wijken. In mogelijkheid tot de aanleg van all-electric wijken is ook in de artikelsgewijze toelichting toegelicht.
Stroomversneling	05.03	In lid 3 zou opslag als onderdeel van de energiehuishouding toegevoegd moeten worden.		Opslag is geen volwaardig alternatief voor de aanwezigheid van systemen. Opslag kan de behoefte aan capaciteit wel beperken, maar daar gaat dit artikel niet over.
Netbeheer Nederland	05.03	Krachtiger formuleren.	De voorgestelde tekst op grond waarvan regels "kunnen" worden gesteld over de wijze waarop "een afweging wordt gemaakt" biedt zwakke basis voor de besluiten die moeten worden genomen inzake de aanleg van gasinfrastructuur teneinde daar duidelijkheid over te scheppen.	Het wetsvoorstel biedt de mogelijk om e.e.a. verder te regelen bij AMvB. Op dat niveau zal dus duidelijkheid geschept worden over dit onderwerp.
Vereniging Eigen Huis	05.03	Mogelijk probleem met het ontheffen van systeembeheerder om aansluitingen te realiseren of systeem aan te leggen voor gas wanneer er een warmtenet of all-electric wijk is. Mensen hebben dan mogelijk geen recht op warmtenetaansluiting noch gasaansluiting.	Verhouding tot Bouwbesluit onduidelijk: het Bouwbesluit kent de verplichting tot aansluiting op een warmtenet indien een woning in een wijk met een warmtewet wordt gebouwd, maar wanneer een koper een gelijkwaardig alternatief heeft, geldt die aansluitplicht niet. Als een gasaansluiting dan als gelijkwaardig alternatief geldt, dan hoeft systeembeheerder deze ogv dit artikel niet meer aan te leggen.	Krachtens dit artikel wordt bepaald dat bij AMvB regels gesteld kunnen worden over de aanwijzing van gebieden waar in de plaats van een distributiesysteem voor gas een warmtenet wordt aangelegd. Wanneer er in een wijk geen distributiesysteem voor gas is lijkt dit geen volwaardig alternatief en blijft het recht bestaan op aansluiting op het warmtenet.

Netbeheer Nederland	05.03	Voorziede uitzonderingen aanpassen, alsmede te bevestigen dat geen wijziging is beoogd ten opzichte van de huidige afwegingen die in de Gebiedsindeling Gas op basis van het zogenoemde 'Consentec'-onderzoek zijn gemaakt ter zake van de acceptabele netlengte waarbij een gastransportnet (nog) op economische voorwaarden kan worden aangelegd.	In de huidige Gebiedsindeling Gas is niet alleen een uitzondering op de aansluitplicht opgenomen voor gebieden waarin een warmtenet is aangelegd, maar op grond van artikel 12b, eerste lid, sub f, Gaswet is tevens een uitzondering is opgenomen voor de gebieden waar de aanleg van gasinfrastructuur economisch niet rendabel is (in de vorm van een methodiek om dit te bepalen). In het licht van de formulering van artikel 5.3, eerste en tweede lid, vraagt Netbeheer Nederland zich af of er ruimte blijft deze methodiek te blijven hanteren.	Er zijn op dit moment geen voornemens van deze methodiek af te gaan wijken. Het een en ander zal uitgewerkt worden in lagere regelgeving.
VEMW	05.03	Waarom ligt bevoegdheid bij minister en wanneer wordt systeembeheerder van plicht ontslagen?	Te algemeen geformuleerd en een ongeclausuleerde bepaling. Minister mag bepalen waar wel of geen systemen worden aangelegd? Dat kan dus heel Nederland zijn. Hoe verhoudt zich dit met de aansluitplicht voor elektriciteit? Daarnaast innerlijk tegenstrijdig. Minister kan besluiten dat geen systeem wordt aangelegd maar de systeembeheerder wordt vrijgesteld van de plicht? Dat betekent dat hij dus wel een net mag aanleggen?	Artikel is verduidelijkt. Bij krachtens algemene maatregel van bestuur is overigens een delegatie naar een meer technisch niveau. Betekent niet dat "de minister kan bepalen". Kaarten en gebieden op het niveau van wet is onpraktisch.
Duurzame Energiekoepel	05.03, 05.05, 05.06, 05.32	Lage temperatuur verwarming en koude/warmte opslagsystemen en warmtepompen worden nog onvoldoende geadresseerd en zouden in een experimenteel stadium goed kunnen worden gefaciliteerd door netbeheerders bij het beheren van bestaande warmtenetten en/of nieuwe aanleg van lage-temperatuur netten.	Waardevolle aanpak om op wijkniveau te kunnen verduurzamen.	Het wetsvoorstel regelt een aantal zaken in het kader van de energietransitie. Zo is het op basis van artikel 5.34 (flexibiliteit in taken) het mogelijk om experimenten uit te voeren in afwijking van de wet door het tijdelijk toekennen van taken aan de systeembeheerder. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot warmte en koude in beginsel op basis van de Warmtewet geregeld moeten worden.
VEMW	05.04	Enkelvoudige storingsreserve op het niveau van wet vastleggen.	VEMW acht het onacceptabel dat dit niet op het niveau van wet is vastgelegd, maar wordt gedelegeerd.	Aangepast
Duurzame Energiekoepel	05.04, 05.06	Bij voorrang eerst kijken naar hernieuwbare oplossingen bij vernieuwing en vervanging van bestaande gas- en warmtenetten.	Op wijkniveau is er grote kans dat vernieuwing/vervanging van bestaande gas- of warmtenetten met een lock out van hernieuwbaar voor zeker 30 jaar plaatsvindt. Daar waar onvoldoende hernieuwbare opwekkingscapaciteit is of in de toekomst kan worden verwacht kan in de transitiejaren gebruik gemaakt worden van b.v. grijs gas wkk of restwarmte.	Bij vernieuwing en vervanging wordt een integrale afweging gemaakt op basis van art. 5.5, eerste lid. Zo worden bijv. zowel de belangen van het milieu meegewogen als bijv. de betrouwbaarheid of doelmatigheid. Het heeft dus niet de voorkeur om op voorhand al een van de belangen prioriteit te geven. In het investeringsplan wordt een onderbouwing gegeven (mbt onderdelen genoemd in art. 5.5, eerste lid). ACM voert een toets uit naar de redelijkheid van de onderbouwing.
TenneT	05.05	De huidige wetstekst biedt onvoldoende houvast om de aspecten uit het eerste lid goed te kunnen interpreteren.	De eisen die worden gesteld aan het beheer, onderhoud en ontwikkeling van het systeem zijn in het concept wetsvoorstel 'afgezwakt' ten opzichte van de huidige eisen die worden gesteld op grond van de Elektriciteitswet 1998. Waar in de vigerende wet wordt gesproken over het beschikken over voldoende transportcapaciteit is deze eis in het voorstel vervangen door het voldoen aan "een redelijke vraag naar transport"... "onder economische randvoorwaarden." De formulering, die overigens nog veel ruimte laat voor interpretatie, lijkt te indiceren dat netbeheerders niet meer verplicht kunnen worden om in hun netplanning rekening te houden met realistische, maar extreme, transportsituaties. Verder is in de concept wetsbepaling een additionele (en vage) economische eis geïntroduceerd die deze verplichting nog verder lijkt te reduceren. Mocht de wetgever toch aan de formulering van het eerste lid blijven vasthouden dat is het essentieel dat er conform het derde lid een AMvB wordt opgesteld.	De omschrijving van de genoemde taken strekt mede ter implementatie van richtlijn 2009/72 en richtlijn 2009/73. In art. 5.4. wordt er naast een "redelijke vraag" ook gesproken over "betrouwbaarheid". Alle aspecten zoals genoemd in artikel 5.4 moeten meegenomen worden en afgewogen. De systeembeheerder is verantwoordelijk voor het aanpassen van de investeringsportfolio aan de ontwikkelingen en het aantonen van de noodzaak van de investeringen. In de onderbouwing bij de netplanning dient de systeembeheerder dus te onderbouwen wat hij gezien de recente ontwikkelingen inschat als een redelijke vraag en hoe de o.a. de betrouwbaarheid van het systeem is geborgd. Hier wordt dus niet uitgesloten dat rekening gehouden kan worden met realistische, maar extreme transportsituaties. De netplanning (investeringsplan) wordt goetoeft door de ACM en door de minister van EZ op de ontwikkelingen in de energiemarkt. Tot slot is er de mogelijkheid om ten aanzien van lid 1 bij AMvB nadere regels te stellen.
Netbeheer Nederland	05.05	De term "redelijke vraag" in artikel 5.5, eerste lid, onvoldoende duidelijk en behoeft nadere toelichting.	Verduidelijking van dit begrip is onder meer gewenst ten behoeve van vraagsturing enerzijds, en in verband met de aanleg van nieuwe infrastructuur ten behoeve van de voorgenomen realisatie van 6.000 MW uit wind op land en de opkomst van andersoortige vraag naar transport, waaronder ten behoeve van elektrisch vervoer, anderzijds.	Deze tekst is conform RL 2009/72, artikel 2, lid 4 en 6. Tot slot is er de mogelijkheid om ten aanzien van lid 1 bij AMvB nadere regels te stellen.
Netbeheer Nederland	05.05	In tweede lid, onder a, het woord "boven" vervangen door "vanaf".		Aangepast
VEMW	05.05	Onhelder: wat is een redelijke vraag naar transport, wat is ontwikkelen en economische voorwaarden moet efficiënte kosten zijn.		Het artikel is een directe één op één implementatie van EU-regels. Alle termen zijn Europees bepaald. Dat het net tegen efficiënte kosten wordt ontwikkeld is een effect van de tariefregulering, niet van de taak.
TenneT	05.05	Opmerkingen t.a.v. de tekst: - Artikel 5.5, lid 1: "Redelijk" is ons inziens geen juist criterium. Beter is "redelijkerwijs te verwachten"; - Artikel 5.5, lid 2, sub a: Bedoeld is waarschijnlijk 110 kV of hoger; - Artikel 5.5, lid 2, sub b: TenneT meent dat een systeemkoppeling dient te behoren tot het systeem op het hoogste spanningsniveau en de beheerder van het voornoemde spanningsniveau zal dan ook de verantwoordelijkheid moeten krijgen voor het beheer, onderhoud en de ontwikkeling van die koppeling. Bij voorkeur moet in de wet komen te staan dat dit zo is.		Aangepast
Energie Nederland	05.05	Toelichten hoe 'redelijke vraag, economische voorwaarden en doelmatig' moet worden opgevat of uitwerking daarvan in AMvB.	Betekenis onduidelijk.	De omschrijving van de genoemde taken strekt mede ter implementatie van richtlijn 2009/72 en richtlijn 2009/73. Er is de mogelijkheid om ten aanzien van lid 1 bij AMvB nadere regels te stellen.
Netbeheer Nederland	05.05	Waken voor inputsturing, daarom verduidelijken welke nadere regels met de AMvB op grond van het derde lid worden beoogd.	Wat betreft artikel 5.5, derde lid, valt het Netbeheer Nederland op dat het ministerie van EZ voornemens lijkt te zijn de wijze waarop de systeembeheerder zijn taken moet uitoefenen vooraf te omschrijven. De E-wet en de Gaswet zijn immers altijd gebaseerd op de centrale gedachte van outputsturing; de wetgever stelt de doelen vast en de systeembeheerder (netbeheerder) krijgt binnen bepaalde grenzen de ruimte om zelf te beslissen hoe hij die doelen bereikt.	Het is niet de intentie de bestaande werkwijze van outputsturing te wijzigen. Integendeel, het is juist de bedoeling rollen en bijbehorende verantwoordelijkheden te leggen waar ze behoren te liggen. Wetsvoorstel stelt kaders, de systeembeheerders hebben de kennis en expertise te beslissen hoe de doelen het beste bereikt kunnen worden. Systeembeheerders krijgen ook de mogelijkheid om op lagere regelgeving te reageren.
GTS	05.05 (1)	hierin staat dat de systeembeheerder waarborgt dat zijn systeem voldoet aan een redelijke vraag naar transport. Een "redelijke vraag" is niet gedefinieerd en niet eenduidig vast te stellen. Volgens de G-wet moet kunnen worden voorzien in de totale behoefte. Dit is duidelijker en sluit beter aan bij de marktvraag naar transport.		De omschrijving van de genoemde taken strekt mede ter implementatie van richtlijn 2009/72 en richtlijn 2009/73. Er is de mogelijkheid om ten aanzien van lid 1 bij AMvB nadere regels te stellen.
GTS	05.05 (2)	waarom moet bij AMvB worden bepaald wie verantwoordelijk is voor het beheer, onderhoud en de ontwikkeling van systeemkoppelingen?	Dit kunnen systeembeheerders zelf.	Aangepast
GTS	05.06	Tweede lid: maak duidelijk wie 'relevante marktpartijen' zijn.		Aangepast

Netbeheer Nederland	05.06	Aandacht voor de samenhang van de verplichting om investeringen te doen en infrastructuur te realiseren met factoren die de mogelijkheid om deze verplichting na te komen sterk bemoeilijken of vertragen.	Netbeheer Nederland noemt in dit verband de verdragende (lokale) procedures en regelgeving en de hoge kosten, zowel voor de tracévererving in openbare en particuliere grond als voor de reeds aangelegde infrastructuur (in de vorm van precario, nadeelcompensatie en overige belastingen en vergoedingen). Deze hoge kosten belemmeren niet alleen de investeringen maar worden ook weer gesocialiseerd via de tarieven. Wellicht verdient het uit maatschappelijk oogpunt aanbeveling om de gelegenheid aan te grijpen om deze problematiek in onderlinge samenhang te bezien.	Dit is niet zozeer relevant voor het investeringsplan, behoudens dat bij het maken van het investeringsplan het aan de systeembeheerder is een redelijke inschatting te maken van de mogelijkheid van het halen van voorgestelde deadlines. Als projecten vervolgens vertraagd worden door externe factoren is dat in de eerste plaats iets om in de sfeer van toezicht te beoordelen en eventueel kan een systeembeheerder een wijziging van het plan voorleggen aan ACM.
VEMW	05.06	Artikel over investeringsplan aanpassen.	Dit artikel over het investeringsplan vervangt de artikelen over het KCD. Onder andere is de belangrijke zinsnede uit het oude artikel 'aangeeft welke capaciteitsknelpunten in de door hem beheerde netten bestaan en welke maatregelen hij zal nemen om deze op te heffen' is verdwenen'. Bovendien moet ACM plan goedkeuren en mag minister dat niet doen, want strijdig met EU-recht	Artikel is aangepast. Nadere inhoud van het plan is voorzien in de AMvB. Minister toetst op ontwikkelingen in energiemarkt; is zijn bevoegdheid.
Gasunie	05.06	Beoordeling investeringsplannen hoort bij Financiën, niet bij EZ.		Financiën is aandeelhouder van de transmissiesysteembeheerders kan daardoor door de transmissiesysteembeheerders (in het voorproces) worden betrokken bij het opstellen van het investeringsplan. Beoordeling ligt bij ACM en EZ.
Netbeheer Nederland	05.06	Bevestigen dat met de invoering van het investeringsplan wat betreft de distributiesysteembeheerders in beginsel niet is beoogd om van de bestaande systematiek en procedures inzake het kwaliteits- en capaciteitsdocument ('KCD') af te wijken.		Met dit wetsvoorstel wordt de huidige systematiek veranderd om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de EU-regelgeving en de energietransitie, meer helderheid over de verdeling van de taken en verantwoordelijkheden en waar mogelijk de administratieve lasten te verlichten.
Netbeheer Nederland	05.06	Eis van consultatie schrappen.	Een verdergaande consultatieverplichting voor de distributiesysteembeheerders dan het gebruikelijke overleg met de betrokken stakeholders is ongewenst en onnodig. Een dergelijke verplichting voor de distributiesysteembeheerders kan het proces onnodig vertragen en de systeembeheerder op onnodige kosten jagen. Immers, de systeembeheerder zal dan mogelijk ook moeten reageren op onvoldoende gefundeerde aanvragen en reacties.	Een aanleiding voor het wijzigen van de procedure voor het investeringsplan is het verhelderen van het proces en de verschillende taken en verantwoordelijkheden daarbij. Door middel van een consultatie wordt gewaarborgd dat belanghebbende partijen een zienswijze kunnen indienen en dat er transparantie is over de wijze waarop zienswijzen zijn verwerkt. De verwerking van zienswijzen kan ook meer helderheid geven over de wijze waarop de afwegingen en keuzes in het investeringsplan zijn gemaakt.
Netbeheer Nederland	05.06	Consultatieproces verduidelijken.	Voor wat betreft de transmissiesysteembeheerders mbt de rollen van de verschillende partijen, hun respectieve verantwoordelijkheden en de procedures	Nader geduid in de memorie van toelichting.
GTS	05.06	Een investeringsplan kan alleen in zijn geheel goed of afgekeurd worden.	Dit voorkomt doorkruising van samenhang van het plan.	Het ligt niet voor de hand op deze manier met een investeringsplan om te gaan, omdat het onwenselijk is het hele plan niet uit te voeren als slechts een klein onderdeel van het plan onvoldoende is. Een en ander kan worden uitgewerkt in lagere regelgeving.
Energie Nederland	05.06	In artikel 5.6 lid 4 staat dat de noodzakelijk bevonden uitbreidingsinvesteringen in het investeringsplan door de systeembeheerder worden uitgevoerd. Energie-Nederland stelt voor hieraan toe te voegen dat dit tijdig (conform de planning in het investeringsplan) geschiedt.		Wettekst niet gewijzigd, dit volgt uit de wettekst 'voert de in het investeringsplan opgenomen investeringen uit' dus ook de daarbij opgenomen planning.
GTS	05.06	In de wet opnemen dat ACM een toets uitvoert ten aanzien van de consistentie van het plan en de afstemming met de markt.	Voorkomt ongeclassuleerde bevoegdheid ACM. Zij heeft niet de kennis om de redelijkheid van de onderbouwing inhoudelijk vast te stellen.	Als toezichthouder heeft ACM de taak om de investeringsplannen te toetsen. Een belangrijk onderdeel daarbij is toetsing op de redelijkheid van de onderbouwing van het investeringsplan. Het is aan ACM om te borgen dat de toetsing plaats kan vinden.
TenneT	05.06	In het artikel ontbreken de toetsingsmaatstaven voor de ACM. Voor de systeembeheerders is het van groot belang dat de toetsingsmaatstaven worden opgenomen in de wet.		Deze worden in lagere regelgeving uitgewerkt.
TenneT	05.06	In plaats van consultatie van relevante marktpartijen de consultatie te beperken tot representatieve organisaties.	Rol van geconsulteerde partijen te beperken tot het input geven voor het scenario (de marktontwikkelingen) en niet de beoordeling te doen van de door de systeembeheerder noodzakelijke investeringen; deze beoordeling is voorbehouden aan de ACM/Minister.	Aangepast. Wordt nader uitgewerkt in lagere regelgeving.
GTS	05.06	In wet of AMvB termijnen stellen waarbinnen toetsing moet plaatsvinden en nader verduidelijken in welke volgorde toetsing door de ACM en de minister plaatsvindt.	Voorkom dat toetsing erg lang duurt.	Dit kan bij AMvB worden uitgewerkt.
GTS	05.06	Maak in lid 4 duidelijk wie de noodzaak vaststelt.		Aangepast
TenneT	05.06	Net als wordt voorgesteld voor het investeringsplan voor zee moet aan het investeringsplan voor land een door de overheid vastgesteld scenario vooraf gaan.	Anders dan voor het investeringsplan op zee (artikel 5.7) is er in het conceptwetsvoorstel niet voorzien in een bovenliggend scenario inzake de ontwikkeling van duurzame (wind)energie op land waarop het investeringsplan dient aan te sluiten (artikel 5.6). TenneT hecht er groot belang aan dat de 'investeringsprocedure' van het transmissiesysteem op land en op zee gelijk wordt getrokken ten aanzien van de systematiek, de verdeling van de rollen en verantwoordelijkheden en de tijdsplanning. Het investeringsplan op land, net als het investeringsplan op zee, dient aan te sluiten bij en te worden getoetst aan een door de overheid (of toezichthouder) vastgesteld scenario of andersoortig bindend plan. Zo wordt bijvoorbeeld in Duitsland het scenario (waarop het investeringsplan van de systeembeheerders is gebaseerd) vastgesteld door de Duitse toezichthouder Bundesnetzagentur.	Wetsartikel is aangevuld (nu art. 5.5). In het investeringsplan moeten ten minste de investeringen zijn opgenomen uit de structuurvisie Wind op land. Het opstellen van een scenario voor land gaat echter te ver. Voor zee is dat scenario logisch, omdat het daar de overheid is die sturing geeft aan de ontwikkelingen. Op land zijn de ontwikkelingen in beginsel marktgedreven.
TenneT	05.06	Nut en noodzaak van investeringen moet vast staan op basis van het investeringsplan.	TenneT hecht er groot belang aan dat de nut en noodzaak (actief) wordt vastgesteld teneinde het politiek (en maatschappelijk) draagvlak van het investeringsplan te onderstrepen. In het huidige wetsvoorstel kan de Minister een aanwijzing geven om de investeringsplannen aan te passen (artikel 5.6 lid 2 sub c). Indien de Minister geen aanwijzing geeft, kan de systeembeheerder er dan van uit gaan dat de investeringen die volgen uit de investeringsplannen nuttig en noodzakelijk zijn? Beantwoording van deze vraag in de wet is cruciaal. TenneT stelt voor dat in de wet expliciet wordt opgenomen dat EZ de nut- en noodzaak van investeringen die zijn opgenomen in het investeringsplan vaststelt, na advisering van de ACM. Tevens dient in de wet expliciet te worden opgenomen, zoals uit de Memorie van Toelichting volgt, dat ACM de kosten van investeringen waarvan de nut en noodzaak is bepaald (volgens uit het investeringsplan), verrekent in de tarieven. Een soortgelijke bepaling is thans opgenomen in artikel 20e van de huidige Elektriciteitswet 1998.	Aangepast

UVA-CvE	05.06	Ontwerpplan niet allen voorleggen aan marktpartijen, maar ook aan betrokken overheden.	Gegeven de ervaring dat de afstemming van provincies en gemeenten over ruimtelijke ontwikkelingen en netuitbreidingen in het verleden te wensen overliet, zou het goed zijn consultatie ook uit te breiden naar betrokken overheden.	Aangepast
Energie Nederland	05.06	Op grond van lid 3 kunnen bij AMvB nadere regels gesteld worden over de inhoud van een investeringsplan. Opgenomen moet worden dat het gebruik van beschikbare capaciteit op een wijze, die inzichtelijk en transparant is hoeveel capaciteit waar beschikbaar is. Nadere regels zijn noodzakelijk, dus de tekst moet zijn: 'Bij AMvB worden nadere regels gesteld.		Hier zullen ook nadere regels voor worden opgesteld. Tekst hoeft niet te worden aangepast.
Netbeheer Nederland	05.06	Tweede lid, onder c, "bindende aanwijzing" zou moeten worden vervangen door "bindende gedragslijn".		Dit lid is komen te vervallen, doordat dit voor ACM in het algemeen is geregeld in hfst 10, artikel 10.5 (zelfstandige last en bindende gedragslijn).
Netbeheer Nederland	05.06	Vierde lid onnodig restrictief is geformuleerd en bij voorkeur moet worden geschrapt	Immers, gelet op de dynamische praktijk bestaat er behoefte aan ruimte om van het investeringsplan te kunnen afwijken. Zo kan bijvoorbeeld een grote aansluiting van een eindafnemer of producent als gevolg van onvoorziene, veranderende economische omstandigheden alsnog worden uitgesteld of geannuleerd, zodat de daarmee gemoeide geplande investeringen mogelijk hun noodzaak verliezen of in gewijzigde vorm (later in de tijd / met minder capaciteit) kunnen worden gerealiseerd. Deze dynamiek van de markt staat haaks op 'verplichte' uitvoering.	Aangepast
Netbeheer Nederland	05.06	Voor alle systeembeheerders meer duidelijkheid over hoe, door wie en op welk moment het nut en de noodzaak van een investering moet worden aangetoond en meer duidelijkheid omtrent de termijn voor de toets van het ontwerpplan door ACM gezien de huidige doorlooptijden van de KCD's.	Voor wat betreft de distributiesysteembeheerders hebben het derde lid van artikel 5.6, evenals het derde lid van artikel 5.5, op dat de voorgestelde bepalingen te veel weg hebben van inputsturing in plaats van outputsturing. Zo ligt bijvoorbeeld meer voor de hand te regelen dat de distributiesysteembeheerder alle in het kader van de energietransitie noodzakelijke investeringen doet dan dat hij wordt verplicht de noodzaak van zijn investeringen (vooraf) aan te tonen.	Door het doorlopen van het proces tav het investeringsplan wordt de noodzaak vastgesteld. De wettekst is hierop aangepast. Termijnen worden verder uitgewerkt bij AMvB.
TenneT	05.06	Voorbereidingshandelingen voor in het investeringsplan opgenomen projecten moeten nuttig en noodzakelijk zijn.	Dit moet ook het geval zijn indien de Minister op grond van artikel 5.7 lid 2 het scenario wijzigt (of aanvult). Dit geeft TenneT de zekerheid dat ook gemaakte voorbereidingskosten voor on-shore projecten worden gedekt; hierdoor kan TenneT vroegtijdig inspelen op de ontwikkelingen in de energiemarkt. Wijziging van het scenario kan er toe leiden dat TenneT reeds kosten heeft gemaakt die niet tot uitdrukking komen in enige output (lees: omvang van het netwerk). Bij de beoordeling van de doelmatigheid van deze kosten door ACM, moet ACM rekening houden met deze (voorbereidings)kosten.	Als investeringsplan is vastgesteld worden deze investeringen noodzakelijk geacht. ACM beoordeelt later welke kosten in tarieven mogen worden opgenomen.
Dong Energy	05.07	De eigenaar van en verantwoordelijke voor het transmissiesysteem op zee moet ook de risico's en aansprakelijkheid dragen.	In het Verenigd Koninkrijk heeft de ontwikkelaar volledige zeggenschap over het netwerk op zee en draagt hij de aansprakelijkheid als het niet goed functioneert. In Denemarken daarentegen is de netbeheerder (Energinet) verantwoordelijk voor het net en draagt ook het risico en de aansprakelijkheid. Het lagere risico voor de ontwikkelaar in de Deense situatie leidt tot lagere subsidiebedragen voor de ontwikkeling van windparken op zee (de ontwikkelaar draagt geen risico voor storingen of vertraging in de netwerkaansluiting). Wij zijn van mening dat beide modellen goed werken, omdat in beide gevallen de entiteit met de zeggenschap óók het risico en de aansprakelijkheid draagt. Voor het gekozen model voor Nederland lijkt het Deense model geschikt waarin de netbeheerder verantwoordelijk is. Bij deze benadering wordt een ontwikkelaar gecompenseerd voor gebeurtenissen buiten zijn verantwoordelijkheid, zoals vertraging of storingen in het netwerk, terwijl de netbeheerder geprikkeld wordt het netwerk tijdig te voltooien en op optimale wijze te bedienen. Het voorstel slaagt er niet in dit te bewerkstelligen omdat: - De eigenaar van het windpark geen invloed kan uitoefenen op het transmissiesysteem op zee. Hierdoor heeft de eigenaar van het windpark geen mogelijkheid de risico's rond de netaansluiting te beperken en tegelijkertijd heeft hij geen recht op volledige compensatie in geval het netwerk niet naar behoren functioneert. - De netbeheerder heeft onvoldoende prikkels om de gegeven deadlines te halen, door een beperkt eigen risico van € 10 miljoen en het ontbreken van aansprakelijkheid bij vertragingen veroorzaakt door haar leveranciers.	De aansprakelijkheidsregeling is aangepast naar aanleiding van de consultatie en nader overleg met de windsector en TenneT.
Energie Nederland	05.07	De formulering t.a.v. de schadevergoeding moet ook uitgaven dekken die producenten moeten doen n.a.v. vertraging of onderbreking.	Naast de schade aan de inkomstenzijde, die voor vergoeding in aanmerking zou moeten komen, ontstaan door vertraging of onderbreking ook extra uitgaven. Deze kosten worden door de huidige formulering ten onrechte niet gedekt. Denk hierbij aan operationele windturbines die na een paar dagen stroomuitval weer stroom nodig hebben om schade te voorkomen. Naast de schade aan de inkomstenzijde, die voor vergoeding in aanmerking zou moeten komen, ontstaan door vertraging of onderbreking ook extra uitgaven. Deze kosten worden door de huidige formulering ten onrechte niet gedekt. Denk hierbij aan operationele windturbines die na een paar dagen stroomuitval weer stroom nodig hebben om schade te voorkomen.	Aangepast
Energie Nederland	05.07	De formulering t.a.v. de schadevergoedingsregeling van het wetsvoorstel zou verder zodanig moeten zijn dat ook de inkomsten, die worden gemist, worden vergoed, zoals bijvoorbeeld gemiste stroominkomsten, gemiste subsidie en extra kosten door vertraging.	De schadevergoeding dekt nu niet alle uitgestelde inkomsten. Daarbij wordt ook gewezen op de MvT: "Mislagen subsidie komt niet voor vergoeding in aanmerking, omdat de SDE+ voldoende ruimte biedt voor eventuele vertraging." Dit is onderwerp van discussie dus staat op dit moment nog niet vast en zou niet zo in de MvT moeten staan.	Aangepast

NWEA, Duurzame Energiekoepel	05.07	De risico's voor ontwikkelaars en financiers moeten op een aanvaardbaar niveau liggen. In het huidige wetsvoorstel zijn deze onacceptabel groot. Er moet compensatie zijn voor gedeerde inkomsten uit elektriciteit en subsidie. Ook moet de vertraging in de aanleg gebonden worden aan een maximum, als in het Duitse systeem. Zie 5.5 MvT.	In het concept wetsvoorstel is nu aangegeven dat alleen de time value of money wordt gecompenseerd, en alleen voor het subsidiedeel, en worden de (gedeerde) inkomsten uit de stroomprijs uitgesloten (bij €150/MWh is dat ongeveer 30%). Ook wordt de schade door vertraging in de aanleg van het park, die aanzienlijk kan zijn, uitgesloten. In de huidige SDE regeling met de vollasturen cap is het onwaarschijnlijk dat een vertraging van bijvoorbeeld 6 maanden ooit kan worden terugverdiend in het volgende jaar.	Aangepast
Energie Nederland	05.07	De voorgestelde vergoeding in artikel 5.7 voor schade als gevolg van te late verwezenlijking van een net op zee zou ook moeten gelden voor te late oplevering van aansluit- en transportcapaciteit op land. Vereist ook aanpassing 5.6.	Daarvoor bestaat temeer aanleiding, nu in het voorstel de huidige aansluittermijn van 18 weken als redelijke aansluittermijn is komen te vervallen. Omdat er geen verplichting is om tot tijdige aansluiting te komen.	Aangepast
NWEA, Duurzame Energiekoepel	05.07	Een hoge beschikbaarheid van het net moet worden gegarandeerd in een garantieregeling, waarin een maximaal toegestane stroomonderbreking per jaar is gekoppeld.	De transmissiesysteembeheerder claimt dat de kosten van offshore windenergie worden verlaagd door de grotere beschikbaarheid van het net. Dit is alleen het geval als deze beschikbaarheid wordt gegarandeerd in een garantieregeling. Als die er niet is kunnen windpark ontwikkelaars deze ook niet meerekenen in de business case waarop zij hun tenderbod baseren. Zij hebben immers geen controle over de beschikbaarheid, wat zal leiden tot een hogere risico inschatting hogere biedprijs en dus hogere kosten voor offshore windenergie. De maximaal toegestane stroomonderbreking per jaar dient te worden gekoppeld aan de geclaimde beschikbaarheid van het net. Bijvoorbeeld bij 99% beschikbaarheid mag er maximaal 3,5 dagen stroomonderbreking per jaar zijn. Dit moet worden opgenomen in de wet STROOM.	Aangepast
Energie Nederland	05.07	Energie-Nederland merkt verder op dat het transmissiesysteem op zee uit overwegingen van het reduceren van de kosten voor wind op zee ook de voor wind op zee benodigde communicatievoorzieningen zou moeten bevatten.	Zonder aanvullende bepalingen in de wet hoeft de transmissiesysteembeheerder op zee deze functionaliteit niet te leveren en wordt de windparkeigenaar gedwongen om alsnog te investeren in (een inefficiënte aanleg van) communicatiemiddelen.	Het wetsvoorstel biedt hiervoor de ruimte. In het scenario kan hieraan nadere uitwerking worden gegeven.
Groningen Centre of Energy Law	05.07	Evalueer het Duitse regime.	Breng effectiviteit Duits regime in kaart alvorens het over te nemen in Nederlandse wetgeving.	De effectiviteit van de verschillende regimes is juist de aanleiding geweest voor de regeling zoals die nu wordt voorgesteld. De keuzes zijn in de memorie van toelichting onderbouwd.
Eneco	05.07	Het transmissiesysteem op zee zou in een apart wetsvoorstel geregeld moeten worden.	Het transmissiesysteem op zee is een afgebakend onderwerp dat geschikt is voor een snelle parlementaire behandeling. Veel andere onderwerpen hebben voorgaande consequenties die onvoldoende worden geadresseerd of doordacht zijn. Bovendien loopt nog een procedure over het groepsverbod.	Het regelen van het transmissiesysteem op zee binnen het huidige wettelijke kader is niet eenvoudig. Een apart wetsvoorstel levert daardoor in beginsel geen versnelling op. Bovendien is tot nog toe niet gebleken van vertraging door andere onderwerpen.
Energie Nederland	05.07	In lid 4 wordt overigens gesproken over een schadevergoeding 'als bedoeld in lid 3'. In lid 3 wordt niet over een schadevergoeding gesproken. Voorstel is om dit aan te passen. Er wordt in lid 4 onder a verder gesproken over een te late oplevering van 'het systeem'. Voorstel om hier 'het transmissiesysteem op zee' van te maken.		Aangepast
NWEA, Duurzame Energiekoepel	05.07	Inbouwen van de juiste prikkels voor de transmissiesysteembeheerder om de aansluiting op tijd op te leveren: - schadevergoeding betalen uit de verlies/winstrekening van de transmissiesysteembeheerder en niet verhalen via de transporttarieven. - schadevergoeding dient alle uitgestelde inkomsten te dekken, dus zonder aftrek van (nader te bepalen) perioden. - Formulering moet worden aangepast zodat ook gemiste inkomsten worden vergoed.	NWEA vindt prikkel voor systeembeheerder om afspraken na te komen te zwak.	De prikkel voor de transmissiesysteembeheerder op zee wordt voldoende geacht. Een risico van € 10 mln is significant. Bovendien betreft het een onderneming die publiek eigendom is en een goede historie heeft laten zien van het uitvoeren van haar taken.
NWEA, Duurzame Energiekoepel	05.07	Passage in MvT die zegt "Mislagen subsidie komt niet voor vergoeding in aanmerking, omdat de SDE+ voldoende ruimte biedt voor eventuele vertraging" mist feitelijke grondslag. Zie 5.5. MvT.	Hierover wordt momenteel met EZ nog discussie gevoerd.	Discussie over SDE+ past niet binnen de reikwijdte van STROOM.
Dong Energy	05.07	Risico bij de ontwikkelaar van een windpark op zee neerleggen heeft een prijs. Het leggen van risico's bij ontwikkelaars geeft geen prikkel, maar leidt slechts tot risico en onzekerheid. Daarom moet misgelopen omzet als gevolg van het niet-functioneren van het netwerk vergoed worden.	Lessen kunnen worden getrokken uit de Deense tender voor het offshore windpark Horns Rev 3 in Denemarken. Daarbij is de realisatie van de netaansluiting gegarandeerd. Kosten voor het ongebruikt laten van een aansluiting zijn er, maar deze vallen in het niet bij de besparingen die het wegnemen van het risico bij de ontwikkelaars oplevert.	Aangepast
TenneT	05.07	Schade als gevolg van uitgestelde inkomsten verdient nadere toelichting.	Zoals TenneT het begrijpt, gaat het hier om schade als gevolg van het uitstel van inkomsten, ofwel de 'tjidswaarde van geld', ofwel de inkomsten (rente) die een windpark had kunnen verwerven met de inkomsten die zij door vertraging of onderbreking later krijgt: Lid 4 sub a: wat met de producent zal worden overeengekomen is niet, wat er nu staat, de datum waarop "het systeem" in gebruik wordt genomen (want "het systeem" is het hele net op zee), maar de datum waarop het systeem zodanig is ingericht/uitgebreid, dat de productie kan worden getransporteerd; Lid 4 sub b: gaat het om de onderbrekingen per producent, of het totaal van alle onderbrekingen?; Verder stelt TenneT voor lid 4 van artikel 5.7 apart te zetten en niet onder het artikel inzake 'investeringsplan op zee'.	Aangepast
Energie Nederland	05.07	Ten aanzien van de schadevergoedingsregeling: een betere prikkel zou zijn wanneer de schadevergoedingen uit de verlies- en winstrekening van TenneT moeten worden betaald en wanneer ook de gewone toerekenbare tekortkoming meegenomen kunnen worden.	De prikkel in de huidige regeling is te zwak.	De prikkel voor de transmissiesysteembeheerder op zee wordt voldoende geacht. Een risico van € 10 mln is significant. Bovendien betreft het een onderneming die publiek eigendom is en een goede historie heeft laten zien van het uitvoeren van haar taken.
NWEA, Duurzame Energiekoepel	05.07	Verantwoordelijkheid voor voortijdige oplevering van de netaansluiting op zee moet gelegd worden bij de TSB. Er moeten daarvoor in de wet voldoende prikkels zijn. Die ontbreken nu. Prikkels bestaan uit de door de TSB te vergoeden schade die de ontwikkelaar oploopt door de niet tijdige aansluiting op het net. Zie 5.5 MvT.	De prikkel om de planning af te stemmen die in de MvT staat is onvoldoende, het gaat er juist om waar de verantwoordelijkheid en prikkel ligt op het moment dat de planning niet wordt gehaald. Windparkontwikkelaars hebben geen middel in handen om de risico's van vertraging te beïnvloeden en in het huidige wetsvoorstel zijn er onvoldoende prikkels voor de TSB	De prikkel voor de transmissiesysteembeheerder op zee wordt voldoende geacht. Een risico van € 10 mln is significant. Bovendien betreft het een onderneming die publiek eigendom is en een goede historie heeft laten zien van het uitvoeren van haar taken.
Groningen Centre of Energy Law	05.07	Verduidelijk term uitgestelde inkomsten.	Onduidelijk wat uitgestelde inkomsten betekent. Begrip lijkt afkomstig uit belastingrecht en leent zich niet binnen aansprakelijkheidsrecht.	Aangepast

Groningen Centre of Energy Law	05.07	Verduidelijking investeringsplan.	Wordt bij het vaststellen van het scenario rekening gehouden met het Wetsvoorstel windenergie op zee.	Ja, de scenario's zijn gekoppeld aan de uitgifte van de kavel op grond van het Wetsvoorstel windenergie op zee.
NWEA, Duurzame Energiekoepel	05.07, 06.11, 06.12	Aansprakelijkheidsregeling en opgelopen schade door een vertraagde of uitvallende verbinding moet in deze wetgeving volledig geregeld worden.	Kosten van wind op zee zullen macro-economisch het laagst zijn als de risico's worden neergelegd bij de partij die deze het best kan beïnvloeden.	Aangepast
NWEA, Duurzame Energiekoepel	05.07.	De schaderegeling niet via de SDE+ laten lopen, maar vastleggen in wetgeving STROOM. De schaderegeling bij een vertraagde of beschadigde verbinding is, zoals beschreven in de wetgeving, onvoldoende, onduidelijk, en niet op een efficiënte manier weergegeven.	Zie 5.5. MvT. Bovendien is de SDE te gecompliceerd, nog niet bekend. NWEA pleit al langere tijd voor het aanpassen van de SDE+ regeling zonder vollasturencap, of met een zeer ruime vollasturencap. Dat is een eerste vereiste voor een kostenefficiënte uitrol van offshore windenergie en is een van de voorwaarden om het systeem kosteneffectief genoeg te maken om de beoogde kostenreductie te kunnen halen. De vollasturencap leidt juist tot een inefficiënte technologiekeuze en kan eenvoudig worden gewijzigd. De aanname dat de gemiste SDE het volgende jaar kan worden terugverdiend is dan in strijd met een efficiënt SDE systeem. Een systeem zonder vollasturen cap stimuleert een optimale technologie keuze, maar verhindert dat de subsidie het volgend jaar kan worden terugverdiend. De misgelopen subsidie kan dan pas worden terug verhaald in jaar 21, dus 20 jaar uitstel van inkomsten. Bij een discontovoet van 7% betekent dat dat de overheid 3,87x het totaal aan gemiste inkomsten zou moeten betalen in jaar 21. Dit is voor niemand een gunstige manier om het op te lossen. Ook hoeft de discontovoet van de ontwikkelaar niet hetzelfde te zijn als die in de garantieregeling, wat nog extra schade voor de ontwikkelaar kan opleveren.	Aangepast
Gemeente Tilburg	05.08	Aandacht voor het voorzorgsbeginsel in memorie van toelichting. Aandacht voor woningen dicht op een hoogspanningslijn.	Het voorzorgsbeginsel krijgt te weinig aandacht in de memorie van toelichting en daarmee in het voorstel voor het programma 'uitkoop en verkabeling'. Ook is er onvoldoende aandacht voor het aantal woningen dicht op een hoogspanningslijn. Een vergelijkbare hoeveelheid woningen per kilometer in de indicatieve zone van een hoogspanningslijn leidt binnen een bevolkingskern niet tot opname in het programma en buiten een bevolkingskern niet. Bewoners worden daardoor verschillend behandeld en hierdoor is gemeente Tilburg niet opgenomen in het programma.	Bij het programma Uitkoop en Verkabeling gaat het om het verkleinen van het verschil tussen bestaande en nieuwe situaties, zoals ook in de brieven aan de Tweede Kamer uit een is gezet. Niet om het gelijk trekken. Bij bestaande situaties kan niet aangesloten worden bij het voorzorgsbeginsel. Naast dat het niet wenselijk is om aan te sluiten bij dit beginsel is het ook praktisch niet uitvoerbaar. Dit brengt zeer hoge kosten met zich mee en planologische problemen.
Platform Hoogspanning / Gemeente Tilburg	05.08	De kosten van verkabeling moeten volledig gesocialiseerd worden en geen 25% gemeentelijke bijdrage.	1) Vernieuwing van landelijke infrastructuur moet collectief worden gefinancierd: lusten van vernieuwing zijn voor iedereen, Nederlandse tarieven zijn laag en van het socialiseren van de kosten merken tariefbetalers weinig. 2) Gemeenten zijn niet medeverantwoordelijk voor bestaande situaties: het voorzorgsbeleid is uit 2005 en voordien wisten gemeenten niet van mogelijke risico's, het aantal nieuwbouwsituaties van na 2005 waar verkabeling speelt is gering en voor 2005 zijn hoogspanningslijnen over bestaande woningen gelegd 3) Gemeenten ondervinden nauwelijks voordeel van verkabeling: met de grond die vrijkomt door verkabeling kunnen gemeenten weinig, dus bijdrage kan niet uit verkoop van vrijgekomen grond worden bekostigd. 4) Onbegrijpelijk om gemeenten en bewoners met nog meer kosten te confronteren: in deze tijd van decentralisatie moeten gemeenten niet met nog meer kosten worden geconfronteerd. 5) Situatie bij nieuwbouw niet vergelijkbaar met bestaande situaties: bij nieuwbouw hebben gemeenten de keuze om dat al dan niet in de buurt van hoogspanningslijnen te doen en is het dan ook logisch dat gemeenten de kosten van eventuele verkabeling dragen. Hier is sprake van andere situatie.	Het standpunt van de minister van EZ blijft dat 25% van de kosten van de netbeheerder voor verkabeling een verantwoordelijkheid van de gemeente is. Bij verkabelen gaat het niet om het vernieuwen of verduurzamen van het net. Het gaat om het onder de grond brengen van een bovengrondse hoogspanningsverbinding. De functionaliteit en de capaciteit wijzigen niet. Het onderdeel verkabeling is bedoeld om gemeenten die een hoogspanningsverbinding door hun bevolkingskern een handreiking te doen om deze situatie aan te pakken. In dat geval verdwijnt de bovengrondse hoogspanningsverbinding. Dit heeft geen nationale voordelen, immers de capaciteit en functionaliteit zijn niet anders dan voorheen. Lokaal zijn er wel voordelen, de bovengrondse hoogspanningsverbinding is immers weg. Het argument dat afnemers (bijna) niets merken van het socialiseren van de kosten is niet de reden om de gemeenten 25% mee te laten betalen. De primaire reden voor een gemeentelijke bijdrage is dat het hoogspanningsdossier een gezamenlijke verantwoordelijkheid is. Deze situaties zijn niet door toedoen van één partij ontstaan. Bewoners, gemeenten, het Rijk en de netbeheerders hebben hierover in het verleden keuzes gemaakt. Dit heeft ertoe geleid dat in de loop van de tijd situaties zijn ontstaan waar woningen en hoogspanningsverbindingen dicht bij elkaar staan. Bovengenoemde partijen moeten daarom samen naar een oplossing zoeken en dus ook samen de kosten dragen. Daarnaast is het niet mogelijk om de grootverbruikers, die hun rekening sterk zien oplopen door deze wetswijziging, uit te sluiten van de socialisatie van deze kosten. De correctie voor grootverbruikers die genoemd wordt, gaat over andere partijen dan die worden geraakt door verkabeling. Het voorzorgsbeginsel is een advies van 2005. Voor die tijd kon daar door alle partijen geen rekening mee worden gehouden. Het argument dat gemeente onwetend waren over de mogelijke risico's geldt ook voor bewoners, de rijksoverheid en de netbeheerders. De gemeenten hebben 15 jaar om bij een te brengen voor de 25% bijdrage. Lokaal kan de afweging worden gemaakt waar dit geld vandaag komt. Verkabeling van bestaande hoogspanningsverbindingen is als gezegd op dit moment ook mogelijk in de bevolkingskernen. Gemeenten moeten nu echter 100% van de kosten betalen. Met dit voorstel doe ik een forse handreiking aan gemeenten en restteert nog slechts een kwart van die kosten. Initiatiefnemer blijft de gemeente. Als er immers lokaal geen knelpunt wordt ervaren, kan de verbinding bovengronds blijven.

TenneT	05.08	Een aantal elementen uit de verkabelingsregeling ontbreekt.	<p>De inwerkingtredingsdatum (1-1-2017) en de looptijd van het programma (15 jaar) is niet opgenomen. Dit is wel opgenomen in de Memorie van Toelichting. Het is wenselijk om deze elementen in het wetsartikel op te nemen of in de ministeriële regeling als bedoeld in artikel 5.8 lid 3 (maar dan moet lid 3 wel die mogelijkheid bieden). Lid 3 zou daartoe uitgebreid kunnen worden met de volgende zinsede: Bij ministeriële regeling worden het verkabelingstracé 'en andere uitvoeringstechnische zaken' vastgesteld (cursief is toegevoegd).</p> <p>Onderwerpen die nader geduid kunnen worden bij ministeriële regeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Onderzoekskosten tot moment van investeringsbeslissing komen voor 100% voor rekening van de verzoeker; na positief investeringsbesluit kunnen deze kosten alsnog toegevoegd worden aan de projectkosten en voor 75% worden gesocialiseerd; - TenneT maakt de uiteindelijke keuze voor het alternatief waarbij het verkabelingstracé leidend is. Bij het maken van deze keuze zou het meest doelmatige uitvoeringsalternatief leidend moeten zijn. Alles wat de gemeente extra wil boven het meest doelmatige uitvoeringsalternatief, komt, conform het huidige reconstructiebeleid van TenneT, voor rekening van de verzoekende gemeente; - Indien nodig dient de overheid richtlijnen mee te geven op welke wijze TenneT de volgorde bepaalt van de uitvoering van de verschillende projecten. Voorkomen moet worden dat TenneT wordt verzocht in de eerste jaren van het programma alle projecten uit te voeren. Dit zou uitvoeringstechnisch lastig zijn; - Kosten van de gemeente, leges en de administratieve kosten voor wijzigingen van bestemmingsplannen en dergelijke, dienen door de gemeente zelf gedragen te worden. 	Er wordt gevraagd een aantal zaken nader te regelen bij ministeriële regeling. Deze zaken zijn op een andere manier, in een koninklijk besluit of bij wet geregeld en hoeven niet nader bij ministeriële regeling geregeld te worden.
TenneT	05.08	Het reguleringskader moet waarborgen dat TenneT de efficiënte kosten die gepaard gaan met deze nieuwe taak van verkabeling tijdig en volledig vergoed krijgt.	<p>Een nieuwe wettelijke taak die TenneT toebedeeld krijgt in het wetsvoorstel is het vervangen, op verzoek van gemeenten, van bovengrondse hoogspanningssystemen door ondergrondse systemen (artikel 5.8). Deze verplichting brengt met zich mee dat TenneT op zich goed functionerende activa moet afbreken om deze te vervangen door (duurdere) kabels. Deze verkabelingsprojecten leiden er toe dat TenneT meer kosten moet maken, maar daar staat tegenover dat de output (omvang van het netwerk) niet evenredig toeneemt. Kosten gerelateerd aan het bewerkstelligen van (meer) maatschappelijke acceptatie (die niet altijd het meest doelmatig zijn) worden niet gewaardeerd in de internationale benchmark. De kosten in verhouding tot de omvang en samenstelling van het netwerk zijn hier leidend. Het reguleringskader moet waarborgen dat TenneT de efficiënte kosten die gepaard gaan met deze nieuwe taak van verkabeling tijdig en volledig vergoed krijgt. Dit betekent dat de kosten van de verkabelingsprogramma's, waaronder de investeringskosten, desinvesteringskosten en amoveringskosten, conform de voorgestelde regulering voor Rijkscoördinatie (RCR) projecten zonder vertraging moeten worden vergoed (conform artikel 6.9 lid 2). Daarnaast dient de doelmatigheid van deze verkabelingsprojecten, naast de RCR projecten, projectspecifiek te worden beoordeeld (zoals nu is voorgesteld voor het transmissiesysteem op zee). Dit dient bij wet geregeld te worden.</p>	Dit is in het wetsvoorstel voldoende geborgd.
Platform Hoogspanning	05.08	Kijk naar alternatieven voor uitkoop en verkabeling.	In elke specifieke situatie zou naar de beste en meest efficiënte oplossing gekeken moeten worden, bijvoorbeeld het combineren van lijnen in één mast, het bundelen van twee afzonderlijke lijnen en het verleggen van lijnen.	Als er bovengronds een nieuwe hoogspanningsverbinding aangelegd gaat worden, dient het bevoegd gezag rekening te houden met het voorzorgsbeginsel. Het is vaak lastig om door druk bevolkt gebied een tracé te vinden dat voldoet aan het voorzorgsbeginsel. Het verplaatsen van een verbinding die in aanmerking komt voor verkabeling is het verplaatsen van het probleem naar een andere plek. Derhalve is gekozen voor de meest structurele oplossing, namelijk het ondergronds brengen van de verbinding als het lokaal als knelpunt ervaren wordt.
Platform Hoogspanning	05.08	Sorteer voor op innovatieve technieken.	Voor 220 kV en 380 kV verbindingen wordt gekozen voor uitkoop, omdat verkabeling financieel niet haalbaar zou zijn. Het verkabelen van zogenaamde extra high voltage power lines zal de komende jaren echter een grote vlucht nemen. Voorbeelden in andere landen laten dit zien. Nu het proces van verkabeling pas start in 2017 en tot 2032 doorloopt zou in artikel 5.8 ruimte moeten worden gemaakt om ook voor 220 kV en 380 kV verbindingen verkabeling mogelijk te maken. Uitkoop kan immers leiden tot vergaande effecten op de leefbaarheid, vooral bij gemeenten waar veel huizen worden uitgekocht.	Voorlopig is het nog niet aan de orde hoogspanningsverbindingen met een spanningsniveau van 220 kV of meer te verkabelen. Daarom wordt het nu niet meegenomen in de wet. In het kader van de nieuwe hoogspanningsverbinding Randstad 380 kV wordt de komende tijd 20 kilometer 380 kV hoogspanningsverbinding ondergronds aangelegd. Het gaat om in totaal 240 km ondergrondse kabel (20 kilometer tracé lengte, 2 kabels per fase, 3 fasen en 2 circuits). Aangezien het ondergronds brengen van een 380kV verbinding met dit spanningsniveau over een dergelijke lange afstand wereldwijd nog niet eerder is vertoond, wordt Nederland hiermee koploper op het gebied van innovatieve aanleg van hoogspanning. De beperking tot 20 kilometer verkabeling geldt voor het gehele Nederlandse hoogspanningsnet. Het Belgische bureau Tractebel is verzocht een contra-expertiseonderzoek uit te voeren om zeker te zijn dat het aantal kilometers dat ondergronds kan worden aangelegd in het Nederlandse net niet meer ruimte laat. Tractebel geeft in zijn rapport aan dat het technisch gezien mogelijk moet zijn ook over grote afstanden ondergronds te verkabelen. Echter, wel staat vast dat dit zeer innovatief is. De TU Delft, die de verkabeling van de 20 kilometer monitort en nader onderzoekt, bevestigt dit. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in de uitspraak in de Randstad 380 kV, Zuidring het standpunt zoals hierboven verwoord ook niet onredelijk geacht, zie rechtsoverweging 2.34. Op dit moment is er geen aanleiding hier anders over te denken. Tijdens de aanleg van het 20 kilometer lange kabeltracé en na de ingebruikname ervan zullen op internationaal niveau ervaringen worden uitgewisseld, die de mogelijkheid geven de nu uitgevoerde berekeningen aan de praktijk te toetsen en te valideren. De verkabelde Randstad 380 kV-verbinding zal daarbij een belangrijke bron van informatie zijn. De totale 20 kilometer verkabeling is noodzakelijk voor dit onderzoek

Netbeheer Nederland	05.09	Artikel (incl. toelichting) voor gas aanpassen aan bestaande praktijk.	Wordt nu gesteld dat de "transmissiesysteembeheerder voor gas de taak [krijgt] om naast de balans van zijn eigen systeem ook de balans van andere systemen voor gas te bewaken" omdat de "taak voor de transmissiesysteembeheerder voor gas wordt geharmoniseerd met die voor elektriciteit". Ontrechte harmonisatie. Voor gas geldt dat iedere systeembeheerder (uitsluitend) verantwoordelijk is voor de balans binnen zijn eigen systeem. GTS bewaakt niet de balans binnen de regionale distributiesystemen. Het is ook niet de wens van de systeembeheerders om deze bestaande praktijk te wijzigen.	Nader geduid in de memorie van toelichting.
Energie Nederland	05.09	Artikel nakijken/aanpassen.	Op basis van lid 1a voor elektriciteit en lid 2 voor gas geconcludeerd worden dat de balanceringsstaak van de transmissiesysteembeheerder geldt voor zowel het landelijk systeem als het distributiesysteem. Hiermee wordt nadrukkelijk vastgelegd dat een distributiesysteembeheerder niet verantwoordelijk is voor de balans in het distributiesysteem. Met andere woorden kan het balanceren voor de distributiesysteembeheerder niet als wettelijke taak worden aangemerkt. Dat lijkt onjuist.	De TSO's zijn verantwoordelijk voor de balans op de systemen.
Netbeheer Nederland	05.09	Verduidelijken taak TSO mbt balanceren.	Feit dat TenneT de balans 'over' het gehele systeem bewaakt neemt niet weg dat de DSO's op lokaal niveau de mogelijkheid willen hebben om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen, met name waar dat ziet op vraagsturing en congestiemanagement. Het 'balanceren' (het bewaken van de frequentie op 50 Hz) in het onderhavige artikel is voorbehouden aan de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit en mag niet in die zin worden vertaald. Ter voorkoming van interpretatiegeschillen graag expliciteren.	Het afstemmen van vraag en aanbod is geen taak voor de distributiesysteembeheerders. Voordat een dergelijke taak kan worden toegekend moet eerste duidelijk zijn wat het nut hiervan is en of dit een activiteit is die bij systeembeheerders thuishoort. De experimenten-AMvB kan de basis bieden voor experimenten hieromtrent. Het afstemmen van vraag en aanbod kan namelijk vergaande consequenties hebben voor aangesloten, omdat het de systeembeheerders de mogelijkheid zou kunnen geven (de facto) te beslissen over productie of verbruik van de aangeslotenen. Dat is niet iets dat lichtzinnig aan de beoordeling van de systeembeheerders kan worden overgelaten.
GTS	05.09(2)	GTS krijgt de taak om de balans op alle systemen (inclusief de distributiesystemen) te balanceren. Dit gaat verder dan de huidige balanceringsstaak, (beperkt tot het eigen net) en is ongewenst.	Daar GTS uitsluitend kan waarborgen dat er voldoende druk beschikbaar is op de verbindingen met de distributiesystemen en gesloten distributiesystemen en de gang van zaken achter deze verbindingen niet kan beïnvloeden.	Het waarborgen dat voldoende druk beschikbaar is, is het balanceren van de systemen. De tegenstelling die wordt gesuggereerd is er dus niet.
Duurzame Energiekoepel	05.09, 05.32	Het benutten van biomassa, smart grids en thermische en elektrische opslag zien we als belangrijke taak voor de netbeheerders om mee te bewegen in de be/ontlasting van netten door weersafhankelijke bronnen zoals wind- en zonne-energie. Deze functie zien we nu nog onvoldoende belegd in de voorstellen.	Het doorcoelen of verder opwarmen van b.v. koelhuizen, zwembaden, bodembronnen en elektrische auto's en omvormers die elektriciteit vasthouden zien wij als eerste en relatief goedkope winst.	Ontwikkelingen kunnen er aan bijdragen dat TSO's minder hoeven in te grijpen in het kader van de balanshandhaving. Dat neemt niet weg dat de balanshandhaving van groot belang is.
Duurzame Energiekoepel	05.09, 07.07	STROOM zou beter moeten en kunnen inspelen op het belang van energieopslag. Dit geldt voor de netbeheerders in relatie tot hun taak om de netwerken stabiel te houden en de energieleveranciers in relatie tot het uitoefenen van optimale programnaverantwoordelijkheid.	Inzet van meer energieopslag, zowel thermisch als elektrisch, als decentraal en centraal, is belangrijk zodat hybride vormen van samenwerking op gebiedsniveau en over landsgrenzen heen kan plaatsvinden.	Ontwikkelingen kunnen er aan bijdragen dat TSO's minder hoeven in te grijpen in het kader van de balanshandhaving. Dat neemt niet weg dat de balanshandhaving van groot belang is.
Pawex	05.10	Aanpassing art. 5.10 voor aansluitingen < 10 MVA, om deze in lijn te brengen met E-wet art 27, lid 2 onder d. De omzetting is nu niet beleidsneutraal uitgevoerd. Deze beleidswijziging is bovendien niet vermeld in de MvT.	Artikel 5.10, lid 2 betekent voor aansluitingen kleiner dan 10 MVA een ongewenste beleidswijziging ten opzichte van E-wet art 27, lid 2 onder d. De afwijking van het kostenveroorzakingsbeginsel is een wens van de TK geweest (amendement de Krom en Hessels, 2006-2006, 30 305, nr. 15) om de realisatie van kleinere windprojecten te stimuleren.	Aangepast
VEMW	05.10	Aansluitaak moet worden aangevuld.	Zo ligt in het Wetsvoorstel niet langer vast wat moet worden verstaan onder een 'redelijke termijn'. Wat moet worden verstaan onder de zinsede 'voor zover van toepassing' bij de keuze die een verzoeker heeft met betrekking tot het spannings- of drukniveau, capaciteit en plaats in het systeem.	Aangepast en nadere uitwerking wordt opgenomen in lagere regelgeving.
NWEA, Duurzame Energiekoepel	05.10	Alle stopcontacten voor de 6.000 MW WoL op locaties, zoals door alle provincies uiterlijk op 31 december 2014 moeten zijn aangewezen, dienen door EZ als 'Nuttig en noodzakelijk' worden aangemerkt.	Hierdoor kunnen de netbeheerders snel aan de slag en zijn geen tijdsintensieve goedkeuringsprocedures door de ACM meer vereist.	Hiervoor is een voorziening opgenomen in het artikel over het investeringsplan
Provincie Noord-Brabant	05.10	Dat de aansluitplicht voor ruw biogas leidingen geclausuleerd wordt/blijft, bijvoorbeeld t.a.v. de minimumcapaciteit en de verhouding tot de netinvestering.	Het is maatschappelijke gezien onwenselijk om gasleidingen door niet-deskundigen te laten beheren.	Eigenaren van netten voor ruw biogas hebben zelf de verantwoordelijkheid op een veilige manier die netten te beheren en daar de nodige deskundigheid voor te betrekken. Bijzondere voorwaarden of betrokkenheid van systeembeheerders, die bekostigd wordt door de tariefbetalers, is daarvoor geen passende oplossing.
TenneT	05.10	De bepaling lijkt een verplichting aan de systeembeheerder op te leggen om onder alle omstandigheden een aansluiting, op verzoek, te verwijderen, terwijl een systeembeheerder de aansluiting mogelijk voor andere doeleinden kan gebruiken. Dit is niet wenselijk.		Nader geduid in de memorie van toelichting.
Energie Nederland	05.10	Definities aansluitingen te herzien zodat duidelijk is wat geldt voor aansluitingen >3*80 maar <10 MVA.	Een kleine aansluiting is volgens de definities een aansluiting met een aansluitgrootte kleiner dan of gelijk aan 3x80 ampère of 40m3(n) per uur. Het aansluittarief dient ter dekking van de kosten van dit soort aansluitingen (artikel 6.3). In het artikel wordt tevens verwezen naar artikel 4.18 onder b. Daar is bepaald dat de aanleg, wijziging of verwijdering van een grote aansluiting met een aansluitwaarde groter dan 10 MVA in het vrije domein valt. De vraag rijst welke tarieven in rekening mogen worden gebracht voor aansluitingen die in geen van beide categorieën vallen.	Aangepast
Energie Nederland	05.10	Definities 'redelijke termijn', 'geschikte spannings- of drukniveau', laagste kosten' verder toelichten.	Dit open laten creëert onzekerheid en onduidelijkheid.	Voor zover nodig kan dit in lagere regelgeving worden uitgewerkt.
Netbeheer Nederland	05.10	Het tweede lid, tweede zin, wijzigen in: "Hij realiseert de aansluiting op het door de systeembeheerder geschikt geachte spannings- of drukniveau, met de verzochte capaciteit en tegen doelmatige kosten, of voor zover van toepassing op het door de verzoeker gewenste spannings- of drukniveau, met de verzochte capaciteit en op de verzochte plek in het systeem".	Bij de nu voorgestelde kan een systeembeheerder verplicht zijn om op verzoek een aansluiting te realiseren op een plek die daarvoor in technisch opzicht ongeschikt is. Dit voorkomen en borgen dat systeembeheerder bepaalt welke plek in het door hem beheerde net technisch geschikt is (waarbij diens handelen uiteraard getoetst kan worden o.a. door ACM in geschillenprocedure). Ook lijkt het Netbeheer Nederland niet de bedoeling dat met deze bepaling een soort 'keuzerecht' voor de afnemer wordt gecreëerd in weerwil van wat uit oogpunt van een efficiënt systeembeheer in de concrete situatie wenselijk is.	Aangepast

Netbeheer Nederland	05.10	Hoe verhoudt dit artikel zich tot de vaste jurisprudentie over dit onderwerp?	De reikwijdte van de aansluitplicht alsmede de methode van berekening van het toepasselijke aansluittarief zijn het onderwerp geweest van een groot aantal juridische procedures.	Met het artikel wordt beoogd de bestaande praktijk duidelijk in het wetsvoorstel op te nemen. In beginsel wordt dus niet afgedaan aan jurisprudentie. Een en ander is nader geduid in memorie van toelichting.
Netbeheer Nederland	05.10	In dit artikel een verwijzing opnemen naar relevante uitzonderingen op de aansluitplicht, waaronder de uitzondering als hiervoor omschreven in de opmerkingen bij artikel 5.3 (inzake de zogenoemde 'witte vlekken' voor gas en gebieden waar zich een warmtenet bevindt of gaat bevinden als bedoeld in artikel 12b, eerste lid, sub f, Gaswet).		Aangepast
Netbeheer Nederland	05.10	In dit artikel het kostenveroorzakingsbeginsel borgen. Verduidelijken van de begrippen, waaronder dat van 'geschikt spannings- of drukniveau' en 'redelijke termijn'.	Bij dit artikel ruimte voor de interpretatie dat is beoogd om systeembeheerders in vergelijking met de vigerende E-wet en Gaswet meer ruimte te bieden om aan verzoekers om aansluitingen desgevaagd maatwerk te bieden en om de kosten daarvan bij de desbetreffende afnemer in rekening te brengen. Aanpassing teneinde te verduidelijken in hoeverre de systeembeheerder de verantwoordelijkheid draagt voor de aanleg (en bekostiging) van infrastructuur naar de verzoeker respectievelijk de verzoeker de verantwoordelijkheid (en kosten) draagt voor de op zijn verzoek naar het gewenste netdeel aangelegde aansluiting.	Aangepast en nadere uitwerking wordt opgenomen in lagere regelgeving.
Netbeheer Nederland	05.10	In het vijfde lid, op te nemen dat bij AMvB regels "worden gesteld" (ipv "kunnen worden gesteld") over de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan het eerste tot en met het vierde lid.		Aangepast
TenneT	05.10	Lid 2: "op de verzochte plek in het systeem" geeft een onjuist beeld.	TenneT sluit aan op de daarvoor geschikte punten, en dat zijn stations. Wat er nu staat lijkt te betekenen hetzij dat een verzoeker een plek kan aanwijzen waar TenneT een station moet bouwen, dan wel dat TenneT verzoekers op de gewenste plek moet "inlussen", wat technisch en beheersmatig ongewenst is (veiligheid en netintegriteit waaronder kortsluitvermogen mogelijk in geding). Tekstvoorstel: "op de verzochte, voor een aansluiting bestemde, plek in het systeem" (wat TenneT betreft, op een station). Het bovenstaande geldt tevens indien een aangeslotene verzoekt om de aansluiting te wijzigen (verzwaren), op grond van lid 4. Ook dan moet de systeembeheerder de mogelijkheid hebben om te weigeren indien er een tekort aan capaciteit is of het nettechnisch niet verantwoord is.	Aangepast
TenneT	05.10	Lid 2: "tegen de laagste kosten" is een onduidelijk en onbruikbaar criterium. Laagste kwaliteit geeft de laagste kosten. Waarschijnlijk is bedoeld dat de werkelijke kosten in rekening mogen worden gebracht en dat de kosten doelmatig zijn (redelijke prijs-kwaliteit verhouding).		Aangepast en nader geduid in memorie van toelichting.
TenneT	05.10	Lid 4 zou ook nader uitgewerkt moeten worden in AMvB.		Aangepast
TenneT	05.10	Lid 4: graag in de MvT vastleggen dat deze bepaling niet betekent dat verwijdering van de aansluiting alleen maar op verzoek van de aangeslotene kan plaatsvinden.	Als de aangeslotene geen prijs meer stelt op de aansluiting kan de netbeheerder de aansluiting op kosten van de aangeslotene verwijderen (dus ook als de aangeslotene hier niet uitdrukkelijk om verzoekt).	Nader geduid in de memorie van toelichting.
Vereniging Eigen Huis	05.10	MvT mist stukje over <i>capaciteitsverkleining</i> .	Dit toevoegen.	Een capaciteitsverkleining is het wijzigen van een aansluiting. Dat behoeft geen aparte uitleg.
Energie Nederland	05.10	Toelichting of aanpassing zodat duidelijk is hoe om wordt gegaan met de aansluitcategorie G2C. Kan bijvoorbeeld vallen onder GXX.	G2C lijkt tussen de wal en het schip te vallen, het is immers geen telemetrie en er komt ook geen slimme meter.	Onduidelijk wat met opmerking bedoeld wordt.
UVA-CVE	05.10	Verbetering van de zekerheden van de aanvrager van een aansluiting: A. termijn voor aansluiting weer terugzetten in de wet. B. Dit artikel (incl. bijbehorende toelichting) in lijn brengen met recente congestiebeleid.	A. Redelijke termijn: Thans zal een netbeheerder binnen 18 weken een aansluiting (tot 10 MW) moeten realiseren. In STROOM is deze termijn vervallen, ook voor de kleine aansluitingen (tot 3*80 A, ongeveer 0,05 MW). Wat is de motivatie deze rechtszekerheid voor de aanvrager van een aansluiting te schrappen? B. Volgens wetsvoorstel kan systeembeheerder een grote aansluiting (groter dan 0,05 MW) weigeren. Deze keuze wordt niet gemotiveerd. Hierbij geen rekening gehouden met het ontwikkelde congestiebeleid naar aanleiding van dreigende congestie tgv een onvoorzijne ontwikkeling van decentraal vermogen (tuinders in het Westland) en tgv uitbreiding van centrale productiecapaciteit en importcapaciteit (Noordoost Nederland en Rijnmond). In dat beleid staat centraal dat congestie wordt opgelost op het moment dat deze congestie manifest wordt uit de feitelijke energieprogramma's die de netbeheerder ontvangt. Op voorhand weigeren van een aansluiting omdat zich een tekort aan transportcapaciteit zou kunnen voordoen, is in dat beleid expliciet afgewezen. Stap terug indien de systeembeheerders nu toch weer mogelijkheid krijgen een aansluiting te weigeren in plaats van het weigeren van een aangevraagd transport. Dit geldt zowel voor de transmissiesysteembeheerder als voor de distributiesysteembeheerders. Wel is in het congestiebeleid aangegeven dat veiligheidsaspecten, zoals het kortsluitvermogen, wél een reden kunnen zijn een aansluiting te weigeren.	Aangepast en wordt nader uitgewerkt in lagere regelgeving.
LTO Glaskracht Nederland	05.10	Verhouding tussen aansluitplicht en toepassing van congestiemanagement is onduidelijk.	De formulering van het wetsvoorstel laat ruimte voor de wijze waarop wordt omgegaan met een tekort aan transportcapaciteit. Enerzijds is er een mogelijkheid dat een systeembeheerder een kleinere aansluiting aanbiedt en anderzijds kan dit leiden tot toepassing van congestiemanagement. De onderlinge samenhang is niet duidelijk. Als het de bedoeling is systeembeheerders hier de vrije hand in te geven zou dit explicieter moeten worden gemaakt en zou er een kader moeten zijn waarbinnen keuzes worden gemaakt.	Aangepast
VEMW	05.10	Versillende suggesties voor aanpassing artikel over aansluiten.	Termijn moet worden toegevoegd, koppelen verduidelijken, ook gaan om vervangen.	Artikel 5.9 is aangepast. Termijn is voorzien in AMvB

GTS	05.10	Vervang 5.10 (2) door "De transmissiesysteembeheerder voor gas sluit een ieder die verzoekt om een aansluiting op het transmissiesysteem voor gas of een aansluitpunt op het transmissiesysteem voor gas binnen een redelijke termijn aan op zijn systeem. Hij realiseert de aansluiting op het transmissiesysteem voor gas of het aansluitpunt op het transmissiesysteem voor gas op het geschikte druk niveau met de verzochte capaciteit tegen de doelmatige kosten, tenzij dit niet redelijkerwijs van de transmissiesysteembeheerder voor gas kan worden gevergd."	In dit artikel wordt de nieuwe taak ingevoerd om grote aansluitingen aan te leggen. De regeling die bepaalt waar de aansluiting plaatsvindt, is onduidelijk: ofwel op het geschikte (?) drukniveau tegen de laagste kosten, ofwel op het door de verzoeker gewenste drukniveau op de verzochte plek in het systeem. Wat prevaleert bij een dergelijk verzoek? Daarnaast: in lijn met ons algemeen commentaar kan de taak van de transmissiesysteembeheerder voor gas apart worden benoemd.	Aangepast
NWEA, Duurzame Energiekoepel	05.10	Zowel het wegvallen van artikel 27, 2e lid onder d als de voorgestelde wettelijk artikel 5.10 zijn erg onwenselijk.	Voor kleine duurzame initiatieven als Dorpsmolens en dergelijke blijft deze 10 MVA grens namelijk een belangrijke factor voor de financiële haalbaarheid. NWEA stelt daarom voor om deze zekerheid niet bij voorbaat weg te nemen, maar eerst het voorgestelde vernieuwingspakket van 'flat-rate' en gesocialiseerde stopcontacten na implementatie te evalueren zonder het opheffen van de <10 MVA grens, waarna opnieuw bekeken kan worden of de grens nog nodig is voor kleine initiatieven of niet. De 10 MVA-grens gaat daarnaast niet alleen over de methode van kostentoedeling, maar ook over de mogelijkheid de realisatie van de aansluiting zelf aan te besteden. Deze mogelijkheid van aanbesteding is een belangrijke verworvenheid. Voor een uitgebreidere toelichting hierop verwijst NWEA naar de zienswijze van PAWEX die zij volledig onderschrijft.	Aangepast
VEMW	05.10 en 1, tweede lid	Aansluiting zelf verrichten uitbreiden.	VEMW is van mening dat dit niet alleen moet gelden voor de aanleg, maar ook voor het aanpassen, verwijderen en deactiveren van aansluitingen. Tot slot moet duidelijker worden omschreven wat wordt verstaan onder 'het koppelen van de aansluiting op het systeem'.	Aangepast
Stroomversneling	05.10, 06.02	In art 6.2, lid 1 "afsluiten" toevoegen.	Tarieven voor een afsluiting en verwijdering van de meter verschillen per systeembeheerder. Een harmoniserende regeling is wenselijk.	Zowel tarieven als vergoedingen kunnen verschillen per systeembeheerder. Achtergrond is dat de kosten kunnen verschillen. Zoals in de beleidsbrief STROOM is opgenomen is er op dit moment geen voornemen tot het harmoniseren van tarieven van systeembeheerders.
NWEA, Duurzame Energiekoepel	05.10, 06.03	De verbindingen van deze windparkstopcontacten (voor WoL) naar het elektriciteitsnet zowel door de regionale netbeheerders als door TenneT niet verplicht op basis van 'n-1' maar ook goedkoop enkelvoudig aangelegd mogen worden, bij stopcontacten waar geen vergelijkbare belastinggroei te verwachten valt.	Inspectie en onderhoud van deze enkelvoudige stopcontacten kunnen namelijk tijdens windarme periodes worden uitgevoerd en eventuele opbrengstderiving door graafschade kan bijna altijd worden verhaald op de veroorzaker. De mogelijkheid van enkelvoudige verbindingen zal de kosten van deze socialisatie beduidend omlaag brengen.	Als er 'stopcontacten' komen, dan zijn die onderdeel van het systeem. Voor systemen gelden eisen ten aanzien van redundantie. De kosten daarvan worden gesocialiseerd. Voor de windparken is dit dus geen issue.
Pawex	05.10, 06.03	Flat rate voor aansluiting van windparken op land op stopcontacten in gebieden die zijn aangewezen voor de realisatie van grootschalige windparken. Socialisering van de kosten van de stopcontacten, resulterend in een lagere SDE+. Enkelvoudige (n-0) aansluitingen op plakken waar redelijkerwijs geen vergelijkbare belasting verwacht wordt.	Om doelstelling van 6000 MW wind op land tegen zo laag mogelijke kosten te realiseren.	Het uitgangspunt is dat tarieven samenhangen met de kosten. Als gekozen wordt voor een 'flat rate' bij de aansluittarieven dan wordt dit uitgangspunt losgelaten. Dat is onwenselijk en bovendien niet in lijn met Europese regels. Het probleem wordt wel op andere wijze opgelost. Door systeembeheerders de taak mee te geven bij het opstellen van het investeringsplan te kijken naar de ontsluiting van de gebieden uit de structuurvisie wind op land, is er een basis hiervoor plannen te maken en die uit te voeren. Dat kan onder meer leiden tot 'stopcontacten' in die gebieden.
VEMW	05.11	Gas toevoegen aan congestiemanagement.		Aangepast
Energie Nederland	05.11	Het recht op toegang dient ongeclausuleerd te gelden, daarvoor geen uitzondering bij onvoldoende capaciteit.		De eerste waarborg voor toegang tot het systeem is de aansluitplicht van een systeembeheerder. Vervolgens is beperking van het recht op toegang en transport alleen mogelijk voor zover er geen capaciteit is. Hiermee is voldoende geborgd dat niet onnodig rechten worden ontzegd aan systeemgebruikers. Een en ander is nader geduid in de memorie van toelichting.
TenneT	05.11	Lid 1: "systeemgebruikers" zijn handelaren, leveranciers en aangesloten. TenneT transporteert alleen voor "aangesloten", niet ook voor handelaren en leveranciers. Het verdient de voorkeur om dit als zodanig te specificeren in dit artikel.		Nader geduid in de memorie van toelichting.
TenneT	05.11	Lid 4: voor wat betreft sub a en b lijkt er sprake van een "dubbeling"; de in lid 3 bedoelde AMvB stelt regels voor congestieprocedures en de in lid 4 bedoelde procedure ook, zonder dat duidelijk is wat in welke AMvB moet/kan worden geregeld. Verder kan de in lid 4 bedoelde AMvB regels geven over de uitvoering van lid 3, maar in lid 3 staat alleen maar dat bij AMvB regels worden gesteld over ... Hoe moet dat gezien worden? Lid 4 sub c: wat is bedoeld met "de goedkeuringsprocedure"? Welke goedkeuringsprocedure?		Aangepast
prof. Lavrijssen	05.11	Te ruime delegatiegrondslag voor congestiemanagement.	Minister moet ACM meer autonomie geven voor uitvoeren regulerende taken.	Er is geen aanleiding ACM meer ruimte te laten ten aanzien van congestiemanagement. De regels kunnen bovendien invloed hebben op de verdeling van kosten, waardoor politieke besluitvorming hierover aangewezen is.
VEMW	05.11	Transporttaak helderder omschrijven en eigenlijk ook als 'recht van een afnemer' opnemen.	Nu met teveel mitsen en maren omkleed en geen helder recht voor de afnemer geformuleerd.	Is voldoende duidelijk in wetsvoorstel.
Groningen Centre of Energy Law	05.11	Verduidelijk voorrang/gegarandeerde toegang uit richtlijn 2009/28/EG.	Onduidelijk hoe invulling wordt gegeven aan voorrang/gegarandeerde toegang.	Dit wordt uitgewerkt in lagere regelgeving.
Netbeheer Nederland	05.11	Verplichting opnemen dat productie-installaties moeten worden geregistreerd. Ook graag aandacht voor de situatie van onvoldoende transportportcapaciteit voor het door decentrale invoeders in te voeren gas vanwege onvoldoende vraag in het betreffende systeemgedeelte.	Op grond van artikel 2.1.5.1 Netcode Elektriciteit geldt dat productie-installaties bij de netbeheerder gemeld moeten worden. Eenzelfde verplichting is ook in Europese netcodes vastgelegd, wens om deze verplichting op wetsniveau vast te leggen. Reden: systeembeheerders optimaal in staat te stellen om het systeem veilig en adequaat in te richten en de handhaving van die verplichting beter te borgen.	Europese netcodes gelden rechtstreeks.
UVA-CvE	05.11	Voorrang op het systeem voor duurzaam gas niet op voorhand onmogelijk maken. In de toelichting het begrip congestie relateren aan concrete voorbeelden (zie opm. bij art. 5.10) alvorens het uitsluitend te verbinden aan de ontwikkeling van duurzame energie.		Aangepast
GTS	05.11 (3)	Is dit lid ook van toepassing op gas? Het lijkt alleen over elektriciteit te gaan.		Aangepast

Duurzame Energiekoepel	05.11, 05.18	Op iedere locatie toegang vanuit hernieuwbare bronnen tegen redelijke kosten en redelijke voorwaarden.	Nodig om energienetten optimaal te kunnen benutten.	Een ieder heeft recht op toegang tegen redelijke kosten en redelijke voorwaarden. Een aparte regeling voor hernieuwbare energie is daarom overbodig.
VEMW	05.12	Storingsreserve op niveau wet.		Aangepast in artikel 5.4
Energie Nederland	05.13	Artikel 5.13 (in het bijzonder lid 4 onder a) opnemen in de AMvB.	Een dergelijke bepaling past niet in een kaderwet die beoogt alleen hoofdlijnen vast te leggen en die bestand dient te zijn tegen ontwikkelingen in de praktijk. Gezien de huidige ontwikkelingen staat vast, dat deze bepaling over een aantal jaren, wellicht al ten tijde van de inwerkingtreding van het voorstel, niet meer aansluit op de feitelijke marktsituatie.	De uitgangspunten met betrekking tot meetinrichtingen en de meettaak worden op het niveau van de wet vastgelegd. Het ligt niet voor de hand dat deze bepalingen snel gedateerd zullen zijn. Bovendien zijn deze bepalingen ook gebaseerd op Europese richtlijnen. Zaken als de eisen aan meetinrichtingen en de planning van de grootschalige uitrol worden wel gedelegeerd, zodat hier meer flexibiliteit in mogelijk is.
UVA-CvE	05.13	Bepaling dat op afstand uitleesbare meter niet geplaatst behoef te worden indien 'dit niet in verhouding staat tot de potentiële energiebesparingen' is paternalistisch.	Meer redenen om een op afstand uitleesbare meter te verkiezen: 'real time pricing', 'demand respons' en aanbieden van flexibiliteit. Systeembeheerder kan het gedrag en dus de energiebesparing van een afnemer niet voorspellen.	Deze formulering is afkomstig uit Europese richtlijnen. Ook in de huidige wetten is dit opgenomen. Er is geen aanleiding dit aan te passen.
VMNED	05.13	Dat art. 5.13 lid 1 verdwijnt en dat SBH niet langer de marktrol meetverantwoordelijke mogen uitvoeren. Alleen Erkende Meetverantwoordelijken zouden mogen meten bij grote aansluitingen en SBH niet.	Het artikel lid 1 draagt niet bij aan het optimaal functioneren van de commerciële metermarkt.	De bepaling dat systeembeheerders op verzoek een meetinrichting ter beschikking stellen en beheren is een voortzetting van het huidige wettelijke regime. Het staat er niet aan in de weg dat commerciële bedrijven hun diensten aanbieden.
Energie Nederland	05.13	Energie-Nederland stelt voor om de prioriteitsplaatsing in de AMvB op te nemen.	Voor het aanbieden van energiebesparingsdiensten is van groot belang dat afnemers, die over een op afstand uitleesbare meter willen beschikken, dat ook kunnen. Die mogelijkheid is belangrijk in verband met het aanbieden energiebesparingsdiensten en het Energieakkoord.	Dit wordt nu in het wetsvoorstel geregeld.
Netbeheer Nederland	05.13	Expliciet recht op vergoeding van meerkosten voor prioriteitsplaatsing opnemen.	Een te lage vergoeding voor prioriteitsplaatsingen in combinatie met te weinig waarborgen met betrekking tot derdenplaatsingen (zevende lid) ondermijnt de gewenste grootschalige uitrol ernstig (cherry picking, geen grip meer op processen, synergie-verliezen).	Aangepast
GTS	05.13	GTS meet altijd bij aangesloten eindverbruikers (dus bij de aansluitingen), terwijl de beheerder van een productiesysteem, een gasopslaginstallatie of een LNG installatie meet indien er een aansluitpunt is, zie ook het algemeen commentaar. Dit dient in dit artikel opgenomen te worden.		Voor aangesloten met een grote aansluiting wordt, net als in de huidige wetten, niet geregeld wie de meettaak heeft. Partijen kunnen hierover afspraken maken. Wel kunnen in de technische codes regels gesteld worden over comptabele meetinrichtingen, zodat gewaarborgd is dat metingen betrouwbaar zijn.
Netbeheer Nederland	05.13	Het zesde lid moet er ook voorzien in de mogelijkheid een slimme meter administratief uit te laten zetten.		Aangepast
Netbeheer Nederland	05.13	In het derde lid, onder a, opnemen dat ook geen verplichting bestaat tot het ter beschikking stellen van een slimme meter bij aansluitingen zonder verblijfsfunctie.	Bijv. openbare verlichting en laadpalen.	Een algemene uitzondering voor aansluitingen zonder verblijfsfunctie ligt niet voor de hand, omdat het nut van een slimme meter niet alleen geldt als mensen verblijven in een gebouw. Het gaat erom dat met een slimme meter energiebesparing gerealiseerd kan worden; dat kan in beginsel ook in gebouwen zonder verblijfsfunctie. Wel geldt de algemene uitzondering dat geen slimme meter ter beschikking gesteld hoeft te worden als dat technisch, financieel of qua energiebesparingspotentieel niet redelijk is.
Netbeheer Nederland	05.13	In het eerste lid, de woorden "de meetinrichting" vervangen door "deze meetinrichting" zodat verplichting om meetinrichtingen te beheren zich alleen uitstrekt tot de meetinrichtingen die de systeembeheerder zelf ter beschikking heeft gesteld. Bevestigen dat met de term 'beheren' tevens 'onderhouden' wordt bedoeld (in artikel 4.13, tweede lid, onder d, worden deze termen namelijk apart genoemd).	Voor de systeembeheerders met lopende cross-border lease overeenkomsten is het zeer belangrijk dat de bevoegdheid van artikel 5.13, eerste lid, blijft gehandhaafd.	Aangepast
Netbeheer Nederland	05.13	In het vierde lid, onderdeel b, en in het vijfde lid toevoegen: "en die voldoet aan de krachtens artikel 5.14 gestelde eisen". De verplichtingen in de leden 7 en 8 te beperken tot een op afstand uitleesbare meetinrichting die aan de krachtens artikel 5.14 gestelde eisen voldoet indien derdenplaatsingen van niet door de distributiesysteembeheerder beschikbaar gestelde meetinrichtingen mogelijk zouden blijven.		In de artikelen m.b.t. meten komt nu niet meer de formule "die voldoet aan de in ... gestelde eisen" voor. Dit komt omdat er één artikel is op basis waarvan eisen worden gesteld aan een op afstand uitleesbare meetinrichting.
Energie Nederland	05.13	Toelichting/aanpassing lid 5 bewoording.	In lid 5 wordt de systeembeheerder genoemd in relatie tot aangesloten met een kleine aansluiting. Wordt hier de distributiesysteembeheerder bedoeld?	Aangepast
Energie Nederland	05.13	Toelichting/aanpassing lid 7 definitie geïnstalleerde meetinrichting.	In lid 7 wordt (in de vierde regel) gesproken over een "geïnstalleerde" meetinrichting. Zou dit een op afstand uitleesbare meetinrichting moeten zijn? De definities worden sowieso tussen MvT en wet niet hetzelfde gebruikt.	Aangepast
Energie Nederland	05.13	Toelichting/aanpassing van lid 3 onduidelijkheid over 'in verhouding staan tot energiebesparing'.	In lid 3 wordt gesproken over 'het in verhouding staan tot de potentiële energiebesparing'. Energie-Nederland vraagt zich af wie dit bepaalt. Bovendien is naar de mening van Energie-Nederland niet alleen de potentiële energiebesparing van belang, ook demand side response zou een rol moeten spelen.	Deze formulering is afkomstig uit Europese richtlijnen. Ook in de huidige wetten is dit opgenomen. Er is geen aanleiding dit aan te passen.
Energie Nederland	05.13	Toelichting/aanpassing van lid 3 sub a vanwege onduidelijkheid.	In lid 3 sub a wordt bepaald, dat de distributiesysteembeheerder geen meetinrichting beschikbaar stelt indien het een onbemeten aansluiting betreft. Wat is de situatie als de aangeslotene nu juist een bemeten aansluiting wil?	Dezelfde formulering is opgenomen in de huidige wetten en heeft niet tot problemen geleid. Wel is nadere duiding aan deze bepaling gegeven in de memorie van toelichting.
Netbeheer Nederland	05.13	Toevoegen de bepaling uit het tiende lid van de artikelen 26ae E-wet / 13e Gaswet op grond waarvan geplaatste slimme meters niet door een ander dan de distributiesysteembeheerder in het betreffende gebied vervangen mogen worden.		Geregeld wordt dat gedurende de grootschalige uitrol van de slimme meter aangesloten met een kleine aansluiting kunnen worden voorzien van een slimme meter. Dit houdt ten eerste in dat na afloop van de grootschalige uitrol deze mogelijk er niet meer is en dat voor aangesloten die al een beschikken over een slimme meter de mogelijkheid niet van toepassing is. Dit volgt ook uit het feit dat bij aangesloten met een kleine aansluiting het een exclusieve taak van systeembeheerders is de meetinrichting te beheren.

Netbeheer Nederland	05.13	Wettelijk regelen derden formeel erkend worden als meterplaatser, dat de meter door de desbetreffende distributiesysteembeheerder in dat gebied ter beschikking gesteld wordt en dat vooraf overleg plaats moet vinden met die distributiesysteembeheerder. In toelichting verduidelijken dat indien een meterplaatsing een wijziging in de aansluiting nodig maakt, dit laatste een taak is van de distributiesysteembeheerder.	Het zevende lid biedt onvoldoende waarborgen met betrekking tot het minimaliseren van de negatieve impact op de grootschalige uitrol. Idee dat derden mogelijk zelf een eigen meter zouden kunnen installeren is achterhaald. Wel mogelijk is dat een derde een door de distributiesysteembeheerder ter beschikking gestelde meter zelf installeert. Daarover vindt overleg plaats met marktpartijen. In een significant aantal gevallen zijn aanpassingen aan de aansluiting nodig voordat een slimme meter geplaatst kan worden. Dergelijke aanpassingen mogen niet door een derde worden uitgevoerd.	In het wetsvoorstel wordt geregeld dat bij plaatsing van een meetinrichting door een derde deze derde de distributiesysteembeheerder vooraf informeert. Dit biedt voldoende basis voor partijen om verstandige afspraken te maken. Eventuele noodzakelijke technische eisen kunnen in codes worden geregeld. Voor wat betreft de aansluiting is voldoende duidelijk dat bij kleine aansluiting het een exclusieve taak van distributiesysteembeheerders is deze te beheren.
Netbeheer Nederland	05.14	Het derde lid laten vervallen.	Ten slotte kunnen de distributiesysteembeheerders kleinverbruikers niet in categorieën indelen.	Aangepast
Netbeheer Nederland	05.14	In de aanhef van het tweede lid een keer het woord "gesteld" verwijderen.		Aangepast
Energie Nederland	05.14	Toelichting t.a.v. het niet overnemen oude artikel 26ac.	Waarom niet overgenomen? Hierin staat het volgende bepaald: "Een netbeheerder brengt op verzoek van een leverancier wijzigingen aan in de besturings- en toepassingsprogramma's van meetinrichtingen die ter beschikking zijn gesteld aan afnemers als bedoeld in artikel 95a, eerste lid, van de betreffende leverancier, tenzij een meetinrichting door inwilliging van het verzoek niet langer zou voldoen aan de voor die meetinrichting geldende eisen of op andere wijze afbreuk gedaan zou worden aan de integriteit van de meetinrichting."	Aangepast
Energie Nederland	05.14	Toelichting/aanpassing lid 3 t.a.v. definitie 'categorie afnemers'.	In lid 3 wordt gesteld, dat de regels uit het eerste en tweede lid kunnen verschillen per categorie afnemers. Het begrip afnemer komt echter niet in de begrippenlijst voor. Energie-Nederland vraagt zich verder af welke categorieën hier worden bedoeld.	Aangepast
UVA-CvE	05.14	Verdergaande wijzigingen v.d. voorschriften mbt de slimme meter (bevordering energie-efficiëntie en belangen eindafnemer). Maar aansluiten bij art. 9 EU-richtlijn 2012/27.	De bevordering van energie-efficiëntie en belangen van de eindafnemer zijn onderbelicht, zeker omdat STROOM de gelegenheid biedt het EU-recht op dit punt te volgen. Artikel 9 van Richtlijn 2012/27 draagt de lidstaten bij de grootschalige uitrol van slimme meters op er voor te zorgen dat "de meetsystemen aan de eindafnemer informatie verschaffen over de werkelijke tijd van het verbruik en dat de voor de eindafnemer beoogde energie-efficiëntie en voordelen ten volle in acht worden genomen bij het vastleggen van de minimumfuncties van de meters en de verplichtingen die aan marktdeelnemers worden opgelegd". Ook ten aanzien van gegevens over de aan het systeem geleverde energie ontbreken in de nationale wetgeving de vereiste bepalingen. Zie ook bij artikel 5.15 en 5.18. Er ontstaan nu situaties waarin een leverancier klanten tegen betaling een extra module aanbiedt om inzicht te verkrijgen in het eigen verbruik. Onvoldoende wordt beaangumeentend waarom de vrije markt niet in staat zou zijn ook voor de kleine aansluitingen meters te leveren; het is juist een product van de vrije markt dat ook door een leverancier wordt verkocht. Vanzelfsprekend zullen de bestaande standaarden voor meters voor alle te installeren meters moeten gelden, zodat verzekerd is dat de meters correct meten en juist communiceren.	In het Besluit metereisen wordt bepaald aan welke functionele eisen slimme meters moeten voldoen en dat ze inzicht in energieverbruik moeten kunnen geven. Daarnaast zijn leveranciers verplicht in kostenoverzichten tweemaandelijks feedback te geven over het verbruik en worden als gevolg van implementatie van de EED nog meer eisen gesteld aan de feedback die consumenten krijgen. Daarnaast is er nog de vrije markt die de consument kan voorzien in meer gedetailleerd inzicht in verbruik, al dan niet tegen betaling.
Netbeheer Nederland	05.15	Aan tweede expliciet toevoegen : "het opstellen van verbruiksprofielen".		Onduidelijk is waarom distributiesysteembeheerders verbruiksprofielen zouden moeten opstellen. Het voorstel is daarom niet overgenomen.
Netbeheer Nederland	05.15	Bepaling toevoegen die aangeeft dat ook meters voor grootverbruikers door meetverantwoordelijken moeten worden uitgelezen.	Hiermee ontbreekt wettelijke verankering van een belangrijk deel van de meetcode.	Voor aangesloten met een grote aansluiting wordt, net als in de huidige wetten, niet geregeld wie de meettaak heeft. Partijen kunnen hierover afspraken maken. Wel kunnen in de technische codes regels gesteld worden over comptabele meetinrichtingen, zodat gewaarborgd is dat metingen betrouwbaar zijn.
Energie Nederland	05.15	De opt-in in lid 1 moet een opt-out worden.	Voor de gegevens, die nodig zijn voor het uitvoeren van wettelijke taken, geldt dat het op afstand uitlezen van de meter hoofdregel is. De klant kan hiertegen bezwaar maken; hij heeft dus een opt-out In artikel 5.15 lid 1 is ten onrechte een 'opt-in' opgenomen voor het uitlezen van op afstand uitleesbare meters ook als het gaat om de uitlezing die noodzakelijk is voor de taken van de leverancier met betrekking tot factureren, verhuizen en wisselen van leverancier. Uit de formulering volgt dat voor deze uitlezing expliciet toestemming van de klant nodig is. Gevolg hiervan is dat de systeembeheerders bij alle 7 miljoen huishoudens expliciet toestemming moeten vragen om de slimme meter op afstand te mogen uitlezen, ook als het gaat om de gegevens die nodig zijn voor de reguliere taken. Energie-Nederland benadrukt dat de klant ook bij de reguliere uitlezing het recht heeft zijn slimme meter als 'dom' te laten behandelen, maar dat moet hij dan zelf aangeven (opt-out). Energie-Nederland pleit voor een opt-out systeem. Voor deze gegevens geldt, dat ze om niet ter beschikking worden gesteld en dat de kosten voor het verzamelen en ter beschikking stellen door de systeembeheerder door het meettarief worden gedekt. Voor het uitlezen van gegevens aanvullend aan de gegevens die nodig zijn voor de uitvoering van wettelijke taken, is het voorgaande anders. De klant kan ervoor kiezen om van deze mogelijkheid gebruik te maken. Daar geldt derhalve een opt-in. Voor deze gegevens geldt, dat ze om niet ter beschikking worden gesteld voor zover het gegevens per kwartier en per dag betreft. Voor overige gegevens, dus gegevens buiten de gegevens die nodig zijn voor de wettelijke taken én kwartier- en daggegevens, mag de systeembeheerder een kostendekkende vergoeding vragen.	Aangepast

Energie Nederland	05.15	Duidelijkheid scheppen over welke partij gegevens collecteert, valideert en vaststelt.	Nergens is bepaald wie de op afstand uitgelezen gegevens collecteert, valideert en vaststelt. Naar de mening van Energie-Nederland zou dat de leverancier moeten zijn, die de gegevens van de systeembeheerder krijgt. Voor de situatie dat een op afstand uitleesbare meter 'op dom' wordt gezet (omdat de klant gebruik maakt van zijn opt-out), is weliswaar duidelijk dat de systeembeheerder 'verzamelt' (art. 5.15 lid 2), maar wie collecteert, vaststelt en valideert is niet expliciet bepaald. Door interpretatie van artikel 8.16 lid 2, zou dat de leverancier kunnen zijn. Een verduidelijking op dat punt zou passen. Overigens dient enige toestemming of weigering ook bij de leverancier geadmistreerd te worden. Dit is niet in het wetsvoorstel opgenomen.	Aangepast
Netbeheer Nederland	05.15	Handhaven van systematiek van huidige wet en bestaande praktijk. Voorzien in een 'opt-out'.	Het eerste lid bevat een cruciale fout doordat wordt voorzien in een 'opt-in' in plaats van een 'opt-out'. Dit is een afwijking van de huidige eerste leden van de artikelen 26ab E-wet / 13b Gaswet. Dit levert een gigantische administratieve last bij de DSO's. Staat ook haaks op alle afspraken tbv succesvolle grootschalige uitrol en huidige praktijk. In praktijk aangeslotene vooraf geïnformeerd over plaatsing, waarbij wordt aangegeven dat meter kan worden geweigerd of administratief kan worden uitgezet. Indien de meter niet geweigerd wordt, wordt deze geplaatst met de status 'administratief aan'. Op expliciet verzoek van de aangeslotene kan de meter alsnog administratief uit worden gezet.	Aangepast
Netbeheer Nederland	05.15	In het zesde lid moet de tekst "meetgegevens per kwartier" worden vervangen door "meetgegevens per kwartier voor elektriciteit, per uur voor gas".		Aangepast
VEMW	05.15	Meettaak uitbreiden; nu mist de meettaak voor grote afnemers.	In het Wetsvoorstel is niet opgenomen dat een aangeslotene meetverantwoordelijkheid heeft. Bepalingen ten aanzien van het meten bij afnemers met een grote aansluiting ontbreken volledig. Daarnaast is ook niet duidelijk welke dienst de systeembeheerder verleent wanneer hij 'op verzoek een meetinrichting ter beschikking stelt' aan een aangeslotene met een grote aansluiting. Neemt in dit geval de systeembeheerder de meetverantwoordelijkheid over? En welke tarieven gelden voor deze gereguleerde dienst?	Voor aangeslotenen met een grote aansluiting wordt, net als in de huidige wetten, niet geregeld wie de meettaak heeft. Partijen kunnen hierover afspraken maken. Wel kunnen in de technische codes regels gesteld worden over comptabele meetinrichtingen, zodat gewaarborgd is dat metingen betrouwbaar zijn.
Netbeheer Nederland	05.15	Opnemen van een algemene bevoegdheid die uitlezen van meetgegevens toestaat indien dit "redelijkerwijs van belang is voor de goede uitvoering van de wettelijke taken van de distributiesysteembeheerder, de tijdelijke taken of de taken die krachtens artikel 11.1 aan de distributiesysteembeheerder zijn opgedragen, waaronder het opsporen van fraude en beperking van andere netverliezen".	De distributiesysteembeheerders hebben met name voor het opsporen van fraude (hennepsteelt) duidelijkere bevoegdheden nodig om te controleren of de slimme meter werkt en om de meterstanden te verzamelen.	Met het wetsvoorstel wordt het huidige regime ten aanzien van het uitlezen van de slimme meter voortgezet. Bij de totstandkoming van het huidige regime is uitgebreid stilgestaan. Er is op dit moment geen aanleiding hier aanpassingen in te doen.
VEMW	05.15	Waar is de rol van het meetbedrijf gebleven?		Vervallen
Energie Nederland	05.15	Tekstuele aanpassing van spelfout.	Ten aanzien van lid 3 wordt nog opgemerkt, dat in de laatste zin van staat "op een tijdsbestek dan een dag of groter". Energie-Nederland gaat er van uit, dat dit moet zijn "op een tijdsbestek van een dag of groter".	Aangepast
Energie Nederland	05.15	Toelichting/aanpassing lid 3 ten aanzien van mandaat dagstanden uitlezen.	Lid 3 suggereert dat er geen mandaat nodig is van de aangeslotene om dagstanden uit te lezen. Energie-Nederland vraagt zich af of dit juist is.	Dit is in het wetsvoorstel op dezelfde wijze geregeld als in de huidige wetten. Er is geen toestemming nodig, want de data heeft de leverancier nodig voor facturering. In artikelsgewijze toelichting is hier op ingegaan.
Energie Nederland	05.15	Toelichting/aanpassing lid 5.	In lid 5 wordt gesproken over 'derde'. Wie wordt hiermee bedoeld?	Nader geëduid in de memorie van toelichting.
UVA-CvE	05.15	Toevoegen van een lid dat stelt dat de DSO de meetgegevens (structureel en over elk gewenst tijdsbestek) op verzoek om niet rechtstreeks aan de eindgebruiker verstrekt. In laatste lid van dit artikel toevoegen dat ook de uurwaarden zonder belemmeringen ter beschikking moeten worden gesteld.	In de bepalingen rond het delen van de meetgegevens, wordt de eindgebruiker node gemist. Dit blijkt ook uit lid 5, dat van toegang tot meetgegevens door 'een derde' spreekt: omdat in het artikel alleen rol van de systeembeheerder en de leverancier reguleert, zou de eindgebruiker als een 'derde' moeten worden beschouwd. Handel van energie vindt plaats in transacties per uur. Voor het stimuleren van een goede marktwerking tevens uurwaarden beschikbaar stellen.	Middels besluit kostenoverzichten worden eisen gesteld aan feedback voor consument. De suggestie om systeembeheerders te verplichten meetdata over elk gewenst tijdsbestek (dus bijv. per kwartier) om niet beschikbaar te stellen zouden onevenredige lasten tot gevolg (kunnen) hebben.
Netbeheer Nederland	05.15	Verduidelijken bij toelichting op tweede lid dat DSO meetgegevens van een aangeslotene op grond van dat lid mag uitlezen tbv zijn eigen bedrijfsvoering en de markt faciliterende taken (waaronder de tweemaandelijks uitlezing tbv het kostenoverzicht als bedoeld in het Besluit kostenoverzicht energie).		Aangepast
Netbeheer Nederland	05.16	Het woord "transmissiesysteembeheerder" in het tweede lid vervangen te worden door "systeembeheerder" (netbeheerder).	Niet alleen de transmissiesysteembeheerder maar ook de distributiesysteembeheerders de mogelijkheid te geven tot kwaliteitsconversie. Daarvoor is alle redenen gezien de toename van het aantal invoeders op de distributienetten.	Er is geen rol voor distributiesysteembeheerders beoogd. De huidige wettelijke regeling, die pas recentelijk tot stand is gekomen, kent deze rol ook niet. Op dit moment is er geen aanleiding die keuze te herzien.
VEMW	05.16	Met de formulering "de systeemgebruiker de doelmatige kosten betaalt" wordt de suggestie gewekt dat die systeemgebruiker die keuze heeft en daadwerkelijk kan kiezen. Dat is niet de praktijk.		Onhelder punt. De systeemgebruiker die wil invoeden maar niet voldoet aan de eisen kan laten opwerken, maar moet daarvoor betalen.
Energie Nederland	05.16	Toelichting/aanpassing lid 1 t.a.v. contra legem interpretatie weigeren onjuiste samenstelling.	Uit artikel 5.16 lid 1 volgt dat de systeembeheerder gas van onjuiste samenstelling mag weigeren. Is het de bedoeling dat de systeembeheerder gas dat aan de geldende specificaties voldoet, ook moet accepteren? Een toelichting op dit punt is op zijn plaats.	Aangepast
Gate	05.16 (2) (a) (d)	Zorg dat ook Gate het verzoek tot gasbehandeling kan doen, nu is zij geen 'systeemgebruiker' en kan het daarom niet.	Nu is het niet beleidsneutraal en nu verzoekt Gate het van GTS.	Aangepast
Energie Nederland	05.17	Definities verduidelijken t.a.v. leveringszekerheid en voorzieningszekerheid en 'economisch redelijke'.	Geeft nu onvoldoende richting.	De formulering is afkomstig uit de huidige Gaswet. In de praktijk leidt deze formulering niet tot problemen. Er is dan ook geen aanleiding dit gedetailleerder te regelen.

GTS	05.17	Lid 1 onderdeel a: breid dit net zo uit als 5.25 (zie aldaar).		Onduidelijk is wat met deze reactie is beoogd.
GTS	05.17(1)(d)	In dit artikel wordt de bepaling uit de huidige Gaswet (artikel 10a eerste lid onderdeel c) inzake kwaliteitsconversie opgenomen. Bij het omzetten is onvoldoende duidelijk in de tekst dat de bepaling "tenzij dit niet redelijkerwijs van de transmissiesysteembeheerder voor gas kan worden geveerd" op zowel het eerste als tweede punt slaat. Dat kan worden gerepareerd door het invoegen van een puntkomma na de eerste zin van onderdeel 2.		Aangepast
Energie Nederland	05.18	Aanpassen dat systeembeheerders allen informatie openbaar moeten maken voor zover deze eenvoudig te genereren zijn.	De kerntaak van de systeembeheerder is het faciliteren van de markt. Het verstrekken van informatie aan die markt ter bevordering van de marktwerking en de transitie naar een duurzame energievoorziening maakt daar onderdeel van uit. Wat wordt dus verstaan onder het begrip 'eenvoudig'? Voor de efficiënte werking van de markt zou de informatie beschikbaar gesteld zou moeten worden, ook als dat wat meer inspanning van een systeembeheerder vraagt.	Aangepast
TenneT, Energie Nederland	05.18	De in artikel 79 lid 1 van de huidige E-wet opgenomen uitzondering "(behoudens) ... uit zijn taak de noodzaak tot mededeling voortvloeit" is niet overgenomen. Waarom niet?		Taken zijn opgenomen in een wettelijk voorschrift. De taken hoeven dus, naast de uitzondering voor naleving van wettelijke voorschriften, niet apart te worden genoemd.
Netbeheer Nederland	05.18	Facultatieve AMvB vervangen door een verplichte AMvB ("Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld...").	Openbaarmakingsverplichting in het eerste lid, onder c, en het derde lid is veel te ongeclausuleerd. Over de reikwijdte daarvan zal meer duidelijkheid moeten komen. Die duidelijkheid moet ook komen in de AMvB op grond van het vijfde lid.	Het uitgangspunt is dat het artikel wordt uitgewerkt in lagere regelgeving, alleen mogelijk niet voor wat betreft alle onderdelen. Door de grondslag voor de AMvB facultatief te houden is daar ruimte voor.
UVA-CvE	05.18	In het wetsvoorstel uitgaan van data (ipv informatie) en het verwerken van deze data tot bruikbare informatie niet tot exclusieve taak van de systeembeheerder te maken.	Lid 1 onder a stelt dat de systeembeheerder de informatie verstrekt die hij nodig heeft voor een efficiënt gebruik er van. Dit zou kunnen impliceren dat de systeemgebruiker op grond hiervan recht heeft op een directe toegang tot zijn verbruiksgegevens, ook indien deze door middel van een op afstand uitleesbare meter zijn vergaard en versterkt zo de behoefte aan verduidelijking zoals bij artikel 5.15 is opgemerkt. Het begrip informatie onderscheidt zich van het begrip data in de zin dat informatie als bewerkte data wordt gezien. Daarmee aansluiting met maatschappelijke ontwikkeling rond het omgaan met data, waarbij juist data van publieke organisaties tot het 'open data' domein worden gerekend). Kan stimulans bieden voor ontwikkeling van nieuwe energiediensten. Het onderdeel c van lid 1 illustreert het moeizame in het begrip informatie: de systeembeheerder moet informatie openbaar maken voor zover deze eenvoudig te genereren is uit informatie waarover hij beschikt. Hij beschikt kennelijk over informatie, die hij zonder verwerking kan delen. Daarmee wordt de toets aan 'het eenvoudig genereren' ook overbodig. Vanzelfsprekend blijft een toets op de vertrouwelijkheid van de openbare data (of informatie) geboden.	Nader geduid in de memorie van toelichting.
TenneT	05.18	In lid 1 sub a: "inclusief het gebruik ervan" is op basis van de EU Richtlijn 2009/72 (artikel 12 g en 25 lid 3) alleen van toepassing op de distributiebeheerder, maar niet op de transmissiesysteembeheerder; Lid 1 sub b aanvullen: verstrekt een systeembeheerder van een ander systeem "waaraan zijn systeem gekoppeld is", conform art.12 g richtlijn.		Ook voor systeemgebruikers van een transmissiesysteem is het van belang over de juiste informatie te kunnen beschikken. Onderdeel b is aangepast.
TenneT	05.18	Informatie is niet gedefinieerd, bedrijfsvertrouwelijke informatie dient uitgezonderd te zijn. Dit blijkt nu niet expliciet.		Dit is geborgd in het vierde lid.
TenneT	05.18	Lid 1 sub c: "voor zover deze eenvoudig te genereren is uit de informatie waarover de systeembeheerder beschikt" vormt een onduidelijk criterium. Dit heeft nadere concretisering. Dit zou kunnen in de in lid 5 bedoelde AMvB. Dit is ook van belang in verband met lid 4: van bepaalde informatie zou enerzijds gezegd kunnen worden dat die op grond van lid 1 sub c gepubliceerd moet worden en anderzijds dat die vertrouwelijk is in de zin van lid 4. Wat prevaleert dan?		In lagere regelgeving wordt dit artikel nader uitgewerkt.
TenneT	05.18	Lid 2: moet de "en" tussen richtlijn 2009/72 en 2009/73 niet "of" zijn?		Aangepast
Netbeheer Nederland	05.18	Schrappen van sectorspecifieke geheimhoudingsbepaling in het vierde lid. Wat betreft de toegang tot de P4-poort kan in de AMvB op grond van het vijfde lid worden aangesloten bij de bestaande in de sector ontwikkelde waarborgen.	.Het normale burgerlijk recht en met name de Wet bescherming persoonsgegevens volstaat. ACM heeft zich in het kader van de toegang tot de P4-poort enerzijds op het standpunt gesteld dat sprake is van een zorgplicht (hetgeen juist lijkt) maar in een nog lopende juridische procedure eveneens gesteld dat sprake is van een resultaatsverplichting. In de praktijk is deze bepaling onwerkbaar gebleken met betrekking tot de toegang tot de P4-poort.	Dit is een verplichte implementatie van een Europese richtlijn.
Energie Nederland	05.18	Toelichting/aanpassing t.a.v. opsomming.	Waarom is in de opsomming niet ook bedrijfsvertrouwelijke informatie is opgenomen en staat er niet dat de systeembeheerder slechts informatie verstrekt voor zover de Wet bescherming persoonsgegevens hier niet aan in de weg staat.	Tekst is in lijn met Europese richtlijn.
VEMW	05.18	Waarom 'eenvoudig te genereren'?		Aangepast
BBL	05.18 (1) (b)	Voeg vet, schuine term toe: b. verstrekt een systeembeheerder van een ander systeem, een beheerder van een gasopslaginstallatie, een interconnectorbeheerder en een beheerder van een LNG-installatie de informatie die nodig is voor de naleving van de bij of krachtens deze wet toegekende taken; en check hele wetsvoorstel hierop.	Een interconnectorbeheerder valt niet onder 'systeembeheerder van ander systeem'.	Aangepast

GTS	05.20	In dit artikel wordt bepaald dat de systeembeheerder een afzonderlijke boekhouding dient te voeren. GTS kan zich vinden in de bepaling dat de systeembeheerder afzonderlijk – dus los van de infrastructuurgroep waarvan de systeembeheerder deel uit maakt – en boekhouding voert. Het is volgens GTS niet nodig bij wet te regelen dat de systeembeheerder per afzonderlijke wettelijke taak een boekhouding voert. Dit heeft in de praktijk ook regelmatig verwarring geleid over wat precies bedoeld wordt met de term boekhouding, niet zijnde de jaarverslaglegging. Wel kan GTS zich voorstellen dat het wenselijk kan zijn om ten behoeve van de vaststelling van tarieven financiële informatie te hebben op grond waarvan tarieven kunnen worden bepaald en gecontroleerd. Om deze reden stelt GTS voor om voor dat doeleinde de term “financiële verantwoording” op te nemen waar het de afzonderlijke taken betreft.		Aangepast
VEMW	05.20	De publicatieplicht van het gereguleerd jaarverslag is verdwenen. Moet op geschikte wijze openbaar worden gemaakt.		Wel publicatieplicht op grond van zevende lid van afzonderlijke boekhouding. Overige in BW.
Netbeheer Nederland	05.20	Uitwerking van de boekhoudverplichtingen die zo min mogelijk administratieve lasten met zich mee brengen.	De reikwijdte van de boekhoudverplichtingen in het nieuwe artikel 5.20 roept veel vragen op.	De insteek van zo min mogelijk administratieve lasten wordt gedeeld.
Energystock	05.20	Voeg gasopslagbeheerder en LNG-bedrijf toe.	Artikel van RL 2009/73.	Dit is geregeld in hoofdstuk 3 van het wetsvoorstel.
GTS	05.20(4)	Bij of krachtens AMvB moeten nadere regels worden gesteld ten aanzien van de boekhoudverplichtingen. Op dit moment heeft GTS werkafspraken gemaakt met ACM omtrent de wijze waarop financiële informatie wordt gerapporteerd in de regulatorische context. Is de AMvB bedoeld als vervanger van deze werkafspraken?		Aangepast
VEMW	05.21	Delegatie beperken.		In huidige wet ook zo opgenomen. Technische zaken kunnen worden gedelegeerd naar lagere regelgeving.
TenneT	05.22	Artikel 5.22. regelt te beperkt de voorzieningen die een systeembeheerder dient te treffen ter waarborging van de leveringszekerheid voor aangesloten.	Het gaat in dit artikel over een vangnetregeling ten behoeve van kleinverbruikers van wie de leverancier failliet gaat. De bestaande vangnetregeling, vastgelegd in lagere regelgeving, is veel ruimer. (Transmissie)systeembeheerders treffen ook maatregelen ten behoeve van grote aansluitingen en niet alleen kleine aansluitingen. Maatregelen worden niet alleen ingezet bij het wegvallen van een leverancier maar ook bij het wegvallen van een PV-partij. In de huidige regelgeving (Systeemcode) is ten aanzien van het wegvallen van een leverancier en/of PV-partij het een en ander geregeld. Op dit moment worden slechts enkele aangesloten (grote aansluitingen) uitgesloten van de regeling. Het is wenselijk in de wet aan te geven ten behoeve van welke partijen (alleen kleinverbruikers?) en voor welke situaties (alleen bij faillissement? alleen bij wegvallen van leverancier, of ook van programmaverantwoordelijke?) in lagere regelgeving uit te werken voorzieningen moeten worden getroffen. TenneT stelt voor om in de wet de reikwijdte uit te breiden naar zowel PV-partij als leverancier. In de wet kan in het midden gelaten worden welke aangesloten in aanmerking komen. In de AMvB kunnen hier nadere keuzes in gemaakt worden waarbij in de memorie van toelichting opgenomen kan worden dat in ieder geval kleine aansluitingen onder de regeling vallen. TenneT stelt tekstueel het volgende voor: “aangesloten met een kleine aansluiting” vervangen door “bij algemene maatregel van bestuur te bepalen categorieën van aangesloten”. Voorts achter het woord “gas” de woorden “of een programmaverantwoordelijke” invoegen.	Aangepast
GTS	05.22	Faillissement leverancier: Deze bepaling moet niet alleen geleden bij faillissement, maar ook indien de vergunning om een andere reden wordt ingetrokken. Het is gewenst dat hier ook een expliciete taak wordt opgenomen voor de systeembeheerder indien degene die de programmaverantwoordelijkheid uitoefent wegvalt.		Aangepast
TenneT	05.23	De leden 2 en 3 van artikel 19e E-wet (m.b.t. registratie en openbaar maken van informatie m.b.t. storingen) komen niet terug. Toelichting hierover ontbreekt.		Aangepast
GTS	05.23	De Memorie van Toelichting dient te worden aangepast. Daarin staat dat dit in het huidige artikel 10, derde lid, Gaswet staat. Deze verwijzing klopt niet, want gaat over faillissement. En dat staat in het huidige artikel 5.22.		Aangepast
VEMW	05.24	Melding gaslek ook aan anderen.		Dat artikel is vervallen omdat materieel in artikel 17.1 en 17.2 van de Wet milieubeheerder een vergelijkbare melding moet worden gedaan. Het bestuursorgaan dat op grond van die wet de melding ontvangt, moet andere bestuursorganen of overheidsdiensten, die direct belang hebben bij een onverwijld mededeling direct informeren.
GTS	05.24	Op grond van andere wetgeving, zoals de Wet milieubeheer, geldt er een zelfde meldplicht voor GTS. Derhalve is deze bepaling overbodig.		Aangepast
GTS	05.25	Neem op artikel 5.25, lid 0 (d.w.z. voor lid 1): “Indien een TSB maatregelen neemt als bedoeld in artikel 42 van richtlijn 2009/72 of artikel 46 van richtlijn 2009/73, zijn systeemgebruikers en programmaverantwoordelijken (indien dit niet wordt opgenomen in de definitie van systeemgebruiker) gehouden instructies van de TSB volgens het door de TSB aangegeven tijdschema en op de door de TSB aangegeven wijze uit te voeren”.	bij een grootschalige calamiteit in energievoorziening (bv algehele “black-out”) is het noodzakelijk dat de TSB voor gas en elektriciteit verdergaande bevoegdheden hebben om te bepalen hoe de energievoorziening weer wordt hersteld en welke aangesloten daarbij (tijdelijk) wel of geen toegang tot het net hebben (en in welke volgorde). Het is sterk gewenst dat deze bevoegdheden in wet vastgelegd zijn, alsmede de voorwaarden waaronder de bevoegdheden gelden.	Aangepast
Energie Nederland	05.25	Toelichting/aanpassing lid 2 tav definitie criteria voor maatregelen.	In lid 2 staat bepaald, dat de maatregelen worden genomen op basis van vooraf gedefinieerde criteria. Energie-Nederland vraagt zich af of deze criteria eveneens in de AMvB vastgelegd worden. Dat zou dan ook in dit artikel bepaald dienen te worden.	Aangepast

Energie Nederland	05.26	Een expliciete bepaling opnemen op grond waarvan de systeembeheerder energie (elektriciteit en gas) kan inkopen.	De vraag is op grond van welke wettelijke bepaling een systeembeheerder gas of elektriciteit kan inkopen. Dit komt voort uit de uitspraak van het Cbb van 21 augustus 2014 in het kader van een besluit van ACM over de inkoop van gas ter dekking van de netverliezen. Het Cbb heeft in deze uitspraak vastgesteld, dat de inkoop van gas niet aangemerkt kan worden als transport ondersteunende dienst. Bovendien constateerde het Cbb, dat 'op de elektriciteitsmarkt de energie voor netverliezen wordt ingekocht door de regionale netbeheerders aangezien anders dan in de Gaswet in de Elektriciteitswet 1998 geen verbod is opgenomen voor de regionale netbeheerders om energie (elektriciteit) aan te kopen'.	Nader geduid in de memorie van toelichting.
Netbeheer Nederland	05.26	In wetsvoorstel of toelichting duidelijk maken of compensatie van netverliezen een wettelijke taak is van de systeembeheerder.		Nader geduid in de memorie van toelichting.
TenneT	05.26	TenneT contracteert energie en vermogen voor de uitvoering van haar transport- en systeemtaken. Artikel 5.26 is in beginsel overbodig. In de Aanbestedingswet worden uitgangspunten voor de inkoop geregeld, waaronder de beginselen ten aanzien van transparantie, marktconformiteit en non-discriminatie.		Dit betreft implementatie van artikel 15, zesde lid, van de elektriciteitsrichtlijn
Netbeheer Nederland	05.27	Graag een ruimer opgezet artikel met betrekking tot marktfacilitering.		Marktfacilitering is een onduidelijk begrip en zou daarom discussie op kunnen roepen. Ook de huidige wetten kennen geen taak hieromtrent. Het voorstel is dan ook niet overgenomen.
Energie Nederland	05.27	Het faciliteren van het wisselen van programmaverantwoordelijke (niet alleen leveranciers) dient ook expliciet in de wet benoemd te worden.		Dit zou alleen van toepassing zijn op aangesloten met een grote aansluiting. In de huidige wetten wordt hiervoor ook niets geregeld. Dit leidt in de praktijk niet tot problemen. Er is dan ook geen aanleiding voor regeling in de wet.
VEMW	05.27	Wissel van leverancier ook verifiëren.		Wordt niet direct noodzakelijk geacht. Zou kunnen bij algemene maatregel van bestuur uit het tweede lid.
VEMW	05.28	Klachten van aangesloten toevoegen.		Gaat juist precies daarover. Onhelder commentaar.
Netbeheer Nederland	05.28	Verduidelijken in hoeverre deze bepaling en de AMvB beogen aan te sluiten bij de geschillenprocedure bij de Geschillencommissie.		Nader geduid in de memorie van toelichting.
TenneT	05.30	In lid 1 wordt de term "ondernemingen" gebruikt om buitenlandse instellingen die op grond van nationale wettelijke regels zijn belast met beheer van een transmissiesysteem als bedoeld in artikel 2, onderdeel 4 van richtlijn 2009/72 aan te geven. In de rest van het wetsvoorstel wordt i.p.v. "ondernemingen" de uitgebreide formulering gebruikt. Graag uniform kiezen voor: "buitenlandse instellingen die op grond van nationale wettelijke regels zijn belast met beheer van een transmissiesysteem als bedoeld in artikel 2, onderdeel 4 van richtlijn 2009/72 of van richtlijn 2009/73".		Aangepast
TenneT	05.32	Artikel 5.32 lid 1b aanvullen met: deze activiteiten van belang zijn voor het toekomstig beheer van het systeem "en het functioneren van de interne markt bevorderen".		Het bevorderen van de interne markt zou een zware toets zijn. Het kan goed dat ontwikkelingen nuttig zijn voor het efficiënter beheren van systemen, maar dat dit op zich op de grote schaal van de interne markt geen grote effecten heeft. Het zou niet wenselijk zijn dit soort ontwikkelingen bij voorbaat uit te sluiten.
UVA-CVE	05.32	Bezien of keuze voor het opdragen van tijdelijk extra taken aan systeembeheerders wel de beste keuze is voor het stimuleren van de gewenste ontwikkelingen. Een tenderprocedure zou een alternatieve benadering kunnen zijn. Bezien of termijn van 5 jaar voor een tijdelijke taak niet tekort is.	Mogelijkheid extra taken aan systeembeheerder op te dragen opmerkelijke stap. Een van de principes van het Europese en Nederlandse energiebeleid is het streven naar een open energiemarkt, waarbij alleen een zeer beperkt aantal taken in een monopolie gereguleerd worden. EZ kiest voor meest ingrijpende instrument gebod om een bepaalde taak op te pakken. Heeft een aantal ongunstige effecten: 1. rechtsonzekerheid over de marktomgeving waarin een marktpartij een nieuwe taak zou willen oppakken (systeembeheerder kan aanvullend tarief rekenen). 2. Een systeembeheerder met (ook voor de nieuwe taak) geregleerde inkomsten verkeert wellicht in een betere financiële positie dan een marktpartij die een nieuw product ontwikkelt. 3. systeembeheerder kunnen niet onafhankelijk van hun achtergrond en belangen de taak vormgeven, hierdoor kan eindproduct anders zijn als taak in vrije concurrentie zijn definitieve vorm krijgt. Tijdelijke taak dmv tenderprocedure: aan één of meer marktpartijen (mogelijk inclusief bedrijven binnen een infrastructuurgroep), een mechanisme dat ook ten aanzien van productie valt toe te passen. Op deze wijze wordt recht gedaan aan het ontwikkelen van de taak, het opdoen van ervaring daarmee en het voorbereiden van het besluit of deze taak tot de markt of het domein van het systeembeheer behoort. De tijdelijke taak zal uiteindelijk conform de wet niet uitgevoerd mogen worden door de systeembeheerder. De termijn van vijf jaar voor een tijdelijke taak lijkt niet in overeenstemming met de termijn van tien jaar die in artikel 11.1 (delegatie experimenteer AMvB) gekozen is en is deze termijn mogelijk kort, te kort om de markt zijn 'werking te laten doen'.	Een tenderprocedure is geen volwaardig alternatief. Dan is het immers een procedure tussen marktpartijen waaraan een systeembeheerder niet mee kan doen. Het uitgangspunt is dat na een periode van vijf jaar duidelijk moet kunnen zijn wat de toegevoegde waarde van een taak kan zijn en of die taak bij een systeembeheerder thuishoort.
Eneco	05.32	Het mechanisme van tijdelijke taken voor systeembeheerders is een prima benadering, maar wel waken voor impasses in de markt of inefficiënt marktgedrag.	Dat de systeembeheerder zich moet beperken tot wettelijke taken schept duidelijkheid naar de markt. Door de transitie naar een duurzame energievoorziening is er onduidelijkheid en onzekerheid, dus het kunnen toekennen van tijdelijke taken aan systeembeheerders is een prima benadering die past bij de transitie. Impasses in de markt moeten worden voorkomen. Niet alleen moet worden getoetst of de markt niet zelf de activiteiten kan oppakken, maar ook of het marktfalen door andere maatregelen kan worden opgeheven, bijvoorbeeld door een subsidie. Daarom wordt voorgesteld een toetsingscriterium toe te voegen: "d. het niet efficiënter is dat de uitvoering van taken door marktpartijen wordt ondersteund door andere maatregelen"	Nader geduid in de memorie van toelichting.
TenneT	05.32	Indien TenneT een tijdelijke taak toegekend krijgt, is het nodig om zekerheid te verkrijgen over de dekking van de daarmee gepaard gaande kosten.	In de Memorie van toelichting staat: 'Uitgangspunten hierbij zijn...dat de taken gereguleerd zijn (vastgestelde tarieven), niet automatisch worden gesocialiseerd...' Tarieven worden in rekening gebracht bij aangesloten; in het spraakgebruik komt dat overeen met 'socialiseren'. TenneT stelt voor in de wet op te nemen dat er dekking komt van de kosten bij toekenning van een tijdelijke taak.	Aangepast

Energie Nederland	05.32	Inkadering van proces rond het toekennen van taken die verricht zouden kunnen worden als marktpartijen niet in of in beperkte mate in de uitvoering van de taken voorzien. Voorafgaand aan de toekenning moet een onafhankelijke toets plaatsvinden of de investering financieel economisch, doelmatig en maatschappelijk verantwoord is. Daarnaast is het van belang, dat mogelijke oplossingen technologie-neutraal worden onderzocht.	Dit zijn zeer waarschijnlijk taken, die bedrijfseconomisch (vooralsnog) onverantwoord zijn. Het maakt daarbij dan niet uit of de taak wordt uitgevoerd door een systeembeheerder of een marktpartij. Het blijft op dat moment economisch onverantwoord en ondoelmatig. Om die reden is het zeer de vraag of een systeembeheerder dergelijke taken moet uitvoeren.	Het proces dat hoort bij de totstandkoming van een AMvB biedt voldoende waarborgen. De minister van Economische Zaken toets onafhankelijk het nut van het al dan niet toekennen van tijdelijke taken.
Stroomversneling	05.32	Systeembeheerders moeten bijdragen aan de innovaties die nodig zijn voor een robuuste integratie van een duurzame omgeving met het energiedomein.		Dat is precies de insteek van het voorgestelde artikel.
GTS, TenneT	05.32	TenneT heeft de zorg dat het toekennen van tijdelijke taken bij AMvB mogelijk teveel tijd in beslag neemt waardoor de mogelijkheid om snel in te springen ten behoeve van de marktfacilitering verloren gaat.		Het tot stand brengen van een AMvB vergt enige tijd. Daardoor kan de situatie ontstaan waarin een systeembeheerder enige tijd moet wachten met het uitvoeren van een tijdelijke taak. Het is echter moeilijk voor te stellen dat hiermee het belang van de tijdelijke taak verloren gaat. Dat zou immers betekenen dat de betreffende ontwikkeling maar van korte duur is. De verwachting is niet dat dit tot problemen zal leiden. De tijd die gemoeid is met het opstellen van een AMvB kan door systeembeheerders goed gebruikt worden de uitvoering van de tijdelijke taak voor te bereiden. Bovendien kent in vergelijking met de huidige systematiek waarin wetswijziging noodzakelijk is, een AMvB een veel kortere doorlooptijd.
VEMW	05.32	Tijdelijke taken niet toestaan.	Dit kan leiden tot ernstige concurrentievervalsingen op de energiemarkt. Wanneer een maatschappelijk gewenste ontwikkeling moet worden gestimuleerd dient dit ten principale door de markt opgepakt te worden en dient daar de prikkel neergelegd te worden. Door het toebeden van een systeembeheerder met deze - tijdelijke - taak wordt een toetredingsdrempel opgeworpen voor markspelers, hetgeen een doelmatige innovatie en concurrentie in de weg staat.	Tijdelijke taken wordt gezien als nuttig instrument om waar nodig ervaring op te kunnen doen met ontwikkelingen en hiermee impasses te doorbreken.
Netbeheer Nederland	05.32	Verduidelijken waarom verwezen wordt naar het toekomstig "beheer van het systeem" terwijl de mogelijke flexibele taken breder kunnen en zouden moeten zijn. Ook verduidelijken wat er gebeurt met tijdelijke taken die vervolgens alsnog door marktpartijen worden opgepakt. Expliciteren dat systeembeheerders niet verplicht zijn toegestane flexibele taken op te pakken.	Moeten de systeembeheerders die tijdelijke activiteiten dan weer afstoten?	Het past niet bij de rol van systeembeheerders om hen taken te geven die niet relevant zijn voor of breder zijn dan het beheren van systemen. Omtrent het eventueel afstoten van tijdelijke taken zal een regeling worden getroffen in de AMvB.
GTS	05.32	Voor de tijdelijke taken is een vergoeding geregeld in 5.32. Dit dient te worden aangepast in een tarief.		Aangepast
BBL	05.33	Schrap dat 5.19, 5.20 en 5.21 ook voor interconnectorbeheerders gelden.	Voorkom onnodige extra regeldruk	Deels aangepast. Noodzakelijke geachte taken staan nu opgesomd.
TenneT	05.34	Onduidelijk is waarom artikel 5.30 dat toeziet op de samenwerking tussen transmissiesysteembeheerders ook van toepassing moet zijn op beheerders van een GDS. Dit lijkt een verschrijving.		Aangepast
VEMW	05.34	Onhelderheid over reikwijdte taken GDS		Aangepast
GTS	06.0	Harmoniseer met Europa (waar veel verschillen tussen E en zijn) en niet onnodig veel tussen E en G en TSB/DSB.	In Europa juist verschil tussen elektriciteit en gas, ook in netwerkcodes.	Waar mogelijk wordt geharmoniseerd ook tussen gas en elektriciteit, maar niet wanneer dat conflicteert met Europese regelgeving. Hiervoor zijn ook de nodige uitzonderingen voor GTS opgenomen.
Eneco	06.0	In de artikelen 6.3 en 6.4 wordt de aansluit- en transporttariefsystematiek tot in detail vastgelegd. Leg de specifieke tariefsystemen niet in de wet, maar in lagere regelgeving vast.	Meer op niveau AMvB.	Aangepast
Stroomversneling	06.0	In hoeverre doen de hier genoemde structuren en bepalingsmethoden recht aan de ontwikkeling van decentrale energievoorzieningen? De indruk bestaat dat daar in de kostenstructuur onvoldoende rekening mee wordt gehouden.	Kan gaan zorgen voor frictie en onzekerheid, met als gevolg dat investeringen in duurzame energie vertraagd worden.	In de memorie van toelichting is uiteengezet dat recht wordt gedaan aan decentrale invoeding.
Ver. Afvalbedrijven, Ver. Groengasproducenten	06.0	Invoeders en eindgebruikers afrekenen op werkelijk ingevoede of onttrokken energiewaarde.	Dit in relatie tot "alle discussies rondom het afrekenen".	Dit zou significante herverdelingseffecten hebben. Conform de beleidsbrief STROOM wordt vastgehouden aan de huidige verdeling van de tariefvast. Deze tariefvast is kostengeïntendeerd.
GTS	06.0	Maak mogelijk dat voor onderscheiden diensten als wheeling, diversion en verlegging afzonderlijke tarieven gevraagd kunnen worden. (GTS is niet strikt voor afzonderlijk tarief per wettelijke taak).		Aangepast
prof. Lavrijssen	06.0	Minder bemoeienis van de minister hoe tarieven worden vastgesteld.	Bemoeienis van de minister met de wijze waarop tarieven worden vastgesteld is in strijd met het derde pakket energierichtlijnen.	Het is van belang om kaders te stellen waarbinnen de ACM moet opereren. Het belang hiervan wordt in de Europese richtlijnen en verordeningen ook expliciet erkend.
Gasterra	06.0	Overstappen op een transportboekings- en tariefmethode obv daadwerkelijk gebruik, niet obv boeking.	Maakt afzet uit kleine velden gemakkelijker. Beperkt workload en boetes.	Dit zou significante herverdelingseffecten hebben. Conform de beleidsbrief STROOM wordt vastgehouden aan de huidige verdeling van de tariefvast. Deze tariefvast is kostengeïntendeerd.
VEMW	06.0	Tariefregulering net op zee toevoegen.	Tariefregulering net op zee mist nog.	Deze is toegevoegd als paragraaf 6.5 in de nieuwe versie van het wetsvoorstel.
VEMW	06.0	Tariefregulering onvoldoende normstellend.	Wet is onvoldoende normstellend, bijv. bij transporttarief. Het tarief voor een grote aansluiting is volgens het Wetsvoorstel afhankelijk van het verbruik of van het vermogen. Die beschrijving maakt allereerst niet duidelijk wat onder vermogen verstaan moet worden. De huidige systematiek hanteert namelijk zowel gerealiseerd als gecontracteerd vermogen. Naast onvoldoende normstellend sluit de beschrijving in het Wetsvoorstel huidige tarieven die een combinatie zijn van verbruik en vermogen uit.	In het wetsvoorstel worden de kaders voor de tariefregulering gesteld. Waar nodig is uitwerking in lagere regelgeving mogelijk. Het is verder aan ACM hier invulling aan te geven.
Energie Nederland	06.0	Toevoegen dat tarieven en vergoedingen redelijk dienen te zijn.	Een dergelijk artikel is wel opgenomen voor leveranciers (artikel 8.10) terwijl er bij leveranciers sprake is van een vrije markt in tegenstelling tot de diensten van systeembeheerders.	Voor vergoedingen is dit reeds opgenomen in artikel 6.10 en voor tarieven bestaat een gehele methode om te waarborgen dat zij redelijk zijn. Dit hoeft niet expliciet te worden in de wet.

Netbeheer Nederland	06.0	Toevoegen van een overzicht van verschillende procedures mbt totstandkoming van verschillende besluiten en de mogelijkheden van bezwaar en beroep conform het wetsontwerp en de Algemene wet bestuursrecht. Bevestiging dat rechtspositie van Netbeheer Nederland en de individuele netbeheerders door de stroomlijnning van procedures niet wordt uitgehouden.		In het wetsvoorstel is duidelijk opgenomen welke besluiten worden genomen. Besluiten zijn conform de Algemene wet bestuursrecht voor bezwaar en beroep vatbaar. Dat behoeft geen separate regeling of toelichting.
TenneT	06.01	Het lijkt erop dat artikel 6.1 lid 2 uitsluit dat tarieven in rekening kunnen worden gebracht bij distributiesysteembeheerders.	Het is dan ook wenselijk om dit artikel toe te spitsen op "een aangesloten die elektriciteit of gas aan het systeem onttrekt" (zoals in artikel 6.4 lid 3).	Aangepast
TenneT	06.01	In artikel 6.1 lid 3 is opgenomen dat een systeembeheerder lagere tarieven in rekening kan brengen dan die op grond van artikel 6.9 zijn vastgesteld. Dit is een vreemde bepaling.	ACM stelt maximumtarieven vast op een niveau waarbij de systeembeheerder haar efficiënte kosten kan terugverdienen. Er is geen enkele reden waarom een systeembeheerder minder zou willen terugverdienen dan haar efficiënte kosten. Dat zou bedrijfseconomisch niet rationeel zijn en indien structureel toegepast ten koste gaan van de financiële gezondheid van een systeembeheerder. Ook is deze bepaling niet in lijn met Europese regels die stellen dat tarieven voor transmissiesysteembeheerders transparant, non-discriminatoire en kosten georiënteerd dienen te zijn.	Dit is geen verandering van de huidige situatie en dit was ook al mogelijk onder de oude elektriciteit en Gaswet - behalve voor GTS. Daar is dit onwenselijk omdat GTS per invoed- en afleverpunt individuele tarieven vaststelt. Bij TenneT en de RNB's leidt een lager een maximumtarief automatisch tot een generieke verlaging. Er is een distributiesysteembeheerder die dit al jaren doet .
Energie Nederland	06.01	In lid 3 wordt bepaald dat de transmissiesysteembeheerder voor gas geen lagere tarieven in rekening mag brengen dan die ACM heeft vastgesteld. Wij pleiten ervoor deze mogelijkheid open te houden en artikel 6.1 lid 3 als volgt aan te passen: Met inachtneming van artikel 5.2 kan een systeembeheerder lagere tarieven in rekening brengen dan die op grond van artikel 6.9 zijn vastgesteld.	Het non-discriminatiebeginsel is al in artikel 5.2 vastgelegd. Bovendien verbiedt de huidige tekst van artikel 6.1 lid 3 de mogelijkheid dat de transmissiesysteembeheerder voor gas alle aangeslotenen een lager tarief in rekening brengt, waarbij geen sprake is van discriminatie	Dit is geen verandering van de huidige situatie en dit was ook al mogelijk onder de oude elektriciteit en Gaswet - behalve voor GTS. Daar is dit onwenselijk omdat GTS per invoed- en afleverpunt individuele tarieven vaststelt. ACM geeft aan het non-discriminatiebeginsel in deze moeilijk hanteerbaar te vinden.
Netbeheer Nederland	06.01	In tweede lid opnemen dat ook aan een partij die in de toekomst van het systeem gebruik wil maken, maar nu nog geen systeemgebruiker is, bepaalde tarieven en vergoedingen in rekening kunnen worden gebracht. Zie ook opmerking bij 6.10.		Aangepast
VEMW	06.01	Mogelijkheid geen lagere tarieven voor GTS vast te stellen schrappen.	Een concreet voorbeeld hiervan is de voorgestelde afwijking van het uitgangspunt van maximale tarieven (artikel 6.1 lid 3): alle systeembeheerders mogen lagere dan maximum tarieven hanteren, behalve 'een transmissiesysteembeheerder voor gas'. Volgens VEMW is hier sprake van een ongewenste en ongelijke behandeling van systeembeheerders.	Dit is geen verandering van de huidige situatie en dit was ook al mogelijk onder de oude elektriciteit en Gaswet - behalve voor GTS. Daar is dit onwenselijk omdat GTS per invoed- en afleverpunt individuele tarieven vaststelt. ACM geeft aan het non-discriminatiebeginsel in deze moeilijk hanteerbaar te vinden.
VEMW	06.01	Niet spreken van systeemgebruiker, maar van aangeslotene.		Bij GTS betalen ook programmaverantwoordelijken, shippers.
GTS	06.01	Sluit aan bij Europa door in MvT te zeggen dat tarieven werkelijke kosten reflecteren, voor zover ze overeenstemmen met een efficiënte vergelijkbare SB. Dat is anders dan "tariefregulering beoogt alleen efficiënte kosten te vergoed, waarbij ACM inkomsten beperkt tot een niveau dat zij efficiënt acht". Haal deze zin uit MvT.	Voorkom <i>carte blanche</i> voor ACM om inkomsten SB naar eigen inzicht aan te passen.	Dit is nader geduid in de memorie van toelichting, maar van belang blijft dat ACM alleen efficiënte kosten vergoed.
Vereniging Gasopslag Nederland	06.01	Vervang lid 3 door "met inachtneming van artikel 5.2 kan een systeembeheerder lagere tarieven in rekening brengen dan die op grond van artikel 6.9 zijn vastgesteld".	Non-discriminatiebeginsel geldt toch al obv 5.2. Voorts is er geen discriminatie als SB alle aangeslotenen een lager tarief geeft.	Dit is geen verandering van de huidige situatie en dit was ook al mogelijk onder de oude elektriciteit en Gaswet - behalve voor GTS. Daar is dit onwenselijk omdat GTS per invoed- en afleverpunt individuele tarieven vaststelt. ACM geeft aan het non-discriminatiebeginsel in deze moeilijk hanteerbaar te vinden.
GTS	06.01 (1)(b)	Verwijder dit voor GTS. Slechts tarieven die vooraf goedgekeurd worden, geen vergoeding met ex post toets. Combineer dit met (net als nu) voorlopige vaststelling totdat goedkeuring ACM heeft plaatsgehad voor bv nieuw netwerkpunt dat gedurende het jaar in gebruik komt.		Het is de intentie om het aantal vergoedingen zoveel mogelijk te beperken. Dat neemt niet weg dat er vergoedingen zullen bestaan. Dit wegnemen voor GTS zou betekenen dat voor een deel van de taken van GTS geen bedragen meer in rekening kunnen worden gebracht. Dit wordt onwenselijk geacht en zal ook niet de bedoeling zijn van de reactie.
TenneT	06.02	Duidelijk maken dat verschillende aangeslotenen (kleine / grote aansluitingen, verschillend spanningsniveau) een ander tarief in rekening gebracht kunnen krijgen conform de huidige praktijk.	In lid 2 is bepaald dat de hoogte van de tarieven kan verschillen voor verschillende categorieën systeemgebruikers. Met het oog op de driedeling van categorieën systeemgebruikers in de definitie (handelaar, leverancier en aangeslotene) zou deze bepaling uitgelegd kunnen worden als dat er verschillende tarieven in rekening gebracht kunnen worden afhankelijk van of de partij een handelaar is, een leverancier of een aangeslotene. Dat is waarschijnlijk niet de bedoeling. De handelaar en leverancier betaalt sowieso geen tarieven aan de systeembeheerder.	Nader geduid in de memorie van toelichting.
Netbeheer Nederland	06.02	In wet voorzien in verankering van het in rekening brengen van bovenliggende systeembeheerders elektriciteit aan onderliggende systeembeheerders elektriciteit.	Zie hiervoor de opmerkingen bij de definitie van 'aansluiting' en 'systeembeheerder' in artikel 1.1.	Aangepast
VEMW	06.02	Welke verschillende categorieën zijn er?		Er kan sprake zijn van verschillende categorieën aangeslotenen.
GTS	06.02(1)	Wettelijk taken zijn gedefinieerd en omvatten niet de tijdelijke (5.32) en experimentele (5.11) taken. Voor de experimentele taken is de kostenvergoeding middels een tarief echter niet geregeld. Dit dient ofwel in artikel 6.2 of 6.4 lid 5 te worden toegevoegd, ofwel apart geregeld in 11.1.		Aangepast
Netbeheer Nederland	06.03	Aandacht voor de kosten en opbrengsten van deze categorie (vierde lid, onder a) bij de nadere uitwerking in de tariefregulering door ACM.	Uit artikel 6.3, vierde lid, onder a, volgt dat voor gasaansluitingen met een capaciteit van meer dan 40 m3(n) per uur het onderscheid tussen aansluiting en aansluitpunt valt, dat deze aansluitingen in het gereguleerde domein vallen en dat voor deze aansluitingen een maatwerkvergoeding van toepassing is.	ACM kan ex post de vergoedingen toetsen. In de tariefregulering wordt rekening gehouden met inkomsten uit vergoedingen.
Netbeheer Nederland	06.03	De artikelen 6.3 en 6.4 roepen vragen op door het warrige gebruik van terminologie. In combinatie met artikel 5.10 is nu niet duidelijk op welke standaardaansluiting de aangeslotene nu precies recht heeft en wat dit betekent voor de reikwijdte van de aansluitplicht.		Aangepast
TenneT	06.03	Dit artikel is niet van toepassing op koppelingen tussen systemen, want dat zijn geen "aansluitingen". Hoe worden de kosten van dergelijke koppelingen verrekend?		Deze worden verrekend via transporttarieven.

LTO Glaskracht Nederland	06.03	Het begrip verbinding is niet gedefinieerd.		Het is duidelijker hier te spreken van de lengte van de aansluiting in plaats van verbinding. Dit is aangepast.
Netbeheer Nederland	06.03	Het derde lid moet niet het in rekening brengen van een periodiek aansluittarief voor grote of maatwerkaansluitingen uitsluiten.	In het derde lid over het periodieke aansluittarief leidt het gebruik van het begrip 'standaardaansluiting' in combinatie met het begrip 'kleine aansluiting' ook tot onduidelijkheden	Voor grote en maatwerkaansluitingen geldt geen tarief maar een vergoeding (op grond van het vierde lid). Die is vormvrij, dat kan dus ook een periodiek karakter hebben. Dit is in de MVT geëxpliciteerd.
GTS	06.03	Het lijkt voor de hand te liggen, maar is niet expliciet opgenomen, dat lid 1-3 alleen geldt voor kleine aansluitingen en derhalve niet voor de transmissiesysteembeheerder, want die heeft geen kleine aansluitingen. Dit dient expliciet te worden gemaakt.		Een kleine aansluiting op een transmissiesysteem is niet mogelijk, dus dit behoeft geen aparte regeling.
TenneT	06.03	In lid 4 sub a, aanhef, "of" vervangen door "en".		In wetstekst moet 'of' gelezen worden als 'en/of', tenzij uit de bepaling duidelijk anders blijkt. In dit geval kan er dus 'en/of' gelezen worden.
Netbeheer Nederland	06.03	In vierde lid verduidelijken dat de vergoeding die voor maatwerk wordt vastgesteld, deels gebaseerd kan zijn op individuele kosten en deels op voorcalculatorische gemiddelde kosten (zie ook de opmerking bij 6.10). Behalve op verzoek van een aangeslotene moet ook een wettelijke basis bestaan voor het in rekening brengen van kosten voor onder meer het verwijderen / deactiveren van de aansluiting bij bijvoorbeeld fraude, misbruik, onveiligheid, wanbetaling en het ontbreken van een leverancier.	In het vierde lid, onder d, over een vergoeding voor maatwerk voor specifiek het wijzigen of verwijderen van een aansluiting wordt verwezen naar artikel 5.10, vierde lid. Dat is begrijpelijk, met dien verstande dat artikel 5.10, vierde lid, verwijst naar het "op verzoek van de aangeslotene" wijzigen of verwijderen van de aansluiting.	Aangepast
GTS	06.03	liever aansluitkosten in transporttarief. Eventueel apart lid voor tarieven bij aansluitaak: "6. De kosten die verband houden met het aanleggen, ontwikkelen of in stand houden van een aansluiting op het transmissiesysteem voor gas of een aansluitpunt op het transmissiesysteem voor gas, bedoeld in artikel 5.10, worden in aansluittarieven verdisconteerd".		Kosten van aansluitingen in transporttarieven werkt kruissubsidiëring tussen aangeslotenen in de hand, omdat tarieven dan niet kostengeïntereerd zijn. Dit wordt onwenselijk geacht.
Vereniging Eigen Huis	06.03	Maatwerkaansluitingen niet vormvrij maken.	Mogelijk niet goed.	Omdat het maatwerk is moet het vormvrij zijn. Wel is er ex-post toezicht.
VEMW	06.03	PAV bij grote aansluitingen regelen.		Is geregeld indien het standaardaansluitingen betreft; anders een maatwerkvergoeding.
Energie Nederland	06.03	Stroomlijnen definities aansluitingen met art. 5.10.	Voorts wordt in artikel 6.3 het begrip standaardaansluiting gebruikt. Dit begrip is niet gedefinieerd. In de begripsbepalingen wordt onderscheid gemaakt tussen een kleine en een grote aansluiting (klein is <3*80A en groot is alles wat niet klein is). In artikel 5.10 (Aansluiten) wordt daarbij aangesloten. In 6.3 (aansluittarieven) is echter nog sprake van de 'oude' indeling. Daar is sprake van 'standaard' aansluiting en een aansluiting met een waarde van >10MVA. De terminologie dient hier nog aangepast te worden.	Aangepast
Energie Nederland	06.03	Toelichting/aanpassing definitie.	Moet bij de standaardaansluiting, 'systeemgebruiker' niet zijn 'aangeslotene'?	Aangepast
Netbeheer Nederland	06.03	Toevoegen van een definitie 'standaardaansluiting'.	Indien 'standaardaansluiting' gebruikt blijft worden, dient het te worden gedefinieerd.	Aangepast
Groningen Centre of Energy Law	06.03	Verduidelijk aansluittarief voor windenergie op zee.	Onduidelijk hoe aansluittarief wordt vastgesteld. Wijst op gevaar dat hoge aansluitkosten ontwikkeling van wind op zee belemmeren.	Voor aansluiting op het transmissiesysteem op zee zal een maatwerk tarief gelden. Dit moet conform het wetsvoorstel een kostengeïntereerd tarief zijn.
TenneT	06.03	Waarom staat in lid 4 sub d "bedoeld in artikel 5.10, vierde lid"? In beginsel dient iedere wijziging en verwijdering van iedere aansluiting door de aangeslotene te worden betaald (en niet alleen als de aangeslotene expliciet verzoekt om wijziging of verwijdering).		Aangepast
GTS	06.03 (4)	Geen verwijzing naar TSB; sluit GTS uit.		Kosten van aansluitingen in transporttarieven werkt kruissubsidiëring tussen aangeslotenen in de hand, omdat tarieven dan niet kostengeïntereerd zijn. Dit wordt onwenselijk geacht.
GTS	06.03(5)	Dit artikel stelt dat GTS voor kleine velden de (gehele) aansluiting aanlegt. In lijn met ons algemeen commentaar zou dit de aansluitpunten op het transmissiesysteem voor gas moeten betreffen.		Dit lid is vervallen.

Duurzame Energiekoepel	06.03, 05.10	Decentrale en centrale energieopwekking, zowel hernieuwbaar als fossiel, krijgen op alle locaties in het land (dus niet alleen in geprioriteerde gebieden) gelijkwaardige gesocialiseerde aansluiting.	Omdat tot heden alle gasnetwerken en elektriciteitsvoorzieningen voor de fossiele bronnen ook gesocialiseerd zijn aangelegd en nu ook voor de hernieuwbare route een gelijk speelveld nodig is.	In het wetsvoorstel wordt niet afgeweken van het reeds bestaande uitgangspunt dat de kosten van de elektriciteitsnetten en gasnetten worden gesocialiseerd, en dat partijen betalen voor hun aansluitingen. Daarbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen het karakter van de energie-opwekking. Geëxpliciteerd wordt dat dat er geen invoetarief voor (groen) gas is op distributienetwerken.
Energie Nederland	06.03, 06.04, 06.05	De artikelen 6.3 -6.5 bevatten een volledige uitwerking van de variabelen, die in de diverse tarieven verdisconteerd moeten zijn. In de structuur van de wet zouden deze artikelen in een AMvB opgenomen dienen te worden.	De structuur van de nieuwe wet is gebaseerd op hoofdlijnen. De uitwerking en details staan in een AMvB geregeld.	Aangepast
Energie Nederland	06.04	Aanpassen bij wie transporttarieven TSB gas in rekening gebracht mogen worden.	Nu wordt dat louter in rekening gebracht bij programmaverantwoordelijken. Hiermee wordt in de wet uitgesloten dat de kosten voor gas op het transmissiesysteem van de transmissiesysteembeheerder verdisconteerd kunnen worden in de kosten van de distributiesysteembeheerders. Bovendien wordt het op grond van de wet onmogelijk gemaakt om de landelijke transportcapaciteit ten behoeve van de klanten op het distributiesysteem door de distributiesysteembeheerders te laten contracteren. Energie-Nederland vraagt zich af wat hier de reden van is.	Het is de verwachting dat er vanaf 2017 een Europese netwerkcode wordt opgesteld. Het lijkt niet praktisch de huidige praktijk tussen inwerkingtreding van dit wetsvoorstel en 2017 tussentijds te veranderen.
Energie Nederland	06.04	Aanpassing MvT ten aanzien van kostenverdelingsvraagstuk.	Het herverdelingsvraagstuk waarover gesproken wordt in de Memorie van Toelichting is onjuist. Het is noodzakelijk dat de kostenallocatie wijzig vanuit het landelijk systeem als de distributiesysteembeheerders in plaats van nu de programmaverantwoordelijken de transportcapaciteit vanuit het landelijk systeem contracteren en doorberekenen. Echter de verschillen zoals die gelden over Nederland (Noorden goedkoper dan het zuiden) kunnen blijven bestaan en is er geen sprake van een herverdelingseffect. Daarnaast kennen de distributiesysteembeheerders nu ook verschillen in tarieven.	Nader geduid in de memorie van toelichting. Het is niet de bedoeling dat DSB's in plaats van shippers capaciteit boeken bij GTS.
Energie Nederland	06.04	Aanpassing verwijzingsfout.	In lid 6 wordt verwezen naar artikel 5.10. Dit moet artikel 5.9 zijn.	Aangepast
VEMW	06.04	Blindvermogenstarief laten vervallen.		Het blindvermogenstarief biedt een prikkel om te voorkomen dat partijen in hoge mate de spanningskwaliteit negatief beïnvloeden. Het schrappen is daarom onwenselijk.
VEMW	06.04	Waar is de meervoudige aansluiting gebleven? Het huidige artikel 27 lid 2 sub c Elektriciteitswet 1998 lijkt verdwenen.	Een afnemer die beschikt over een aansluiting met meerdere verbindingen aangesloten op één of meer spanningsniveaus die vallen binnen dezelfde tariefcategorie voor de berekening van het transportafhankelijk transporttarief wordt geacht te beschikken over één aansluiting.	Dit punt wordt nog gezien.
VEMW	06.04	De stroomlijnning moet geen doel op zich zijn; nu is er vaak sprake van ongewenste vermenging of cherry picking, ten gunste van systeembeheerders.	Voorbeelden van ongewenste integratie zijn volgens VEMW: distributiesysteembeheerders hoeven geen transmissietarieven te betalen en zo werkt de cascade niet meer. Angst bestaat bovendien dat er vergoedingen in rekening kunnen worden gebracht waar geen enkel toezicht op is en waarmee kan worden gediscrimineerd door systeembeheerders.	Stroomlijnning is inderdaad geen doel op zich. Uitgangspunt dat het een werkbare en redelijke systematiek moet zijn. Daarbinnen is zo veel mogelijk gestroomlijnd. Het voorbeeld van de cascade klopt niet; de betreffende tarieven kunnen wel in rekening worden gebracht. In het voorgestelde systeem is er toezicht op alle tarieven en vergoedingen van systeembeheerders.
Netbeheer Nederland	06.04	De wet moet de wettelijke borging geven voor het tariefbouwwerk maar de codes de specificatie van de mogelijke tarieven.	De artikelen 6.3 en 6.4 roepen vragen op doordat delen van de tariefencodes in de wet zijn opgenomen zonder dat duidelijk is waarom bepaalde delen wel zijn opgenomen en bepaalde delen niet en hoe de in de wet opgenomen delen zich verhouden met het tarievenbouwwerk op grond van die tariefencodes.	De keuze om zaken in het wetsvoorstel vast te leggen is uitgelegd in het algemeen deel van de MvT.
Netbeheer Nederland	06.04	De woorden "vermogen of transport" dienen vervangen te worden door "vermogen en/of transport".	Tariefdragers in dit artikel worden selectief en onduidelijk beschreven. Daarnaast wordt in artikel 6.4, derde lid, onder c, voor aangesloten met een grote aansluiting van elektriciteit het transporttarief afhankelijk gemaakt van vermogen of verbruik. In het huidige tarievenbouwwerk zijn er categorieën aangesloten die zowel voor vermogen als voor verbruik betalen (MS, MS/LS en LS). Dat moet zo blijven.	In wetstekst moet 'of' gelezen worden als 'en/of', tenzij uit de bepaling duidelijk anders blijkt. In dit geval kan er dus 'en/of' gelezen worden.
TenneT	06.04	In de opsomming van artikel 6.4 lid 3 ontbreekt de tariefdrager die geldt voor systeembeheerders die zijn gekoppeld met andere systeembeheerders.		De cascadering van de tarieven wordt geregeld in artikel 6.6, derde lid, van de nieuwe versie van het wetsvoorstel.
TenneT	06.04	In lid 2 sub a staat dat het transporttarief dient ter dekking van "de kosten op dat spannings- of drukniveau". Dat betekent toch niet dat er, voor TenneT, vier aparte tarieven moeten komen, namelijk voor 110, 150, 220 en 380 kV?	Op dit moment kennen we twee tariefcategorieën, 1 voor het EHS-netvlak (220 en 380 kV) en 1 voor het HS-netvlak (110 en 150 kV).	Terecht punt. In de toelichting verduidelijkt.
TenneT	06.04	In lid 3 na "onttrekt" "of" vervangen door "en". Lid 3 sub c, "afhankelijk van het vermogen of verbruik": wie bepaalt welk van beide alternatieven het wordt? Gebeurt dat in de in artikel 6.6 lid 1 bedoelde AMvB? Die moet er dan wel komen (is volgens dat artikel facultatief).		In wetstekst moet 'of' gelezen worden als 'en/of', tenzij uit de bepaling duidelijk anders blijkt. In dit geval kan er dus 'en/of' gelezen worden.
Netbeheer Nederland	06.04	In toelichting duidelijk maken dat aangesloten alleen met behulp van een slimme meter kan aantonen dat hij "gelet op de elektriciteit die hij aan het systeem onttrekt, aan een lagere aansluitcategorie voldoende zou hebben, dan dat voor zijn invoeding noodzakelijk is". Het woordje "dat" moet nog door "die" vervangen worden.	Het vierde lid van artikel 6.4 is zeer misbruikgevoelig in het geval van aangesloten zonder slimme meter en moet dan ook beperkt worden tot situaties waarin sprake is van een slimme meter.	Aangepast
TenneT	06.04	Lid 6 klopt niet. Met een programmaverantwoordelijke vindt financiële verrekening plaats van de afwijkingen van het ingediende programma.		Aangepast
TenneT	06.04	Lid 8 betreft niet een "tarief voor transporttaak" en hoort hier dus eigenlijk niet thuis.		Aangepast

UVA-CVE	06.04	Niet uitsluiten toekomstig producententarif voor elektriciteit. Verduidelijking in de tijd variabele tarieven.	Met dit artikel wordt wettelijk vastgelegd dat er voor elektriciteit géén tarief in rekening wordt gebracht bij het invoeren van elektriciteit op het systeem; een producententarif is daarmee onmogelijk. Ontstaat er een discrepantie tussen de tariefstructuur voor elektriciteit (postzegeltarif voor alleen de ontstekkers) en voor gas (entry-exit-tarif voor de transporteur). Onjuiste stap om in STROOM juist een belemmering tot stroomlijning wettelijk vast te leggen. Toekomstige ontwikkelingen zouden kunnen leiden tot het invoeren van een producententarif voor elektriciteit als instrument om enerzijds de locatiekeuze en de inzet van productiemiddelen te waarderen voor de producent en anderzijds de wens tot het handhaven van het kostenveroorzakingsprincipe. Het is niet te voorzien in hoeverre hiertoe behoefte zal ontstaan, evenmin als is te voorzien hoe andere EU-landen over een producententarif zullen besluiten. Ook zou dit verboden staatsteun kunnen impliceren, zoals uiteengezet in European Energy and Environmental Law Review (2013 vol. 22(6), 245-262: 'A Legal Assessment of the Producer Exemption from Transport Tariffs under EU law' door A. Crespo van der Kooij & S. Lavrijssen). Tevens wordt in dit artikel het capaciteitstarief vastgelegd. Het blijft een afweging of het kostenveroorzakingsprincipe prevaleert dan wel het stimuleren van energiebesparing en eigen opwek bij een volumegeïntegreerd tarief. In elk geval is het consistent en contentieus dat voor de bepaling van het tarief alleen de capaciteit van een aansluiting nodig voor het onttrekken in ogenschouw wordt genomen. Feitelijk zou deze bepaling (lid 4) ook voor gas kunnen gelden. Een vraag die onbeantwoord blijft in STROOM betreft de in de tijd variabele tarieven. Dit artikel lijkt daar geen ruimte voor te bieden, maar verbiedt het evenmin.	Het niet instellen van een producententarif is een politieke keuze en daarom op wetsniveau vastgelegd.
NWEA, Duurzame Energiekoepel	06.04	Onderschrijft de risico's die VEMW noemt bij de integratie van wetgeving voor elektriciteit en gas.	NWEA meent dat stroomlijning alleen mogelijk is wanneer gasnetten en warmte-koude netten óók onder de verantwoordelijkheid van de "geïntegreerde netbeheerder" vallen.	De Warmtewet wordt niet opgenomen in het wetsvoorstel. Onduidelijk is wat de relatie van de opmerking met de artikelen over tariefregulering is.
Energie Nederland	06.04	Referentie blindenergetarif weghalen.	In de Tarievcodes is het in stand houden van spannings- en blindvermogenshuishouding onderdeel van de transportdienst. In de Tarievcodes wordt bovendien ook nog gesproken over blindenergie. Bij elektriciteit is nu eenmaal sprake van actief en reactief vermogen. Om die reden voegt lid 1 sub b naar de mening van Energie-Nederland niets toe.	Het is nodig om een wettelijke basis te hebben voor wat in codes geregeld wordt, dus ook het blindvermogenstarief, juist als het al in de codes is uitgewerkt.
LTO Glaskracht Nederland	06.04	Ruimte laten voor met overige systeembeheerders vergelijkbare tariefstructuur voor transmissiesysteembeheerder voor gas.	De uitzonderingsbepalingen stroken niet met het uitgangspunt van stroomlijning. Een vergelijkbare tariefstructuur wordt zeker denkbaar geacht.	Europees wordt het ook in Nederland bestaande entry-exitmodel voor TSB(gas)tarieven binnen enkele jaren vastgelegd. Het ligt dus niet voor de hand ruimte te laten voor een andere systematiek.
Energie Nederland	06.04	Toelichting lid 3 sub c en d tariefdragers.	Energie-Nederland vraagt zich af welke vermogen sub c wordt bedoeld en om wat voor capaciteit het sub d gaat. Verder vraagt Energie-Nederland zich af waarom er voor elektriciteit wordt gesproken over vermogen of verbruik op een aansluiting en voor gas enkel over capaciteit.	Vermogen is een grootheid in de natuurkunde die berekend wordt als de hoeveelheid energie per tijd. Dit correleert in de praktijk van aansluitingen sterk met de capaciteit van gas, uitgedrukt in volume per tijd (m ³ /uur). De hoeveelheid energie (calorische waarde) per volume kan variëren waardoor het beter is bij gas van capaciteit te spreken. Bij elektriciteit bestaan er aansluitingen waar op basis van feitelijk verbruik wordt afgerekend, bij gas niet.
Ver. Afvalbedrijven, Ver. Groengasproducenten	06.04	Uit MvT schrappen dat er voorheen een producententarif voor DSB gas was (schrappend "Dit was voorheen ... wel het geval.").	Er is geen wettelijke basis in vigerende wet voor producententarif.	Aangepast
Vereniging Eigen Huis	06.04	Vraagtekens bij cascdestelsel.	Mogelijk niet goed.	Het cascdestelsel is opgenomen in het wetsvoorstel.
Energie Nederland	06.04	Wij pleiten ervoor om de specifieke tariefsystemen niet in de wet, maar in ACM-codes of bij AMvB vast te leggen.	Dit biedt de mogelijkheid tot aanpassing als dat nodig blijkt. Door het op wetsniveau vast te leggen, wordt het bijvoorbeeld zeer moeilijk gemaakt de transporttarieven in de toekomst afhankelijk te maken van het gedrag van afnemers. Dit kan relevant zijn als straks innovatieve of gedragsafhankelijke transporttarieven nodig zijn voor smart grids.	Aangepast
Energie Nederland	06.04	Opname invoed- en afleverpunten in definitie, staan genoemd in lid 5.	Deze begrippen ontbreken in de begrippenlijst.	Het is niet nodig deze definities op te nemen. Dit zijn begrippen die voldoende duidelijk zijn vanuit het spraakgebruik.
GTS	06.04 (5)	Verwijder detaillering (aan wie tarieven in rekening worden gebracht en in welke eenheden).	Kan beter via tarievcodes.	Aangepast.
GTS	06.04 (5)	Verwijder verwijzing naar vergoedingen.	Indien zoals hierboven is weergegeven er wordt geopteerd voor het afzonderlijk in rekening brengen van de aansluittarieven kan de uitzondering daarop van toepassing worden verklaard.	Het is een beleidskeuze dat de wetsystematiek een vergoeding gebruikt voor een maatwerk aansluiting die een transmissiesysteembeheerder voor gas levert.
Vereniging Gasopslag Nederland	06.04 (5) (b)	Vervang 'invoed- en afleverpunten' door 'invoed- opslag- en afleverpunten'.	Sluit beter aan bij huidige NL-codes en Europese netcodes.	Bij het beschrijven van de tariefssystematiek van de transmissiesysteembeheerder voor gas is bewust gekozen voor een omschrijving die geen keuze impliceert tussen een vast (postzegel)tarief of een gedifferentieerd tarief. Dit geldt zowel voor de aansluit- als de transporttarieven. Dit creëert de ruimte om in de toekomst bepaalde typen aansluitingen (bijvoorbeeld aansluitingen op gasopslagen of invoeders) op een andere manier te behandelen.
GTS	06.04 (6)	Verwijder dit lid.	Onbalansfacturen zijn op grond van de Europese Verordening geheel markt gebaseerd en zijn daarmee noch een te beoordelen vergoeding noch een vooraf goed te keuren tarief.	Gelet op de systematiek zijn het vergoedingen. Ex-post kan beoordeeld worden of de factuur inderdaad markt gebaseerd is.
GTS	06.04 (7)	Overhevelen naar 5.16.	Betreeft tarief behandelen gas zodat het aan invoedspecificatie voldoet.	Bij de indeling van het wetsvoorstel is er gekozen voor de taken in hoofdstuk 5 en de tarieven in hoofdstuk 6.

Energie Nederland	06.05	De kosten die de systeembeheerder in verband met het verlenen van die toegang maakt, worden dus door een afzonderlijke vergoeding gedekt en moeten worden uitgesloten van het meettarief.	In artikel 6.5 is bepaald welke kosten door het meettarief worden gedekt. Daarbij wordt verwezen naar paragraaf 5.3. In artikel 5.15 lid 6, onderdeel van die paragraaf, staat dat de distributiesysteembeheerder een kostendekkende vergoeding mag vragen voor het toegang verlenen tot een aantal meetgegevens.	Dat is wat in het wetsvoorstel wordt geregeld.
VEMW	06.06	AMvB mogelijkheid producententarieef toevoegen.		Op niveau van wet is vastgelegd dat er geen producententarieef is. Nader toegelicht.
VEMW, NWEA, Duurzame Energiekoepel, Pawex, prof. Lavrijssen	06.06	Geen nadere delegatie op het gebied van tariefregulering toegestaan.	Is in strijd met het Europese recht dat bepaalt dat het aan de NRI is voorbehouden om methoden en tarieven vast te stellen.	Deze interpretatie wordt niet gedeeld. In het wetsvoorstel worden de kaders voor de tariefregulering gesteld. Waar nodig is uitwerking in lagere regelgeving mogelijk. Het is verder aan ACM hier invulling aan te geven.
TenneT	06.06	In lid 2 in niet duidelijk wat wordt bedoeld met "kunnen vergoedingen worden onderscheiden".		Het betreft een nadere beschrijving van de aanvullende vergoedingen waar de ACM retrospectief toezicht op kan uitoefenen op grond van artikel 6.10.
GTS	06.06	Wordt bij MR vastgelegd hoe de berekening van activawaarde van het transmissiesysteem voor gas plaats heeft, zoals obv Gaswet? Als dit bij STROOM obv een AMvB wordt moet dit duidelijker in wet. In elk geval dient duidelijk gemaakt te worden dat kosten die GTS niet via vergoedingen in rekening mag brengen dan expliciet via de tarieven in rekening moeten kunnen worden gebracht.		Dat vergoedingen en tarieven complementair zijn is vastgelegd in het wetsvoorstel.
GTS	06.07	In het derde lid, onderdeel a, is "indien van toepassing" tegenstrijdig met de aanhef van 3e lid, waarin staat wat dwingend in methode moet worden meegenomen.	De formulering "indien van toepassing" drukt afhankelijkheid van omstandigheden uit, maar onduidelijk is welke.	Nader geduid in de memorie van toelichting.
GTS	06.07	Beperk statische efficiëntietoets tot operationele kosten. investeringen vanaf feb. 2012 toetst ACM toch al. GTS stelt voor een nieuw lid 8 toe te voegen, waarin naar het voorbeeld van de artikelen 11 t/m 16, 22, 27, en 29 t/m 32 van de ARegV de volgende waarborgen worden opgenomen: - "8. Bij algemene maatregel van bestuur wordt bepaald welke minimale eisen gelden ten aanzien van de bepaling van het efficiënte niveau van kosten van de systeembeheerder door de Autoriteit Consument en Markt. Hierin wordt ten minste opgenomen: o welke methode(n) ACM mag gebruiken voor het vaststellen van de statische efficiëntie; o wat de minimum vereisten zijn op basis waarvan structurele vergelijkbaarheid door ACM vastgesteld kan worden; o dat ACM de structurele vergelijkbaarheid met andere systeembeheerders vooraf deugdelijk en gemotiveerd vast dient te stellen; o dat ACM deugdelijk en gemotiveerd dient aan te tonen dat de in de efficiëntietoets gebruikte data van andere systeembeheerders daadwerkelijk structureel vergelijkbaar is (met name wanneer het systeembeheerders uit andere (lid)staten betreft); o dat de efficiëntie van kosten uitsluitend bepaald mag worden door de hoogte van de kosten te vergelijken met de hoogte van kosten van structureel vergelijkbare bedrijven; o dat niet-beïnvloedbare kosten buiten de statische efficiëntietoets moeten worden gehouden; o welke kosten als (niet-)beïnvloedbaar worden beschouwd; o dat de uit de statische efficiëntietoets voortvloeiende efficiëntieverbeteringen redelijkerwijs haalbaar moeten zijn voor de systeembeheerder, zonder dat de veiligheid, operationele bedrijfsvoering of financiële positie van de netbeheerder in gevaar wordt gebracht. De efficiëntie score van een systeembeheerder wordt verhoogd indien hij aantoon dat hij de hem toegekende efficiëntie score redelijkerwijs niet kan behalen; o dat de systeembeheerders voor het wegwerken van inefficiënties tenminste een periode van 15 jaar ter beschikking krijgen; o dat bij meerdere uitkomsten van het efficiëntieonderzoek ACM verplicht is de hoogst behaalde score te gebruiken in de methode van regulering; o dat de minimum voor systeembeheerders vast te stellen efficiëntiescore 60% bedraagt; o dat de systeembeheerder wiens efficiëntie wordt vastgesteld in staat wordt gesteld om op basis van de door de ACM gebruikte dataset (met inachtneming van de eisen van betrouwbaarheid van bedrijfsgevoelige informatie) een tegenonderzoek te (laten) doen.	Er is geen Europese onderbouwing om (historische) kosten te gebruiken in een benchmark tbv statische efficiëntie. Art 13 VO schrijft voor werkelijke kosten te gebruiken "voor zover overeenkomen met vergelijkbaar SB en ..." wel tarieven benchmarken, geen (historische) kosten. Bij TenneT blijkt hoe ver ACM er naast zit met haar werkwijze. Het is strijdig met rechtszekerheid om kosten van voor 2005 (toen er nog geen regulering was) nu alsnog te gaan reguleren. Daarna volgt een enorm verhaal waarom deze inbreuk op het eigendomsrecht (art 1, rechten van de mens) niet gerechtvaardigd wordt door een algemeen belang. Zie blz. 9-14 van de GTS reactie. De kern lijkt dat Gasunie voor allerlei maatschappelijke doelen een net moest aanleggen zoals gasrotonde, kleineveldenbeleid, duurzame, betrouwbare energievoorziening. Ook is het niet fijn als de voordelen van lagere tarieven die ACM zou kunnen vaststellen naar het buitenland wegvloeien [dat is echter niet zoveel, Gasterra boekt nog voor de exportcontracten transport tot de grens]. Als de inbreuk toch plaatsheeft, moet deze expliciet bij wet aan ACM verleend worden. De onbegrensde bevoegdheid zoals vervat in artikel 6.7, derde lid, onderdeel a, is in strijd met dit legaliteitsvereiste. Een ongeclausuleerde bevoegdheid van de ACM biedt geleet op de wijze waarop het Cbb de besluiten van de ACM toetst onvoldoende rechtszekerheid voor systeembeheerders. Immers, de besluiten van de ACM worden door de rechter slechts marginaal getoetst. De rechter toetst de besluiten niet volledig en inhoudelijk, maar beoordeelt slechts of de ACM in redelijkheid tot haar besluit kon komen. Dit is in strijd met het uitgangspunt van artikel 41 lid 16 en lid 17 van de Richtlijn, dat de besluiten van de ACM indringend en adequaat moeten kunnen worden getoetst. Dit impliceert dat er een helder kader moet worden gegeven aan de bevoegdheden van de ACM. De Duitse AMvB (Anreizregulierungsverordnung) doet dit ook. Zie daar artikelen 11-16. 22. 27. 29-32.	Over de verhouding tussen wat wettelijk geregeld moet worden en wat niet is uitgebreid discussie gevoerd in het wetgevingstraject. Het huidige voorstel biedt enerzijds noodzakelijke zekerheden en anderzijds de ruimte aan ACM die haar op basis van Europese regelgeving toekomt om de methode en tarieven vast te stellen.
LTO Glaskracht Nederland	06.07	Biedt de mogelijkheid te variëren in lengte van de reguleringsperiode (3 tot 6 jaar).	Het uitgangspunt van een stabiel reguleringskader wordt ondersteund, maar de vraag is of dit bereikt wordt met een reguleringsperiode van 6 jaar. Indien (achteraf) verkeerde aannames of uitgangspunten leiden tot onbedoelde afwijkingen tussen tarieven en werkelijke kosten dan loopt dat 6 jaar door. De driejaarlijkse aanpassing van artikel 6.8 lost dit niet op.	Het is aangepast, met dien verstande dat het 4 tot 6 jaar is geworden.
TenneT	06.07	De mate waarin een systeembeheerder wordt geprikkeld om doelmatig te werken moet afhankelijk zijn van de mate waarin een systeembeheerder de gemaakte kosten kan beïnvloeden.	Een principiële uitgangspunt van het reguleringskader moet zijn dat een systeembeheerder de zekerheid heeft dat de efficiënte kosten volledig en tijdig worden vergoed. Hierbij is van belang dat de kosten moeten worden beoordeeld in het licht van de specifieke feiten en omstandigheden waaronder een investeringsbeslissing is genomen en is uitgevoerd. Een robuust en deugdelijk reguleringskader maakt een onderscheid in de kosten die voor een systeembeheerder volledig, beperkt (bijvoorbeeld RCR projecten) of geheel niet te beïnvloeden zijn. Het huidige reguleringskader maakt dit onderscheid niet en gooit alle kosten van een systeembeheerder op één hoop: de (basale) totale kostenbenadering. Doorgaans worden volledig beïnvloedbare kosten door middel van een vergelijking met andere systeembeheerders in Europa op efficiëntie getoetst. De wetgever dient in de wet vast te leggen aan welke voorwaarden deze efficiëntiebeoordeling moet voldoen. Dergelijke voorwaarden borgen de reguleringszekerheid van de systeembeheerder en zijn daarom noodzakelijk voor de verbetering van het investeringsklimaat. In Duitsland zijn wettelijke randvoorwaarden gesteld aan de efficiëntievergelijking.	De invulling is de bevoegdheid van ACM die aan deze overwegingen gehoor kan geven. Zesde lid is niet limitatief.

TenneT, GTS, Netbeheer Nederland	06.07	De opsomming van niet-beïnvloedbare kosten is te beperkt.	In het conceptwetsvoorstel worden slechts enkele niet-beïnvloedbare kosten uitgesloten van de efficiencymaatregelen. Deze limitatieve opsomming is te beperkt. In algemene zin dient een bepaling opgenomen te worden waarbij niet-beïnvloedbare kosten volledig worden verrekend in de gereguleerde tarieven. Het betreft bijvoorbeeld kosten die voortvloeien uit grensoverschrijdende kostentoe wijzing op basis van EU-wetgeving zoals InterTSOcompensation en Cross Border Cost Allocation. Zoals reeds benoemd kwalificeren ook historische kapitaalkosten als niet-beïnvloedbare kosten.	Het zesde lid is niet limitatief. Het is aan ACM te beoordelen of ook andere kosten op deze wijze behandeld moeten worden. In deze bepaling wordt alleen ingegaan op zaken die volgen uit het wetsvoorstel.
Netbeheer Nederland	06.07	Een nieuwe bepaling opnemen mbt kosten voor de verwerving van bestaande netten (vgl. artikelen 41b, eerste lid, onder g, E-wet / 81b, eerste lid, onder f). Voor die incidentele kosten dient een haakje te worden gemaakt in artikel 6.9 met betrekking tot het tariefbesluit.		Aangepast. Hiertoe is een nieuw artikel toegevoegd.
TenneT	06.07	Er dient een wettelijke termijn te worden vastgesteld voor de definitieve vaststelling van de methodebesluiten (voorafgaand aan de start van de reguleringsperiode).		Een methodebesluit moet naar zijn aard vastgesteld worden voordat een nieuwe reguleringsperiode in kan gaan. Dit behoeft geen nadere regeling.
prof. Lavrijsen	06.07	Gedetailleerde bepalingen voor voorbereidingsprocedure methodebesluit.	Punt uit evaluatie.	Vorbereidingsprocedure is overeenkomstig Awb.
Netbeheer Nederland	06.07	Graag tbv kosten voor het volgen van een door de wetgever of toezichthouder gesanctioneerde of voorgeschreven gedragslijn die later onjuist is geoordeeld (deze kosten dienen in de maatstaf te mogen worden meegenomen).	Daarbij kan gedacht worden aan terugbetalingen naar aanleiding van de Dobbestroom-uitspraak van het CBB (ECLI:NL:CBb:2014:14) over de periode dat op grond van die uitspraak geen sprake was van een aansluiting. Dit betreft zeer grote bedragen.	ACM bepaalt welke kosten meegenomen worden. Als de uitvoering van een bindende gedragslijn efficiënte kosten oplevert, komen deze in de toegestane inkomsten, anders niet.
Energie Nederland	06.07	Graag zien wij hierop een nadere toelichting tegemoet.	Uit lid 1 blijkt, dat een methodebesluit voortaan wordt vastgesteld voor een periode van zes jaar, hoewel in de huidige praktijk immer een methodebesluit voor een periode van drie jaar is vastgesteld. Energie-Nederland wijst in dat kader volledigheidshalve nog op de Europese framework guidelines ten aanzien van de tariff harmonisation. Daarin staat opgenomen, dat bij gas elke vier jaar (of eerder) de tariff methodology opnieuw moet worden vastgelegd en onderbouwd.	Het is aangepast, met dien verstande dat het 4 tot 6 jaar is geworden.
GTS	06.07	Haal belang van 'betaalbaar' weg bij energievoorziening.		De betaalbaarheid van de energievoorziening is het beleidsdoel dat ten grondslag ligt aan de tariefregulering.
TenneT	06.07	In artikel 6.7 lid 2 is bepaald dat het methodebesluit ten doel heeft te bereiken dat een systeembeheerder geprikkeld wordt tot een doelmatige bedrijfsvoering en daarbij rekening moet houden met het belang van een rendement dat in het economisch verkeer gebruikelijk is. De wijze waarop de bepaling is geformuleerd leidt er toe dat het belang van een rendement van ondergeschikt belang is.	Alle genoemde belangen in lid 2 zouden gelijk gewogen moeten worden bij de vaststelling van de methodebesluiten. De (te) sterke focus op kostenreductie is niet langer gepast in een tijd waarin systeembeheerders significante investeringen moeten doen om de energietransitie te faciliteren. Daarnaast is het criterium van "een rendement dat in het economisch verkeer gebruikelijk is" vaag en open, waardoor ACM onvoldoende handvaten heeft om hier een adequate invulling aan te geven. Ook in de Duitse Stromnetzentgeltverordnung (StromNev) is een aantal beleidsuitgangspunten gedefinieerd door de wetgever voor de vaststelling van het redelijk rendement StromNev (paragraaf 7). Zo is ten aanzien van de vergoeding voor eigen vermogen bepaald dat deze onder meer rekening moet houden met de specifieke risico's voor de betreffende netbeheerder en omstandigheden op de nationale en internationale kapitaalmarkt. Ook dient bij de vaststelling rekening te worden gehouden met de vaststelling van vergelijkbare netbeheerders (level playing field). Tevens is in België de methode tot vaststelling van het rendement (grotendeels) bij wet vastgelegd. Zo heeft TenneT de voorkeur om bijvoorbeeld de volgende beleidsuitgangspunten in de wet op te nemen: - het rendement moet in lijn liggen met het rendement voor vergelijkbare transmissiesysteembeheerders in Europa (level playing field); - het rendement rekening houdt met de werkelijke rendementseisen van vermogensverschaffers.	Aangepast
TenneT	06.07	In het zesde lid van dit artikel wordt bepaald dat er geen efficiencyverbetering toegepast wordt op de kosten die systeembeheerders afdragen aan andere systeembeheerders. In dit lid wordt gesproken over kostenrekening, terwijl in artikel 6.4 lid 3 wordt gesproken over het in rekening brengen van transporttarieven bij andere systeembeheerders. Dit komt niet overeen.		Aangepast
TenneT, Netbeheer Nederland	06.07	In lid 3 van dit artikel wordt gesproken van de verwachte efficiëntieverbetering. Het is juist om te spreken van een efficiëntieontwikkeling (denk hierbij aan de mogelijkheid van negatieve x-factoren).		Dit berust op een misverstand. In de huidige wet kan de x-factor negatief zijn. In het wetsvoorstel komt de x-factor niet terug. Waar bij de efficiëntieverbetering op bedoeld wordt is de zogenaamde frontier shift. Die kan niet negatief zijn. Bedrijven worden immers naar zijn aard niet minder efficiënt.
Netbeheer Nederland	06.07	In toelichting een passage opnemen als: "Specifiek geldt daarbij dat ACM bij het vaststellen van de vergoeding voor verschaffers van vreemd vermogen rekening dient te houden met wat in het economisch verkeer prudent financieringsbeleid wordt geacht voor ondernemingen die vergelijkbaar zijn met systeembeheerders".	In artikel 6.7, derde lid, onder c, wordt geregeld dat in het methodebesluit de wijze van vaststelling van het "rendement op vermogen" wordt bepaald. Het valt op dat term "redelijk rendement" uit de E-wet en de Gaswet niet terugkomt. In het tweede lid en in de toelichting bij de voorgestelde bepaling wordt verduidelijkt dat het gaat om "een rendement dat in het economisch verkeer gebruikelijk is".	Nader geduid in de memorie van toelichting.
GTS	06.07	lid 3 beperk de reikwijdte van de efficiëntietoets tot de beïnvloedbare operationele kosten van de systeembeheerder: "a. het efficiënte niveau van beïnvloedbare operationele kosten van de systeembeheerder".		Het is aan ACM hier invulling aan te geven.
GTS	06.07	Opnemen dat de (kapitaal)kosten van de systeembeheerder op grond van een gestandaardiseerde activawaarde moet worden bepaald én de wijze waarop deze GAW dient te worden vastgesteld. Toevoegen in artikel 6.7 nieuw lid 7: "Bij de wijze van berekening van de verwachte efficiënte kosten wordt ten behoeve van de kapitaalkosten de gestandaardiseerde activa waarde gebruikt, welke wordt bepaald op basis van geïndexeerde historische kosten verminderd met afschrijvingen".	Dit is op dit moment in de MR Gas geregeld en zou - in het belang van de rechtszekerheid van de systeembeheerders - een essentiële bepaling in de wettekst moeten zijn.	Het rekening houden met de financierbaarheid is opgenomen.

TenneT	06.07	RCR projecten moet via een projectspecifieke toets op efficiëntie worden beoordeeld.	De huidige reguleringspraktijk van ACM is dat bijzondere (RCR) investeringen twee keer op doelmatigheid worden getoetst: allereerst via een projectspecifieke doelmatigheidstoets waarbij rekening wordt gehouden met alle relevante feiten, eisen en de specifieke marktomstandigheden waaronder de investeringsbeslissing is genomen. Deze toets wordt uitgevoerd door ACM om tussentijds tariefruimte te creëren voor investeringen die gedurende een reguleringsperiode in gebruik worden genomen. De tweede toets is de internationale benchmark waaruit één efficiëntiemeting volgt voor de operationele kosten en (historische) kapitaalkosten van TenneT. In de praktijk ziet men dat de scores van de projectspecifieke toets en de scores op basis van de benchmark zeer ver uiteenlopen. Het gevolg van deze benadering is dat TenneT geen (investerings)zekerheid heeft over de vergoeding van de efficiënte kosten van deze bijzondere investeringen. De internationale benchmark is inferieur aan een projectspecifieke doelmatigheidstoets om RCR projecten op doelmatigheid te toetsen. De internationale benchmark kan geen recht doen aan alle specifieke feiten en omstandigheden waaronder deze investeringen hebben plaatsgevonden. Bovendien kan de doelmatigheid niet worden herleid tot specifieke investeringen (zoals dat wel het geval is voor een beoordeling op projectbasis). Herleidbaarheid van (in)efficiëntie is essentieel voor het verbeterpotentieel. Problemen rondom de vergelijkbaarheid en beschikbaarheid van data staan hoog op het lijstje. Gelet op de internationale fundamentele kritieken en onzekerheden ten aanzien van internationale benchmarking is het gebruik van dit instrument de laatste jaren sterk afgenomen. Ook in Europa wordt dit instrument nog maar beperkt gebruikt (naast Nederland, alleen in Duitsland, Denemarken en Noorwegen). In deze landen worden echter alleen efficiëntiedoelstellingen toegepast op die kosten die voor de systeembeheerder te beïnvloeden zijn (anders dan de totale kostenbenadering in Nederland).	De invulling is de bevoegdheid van ACM.
Gasterra, VEMW	06.07	Regulering elke 4 jaar herzien.	ACER schrijft voor ten minste elke 4 jaar tarievenmethode van TSB gas te evalueren.	Het is aangepast, met dien verstande dat het 4 tot 6 jaar is geworden.
GTS	06.07	Sta 'redelijk rendement op investeringen' of 'nodige winst op investeringen' toe, zoals in G-wet, niet slechts 'rekening houdend met het belang van een rendement dat in het economisch verkeer gebruikelijk is.'	Artikel 13 en considerans randnummer 7 van de gasverordening.	In de memorie van toelichting wordt toegelicht waarom de nieuwe verwoording systeembeheerders meer zekerheid kunnen ontlenen aan de voorgestelde formulering.
TenneT	06.07	TenneT constateert dat het huidige wetsvoorstel ontbreekt aan concrete beleidskader voor de invulling van concrete reguleringsparameters in de methode van regulering door de ACM (zoals dat wel het geval is in de door ons omringende landen).	De ACM komt volledige vrijheid toe om de methode van de belangrijkste reguleringsparameters vast te stellen. Het betreft hier het efficiëntieniveau van een systeembeheerder (beter bekend als de statische efficiëntieparameter); de verwachte efficiëntieverbetering ('de dynamische efficiëntieparameter') en het rendement op vermogen (als bedoeld in artikel 6.8, eerste lid sub a tot en met d). Enerzijds wordt van systeembeheerder verwacht dat zij de komende jaren veel moeten investeren om de energietransitie te waarborgen. Anderzijds wordt in het wettelijk kader geen investeringszekerheid geboden door de voor een systeembeheerder meest significante risico in te perken, namelijk het reguleringsrisico. Het risico op regulatorisch opportunisme (in de internationale reguleringsliteratuur beter bekend als regulatory opportunism) werkt verlamdend op het doen van investeringen. Om het investeringsklimaat te verbeteren is het noodzakelijk dat in ieder geval een beleidskader voor de invulling van de belangrijkste reguleringsparameters wordt vastgesteld, zoals ook is gebeurd in de door ons omringende landen (Duitsland, België).	Over de verhouding tussen wat wettelijk geregeld moet worden en wat niet is uitgebreid discussie gevoerd in het wetgevingstraject. Het huidige voorstel biedt enerzijds noodzakelijke zekerheden en anderzijds de ruimte aan ACM die haar op basis van Europese regelgeving toekomt om de methode en tarieven vast te stellen.
Netbeheer Nederland	06.07	Verduidelijken van de reguleringsperiode van 6 jaar.	In het bijzonder in relatie tot de mogelijkheid om inkomstenbesluiten tussentijds bij te stellen. Hoe wordt er in de methode en tussentijds bijgestelde inkomstenbesluiten omgegaan met nieuwe activiteiten of door bijvoorbeeld nieuwe ontwikkelingen sterk gewijzigde activiteiten.	Het is aangepast, met dien verstande dat het 4 tot 6 jaar is geworden.
Netbeheer Nederland	06.07	Verduidelijking over de voorgestane praktijk met betrekking tot het "indien van toepassing" vaststellen van "het efficiëntieniveau van een systeembeheerder" uit het oogpunt van robuustheid en voorspelbaarheid van de regulering.		Nader geduid in de memorie van toelichting.
GTS	06.07	Vervangende tekst voor artikel 6.7 lid 4: "De rekenvolumina zijn gebaseerd op daadwerkelijk gefactureerde volumina in eerdere jaren, tenzij een betere schatting beschikbaar is. In het geval van nieuwe tarieven zal de ACM in ieder geval de rekenvolumina schatten".		De tekst in het wetsvoorstel sluit aan bij de bestaande wetgeving. Gefactureerde volumina zijn altijd de beste databron voor schattingen.
GTS	06.07	Voeg andere criteria uit VO toe waaraan ACM zich moet houden.	Bijvoorbeeld dat tarieven de marktluiditeit, de efficiënte handel en concurrentie moeten bevorderen, en het bieden van stimulansen voor het doen van investeringen.	De verordening werkt direct en dient niet te worden overgeschreven in nationale wetgeving.
Netbeheer Nederland	06.07	Voor DSO's in toelichting opnemen dat de methode van regulering uitgaat van outputregulering.		Het is aan ACM hier invulling aan te geven.
Duurzame Energiekoepel	06.07, 06.09, 06.10	Waardevolle rol voor ACM in vaststelling tarieven. Kosteniveau voor aanleg en onderhoud maximaal gelijk aan niveau dat in de markt tot stand zou zijn gekomen, waarbij de netbeheerders wel - gesocialiseerd- extra kunnen investeren in innovatie en samenwerking.	Gaat om centraal en decentraal, hernieuwbaar en fossiel, elektriciteit, gas en warmte, opslag en smart grids.	Wegens het ontbreken van marktwerking beoogt de regulering dat de kosten en tarieven redelijk blijven. Dit betreft ook de mogelijkheid voor investeren.
Gasunie	06.07-06.09	Bouw inkadering van bevoegdheden van ACM in, zodat het past bij Europees <i>level playing field</i> en garantie dat redelijk rendement op staatsdeelname mogelijk blijft.		Deze inkadering is in het wetsvoorstel opgenomen.
GTS	06.08	Artikel 6.8 lid 2 onderdeel c vervangen door: "relevante wijzigingen die in de reguleringsperiode in relevante Europese wet en regelgeving, deze wet of daarop gebaseerde bepalingen, zijn gedaan".		Aangepast
Netbeheer Nederland	06.08	De tekst van of toelichting bij artikel 2, onder c, zou duidelijk moeten maken dat ook de mutaties in operationele kosten van de drie meest recente jaren worden betrokken bij de efficiëntiebepaling.		De efficiëntiebepaling van de operationele kosten worden juist alleen aangepast bij methodebesluit.

TenneT	06.08	Het is van groot belang dat uit dit artikel expliciet blijkt welke reguleringsparameters geactualiseerd dienen te worden na afloop van de eerste drie jaren van de reguleringsperiode.	Tevens dient nader uitgewerkt te worden met welke "relevante wijzigingen die in een reguleringsperiode in de wet, of daarop gebaseerde bepalingen zijn gedaan" (als bedoeld in lid 2 sub c) bij het bepalen van de inkomsten in de laatste drie jaar rekening mee moet worden gehouden. Wat er nu staat is onduidelijk.	Aangepast
Netbeheer Nederland	06.08	In artikel 2, onder b, verwijzen naar de kosten voor "de investeringen van de drie meest recente jaren waarvan gevalideerde gegevens bestaan".	In het derde jaar van de regulering zijn de investeringskosten van in ieder geval het derde jaar nog niet bekend.	Aangepast
GTS	06.08	In artikel 6.8 lid 1 toevoegen onderdeel f: "een actuele berekening van de gestandaardiseerde activawaarde en operationele kosten van de systeembeheerder". Artikel 6.8. lid 2 onderdeel b kan als gevolg van het toevoegen van onderdeel f worden verwijderd.		Het is van belang dat het voor ACM mogelijk is de statische efficiëntie van systeembeheerders te toetsen, omdat dit kan verzekeren dat tariefbetalers niet (onnodig veel) hoeven te betalen voor inefficiënties. Dit wordt daarom gehandhaafd.
Netbeheer Nederland	06.08	In artikel 6.8 over het inkomstenbesluit zal de nacalculatie van die kosten moeten worden geregeld.	Artikel 6.7, zesde lid, voorziet in een bepaling met betrekking tot de (niet-beïnvloedbare) inkoopkosten van bovenliggende elektriciteitsnetbeheerders (vgl. artikel 41b, tweede lid, E-wet).	Deze nacalculatie kan plaatshebben in het tariefbesluit.
Netbeheer Nederland	06.08	In de toelichting bij artikel 2, onder a, zou kunnen worden geëxpliciteerd dat de parameters waarmee de WACC is bepaald tussentijds herzien kunnen worden.	De rekenmethode en de wijze van vaststelling van de parameters (bijvoorbeeld de samenstelling van een peer group) is onderdeel van het methodebesluit.	Deze benadering behoort tot de mogelijkheden. Dit wordt echter niet op wetsniveau geregeld. Het is namelijk aan ACM hier invulling aan te geven.
Netbeheer Nederland	06.08	In het eerste lid van artikel 6.8 bepalen dat in het inkomstenbesluit de verwachte efficiënte kosten en de verwachte (daadwerkelijke) inkoopkosten van de bovenliggende netbeheerders en kosten voor objectieveerbare regionale verschillen worden betrokken.	Verwezen wordt naar de hiervoor bij artikel 6.7 gemaakte opmerkingen over de bepaling van het efficiëntieniveau, het rendement en de nacalculatie van de inkoopkosten van de bovenliggende netbeheerders en de kosten voor objectieveerbare regionale verschillen.	Over de verhouding tussen wat wettelijk geregeld moet worden en wat niet is uitgebreid discussie gevoerd in het wetgevingstraject. Het huidige voorstel biedt enerzijds noodzakelijke zekerheden en anderzijds de ruimte aan ACM die haar op basis van Europese regelgeving toekomt om de methode en tarieven vast te stellen.
Netbeheer Nederland	06.09	ACM zou de correcties en uitkomsten genoemd in de onderdelen van het derde lid moeten (in plaats van kan) betrekken bij het vaststellen van de tarieven.		Aangepast
VEMW	06.09	Correctiemogelijkheden tariefregulering beperken.	Daarnaast is de voorgestelde wijziging met betrekking tot de verschillende correctiemogelijkheden die de NRI mag toepassen bij de vaststelling van de jaarlijkse tariefbesluiten inhoudelijk onacceptabel. De bevoegdheid van de NRI om de tarieven jaarlijks te corrigeren op basis van de verschillen tussen de verwachte efficiënte kosten en de gerealiseerde efficiënte kosten zal de doelmatigheidsprikkels voor systeembeheerders volledig teniet doen.	Aangepast
Energie Nederland	06.09	Energie-Nederland stelt voor om in artikel 6.9 op te nemen dat het tariefbesluit voor GTS uiterlijk op 1 december wordt genomen en bekend wordt gemaakt en dat de transmissiesysteembeheerder gas tegelijkertijd een inschatting maakt van de wijzigingen van de landelijke transportkosten voor de twee daaropvolgende kalenderjaren.	Het leveringstarief voor gas kent een transportcomponent in verband met de verschillende tarieven per GOS'en. De huidige werkwijze is dat deze component wordt geschat en dat het risico van onjuiste schatting bij de leverancier ligt. Om de juiste leveringstarieven tijdig aan ACM te kunnen melden, is het echter noodzakelijk dat GTS de tariefbesluiten tijdig neemt en bekend maakt.	Krachtens 6.12, zesde lid, kan in een AMvB de procedure nader vastgelegd worden, waarbij praktische aspecten als gesuggereerd voor de hand liggende elementen zijn. Ook ligt hier een rol voor de ACM.
Netbeheer Nederland	06.09	Het derde lid, onderdeel b, sub 3, wederkerig maken dat ook voor de systeembeheerders positieve correcties kunnen worden gemaakt als gevolg van toekomstige taken, bijvoorbeeld op het gebied van verkabeling.		Deze wederkerigheid is al opgenomen in het wetsvoorstel.
GTS	06.09	In artikel 6.9 derde lid onderdeel a toevoegen: "4e nacalculaties van kosten en opbrengsten die op grond van de methode van regulering bedoeld in artikel 6.7, dienen plaats te vinden". Artikel 6.9. derde lid onderdeel b onder 1 vervangen: "die zijn of worden vastgesteld met inachtneming van onjuiste of onvolledige gegevens en de ACM, indien hij de beschikbaarheid had over juiste of volledige gegevens, andere tarieven zou hebben vastgesteld". Schrappen artikel 6.9, derde lid onderdeel b onder 2.	het kunnen toepassen van correcties die in de praktijk voorkomen maar die door de huidige formulering niet door ACM worden meegenomen, omdat artikel 6.9. derde lid onderdeel b onder 1 bepaalt dat alleen indien het gebruik van de juiste gegevens er toe zou leiden dat de tarieven in aanmerkelijke mate zouden afwijken van de vastgestelde tarieven er sprake kan zijn van aanpassing. In het geval van GTS, waar de tarieven algemeen gesocialiseerd worden over grote rekenhoeveelheden betekent dit dat voor GTS bijvoorbeeld enkele honderdduizenden euro's niet tot aanpassing zal leiden omdat het effect op de tarieven verwaarloos is. Omdat de mogelijkheden voor nacalculatie nadrukkelijk ook van toepassing worden verklaard op andere kostenonderdelen die conform het methodebesluit onderdeel zijn van de toegestane kosten en na gecaluleerd dienen te worden. bv brandstof, stikstof en flexibiliteit	Aangepast, behoudens het schrappen van artikel 6.9, derde lid, onderdeel b, onder 2, want dit heeft altijd goed gefunctioneerd.
GTS	06.09	In artikel 6.9 lid 2 onderdeel b en c aanpassen: "b. de redelijk geschatte efficiënte vermogenskosten die een systeembeheerder zal maken met betrekking tot nog niet in gebruik genomen investeringen die de procedure bedoeld in artikel 3.35, eerste lid, aanhef en onderdeel c, van de Wet ruimtelijke ordening doorlopen of die op grond van artikel 5.6, vierde lid of artikel 2.16, derde lid plaatsvinden.; c redelijk geschatte efficiënte kosten die een systeembeheerder maakt voor in gebruik genomen investeringen die de procedure, bedoeld in artikel 3.35 eerste lid, aanhef en onderdeel c, van de Wet ruimtelijke ordening doorlopen of die op grond van artikel 5.6, vierde lid of artikel 2.16, derde lid plaatsvinden".	Continueert G-wet.	Het is geen doel op zich op dit punt de regeling in de Gaswet voort te zetten. De regeling inzake uitbreidingsinvesteringen vervalt, omdat die regeling niet goed werkt. Dit is mede door GTS aangekaart. In de plaats hiervan komt het direct doorberekenen van kosten van RCR-projecten in de tarieven (zogenaamde t-0 regulering).
Netbeheer Nederland	06.09	In derde lid, onderdeel a, sub 2, tekst verduidelijken dat deze correctie alleen geldt voor transmissiesysteembeheerders (zoals blijkt uit de toelichting).		Aangepast
TenneT	06.09	In lid 2 sub a dient te worden volstaan met "op grond van het inkomstenbesluit als bedoeld in artikel 6.8".		Aangepast
TenneT	06.09	In lid 2 sub b en c is sprake van redelijke geschatte "efficiënte" vermogenskosten. "Efficiënte" zou hier geschrapt moeten worden. Dit lijkt te namelijk te impliceren dat ACM reeds een doelmatigheidstoets zou moeten doen op het onderhanden werk (tijdens de bouwfase). Dit is uitdrukkelijk niet de bedoeling. Investerings worden pas na ingebruikname op doelmatigheid getoetst door ACM.		Aangepast
TenneT	06.09	In lid 3, aanhef, "kan" dient vervangen te worden door "zal". De systeembeheerder heeft recht op vergoeding van de efficiënte kosten die hij maakt ten behoeve van de uitvoering van zijn wettelijke taken.	Ook als het hiervoor noodzakelijk is om een nacalculatie uit te voeren. Het kan niet zo zijn dat de ACM enige beoordelvrijheid toekomt als het gaat om: - de uitkomsten van procedures te betrekken bij de tarieven; - het wel of niet toepassen van omzetregulering (de redenen waarom omzetregulering voor TenneT in de huidige E-wet is verankerd zijn niet gewijzigd): kosten transmissiesysteembeheerder zijn niet afhankelijk van afzet!	Aangepast
Netbeheer Nederland	06.09	In toelichting bij derde lid, onderdeel a, sub 3 ingaan op de eventuele verschillen met de huidige artikelen 41c, vijfde lid, E-wet / 81c, vijfde lid, Gaswet.		Aangepast

Gasterra	06.09	Sta meerjarige tarieven toe, maak van 6.9 (6) "De tarieven gelden voor een jaar, behoudens voor zover ACM in overeenstemming met het vierde lid afzonderlijke tarieven voor meerjarige transportovereenkomsten tussen de transmissiesysteembeheerder voor gas en een systeemgebruiker heeft vastgesteld."	Europese codes.	Dit kan bij AMVB worden uitgewerkt.
VEMW	06.09	VEMW wil niet dat er altijd een correctie plaatsvindt op basis van de gerealiseerde efficiënte kosten.		Prikkel moet inderdaad niet worden weggenomen. Artikel is aangepast en toelichting verduidelijkt.
GTS	06.09	Zorg dat bijzondere investeringen (incl. tbv de kleine velden) ook tussentijds in de tarieven kunnen worden meegenomen.	Artikel 82 van de Gaswet.	De achtergrond van t-0-regulering is de grote investeringsopgave waar systeembeheerders, met name de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit, voor staan. Vooral grote projecten spelen hierbij een belangrijke rol. Grote projecten vallen onder de RCR en daarvoor geldt t-0-regulering. Er is geen aanleiding de reikwijdte van t-0-regulering uit te breiden.
GTS	06.10	De term 'redelijk' is te ruim. Volgens de toelichting wordt hiermee bedoeld dat de ACM kijkt of de in rekening gebrachte vergoeding de werkelijke kosten reflecteert. Dit criterium moet in de wet en 'redelijk' vervangen door 'kosten reflectief'.	De term 'redelijk' heeft geen enkele basis in de Europese regels en sluit niet aan bij het systeem van tariefregulering. In artikel 6.10 is de expliciete mogelijkheid van de ACM opgenomen om op eigen initiatief en op verzoek van een systeemgebruiker de vergoedingen achteraf te toetsen. Niet is bepaald dat dit kan leiden tot aanpassing van de vergoedingen binnen welke termijn nog naar vergoedingen uit het verleden kan worden gekeken. Zonder duidelijke criteria leidt dit tot ongewenste financiële risico's.	Aangepast
Netbeheer Nederland	06.10	Ervoor zorgen dat vergoedingen voor frequent voorkomende werkzaamheden, waaronder het wijzigen van de aansluitingen, mogen worden berekend op basis van voorcalculatorische gemiddelde kosten.	Ter vermijding van onnodige kosten en administratieve lasten. Dit dient te worden verduidelijkt ter vermijding van geschillen op basis van de tarievcodes. De in rekening gebrachte vergoedingen kunnen derhalve 'redelijk' en 'kosten georiënteerd' zijn zonder de werkelijke kosten van de individuele werkzaamheden te reflecteren. Hiermee kan bijvoorbeeld de maatschappelijk zeer doelmatige praktijk van de systeembeheerders voor wijzigingen van de aansluitingen op basis van een digitale intake en geautomatiseerde afhandeling in stand blijven.	Nader geduid in de memorie van toelichting.
Energie Nederland	06.10	In lid 1 staat bepaald, dat ACM de door de systeembeheerder in rekening gebrachte vergoedingen kan toetsen. De vergoedingen dienen redelijk, niet-discriminerend en transparant te zijn. Naar de mening van Energie-Nederland geldt dit niet alleen voor de vergoedingen die de systeembeheerder in rekening brengt, maar ook voor de door hem in rekening gebracht tarieven. Voorts dient de toetsing door ACM transparant te zijn voor de systeemgebruikers.		Ja, dat klopt. Dat tarieven redelijk zijn volgt uit de tariefreguleringssystematiek
Energie Nederland	06.11	Foute verwijzing opheffen (5.8 lid 4 moet zijn 5.7. lid 4).		Aangepast
Netbeheer Nederland	06.11	In het tweede lid staat het woordje 'euro' op de verkeerde plaats.		Aangepast
TenneT	06.11	In lid 2 wordt bedoeld tot uitdrukking te brengen, neemt TenneT aan, dat schadevergoedingen die een gevolg zijn van grove nalatigheid van TenneT tot een bedrag van 10 miljoen euro voor die schadevergoedingen bij elkaar voor eigen rekening van TenneT blijven. Het is wenselijk dit in de wet duidelijker te verwoorden.		Aangepast
TenneT	06.11	Verwijzing naar artikel 5.8, vierde lid, klopt niet (moet artikel 5.7, vierde lid, zijn).		Aangepast
TenneT	06.12	De mate waarin een systeembeheerder wordt geprikkeld om doelmatig te werken moet afhankelijk zijn van de mate waarin een systeembeheerder de gemaakte kosten kan beïnvloeden.	In artikel 6.12, tweede lid, van het conceptwetsvoorstel is bepaald dat de investeringen in het transmissiesysteem op zee eenmalig projectspecifiek worden beoordeeld. In het licht van de investeringszekerheid hecht TenneT er groot belang aan dat deze beleidsmaatregel wordt uitgebreid naar alle RCR projecten (waaronder het transmissiesysteem op zee).	Het is aan ACM hier invulling aan te geven.
TenneT	06.12	In het concept wetsvoorstel zijn bepalingen opgenomen met betrekking tot de wijze en het moment waarop de kapitaalkosten voor het transmissiesysteem op zee worden vergoed. TenneT stelt voor nader met EZ van gedachten te wisselen omtrent een wettelijke bepaling over de wijze waarop de operationele kosten voor het transmissiesysteem op zee worden vergoed. In Duitsland is dit vormgegeven via een lump sum benadering (als onderdeel van de t-0 systematiek, zoals ook voorgesteld in artikel 6.9).		Invulling van de t-0-regulering is aan ACM.
NWEA, Duurzame Energiekoepel	06.12	Kosten van het net op zee genoemd in Kamerbrief 31.510-49 van 18 juni 2014 zijn te hoog.	NWEA stuurt hierover aparte brief, maar signaleert dit hier gezien de grote invloed op de uitrol van het net op zee en dus voor de relevante artikelen en toelichting daarover.	Naar de kosten van het net op zee is onderzoek gedaan. Er is geen aanleiding te veronderstellen dat de uitkomsten van dit onderzoek onjuist zouden zijn.
TenneT	06.12	TenneT stelt voor in de Memorie van Toelichting op te nemen dat bij de eenmalige projectspecifieke toets wordt aangesloten bij de huidige praktijk van de ACM van de toetsing van doelmatigheid van bijzondere uitbreidingsinvesteringen en investeringen van nationaal belang (RCR).		Tariefregulering van netten op zee is aangevuld; projectspecifieke toets wordt niet langer voorgeschreven. Het is aan ACM daar invulling aan te geven.
Netbeheer Nederland	06.13	Juiste reikwijdte opnemen. Niet de bedoeling dat er een reservetarief moet komen voor alle aansluitingen groter dan 3*80A (in plaats van de huidige veel beperktere regeling en niettegenstaande het feit dat aan een uitbreiding van de reikwijdte in de praktijk geen behoefte bestaat).	Of is dit juist de bedoeling?	Aangepast
GTS	06.13	Tweede lid. Het is onduidelijk of dit lid ook voor gas geldt.		Aangepast
TenneT	06.15	Deze bepaling (6.15 lid 2) heeft geen toegevoegde waarde ten opzichte van artikel 16 lid 6 van Verordening 714/2009 en is daarmee overbodig.	Daarnaast zou naar de letter van dit artikelid de bepaling ook van toepassing zijn op BritNed. Hiervoor zou echter een uitzondering moeten gelden gegeven het feit dat BritNed een ontheffing heeft op basis van de Verordening (merchant lines), maar wel gecertificeerd/aangevraagd is/dient te worden als internetconnectorbeheerder.	Aangepast
GTS	06.15	Het is onduidelijk of dit artikel ook voor GTS geldt dan wel wat de precieze strekking van het artikel is. Een interconnectorbeheerder voor gas wordt o.b.v. artikel 4.2 lid 1 onderdeel d aangewezen indien het transmissiesysteem slechts bestaat uit een interconnector.	Het is GTS onduidelijk wat in paragraaf 5.1 van MvT wordt bedoeld, aangezien de interconnector BBL geen eigendom is en geen onderdeel uitmaakt van het systeem van GTS. GTS verwijst hier ook naar de onduidelijkheid ten aanzien van de definitie van interconnector.	Aangepast
GTS	06.15	Tweede lid welke 'in verordening 715/2009 genoemde doelen' worden hier bedoeld?		Aangepast
BBL	06.15 (2)	Vervang 'interconnectorbeheerder' door 'interconnectorbeheerder voor elektriciteit'.	Deze opbrengstverdeling geldt niet voor gas.	Aangepast

Energie Nederland	07.03	Toelichten of aanpassen.	Een toelichting op dit artikel ontbreekt in de Memorie van Toelichting. Dit is des te vreemder aangezien het hier zou gaan over het vaststellen van regels over voorwaarden tussen commerciële partijen. Dit is iets tussen marktpartijen.	Aangepast
TenneT	07.06	De huidige marktinzichting (inclusief alle geldende spelregels) biedt alle handvatten die nodig zijn voor een beurs om beursovereenkomsten adequaat af te handelen. Artikel 7.6, derde lid, (en dus ook artikel 86e lid 3 van de huidige Elektriciteitswet 1998) is daarmee niet alleen overbodig, ook schuilt er het gevaar dat er door de transmissiesysteembeheerder medewerking aan uitzonderingsposities verleend zal moeten worden. Dit druist in tegen de verplichting van de systeembeheerder om non discriminatoir te handelen en heeft dit zonder twijfel gevolgen voor de huidige verantwoordelijken en rollen in de huidige marktinzichting.		Bepaling waarop wordt gedoeld is inmiddels opgenomen in art. 7.5 lid 4. Gelet op het karakter van beleidsneutrale omzetting wordt dit niet gewijzigd.
Energie Nederland	07.06	Het begrip 'beurs' wordt genoemd hier, maar moet nog gedefinieerd worden in de wet.		Het begrip "beurs" is voldoende duidelijk in het spraakgebruik. Ook in de huidige E- en G-wet is dit niet gedefinieerd. Door de aanwijzing zal in elk geval duidelijk zijn wanneer er sprake is van een aangewezen beurs.
Energie Nederland	07.07	Aanpassen zodat voor gas niet elke afwijking van het programma op uurbasis automatisch tot kosten leidt.	In de huidige Gaswet staat dat een programmaverantwoordelijke verantwoordelijk is voor de afwijking van zijn programma. Dit biedt de mogelijkheid om de onbalans zelf op te lossen. Voor gas kennen we namelijk een einde-dag-settlement waarbij marktpartijen zoveel mogelijk voor het eind van de dag in balans zouden moeten zijn. Onbalans op uurbasis heeft niet direct consequenties.	Aangepast
TenneT	07.07	Het is niet wenselijk dat systeembeheerders programmaverantwoordelijkheid kunnen dragen.		Dat kan ook niet.
VEMW	07.07	Huishoudelijke afnemer moet aangeslotene zijn, onvoldoende normstellend voor.		Aangepast en nader toegelicht
Netbeheer Nederland	07.07	In tweede lid expliciet rekening houden met teruglevering door huishoudelijke eindafnemers.		Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevangingsagenda STROOM aan bod.
Netbeheer Nederland	07.07	Is met het vijfde lid ook programmaverantwoordelijkheid voor invoeders van gas op een distributiesysteem beoogd?		Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevangingsagenda STROOM aan bod.
TenneT	07.07	Lid 1: programma's betreffen niet "productie of verbruik", maar "invoeding in en afname uit het systeem" (in de huidige wet staat het overigens ook niet goed). En zo'n programma wordt niet ingediend door een "systeemgebruiker", maar door een "aangeslotene".		Aangepast
TenneT	07.07	Lid 5: Wat betreft de vergoeding die degene betaalt die programmaverantwoordelijkheid heeft, merkt TenneT op dat niet iedereen die in onbalans is geweest een vergoeding moet betalen. TenneT adviseert om het vijfde lid te schrappen (TenneT) dit in de technische codes verder uit te laten werken. Bovendien is de bepaling overbodig, vanwege artikel 7.9 lid 1 sub c.		Aangepast
GTS	07.07	Lid 6 van het huidige artikel 17b ontbreekt: ook voor gas moet het programma naar de transmissiesysteembeheerder gestuurd worden, net als het voorgestelde lid 1b.		Aangepast
UVA-CvE	07.07	Nummering van de leden in dit artikel loopt niet goed vanaf lid 4.	In reactie op de consultatie positief betoog ver de wijziging mbt de eigen programmaverantwoordelijkheid van een producent.	Aangepast
VEMW	07.07	Ongewenst samentrekken programmaverantwoordelijkheid.	Het wetsvoorstel probeert de algemene programmaverantwoordelijkheid te vangen in één algemeen artikel maar stelt direct ook een artikel voor met bijzondere bepalingen met betrekking tot gas in een ander artikel. Door deze systematiek ontstaat een onduidelijk en onleesbaar geheel.	Sommige regels zijn algemeen, andere regels zijn alleen voor elektriciteit of alleen voor gas. Uit elkaar trekken van artikel zou ook weer complicaties opleveren.
Energie Nederland	07.07	Toelichten/aanpassen t.a.v. onderscheid huishoudelijke afnemers en zakelijke afnemers.	Een wijziging is dat een vergunninghouder op grond van artikel 7.7 lid 2 onder 2 (NB: de nummering van artikel 7.7 klopt niet) alleen nog programmaverantwoordelijke is voor huishoudelijke eindafnemers, dus niet meer voor zakelijke afnemers t/m 3*80A of 40 m3/h.	Aangepast
Energie Nederland	07.07	Verduidelijken dat de vergoeding ook negatief (dus ontvangen van TenneT) kan zijn indien sprake is van meeregelen.	De formulering in het laatste lid van artikel 7.7 ertoe dat een afwijking van het programma altijd tot een betaling aan de transmissiesysteembeheerder leidt ('boete'), ook al heeft de programma-verantwoordelijke juist meegeholpen om de onbalans op te heffen ("meeregelen"). Dit zou een ongewenste nieuwe ontwikkeling zijn.	Aangepast
Energie Nederland	07.07-07.09	Toelichten of aanpassen.	Het voorstel lijkt ook handelaren, die alleen als tussenpersoon fungeren en niet zelf elektriciteit of gas in- en verkopen ('brokers'), te verplichten om programma's in te dienen, terwijl zij verder geen positie innemen op de markt. Dat lijkt niet juist.	Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevangingsagenda STROOM aan bod.
Netbeheer Nederland	07.09	Bij AMvB ook (financiële) eisen stellen aan een programmaverantwoordelijke.		Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevangingsagenda STROOM aan bod.
prof. Lavrijssen	07.09	Te ruime delegatiegrondslag voor programma-verantwoordelijkheid.	Minister moet ACM meer autonomie geven voor uitvoeren regulerende taken.	Programmaverantwoordelijkheid is geen regulerende taak van de ACM. Belangrijk is om de spelregels voor balanshandhaving helder op wetsniveau neer te leggen
Energie Nederland	07.09	Verwijderen art. 7.9.	De genoemde punten hoeven niet in AMvB geregeld te worden want zij zijn al geregeld in codes. Bovendien wordt veel in Europese codes neergelegd en is in art. 9.1. al bepaald dat regels hiervoor in technische codes worden uitgewerkt.	Aangepast
Netbeheer Nederland	08.0	In de titel verwijzen naar 'huishoudelijke eindafnemers' in plaats van naar 'consumenten'.		Aangepast
VEMW, NWEA, Duurzame Energiekoepel, Pawex	08.01 e.v.	VEMW wil dat er in de wet, naar analogie van het Europese recht, meer aandacht is voor de 'rechten van de afnemers'; ipv de benadering van rechten (eigenlijk plichten) van systeembeheerders.	Het valt VEMW op dat er in dit wetsvoorstel lijkt te worden gekozen voor een benadering waarin de systeembeheerder een centrale positie heeft terwijl in Europese energiewetgeving marktwerking en de bescherming van de systeemgebruiker centraal staan. Dit baart VEMW grote zorgen.	Hoewel er sprake is van een beleidsneutrale omzetting, is een artikel toegevoegd met rechten en plichten aangeslotenen. Dit vanuit stroomlijning met Europees recht. Verder volgorde artikel gewijzigd zodat kleinverbruikers centraal staan i.p.v. leverancier.

Netbeheer Nederland	08.04	In het tweede lid wordt abusievelijk verwezen naar 'eindafnemers' in plaats van 'eindafnemer'.		Aangepast
Energie Nederland	08.04	Weghalen dat een leverancier ten minste eenmaal per kalenderjaar aan zijn afnemers een keuze van energiebronnen voorlegt (stroomtiekettering).	voor zover bekend is afgesproken, dat dit alleen nog bij contractverlening zal plaatsvinden. Dat is al standaard praktijk. Verder is in de mvv bepaald, dat leveranciers hun eindafnemers vooraf in de gelegenheid dienen te stellen een keuze te maken voor stroom uit een bepaalde energiebron. Dat houdt in: 100% certificering. Dat is geheel nieuw.	Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevingsagenda STROOM aan bod.
Energie Nederland	08.05	Extra toelichten.	Lid 2 sub c lijkt nieuw. Op grond van dat artikelonderdeel is geen leveringsvergunning vereist voor leveren aan aangesloten met een kleine aansluiting op een gesloten distributiesysteem. Achtergrond is onduidelijk.	Uit art. 10 lid 5 E-wet volgt nu dat een leveringsvergunning niet is vereist voor een aangeslotene met een kleine aansluiting op een GDS. Dit is nu tot uitdrukking gebracht in art. 8.5. Inhoudelijk dus beleidsneutraal. Dit is nader toegelicht in de artikelsgewijze toelichting
Energie Nederland	08.05	Toelichting of aanpassing.	Op grond van lid 1 is het verboden zonder vergunning elektriciteit of gas te leveren aan een aangeslotene met een kleine aansluiting. Naar de mening van EN worden daarmee huishoudelijke eindafnemers bedoeld. Op grond van de wettekst valt echter iedere eindafnemer met een kleine aansluiting onder deze bescherming, ook kleine en grote zakelijke eindafnemers met een kleine aansluiting.	Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevingsagenda STROOM aan bod.
Nuon	08.06	Art 8.6 – ENL Pagina 18, 3.8.3 Raamcontracten In de huidige wetgeving is een aantal regels (ter bescherming van consumenten) uitgesloten als er sprake is van een groep afnemers, voornamelijk zakelijk (multisit). In dit artikel wordt nu gesproken over een raamovereenkomst voor een groep aangesloten. Is hier bewust de beperking tot zakelijk verwijderd en wat wordt hier mee beoogd? Wij zien de toegevoegde waarde niet dat dit ook voor huishoudelijke afnemers geldt. Gaat dit artikel wellicht bij AMvB nadere invulling krijgen?		Aangepast
Energie Nederland	08.06	Extra vigerende uitzonderingen (opnieuw) toevoegen.	Een aantal andere uitzonderingen uit de huidige wettekst is niet in het voorstel overgenomen. Energie-Nederland is van mening, dat deze vigerende uitzonderingen wederom in dit wetsvoorstel opgenomen zouden moeten worden. Daaronder wordt bijvoorbeeld begrepen de uitzondering voor het modelcontract van artikel 8.12. Het betreft ook 'cross contracten': contracten van een afnemer die voor elektriciteit een grootverbruiker maar voor gas een kleinverbruiker is (en vice versa) en beide producten bij dezelfde leverancier afneemt. ACM noemt deze contracten als reden om af te wijken van een aantal bepalingen, omdat niet eenduidig sprake is van kleinverbruikers.	Aangepast
Energie Nederland	08.06	Onjuiste verwijzing corrigeren, in lid 1 wordt verwezen naar art. 7.7. lid2, maar dat moet zijn het vierde lid.		Aangepast
Energie Nederland	08.11	de bepaling over het vervallen van de vangnetbepaling (beleidsneutraal) over te nemen.	In de huidige wettekst staat expliciet dat het vangnetartikel komt te vervallen op een bij Koninklijk Besluit te bepalen tijdstip. Deze bepaling is in het voorstel niet overgenomen, waardoor het tijdelijke karakter van de regeling niet meer tot uitdrukking komt.	Aangepast
Energie Nederland	08.12	Toelichten of aanpassen.	In lid 1 staat bepaald, dat een leverancier een aangeslotene met een kleine aansluiting in ieder geval een levering aanbiedt volgens een modelcontract. In het licht van de opmerkingen bij artikel 8.5 (onder 3.8.3) kunnen wij ons voorstellen, dat 'aangeslotene met een kleine aansluiting' wordt vervangen door 'huishoudelijke eindafnemer'.	Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevingsagenda STROOM aan bod.
Energie Nederland	08.13	Toelichten of aanpassen.	In lid 2 staat bepaald, dat een leverancier een aanbod tot teruglevering van een aangeslotene met een kleine aansluiting aanvaardt. Energie-Nederland gaat er van uit, dat dit 'aanbod' alleen betrekking heeft op de aangeboden elektriciteit.	Dit is conform huidige wettekst.
Energie Nederland	08.14	Bepaling uit originele wet alsnog beleidsneutraal overnemen.	In de huidige wettekst is opgenomen dat netbeheerders, vergunninghouders en consumentenorganisaties een zienswijze geven op de Ministeriële Regeling met betrekking tot het beëindigen van de levering aan afnemers. Die mogelijkheid is in het voorstel niet overgenomen.	Dit is vervallen om het wetsvoorstel te stroomlijnen. Uitgangspunt is dat geen interne procedures in het wetsvoorstel worden opgenomen. Uiteraard doet dit niet af aan logica en mogelijkheid betrokkenen te consulteren etc.
Netbeheer Nederland	08.14	Bezien of 'systeembeheerders' nog wel genoemd moeten worden in het eerste lid..	Gezien de invoering van het leveranciersmodel waardoor wanbetaling van huishoudelijke eindafnemers ten opzichte van systeembeheerders niet of nauwelijks meer voorkomt.	Systeembeheerder is beleidsneutrale omzetting, is niet gewijzigd in leveranciersmodel. In de artikelsgewijze toelichting is uitgelegd dat dit nu een beleidsneutrale omzetting is.
Energie Nederland	08.14	Toelichten of aanpassen.	In lid 2 wordt bepaald, dat bij MR regels worden gesteld over het beperken van de levering van elektriciteit of gas aan aangeslotene met een kleine aansluiting. Energie-Nederland vraagt zich af of hier alleen huishoudelijke eindafnemers worden bedoeld of ook eindafnemers met een kleine aansluiting?	Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevingsagenda STROOM aan bod.
Energie Nederland	08.15	De systeembeheerder aan dit artikel toe te voegen.	In het huidige artikel 95lc van de Elektriciteitswet staat dat regels worden gesteld over de informatie die onder meer de netbeheerders aan eindafnemers verstrekken. De systeembeheerder wordt in het nieuwe artikel 8.15 niet genoemd. Dat is ten onrechte, aangezien de systeembeheerder - ook in het leveranciersmodel - informatie verstrekt aan eindafnemers, bijvoorbeeld in een aansluit- en transportovereenkomst.	Aangepast
Energie Nederland	08.16	Artikelen t.a.v. marktmodel kleinverbruik overnemen uit de oude wet.	In het voorgestelde artikel, wordt een aantal bepalingen uit de huidige wettekst (art. 95cb lid 2 t/m 6 van de Elektriciteitswet en de pendant in de Gaswet) achterwege gelaten. Deze bepalingen zijn een fundamenteel onderdeel van het marktmodel kleinverbruik, zoals ingevoerd op 1 augustus 2013. (Ik neem aan dat dit per abuis is, omdat dit beleidsneutraal overgezet zou worden, dus heb ik niet uitgewerkt hoe en wat er hierdoor fout gaat. EN heeft dat wel uitgewerkt, p. 30- Ermin).	Artikelen zijn reeds overgenomen.
Netbeheer Nederland	08.16	Behoud de bepalingen in de leden vijf en zes van genoemde bepalingen die betrekking hebben op de afdracht van de periodieke systeembeheerderskosten door de leverancier aan de systeembeheerder.	Deze bepalingen zien op het leeuwendeel van de inkomsten van de systeembeheerder is cruciaal. Tijddige en volledige afdracht van de systeembeheerderskosten dient in de wet goed geregeld te zijn. Netbeheer Nederland dringt er dan ook met klem op aan de bestaande bepalingen, waaronder in ieder geval de leden 2, 5 en 6, van de artikelen 95cb E-wet / 44 Gaswet te handhaven.	Aangepast

Netbeheer Nederland	08.16	De taak in het tweede lid moet niet worden beperkt tot kleinverbruikers die niet beschikken over een op afstand uitleesbare meetinrichting. Dit moet aangepast, het betreft alle kleinverbruikers.		Aangepast
Netbeheer Nederland	08.16	Dit artikel herschrijven, waarbij alle rollen en verantwoordelijkheden, waaronder de markt faciliterende taken van de systeembeheerder zoals het vaststellen van het verbruik, worden geadresseerd conform de informatiecode en de met EZ gemaakte afspraken.		Aangepast
Energie Nederland	08.16	Een bepaling toevoegen over het collecteren, valideren en vaststellen van gegevens uit op afstand uitleesbare meetinrichtingen, ontbreekt (zie art. 5.15).	Dit ontbreekt. In dit artikel is slechts bepaald dat de leverancier meetgegevens collecteert, valideert en vaststelt als het gaat om aangeslotenen met een kleine aansluiting die niet over een op afstand uitleesbare meetinrichting beschikken	Aangepast
Energie Nederland	08.16	Toelichten of aanpassen t.a.v. gevallen die op dit moment onder artikel 1 lid 2 en 3 van de huidige Elektriciteitswet vallen.	In lid 1 wordt gesteld dat de leverancier transportkosten in rekening brengt bij de aangeslotene met een kleine aansluiting. Echter de definitie van "kleine aansluiting" is geënt op de fysieke capaciteit van een aansluiting. Energie-Nederland vraagt zich af hoe het zit met de gevallen, .	Aangepast
Energie Nederland	08.16	Toelichten of aanpassen t.a.v. regelen bij AMvB over frequentie van facturen.	Eenzijds is er een Voorstel Verbruikskosten energie in de maak, dat de minimumfrequentie regelt. Anderzijds is de frequentie van de facturatie afhankelijk van hetgeen de leverancier en de eindgebruiker afspreken. Waarom dan nog bij AMvB regels over de frequentie van facturen inzake het verbruik van elektriciteit en gas, zoals genoemd in lid 4 sub b.?	Dit betreft implementatie van de richtlijn energie-efficiency en is conform de huidige wetstekst.
Energie Nederland	08.16	Toelichten of aanpassen t.a.v. wie mag collecteren, valideren en vaststellen.	In lid 3 lijkt het een verplichting te zijn dat het collecteren, valideren en vaststellen door een ander bedrijf zou moeten plaatsvinden wanneer er sprake is van één of meer kleine aansluitingen en ten minste één grote aansluiting. Dit is toch een keuze? Voor de kleine aansluitingen kan de aangeslotene dit via de reguliere weg via de leverancier laten verlopen.	Aangepast
Energie Nederland	08.16	Toelichten of aanpassen t.a.v. wijze van meting.	De bedoelde aangeslotene in lid 3 moet altijd expliciet aangeven hoe er gemeten gaat worden! Is dit een juiste interpretatie? En wat als dit niet gebeurt?	Aangepast
Energie Nederland	08.16	Toelichten of aanpassen t.a.v. De term 'bedrijf'.	Wat wordt bedoeld met "een bedrijf" in lid 3? Zou hier niet aangegeven moeten worden welke marktrol deze processen mag uitvoeren?	Dit is conform de huidige wetstekst.
Netbeheer Nederland	08.16	Verplichting dat de leverancier op grond van het eerste lid de systeembeheerderskosten aan moet kleinverbruikers facturen beperken tot de periodieke systeembeheerderskosten.	De kosten voor het realiseren van een aansluiting brengt de systeembeheerder (netbeheerder) zelf in rekening bij de toekomstige aangeslotene (of opdrachtgever). Deze fouten zijn het gevolg van het feit dat in artikel 8.16 slechts een deel van de bepalingen van de huidige artikelen 95cb E-wet / 44b Gaswet is overgenomen (in dit geval is het tweede lid niet overgenomen).	Aangepast
Netbeheer Nederland	08.16	Voor "gecollecteerd" in het derde lid dient "op verzoek van de aangeslotene" te worden toegevoegd.		Dit is niet alleen op verzoek van aangeslotene, want het collecteren van meetgegevens moet gebeuren.
Energie Nederland	08.17	Definitie aanpassen of alsnog toevoegen aan de definitielijst.	In lid 4 sub e staat het begrip 'afnemer' genoemd. Het begrip 'afnemer' is echter niet in de begrippenlijst opgenomen.	Afnemer is inmiddels gedefinieerd
Nuon	08.18	Artikel 8.18 is niet één op één overgenomen en dit kan ongewenste consequenties hebben.	Huidige tekst: De voorwaarden, verbonden aan een leverings- of transportovereenkomst met een afnemer als bedoeld in artikel 95a, eerste lid, zijn transparant, eerlijk en vooraf bekend. De voorwaarden worden in ieder geval voor het sluiten van de overeenkomst verstrekt en zijn gesteld in duidelijke en begrijpelijke taal.	Aangepast
Netbeheer Nederland	08.18	De bepalingen van onder meer dit artikel dienen op noodzaak en consistentie getoetst te worden aan het nieuwe consumentenrecht op grond van de Implementatiewet richtlijn consumentenrechten.		Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevangsagenda STROOM aan bod.
Netbeheer Nederland	08.18	Opnemen dat de leverancier zorg dient te dragen voor de totstandkoming van de aansluit- en transportovereenkomst, bijvoorbeeld in een nieuw lid vier. In toelichting verduidelijken dat de aangeslotene daarmee met betrekking tot die diensten ook een overeenkomst sluit met de systeembeheerder. De toelichting bij het tweede lid dient te verwijzen naar het ter hand stellen van de algemene voorwaarden (de term in het BW) voor zowel levering als voor transport.		Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevangsagenda STROOM aan bod.
Energie Nederland	08.19-08.21	Definitie aanpassen of alsnog toevoegen aan de definitielijst.	Begrip 'afnemer' wordt gebruikt.	Aangepast
Energie Nederland	08.19-08.21	Definities stroomlijnen.	De termen 'contract' en 'leveringsovereenkomst' woorden door elkaar gebruikt. Consistentie hierbij is wenselijk. Daarbij heeft de term "leveringsovereenkomst" de voorkeur, ook in de naam van dit artikel (en artikel 8.20 en 8.21).	Aangepast
Energie Nederland	08.19-08.21	Toelichten of aanpassen.	Tot slot komt in deze artikelen het onderscheid tussen huishoudelijke eindafnemers en zakelijke eindafnemers niet naar voren. In de markt kennen zakelijke eindafnemers een hele andere wijze van contracteren en worden er andere producten aangeboden dan in de markt van huishoudelijke eindafnemers.	Er is qua reikwijdte aangesloten bij de huidige tekst. Er wordt nu consequent gesproken over hetzij aangeslotenen met een kleine aansluiting, hetzij over (eind)afnemer
VEMW	08.20	Geen bescherming tegen 'spookcontracten'.		Artikelen zijn aangevuld en aangepast, maar wel beleidsneutraal
Netbeheer Nederland	08.22	In de tekst van of toelichting bij het tweede lid ingegaan te worden op geschillenbeslechting door de Geschillencommissie Energie.		Aangepast
Netbeheer Nederland	08.22	In het vierde lid wordt gerefereerd aan het sluiten van een overeenkomst tot transport van elektriciteit door een handelaar of leverancier. Dat doet een systeembeheerder.		In huidige artikel gaat het alleen over leveringsovereenkomsten, niet over transportovereenkomsten. De verwijzing naar transport is geschrappt, daarom hoeft systeembeheerder niet te worden toegevoegd.
Energie Nederland	08.22	Toelichten of aanpassen t.a.v. geschillencommissie.	Blijft de regeling bij de Geschillencommissie onveranderd? Dat is niet duidelijk op grond van de voorgestelde tekst.	Aangepast
Energie Nederland	08.22	Voorgesteld wordt om hier toe te voegen dat dit het volume per jaar betreft.	Voorgesteld wordt om hier toe te voegen dat dit het volume per jaar betreft.	Aangepast
VEMW	08.24	Verplichting om mee te werken is wel erg kort door de bocht geformuleerd		Is artikel 8.3 geworden. Medewerking verlenen wordt noodzakelijk geacht. Is nu identiek aan 26aa E-wet. Beleidsneutraal hoofdstuk.
Netbeheer Nederland	08.25	De geschillenprocedure ook openstellen voor geschillen tussen een aangeslotene en de eigenaar of degene met het recht van gebruik van een gesloten distributiesysteem.	Zie de opmerking bij artikel 4.4. Dat is in de praktijk nodig gebleken.	Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevangsagenda STROOM aan bod.
Gate	08.25	Pas kopje aan, geldt ook voor LNG-beheerder.		Aangepast

Duurzame Energiekoepel	09, alles	DE koepel onderschrijft opmerkingen van VEMW en EnergieNed over het grote belang van samenwerking met representatieve organisaties in besluitvormende processen rond energienetwerken.		Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevingsagenda STROOM aan bod.
VEMW	09.0	Europese netcodes.	In het wetsvoorstel hebben deze Europese netcodes onvoldoende aandacht gekregen. Daardoor is het onduidelijk wat de verhouding en samenhang is tussen Europese netcodes en nationale codes. Ook wordt niet duidelijk volgens welke procedure de bepalingen (of toekomstige wijzigingen daarvan) uit Europese netcodes een plaats krijgen in de nationale codes. Verder is het toezicht op naleving van de Europese netcodes niet expliciet toegewezen aan de NRI. Ook is niet vastgelegd hoe moet worden gehandeld wanneer de Europese netcodes worden overtreden of wanneer nationale bepalingen strijdig zijn met Europese netcodes.	Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevingsagenda STROOM aan bod.
VEMW, Ver. Afvalbedrijven, Ver. Groengasproducenten, Vereniging Gasopslag Nederland	09.0	Initiatiefrecht uitbreiden.	Men begrijpt niet waarom de minister afwijkt van zijn eerdere voorstel, in het consultatiedocument STROOM, om ook de representatieve organisaties het recht te geven om een codewijzigingsvoorstel in te kunnen dienen.	Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevingsagenda STROOM aan bod.
Ver. Afvalbedrijven, Ver. Groengasproducenten	09.0	Toch beroep tegen codes.	Toegezegd door minister.	Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevingsagenda STROOM aan bod.
VEMW	09.0	Wijziging indieningsbevoegdheid terugdraaien.	De minister stelt een wijziging voor met betrekking tot de indieningsbevoegdheid van een codewijzigingsvoorstel. De systeembeheerders hoeven het niet langer gezamenlijk eens te worden over een voorstel tot wijziging van de codes.	Deze observatie is niet correct omdat ook in de vigerende wetgeving een transmissiesysteembeheerder of een meederheid van de overige systeembeheerders een voorstel kan doen.
Pawex	09.0	Zeer bezorgd over verzwakking positie representatieve organisaties. Deze zouden als belanghebbende moeten worden aangemerkt en het recht moeten hebben om codewijzigingen te initiëren (zoals Minister heeft aangegeven). Dit is onwenselijk.		Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevingsagenda STROOM aan bod.
Netbeheer Nederland	09.01	Conform de huidige situatie (vgl. artikel 31, eerste lid, van de E-wet) dienen alle (onderwerpen van alle) codes een wettelijke verankering te hebben.	In artikel 9.1, tweede lid, lijkt de systeemcode niet goed geregeld en krijgt de meetcode nu alleen een wettelijke verankering voor wat betreft kleinverbruikers. Dat is onjuist. Als de gebiedsindeling niet langer in de codes wordt vastgelegd, dient voorkomen te worden dat wordt teruggevallen op oudere gebiedsindelingen, inclusief fouten, bij de oorspronkelijke aanwijzing van de systeembeheerders (netbeheerders).	Aangepast
Netbeheer Nederland	09.01	In het tweede lid, onderdeel b, verwijzing naar "de betalingsvoorwaarden" schrappen zolang de algemene voorwaarden niet integraal worden opgenomen in de technische codes. In onderdeel e aandacht besteden aan de (financiële) eisen waaraan programmamaverantwoordelijken moeten voldoen (zie ook de opmerking bij artikel 7.9).		Dit is conform de huidige wetstekst.
TenneT	09.01	Lid 2 sub e: de balanshandhaving betreft het gehele systeem in Nederland. Niet enkel het "door hem beheerde systeem". Daarnaast ontbreekt de wettelijke basis voor de Meetcode (huidige artikel 31, lid 1, sub b).		Aangepast
VEMW	09.01	Onderscheid in soorten gezamenlijke systeembeheerders is onhelder.		Aangepast
BBL	09.01 (1)	Als 9.1 (2) (f en h) gehandhaafd blijven dan ook graag interconnectorbeheerders in het GEN.		Aangepast
BBL	09.01 (2) (f en h)	Schrap dat codes gaan over "f. het toewijzen van beschikbare transportcapaciteit op interconnectoren en de wijze waarop wordt omgegaan met capaciteit die niet wordt gebruikt; h. congestiebeheersprocedures voor interconnectoren".	Dit wordt al (via 5.33) in 5.11 geregeld voor interconnectoren. Moet het niet om interconnectiepunten gaan?	Er is toegevoegd dat er codes kunnen worden opgesteld, zonder verplichting.
GTS	09.01(2)(a)	Dient hier ook niet artikel 5.13 (meetinrichting) bij te staan (ook in relatie tot de opmerking van GTS bij dit artikel).		Aangepast
GTS	09.01(4)(c)	Dit lijkt te suggereren dat ook anderen dan de systeembeheerders aansluitingen mogen maken. De verhouding met artikel 5.10 mag hier verduidelijkt worden en de uitzondering die voor aansluitingen op het transmissiesysteem voor gas geldt. GTS stelt voor deze bepaling te schrappen.		Deze suggestie gaat niet van de voorgestelde tekst uit. Voorts is de eis ook nu opgenomen in Gaswet.
GTS	09.01(4)(d)	GTS stelt voor de bepaling als volgt aan te passen: "d. de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de systematiek van transport uitgaande van entry en exit punten waarbij de capaciteit op entry en exit punten door programmamaverantwoordelijken afzonderlijk kan worden gecontracteerd. De transmissiesysteembeheerder voor gas reserveert capaciteit op exitpunten die gekoppeld zijn aan de aansluiting van een aangesloten eindafnemer op het transmissiesysteem voor gas."	Dit artikel regelt de voorrang voor direct aangesloten op het contracteren van capaciteit op afleverpunten. Dit artikel bestaat ook al in de huidige wet en leidt tot veel verwarring. In de eerste plaats is het contracteren van capaciteit op entry en exit punt bedoeld om te kunnen transporteren. Dit is waarom artikel 6.4. terecht stelt dat de transporttarieven in rekening worden gebracht bij programmamaverantwoordelijken, en niet bij aangesloten. Ten tweede is het voor het regelen van voorrang voor direct aangesloten om exit capaciteit te contracteren niet nodig om daarvoor zelf te kunnen contracteren.	Aangepast
Energie Nederland	09.02	Definitie 'standaardaansluiting' opnemen.		Aangepast
Netbeheer Nederland	09.02	Klopt het dat er gewerkt blijft worden met meerdere tarievcodes?		Ja, ten minste één voor elektriciteit en één voor gas.
GTS	09.02(2)(g)	Wij gaan er van uit dat dit niet geldt voor gas, maar alleen voor elektriciteit.		Het is expliciet opgenomen in 6.14 (was 6.13 in consultatieversie) dat dit niet geldt voor gas.
Netbeheer Nederland	09.03	Abusievelijk wordt in de titel van het artikel verwezen naar meerdere informatiecodes.		De titels van de artikelen zijn werktitels en zullen geen onderdeel vormen van het uiteindelijke wetsvoorstel.

TenneT	09.03	Het valt aan te bevelen om ook hier de ingeburgerde term "representatieve organisaties" te gebruiken (in de zin van art. 9.3); Een onderscheid tussen "ondernemingen" in de zin van art. 9.3 en "representatieve organisaties" in de zin van art. 9.5 is onnodig en verwarrend; Verschrijving in lid 2, onderdeel b; voor "wordt" invoegen: "geval".		Aangepast
Netbeheer Nederland	09.03	In het tweede lid, onder b, ook rekening houden met grote aansluitingen. Daarnaast staat er abusievelijk "wordt" in het tweede lid, onder b, waar er "geval" moet staan.		Aangepast
Energie Nederland	09.03	Toelichten of aanpassen t.a.v. op welke type aansluitingen het lid betrekking heeft.	Is nu onduidelijk. Lid 2 sub b heeft blijkens de aanhef betrekking op aangesloten met een kleine aansluiting, waarom wordt er in sub 2 van b nogmaals wordt verwezen naar aangesloten met een kleine aansluiting. Heeft sub 1 betrekking op alle aansluitingen?	Aangepast
GTS	09.03(2)(a)	Wij stellen voor dit te beperken tot de administratieve processen rond de levering van energie aan eindverbruikers.	Was vanaf 2006 ook de intentie van de informatiecode en tot op dit moment ook is geïmplementeerd.	Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevangsagenda STROOM aan bod.
Gasterra	09.04	Breidt initiatiefrecht codes uit tot representatieve organisaties.	Zou beleidsneutraal moeten zijn, maar nu ook verbreedt voor SB's, dus pak dan door.	Er is geen verbreding van initiatiefrecht voor de systeembeheerder want transmissiesysteembeheerders hadden dit al. Het nieuwe artikel 9.4 is overgenomen van 12c (1) van de Gaswet.
prof. Lavrijssen	09.04	Geef representatieve organisaties initiatiefrecht voor wijzigen codes.	Initiatiefrecht was aangekondigd in beleidsdocument STROOM.	Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevangsagenda STROOM aan bod.
Energie Nederland	09.04	Het initiatiefrecht in deze herziening meenemen voor representatieve organisaties (anders dan systeembeheerders).	Op grond van dit artikel kunnen zowel de transmissiesysteembeheerder of ten minste een derde van het aantal overige systeembeheerders van elektriciteit of gas aan de gezamenlijke systeembeheerders verzoeken een voorstel te doen tot wijziging van de codes. Op grond van de vigerende wetgeving bestaat dit verzoekrecht voor zover bekend voor elektriciteit niet. Er is hier derhalve sprake van een uitbreiding van het initiatiefrecht. Indien het initiatiefrecht aan de kant van de systeembeheerders wordt aangevuld, zou het ook gepast zijn het initiatiefrecht van representatieve organisaties hier te regelen en niet pas op te nemen in de volgende fase. Opname van het initiatiefrecht voor representatieve organisaties is des te belangrijker nu representatieve organisaties op grond van artikel 11.7 alleen nog geacht worden belanghebbende te zijn bij een besluit niet zijnde een beschikking genomen op grond van deze wet. Met andere woorden, de rechtsbescherming van representatieve organisaties is danig beperkt.	Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevangsagenda STROOM aan bod.
Energie Nederland	09.04	Toelichten of aanpassen mogelijkheid tot bezwaar en beroep.	De bestaande bepalingen zijn niet één op één overgenomen. Onder de vigerende wet hebben representatieve organisaties de mogelijkheid tot het instellen van bezwaar en beroep tegen alle besluiten van ACM op grond van deze wet.	Dit is conform de regeling in de Instellingswet ACM.
TenneT	09.05	Er dienen vereisten te worden gesteld aan "representatieve organisaties". Op z'n minst dienen het rechtspersonen te zijn met in de statutaire doelomschrijving de bevoegdheid om in rechte voor de (collectieve) belangen van hun leden/achterban op te komen. Dit kan worden toegevoegd aan art. 11.7.		Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevangsagenda STROOM aan bod.
prof. Lavrijssen	09.05	Gedetailleerde bepalingen voor voorbereidingsprocedure codes.	Punt uit evaluatie.	Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevangsagenda STROOM aan bod.
VEMW	09.05	Verslag mist.	Goedgekeurde verslag van het overleg in wet opnemen.	Is identiek geformuleerd als huidige wet. Beleidsneutraal.
BBL	09.05 (3)	Laat IC-beheerder ook meepraten in overleg "Een transmissiesysteembeheerder voert overleg met systeembeheerders in andere landen waarmee een interconnector tot stand is gebracht over eisen aan operationele netwerkviligheid."		Geregeld in artikel 9.10 (nieuw na consultatie).
Netbeheer Nederland	09.06	Er moet nog rekening worden gehouden met de situatie dat ACM de indieners van een codewijzigingsvoorstel opdraagt hun voorstel aan te passen.		Dit is opgenomen in 9.7 (3).
prof. Lavrijssen	09.07	Gedetailleerde bepalingen voor vaststellingsprocedure codes.	Punt uit evaluatie.	Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevangsagenda STROOM aan bod.
Netbeheer Nederland	09.07	Veiligheid (het belang van het veilig functioneren van de energievoorziening) toevoegen in artikel 1, onder b.		Veiligheid wordt gezien als onderdeel van het bredere begrip betrouwbaarheid. Bovendien past een dergelijke wijziging niet in een beleidsneutrale omzetting van dit hoofdstuk.
Netbeheer Nederland	09.07	Verduidelijken dat een codewijzigingsvoorstel een aanvraag is tot het nemen van een beschikking waarop voor de beslistermijn artikel 4.13 Algemene wet bestuursrecht van toepassing is.		Beleidsmatige aanpassingen in de hoofdstukken 2, 3, 7, 8 en 9 komen in een latere fase van de wetsgevangsagenda STROOM aan bod.
Energie Nederland, VEMW	10.0	Bepaling over onafhankelijkheid ACM in lijn met art. 37 elektriciteitsrichtlijn en art. 41 Gasrichtlijn.	De verwijzing naar de specifieke taken van de toezichthouder wordt onvolledig overgenomen in de nieuwe wet. In artikel 10.8 wordt bijvoorbeeld niet het vaststellen en goedkeuren van tarieven opgenomen. Het is belangrijk dat duidelijk is welke taken aan de nationale toezichthouder toebehoren.	In hoofdstuk 10 zijn geen taken opgenomen, maar alleen bepalingen m.b.t. toezicht en handhaving. De taken staan verspreid over het wetsvoorstel. De taken die in 37 van de Elektriciteitsrichtlijn en 41 van de Gasrichtlijn zijn opgenomen, worden uiteraard geïmplementeerd, maar niet in hst. 10. Dit is nader geduid in de memorie van toelichting
Netbeheer Nederland	10.02	In het eerste lid staat abusievelijk twee keer een verwijzing naar artikel 2.15.		Aangepast
GTS	10.02	Tekstuele aanpassing: er staat twee keer "artikel 2.15" in het eerste lid.		Aangepast
TenneT	10.05	In de Memorie van Toelichting wordt voor de bindende gedragslijn (een zelfstandige last die niet wegens overtreding wordt opgelegd) verwezen naar artikel 12] van de Instellingswet Autoriteit Consument & Markt. Echter, bij wijziging van de Instellingswet is ACM deze bevoegdheid niet sector breed toegekomen.	Op advies van de Raad voor de Rechtspraak is deze bevoegdheid geschrapt (W15.12.0386/IV). De reden hiervoor was dat volgens de Raad dit instrument tot een buitengewoon ruime bevoegdheid van ACM zou leiden die de rechter onvoldoende aanknopingspunten biedt voor de beoordeling van de vraag of de ACM die bevoegdheid rechtens juist heeft uitgeoefend. Voorgesteld werd om deze bevoegdheid te handhaven in die sectoren waar ACM al over deze bevoegdheid beschikt. Hiervan was tot nog toe in de Elektriciteitswet (vóór 1 augustus 2014) geen sprake. Het is dan ook voor TenneT onduidelijk hoe deze bevoegdheid in de huidige Elektriciteitswet, per 1 augustus 2014, heeft kunnen belanden. Dit moet een vergissing zijn.	In de Instellingswet ACM en de Stroomlijningswet ACM is deze bepaling bewust opgenomen ter vervanging van de bestaande bindende aanwijzing. De ACM krijgt met de combinatie van de bindende aanwijzing (in geval van overtreding) en bindende gedragslijn (in geval er geen sprake is van een overtreding) dezelfde mogelijkheden als voor de instellings- en stroomlijningswet ACM bestonden. Het is niet juist dat op advies van de Raad voor de rechtspraak deze bevoegdheid is geschrapt. De Raad voor de Rechtspraak was wel kritisch over het oorspronkelijke wetsvoorstel, en dat heeft geleid tot de tekst zoals die nu is opgenomen in Instellingswet, Elektriciteitswet en Gaswet. Het is ook niet juist dat de ACM voor 1 augustus niet over bevoegdheden beschikte waar zij ná 1 augustus wel over beschikte. Er is dus geen sprake van een vergissing. E.e.a. is in algemeen deel en artikelsgewijs deel toegelicht.

Energie Nederland	10.08	Definities aanpassen of alsnog toevoegen aan de definitielijst .	In dit artikel wordt de term 'groot- en kleinverbruikersniveau' aangehaald. Deze term wordt nergens anders in de wet gebruikt en is niet in overeenstemming met de voorgestelde definities. Hetzelfde geldt voor het begrip productiecapaciteit.	Het is niet nodig deze definities op te nemen. Dit zijn begrippen die voldoende duidelijk zijn vanuit het spraakgebruik. Het zijn begrippen die ook in de richtlijn worden gehanteerd en hier ook niet worden gedefinieerd.
Netbeheer Nederland	10.11	Hoe verhoudt zich de regeling omtrent informatieverstopping aan de Minister met artikel 5.20 Algemene wet bestuursrecht en is deze regeling nodig?	Voorkomen dient te worden dat een sectorspecifieke inlichtingenplicht aan een toezichthouder wordt gecreëerd.	Regeling van 10.11 sluit aan bij het vergelijkbare artikel voor de ACM (6b Instellingswet ACM). Artikelen zijn een verbijzondering van algemene verplichting van 5:20 Awb. In de toelichting is ingegaan op de verhouding tussen deze twee artikelen.
Netbeheer Nederland	10.11	Regelen dat er adequate mogelijkheden zijn systeembeheerders om in het geval van fraude snel gegevens uit de gemeentelijke basisadministratie te kunnen krijgen betreffende de contractanten en/of verdachten van fraude en gegevens te mogen uitwisselen met andere systeembeheerders.	Energiefraude (met name bij hennepsteelt) neemt steeds omvangrijkere vormen aan en het ontbreekt de systeembeheerders thans aan voldoende mogelijkheden om hier tegen adequaat te kunnen optreden, de daarmee gepaard gaande netverliezen te kunnen terugdringen en de schade te verhalen.	Dit punt wordt nu niet meegenomen omdat de omzetting van hst. 10 beleidsneutraal is. Overigens is hst. 10 ook niet het kader om dit te regelen, het gaat hier om bevoegdheden van Minister en ACM, niet om bevoegdheden van systeembeheerders.
Netbeheer Nederland	10.12	Het eerste lid van dit artikel loopt niet.		Aangepast
VEMW	10.15	Ruime delegatiebevoegdheid.		Verordening werkt direct. Juiste wijze van implementeren door instantie aan te wijzen.
Duurzame Energiekoepel	11.01	De eerdere reacties op de AMvB Experimenten van de Duurzame Energie Koepel inclusief onze opmerking om de beperkende werking van de doelgroepen en experimenten omvang aanzienlijk te verruimen handhaven wij.		De delegatiegrondslag is verruimd ten opzichte van de huidige wet.
VEMW	11.01	Experimenten is uitholling.	5 jaar te lang.	Niet gewijzigd. Inrichting van experimenten wordt juist van belang geacht. Clausulering is voldoende.
TenneT	11.01	Het begrip marktmodel is niet gedefinieerd in de wet. Hierdoor is het voor TenneT lastig om te beoordelen welke pilots dan uitgevoerd gaan worden met betrekking tot afwijkende marktmodellen.		Een delegatiegrondslag biedt alleen de mogelijkheid voor nadere regels. Hoe die regels eruit komen te zien komt aan bod bij de uitwerking van de lagere regelgeving.
Netbeheer Nederland	11.01	In het eerste lid, onder a, is het woord "van" weggefallen. Indien gekozen wordt om de exploitatie van diensten in de infrastructuurgroep te beperken, dient de mogelijkheid van een exploitatie van diensten onder a mogelijk te worden gemaakt.		Aangepast
Netbeheer Nederland	11.01	In het tweede lid, onder b, is het woord "algemeen" weggefallen.		Aangepast
Stroomversneling	11.01	Naast experimenteerzone ook de mogelijkheid openen voor experimenteerzones waar, zonder administratieve lasten, gezocht kan worden naar de meest optimale inrichting van ons toekomstige nationale energiesysteem.	Het administratief optuigen van experimenten doet geen recht aan de snelle technologische ontwikkelingen die nu plaatsvinden.	Een delegatiegrondslag biedt alleen de mogelijkheid voor nadere regels. Hoe die regels eruit komen te zien komt aan bod bij de uitwerking van de lagere regelgeving.
Duurzame Energiekoepel	11.01	Sneller implementeren in wetgeving van positieve resultaten van tussentijdse evaluaties.		Of en wanneer de wet wordt gewijzigd kan niet in de wet worden geregeld.
Stroomversneling	11.01, alles	Kaderwet maakt onvoldoende helder welke keuzes binnen kader passen en welke niet. Geldt vooral voor experimenteerartikel.		De uitgangspunten van het wetsvoorstel en de gemaakte keuzes worden toegelicht in de memorie van toelichting.
Gate	11.02	Neem ook 18h(3) uit G-wet hierin op.	Maakt beleidsneutraal.	Aangepast
Gate	11.02	Termijn in 18h G-wet ook in stroom, niet naar AMvB.		In het kader van de stroomlijning met andere bepalingen en vereenvoudiging van de wetteksten zijn de meer procedurele bepalingen gedelegeerd, belangrijkste bepalingen zijn wel op wetsniveau geregeld
UVA-CvE	11.02	Vraagtekens bij de bijzondere positie voor commerciële activiteiten.	Zoals ook in hoofdstuk drie is opgenomen, wordt voor commerciële activiteiten in dit artikel een bijzonder positie gecreëerd. De opmerkelijkste punten zijn dat de ontheffingen geen tijdelijkheid kennen en dat de beoordeling van de commerciële afwegingen binnen de ontheffing vrijwel onmogelijk is. Zie ook ons commentaar bij artikel 4.17.	Dit is conform de huidige wetstekst.
Gate	11.02 (1)	Neem ook ontheffing van 3.6, 8.25 en 8.26 op.	Maakt beleidsneutraal.	In Gaswet staat nu verwezen naar art. 2c, 3b, vierde lid, de paragrafen 2.2, 2.3, 2.4 en 2.5 en de artikelen 80 tot en met 82. Art. 3.6 correspondeert met art. 14a. Dit valt onder par. 2.3 en is toegevoegd. Art. 8.25 is nu 8.11 en correspondeert met art. 44 Gaswet en art. 8.26 is nu 8.14 en correspondeert met art. 50 Gaswet. Toevoegen van deze artikelen zou niet beleidsneutraal zijn.
Gate	11.02 (3)	Klopt verwijzing naar verordening artikel 17 wel die over gelijkstroominterconnectoren gaat?		Ja, verwijzing klopt.
NWEA, Duurzame Energiekoepel	11.03	Aan artikel 11.3, lid 2 zou achter "Artikel 2.4, eerste lid" moeten worden toegevoegd "en Artikel 2.7, eerste lid".	I.t.t. de huidige regeling worden nu niet de productie-installaties die onder de provinciale coördinatie vallen aangewezen als openbaar werk van algemeen nut in de zin van de Belemmeringenwet privaatrecht.	Belemmeringenwetten worden genoemd in art. 11.5. In huidige situatie wordt in dit kader verwezen naar productie-installaties met provinciale coördinatie, dit is 2.8 in huidige tekst. Zoals het nu is opgenomen, is het beleidsneutraal. Verwijzing in consultatieversie klopte niet.
VEMW	11.06	Onduidelijk of een systeemkoppeling tot het net behoort.		Systeemkoppeling uit wet verwijderd
UVA-CvE	11.07	Duidelijkheid over de reikwijdte van het begrip 'representatieve organisaties' mbt beroepsgrond.	Bij vaststellen van technische codes ook het begrip 'representatieve organisaties, van belang geen onduidelijkheid over de reikwijdte van dit begrip. Men zou kunnen denken dat het begrip beperkt wordt tot alléén 'organisaties van partijen op de elektriciteits- en gasmarkt'. Echter, op grond van Algemene wet bestuursrecht (art. 1:2, lid 3) gelden rechtspersonen als belanghebbende indien een besluit rechtstreeks belangen treft die zijn krachtens hun doelstellingen en feitelijke werkzaamheden behartigen. de beoogde representatieve organisaties, maar mogelijk ook andere organisaties, zullen onder het bereik van deze bepaling vallen, mits zij aan de voorwaarden voldoen. Thans bestaat voor een beroepsgrond voor besluiten op grond van de Elektriciteitswet of Gaswet voor representatieve organisaties geen bewijslast (zie de uitspraak van het CbB van 10 november 2010: CbB:2010:BO5329) Voor een beroepsgrond op grond van de Awb – waar dergelijke organisaties zich straks op moeten richten – bestaat dit wel. De wetgever beperkt met deze ontwerp-aanpassing de beroepsmogelijkheden, maar gelet op de Awb-bepaling zal hij daarin niet of slechts ten dele slagen.	Dit is conform de huidige wetstekst.
Gasterra	11.07	Meer bezwaar- en beroepsmogelijkheid representatieve organisaties.	Art 61 G-wet (overgenomen) is te beperkend.	Dit is conform de huidige wetstekst.

UVA-CvE	11.08	Artikel verwijderen.	Het wetsvoorstel STROOM bevat sector specifieke wetgeving waardoor decentrale overheden zoals vastgelegd in de Gemeentewet géén bevoegdheden hebben. Dit artikel is dus juridisch gezien overbodig.	Dit is conform de huidige wetstekst.
VEMW	12.0	Overgangsrecht toevoegen.		Aangepast
Groningen Centre of Energy Law	12.0	duidelijkheid over datum inwerkingtreding	er worden verschillende inwerkingtredingsdata genoemd, van 1-1-2015 tot 1-1-2017. vooral in relatie tot afspraken uit energieakkoord over wind op zee (uitrol starten in 2015)	Inwerkingtreding is voorzien bij kb.
GTS	12.01	Aanpassen andere wetgeving. In onderstaande wetten wordt verwezen naar artikelen uit de huidige Gaswet: 1. Awb - Bijlage 1: Regeling rechtstreeks beroep en Bijlage 2: Bevoegdheidsregeling bestuursrechtspraak; 2. Warmtewet – artikel 12d; 3. Wet implementatie EU-richtlijnen energie-efficiëntie – artikelen 5 en 6; 4. Wet op de economische delicten – artikel 1; 5. Wetboek van Strafvordering – artikel 67. Deze artikelen zullen in ieder geval aangepast dienen te worden aan dit wetsvoorstel. Daarnaast vraagt GTS zich af in hoeverre de nieuwe systematiek wordt doorgevoerd in overige regelgeving van de andere Ministeries. Denk aan begrippen als “buisleiding” (Besluit externe veiligheid buisleidingen), transportleidingen (Warenwet drukapparatuur)		Aangepast
Eneco	12.x	Schrijf een relatieve inwerkingtreding voor, bijvoorbeeld 9 maanden na publicatie in het Staatsblad.	Voor een nadere fasering is temeer aanleiding, nu voor andere onderdelen van het voorstel juist een passende implementatietermijn nodig is. De aanpassingen van definities nopen tot aanpassing van onder meer ICT-systemen, contracten/proposities, algemene voorwaarden en correspondentieformats. Voor deze aanpassingen in de bedrijfsvoering is een termijn van minimaal negen maanden noodzakelijk.	Inwerkingtreding is voorzien bij kb.
GTS	algemeen	Alle essentiële bepalingen op wetsniveau, minder delegeren.	Voorkomt lappendeken van wet, AMvB en MR.	Getracht is alle essentiële bepalingen in het wetsvoorstel op te nemen. Mede naar aanleiding van de consultatie is hier nog een slag in gemaakt.
Stroomversneling	algemeen	De wet gaat onvoldoende ruimte bieden aan decentrale energieontwikkelingen. Het geheel is teveel geënt op de huidige marktmodellen. De kaderwet is remmend voor innovaties die noodzakelijk zijn voor de verduurzaming.		Waar mogelijk is rekening gehouden met nieuwe ontwikkelingen. Uit de consultatiereacties volgen geen concrete suggesties om zaken anders te regelen.
NWEA, Duurzame Energiekoepel	algemeen	Faciliteren van vraagsturing, smart grids en geïntegreerde oplossingen met alle technologieën zijn in dit wetsvoorstel onvoldoende ingebed.		Waar mogelijk is rekening gehouden met nieuwe ontwikkelingen. Uit de consultatiereacties volgen geen concrete suggesties om zaken anders te regelen.
Duurzame Energiekoepel	algemeen	Het parlement en de ACM hebben respectievelijk beïnvloedende/instemmende en toezichhoudende functies op cruciale processen in de energietransitie, waaronder de rol en positie van de netbeheerders, de energieleveranciers en de opwekkers van decentrale hernieuwbare energie.	Gezien brede maatschappelijke belang.	De wetgevende macht heeft per definitie een beïnvloedende functie.
Stroomversneling	algemeen	Kaderwet is teveel opgebouwd rondom het idee van leveringszekerheid voor aangeslotenen, maar verzuimt de ruimte te geven aan zelfredzaamheid van burgers.	Nieuwe technologieën zullen ervoor zorgen dat het steeds makkelijker wordt voor burgers om te voorzien in hun eigen energiebehoefte.	Waar mogelijk is rekening gehouden met nieuwe ontwikkelingen. Uit de consultatiereacties volgen geen concrete suggesties om zaken anders te regelen.
Gasunie	algemeen	Minder nationale koppen, in stroom meer dan in G-wet.	Vrije gasmarkt; gelijk internationaal speelveld.	Het wetsvoorstel is gestroomlijnd met Europa. Ten opzichte van de huidige wetten worden er geen nieuwe nationale koppen geïntroduceerd; wel geschrapt.
UVA-CvE	algemeen	Moet ook een herijking van de uitgangspunten van de wet aan de orde komen.	Juist de continue veranderingen in het energiedomein maken dat fundamentele keuzes (zoals de keuze dat transport en distributie een natuurlijk monopolie betreft) die in een andere tijd zijn gemaakt, op zekere momenten tegen het licht worden gehouden. Wetsvoorstel STROOM zou moment kunnen zijn en kunnen bijdragen aan de bestendigheid van de wetgeving voor een betrouwbare, betaalbare en duurzame energievoorziening.	Eventuele herijking van uitgangspunten is uitgebreid aan bod gekomen in het voortraject van STROOM. Dat heeft uiteindelijk geleid tot de beleidsbrief STROOM en onderhavig wetsvoorstel.
UVA-CvE	algemeen	Opnemen van de Warmtewet in geïntegreerde energiewet STROOM.	Ivm deelsector "warmte" steeds meer gelijkenis gaat vormen met gas en elektriciteit. Mede door de strikte milieuwetgeving, zullen steeds meer verschillende warmte-aanbieders zich willen of moeten aansluiten op een warmtenet. Warmte zal op lokaal gebiedsniveau concurrentie treden met gas. Dezelfde aspecten als bovengenoemd gaan dan een belangrijker rol spelen: een vrije markt voor warmte, een monopolie op transport en distributie, de balans tussen vraag en aanbod en de duurzame herkomst van warmte.	Besloten is de Warmtewet niet op te nemen in STROOM. Ten eerste is dit om het wetsvoorstel niet te complex te maken. Ten tweede is de Warmtewet pas recentelijk in werking getreden en is herziening van die wet nu niet aangewezen.
UVA-CvE	MvT	Aangeven welke paragrafen in de volgende stappen gewijzigd zullen worden en welke betekenis dat zal hebben voor de nu nieuwe wetteksten.	Fasering van aanpassen van wet levert opnieuw het risico dat weer een nieuwe lappendeken aan wet- en regelgeving. Vergt strikte procesbewaking om dit te voorkomen.	In de memorie van toelichting kan niet vooruit gelopen worden op andere wetsvoorstellen.
GTS	MvT	In paragraaf 5.3 zinsnede "...en de rapportage over risico-evaluatie, het preventief actieplan en het noodplan" weglaten.	In 11.4 staat dat GTS dit in opdracht van MEZ doet.	Aangepast
BBL	MvT	MvT: pag. 22 verwijzing moet zijn naar 715/2009 ipv RL 2009/73.		De verwijzingen zijn correct.
Vereniging Gasopslag Nederland, Energystock	MvT	Neem MvT van beleidsneutraal overgezette hoofdstukken ook over.		Het integraal overnemen van de toelichting op de beleidsneutrale hoofdstukken is niet mogelijk. De toelichting op die artikelen is verspreid over meerdere wetsvoorstellen en binnen wetsvoorstellen ook nog over nota's van wijziging en amendementen. De strekking van de hoofdstukken alsmede de inhoud van de artikelen is in de nieuwe versie wel uitgebreider toegelicht.